

**YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**ÖĞRETMENLER ARASI GÖZLEM ÇALIŞMALARININ
ÖĞRETMEN GELİŞİMİNDEKİ ROLÜ**

Funda HATİP

**SBE Yabancı Diller Eğitimi Anabilim Dalı Yabancı Dil (İngilizce) Öğretimi
Tezli Yüksek Lisans Programında
Hazırlanan**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Hülya BARTU

İSTANBUL, 2006

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
TABLolar LİSTESİ	iv
ÖNSÖZ	ix
ÖZET	x
ABSTRACT	xi
1. GİRİŞ	1
1.1 Araştırmanın Gerekçesi	3
1.2 Araştırmanın Amacı	5
1.3 Araştırmanın Önemi	6
1.4 Araştırmanın Sınırlılıkları ve Yeni Araştırmalar İçin Öneriler	7
2. İLGİLİ KURAMLAR VE ARAŞTIRMALAR	9
2.1 Öğretmen Gelişimi	9
2.2 Öğrenme Modelleri	11
2.2.1 Usta Çırak Modeli	11
2.2.2 Uygulamalı Bilime Dayalı Öğrenme Modeli	11
2.2.3 Yansıtmacı Model	12
2.3 Sınıf Gözlemi	15
2.3.1 Gözlem Çalışmalarında Uygulanan Yaklaşımlar	18
2.3.1.1 Nitel Yaklaşımlar	18
2.3.1.1.1 Yazılı Etnografya	18
2.3.1.1.2 Ses ve Video Kayıtları	19
2.3.1.2 Nicel Yaklaşımlar	19
2.4 Gözlem Modelleri	20
2.4.1 Direktif Denetim	21
2.4.2 Alternatif Denetim	21
2.4.3 İşbirlikli Denetim	22
2.4.4 Direktif Olmayan Denetim	22
2.4.5 Yaratıcı Denetim	23
2.4.6 Keşfeden Denetim	23
2.4.7 Mentörlük	23
2.4.8 Öğretmenler Arası Gözlem Çalışmaları	24

2.5 Öğretmen Gelişiminde Öğretmenler Arası Gözlem Çalışmaları	24
2.5.1 Öğretmenler Arası Gözlem Çalışmalarının Sağladığı Yararlar	25
2.5.2 Öğretmenler Arası Gözlem Çalışmalarının Temeli	27
2.5.3 Öğretmenler Arası Gözlem Çalışmalarının Evreleri	28
2.5.3.1 Gözlem Öncesi Görüşme	28
2.5.3.2 Gözlem	29
2.5.3.3 Gözlem Sonrası Görüşme	29
2.5.4 Öğretmenler Arası Gözlem Çalışmalarının Farklı Modelleri	30
2.6 İlgili Araştırmalar	32
2.6.1 Yurtdışında Yapılmış Öğretmenler Arası Gözlem Çalışmaları	32
2.6.2 Türkiye’de Yapılmış Öğretmenler Arası Gözlem Çalışmaları	34
3. YÖNTEM	38
3.1 Araştırmanın Modeli ve Veri Toplama Yöntemleri	38
3.1.1 Katılımcı Günlükleri	39
3.1.2 Araştırmada Kullanılan Yarı Yapılandırılmış Görüşmeler	40
3.2 Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanmasında Kullanılan Yöntem	43
3.3 Araştırmanın Uygulandığı Kurum	48
3.4 Araştırmanın Uygulandığı Örneklem	49
3.5 Araştırmanın Uygulanması	52
3.5.1 Araştırmacının Öğretmenler Arası Gözlem Çalışmalarındaki Rolü	52
3.5.2 Öğretmenler Arası Gözlem Çalışmaları ile İlgili Atölye Çalışması	52
3.5.3 Öğretmenler Arası Gözlem Çalışmalarının Başlaması ve Uygulanması	55
4. VERİLERİN ÇÖZÜMLENMESİ, BULGULAR VE YORUM	60
4. 1 Katılımcı Günlükleri	61
4.1.1 Katılımcı A	61
4.1.2 Katılımcı B	69
4.1.3 Katılımcı C	76
4.1.4 Katılımcı D	84
4.2 Katılımcıların Günlüklerinde İfade Ettikleri Ortak Görüşler	90
4.2.1 Gözlem Çalışmalarının Mesleki Gelişim Açısından Değerlendirilmesi	90
4.2.2 Gözlem Çalışmalarının Kişisel Gelişim Açısından Değerlendirilmesi	91
4.2.3 Gözlem Çalışmalarının Toplumsal-Ruhsal Etmenler Açısından Değerlendirilmesi	92

4.3 Katılımcıların Gözlem Çalışmaları Sonrası Yapılan Görüşmede	
İfade Ettikleri Görüşler	93
4.3.1 Katılımcı A	94
4.3.2 Katılımcı B	106
4.3.3 Katılımcı C	117
4.3.4 Katılımcı D	129
4.4 Katılımcıların Gözlem Çalışmaları Sonrası Yapılan Görüşmede	
İfade Ettikleri Ortak Görüşler	140
4.4.1 Gözlem Çalışmalarının Mesleki Gelişim Açısından Değerlendirilmesi	141
4.4.2 Gözlem Çalışmalarının Kişisel Gelişim Açısından Değerlendirilmesi	142
4.4.3 Gözlem Çalışmalarının Toplumsal-Ruhsal Etmenler Açısından Değerlendirilmesi	142
4.5 Katılımcıların Gözlem Çalışmaları Boyunca Tuttukları Günlüklerde ve Gözlem	
Çalışmaları Sonrası Yapılan Görüşmede İfade Ettikleri Görüşlerinin Değerlendirilmesi	144
4.5.1 Gözlem Çalışmalarının Mesleki Gelişim Açısından Değerlendirilmesi	144
4.5.2 Gözlem Çalışmalarının Kişisel Gelişim Açısından Değerlendirilmesi	146
4.5.3 Gözlem Çalışmalarının Toplumsal-Ruhsal Etmenler Açısından Değerlendirilmesi	147
5. SONUÇLAR VE ÖNERİLER	149
5.1 Sonuçlar	150
5.1.1 Gözlem Çalışmalarının Mesleki Gelişim Açısından Değerlendirilmesi	151
5.1.2 Gözlem Çalışmalarının Kişisel Gelişim Açısından Değerlendirilmesi	152
5.1.3 Gözlem Çalışmalarının Toplumsal-Ruhsal Etmenler Açısından Değerlendirilmesi	153
5.2 Hizmet İçi Mesleki Gelişim Modeli	156
5.2.1 Hizmet İçi Mesleki Gelişim Modeli Uygulanırken İzlenecek Yol	157
5.3 Araştırmacının İzlenimleri ve Kazanımları	158
KAYNAKLAR	160
EKLER	165
Ek 1	166
Ek 2	169
Ek 3	171
Ek 4	174
ÖZGEÇMİŞ	177

TABLÖLER LİSTESİ

3. Bölüm

Tablo 3.1: Öğretmenler Arası Gözlem Çalışmaları Bittikten Sonra Yapılan Görüşme Soruları ..41	
Tablo 3.2: Örnek Tematik Kodlama44	
Tablo 3.3: Katılımcı Günlüklerinin Örnek Kodlanması ve Yorumlanması45	
Tablo 3.4: Katılımcılar ile Yapılan Görüşmelerin Örnek Kodlanması ve Yorumlanması46	
Tablo 3.5: Katılımcı Öğretmenlerin Özellikleri51	
Tablo 3.6: Öğretmenler Arası Gözlem Çalışmalarının Farklı Modelleri.....53	
Tablo 3.7: Gözlem Çalışmaları Sırasında Uyulması Önerilen Kurallar54	
Tablo 3.8: Katılımcı A ve Katılımcı B'nin Gözlem Planı56	
Tablo 3.9: Katılımcı C ve Katılımcı D'nin Gözlem Planı58	

4. Bölüm

Tablo 4.1: Katılımcı A'nın Günlüğünde İfade Ettiği Görüşler (Giriş 1)62	
Tablo 4.2: Katılımcı A'nın Günlüğünde İfade Ettiği Görüşler (Giriş 2)62	
Tablo 4.3: Katılımcı A'nın Günlüğünde İfade Ettiği Görüşler (Giriş 3)63	
Tablo 4.4: Katılımcı A'nın Günlüğünde İfade Ettiği Görüşler (Giriş 4)64	
Tablo 4.5: Katılımcı A'nın Günlüğünde İfade Ettiği Görüşler (Giriş 5)65	
Tablo 4.6: Katılımcı A'nın Günlüğünde İfade Ettiği Görüşler (Giriş 6)65	
Tablo 4.7: Katılımcı A'nın Günlüğünde İfade Ettiği Görüşler (Giriş 7)66	
Tablo 4.8: Katılımcı A'nın Günlüğünde İfade Ettiği Görüşlerin Özeti68	
Tablo 4.9: Katılımcı B'nin Günlüğünde İfade Ettiği Görüşler (Giriş 1)69	
Tablo 4.10: Katılımcı B'nin Günlüğünde İfade Ettiği Görüşler (Giriş 2)70	
Tablo 4.11: Katılımcı B'nin Günlüğünde İfade Ettiği Görüşler (Giriş 3)71	
Tablo 4.12: Katılımcı B'nin Günlüğünde İfade Ettiği Görüşler (Giriş 4)71	
Tablo 4.13: Katılımcı B'nin Günlüğünde İfade Ettiği Görüşler (Giriş 5)72	
Tablo 4.14: Katılımcı B'nin Günlüğünde İfade Ettiği Görüşler (Giriş 6)72	
Tablo 4.15: Katılımcı B'nin Günlüğünde İfade Ettiği Görüşler (Giriş 7)73	
Tablo 4.16: Katılımcı B'nin Günlüğünde İfade Ettiği Görüşlerin Özeti76	

Tablo 4.17: Katılımcı C'nin Günlüğünde İfade Ettiği Görüşler (Giriş 1)	77
Tablo 4.18: Katılımcı C'nin Günlüğünde İfade Ettiği Görüşler (Giriş 2)	78
Tablo 4.19: Katılımcı C'nin Günlüğünde İfade Ettiği Görüşler (Giriş 3)	79
Tablo 4.20: Katılımcı C'nin Günlüğünde İfade Ettiği Görüşler (Giriş 4)	79
Tablo 4.21: Katılımcı C'nin Günlüğünde İfade Ettiği Görüşler (Giriş 5)	80
Tablo 4.22: Katılımcı C'nin Günlüğünde İfade Ettiği Görüşler (Giriş 6)	81
Tablo 4.23: Katılımcı C'nin Günlüğünde İfade Ettiği Görüşler (Giriş 7)	82
Tablo 4.24: Katılımcı C'nin Günlüğünde İfade Ettiği Görüşlerin Özeti	84
Tablo 4.25: Katılımcı D'nin Günlüğünde İfade Ettiği Görüşler (Giriş 1)	85
Tablo 4.26: Katılımcı D'nin Günlüğünde İfade Ettiği Görüşler (Giriş 2)	85
Tablo 4.27: Katılımcı D'nin Günlüğünde İfade Ettiği Görüşler (Giriş 3)	86
Tablo 4.28: Katılımcı D'nin Günlüğünde İfade Ettiği Görüşler (Giriş 4)	87
Tablo 4.29: Katılımcı D'nin Günlüğünde İfade Ettiği Görüşler (Giriş 5)	88
Tablo 4.30: Katılımcı D'nin Günlüğünde İfade Ettiği Görüşlerin Özeti	89
Tablo 4.31: Öğretmenler Arası Gözlem Çalışmaları Bittikten Sonra Yapılan Görüşme Soruları	93
Tablo 4.32: Katılımcı A'nın Gözlem Çalışmaları Sonrası Yapılan Görüşmede İfade Ettiği Görüşler (Giriş 1)	95
Tablo 4.33: Katılımcı A'nın Gözlem Çalışmaları Sonrası Yapılan Görüşmede İfade Ettiği Görüşler (Giriş 2)	97
Tablo 4.34: Katılımcı A'nın Gözlem Çalışmaları Sonrası Yapılan Görüşmede İfade Ettiği Görüşler (Giriş 3)	98
Tablo 4.35: Katılımcı A'nın Gözlem Çalışmaları Sonrası Yapılan Görüşmede İfade Ettiği Görüşler (Giriş 4)	99
Tablo 4.36: Katılımcı A'nın Gözlem Çalışmaları Sonrası Yapılan Görüşmede İfade Ettiği Görüşler (Giriş 5)	100
Tablo 4.37: Katılımcı A'nın Gözlem Çalışmaları Sonrası Yapılan Görüşmede İfade Ettiği Görüşler (Giriş 6)	101
Tablo 4.38: Katılımcı A'nın Gözlem Çalışmaları Sonrası Yapılan Görüşmede İfade Ettiği Görüşler (Giriş 7)	102

Tablo 4.39: Katılımcı A'nın Gözlem Çalışmaları Sonrası Yapılan Görüşmede	
İfade Ettiği Görüşler (Giriş 8)	103
Tablo 4.40: Katılımcı A'nın Gözlem Çalışmaları Sonrası Yapılan Görüşmede	
İfade Ettiği Görüşler (Giriş 9)	103
Tablo 4.41: Katılımcı A'nın Gözlem Çalışmaları Sonrası Yapılan Görüşmede	
İfade Ettiği Görüşlerin Özeti	106
Tablo 4.42: Katılımcı B'nin Gözlem Çalışmaları Sonrası Yapılan Görüşmede	
İfade Ettiği Görüşler (Giriş 1)	107
Tablo 4.43: Katılımcı B'nin Gözlem Çalışmaları Sonrası Yapılan Görüşmede	
İfade Ettiği Görüşler (Giriş 2)	108
Tablo 4.44: Katılımcı B'nin Gözlem Çalışmaları Sonrası Yapılan Görüşmede	
İfade Ettiği Görüşler (Giriş 3)	109
Tablo 4.45: Katılımcı B'nin Gözlem Çalışmaları Sonrası Yapılan Görüşmede	
İfade Ettiği Görüşler (Giriş 4)	110
Tablo 4.46: Katılımcı B'nin Gözlem Çalışmaları Sonrası Yapılan Görüşmede	
İfade Ettiği Görüşler (Giriş 5)	111
Tablo 4.47: Katılımcı B'nin Gözlem Çalışmaları Sonrası Yapılan Görüşmede	
İfade Ettiği Görüşler (Giriş 6)	112
Tablo 4.48: Katılımcı B'nin Gözlem Çalışmaları Sonrası Yapılan Görüşmede	
İfade Ettiği Görüşler (Giriş 7)	112
Tablo 4.49: Katılımcı B'nin Gözlem Çalışmaları Sonrası Yapılan Görüşmede	
İfade Ettiği Görüşler (Giriş 8)	113
Tablo 4.50: Katılımcı B'nin Gözlem Çalışmaları Sonrası Yapılan Görüşmede	
İfade Ettiği Görüşler (Giriş 9)	114
Tablo 4.51: Katılımcı B'nin Gözlem Çalışmaları Sonrası Yapılan Görüşmede	
İfade Ettiği Görüşlerin Özeti	117
Tablo 4.52: Katılımcı C'nin Gözlem Çalışmaları Sonrası Yapılan Görüşmede	
İfade Ettiği Görüşler (Giriş 1)	118
Tablo 4.53: Katılımcı C'nin Gözlem Çalışmaları Sonrası Yapılan Görüşmede	
İfade Ettiği Görüşler (Giriş 2)	119

Tablo 4.54: Katılımcı C'nin Gözlem Çalışmaları Sonrası Yapılan Görüşmede	
İfade Ettiği Görüşler (Giriş 3)	120
Tablo 4.55: Katılımcı C'nin Gözlem Çalışmaları Sonrası Yapılan Görüşmede	
İfade Ettiği Görüşler (Giriş 4)	121
Tablo 4.56: Katılımcı C'nin Gözlem Çalışmaları Sonrası Yapılan Görüşmede	
İfade Ettiği Görüşler (Giriş 5)	122
Tablo 4.57: Katılımcı C'nin Gözlem Çalışmaları Sonrası Yapılan Görüşmede	
İfade Ettiği Görüşler (Giriş 6)	123
Tablo 4.58: Katılımcı C'nin Gözlem Çalışmaları Sonrası Yapılan Görüşmede	
İfade Ettiği Görüşler (Giriş 7)	124
Tablo 4.59: Katılımcı C'nin Gözlem Çalışmaları Sonrası Yapılan Görüşmede	
İfade Ettiği Görüşler (Giriş 8)	125
Tablo 4.60: Katılımcı C'nin Gözlem Çalışmaları Sonrası Yapılan Görüşmede	
İfade Ettiği Görüşler (Giriş 9)	126
Tablo 4.61: Katılımcı C'nin Gözlem Çalışmaları Sonrası Yapılan Görüşmede	
İfade Ettiği Görüşlerin Özeti	129
Tablo 4.62: Katılımcı D'nin Gözlem Çalışmaları Sonrası Yapılan Görüşmede	
İfade Ettiği Görüşler (Giriş 1)	130
Tablo 4.63: Katılımcı D'nin Gözlem Çalışmaları Sonrası Yapılan Görüşmede	
İfade Ettiği Görüşler (Giriş 2)	131
Tablo 4.64: Katılımcı D'nin Gözlem Çalışmaları Sonrası Yapılan Görüşmede	
İfade Ettiği Görüşler (Giriş 3)	132
Tablo 4.65: Katılımcı D'nin Gözlem Çalışmaları Sonrası Yapılan Görüşmede	
İfade Ettiği Görüşler (Giriş 4)	133
Tablo 4.66: Katılımcı D'nin Gözlem Çalışmaları Sonrası Yapılan Görüşmede	
İfade Ettiği Görüşler (Giriş 5)	134
Tablo 4.67: Katılımcı D'nin Gözlem Çalışmaları Sonrası Yapılan Görüşmede	
İfade Ettiği Görüşler (Giriş 6)	135
Tablo 4.68: Katılımcı D'nin Gözlem Çalışmaları Sonrası Yapılan Görüşmede	
İfade Ettiği Görüşler (Giriş 7)	135
Tablo 4.69: Katılımcı D'nin Gözlem Çalışmaları Sonrası Yapılan Görüşmede	
İfade Ettiği Görüşler (Giriş 8)	136

Tablo 4.70: Katılımcı D'nin Gözlem Çalışmaları Sonrası Yapılan Görüşmede

İfade Ettiği Görüşler (Giriş 9)137

Tablo 4.71: Katılımcı D'nin Gözlem Çalışmaları Sonrası Yapılan Görüşmede

İfade Ettiği Görüşlerin Özeti140

ÖNSÖZ

Günümüzde öğretmen gelişimi okullardaki eğitim kalitesini yükseltebilmek için vazgeçilmez bir unsurdur. Öğretmenler mesleklerindeki yeniliklere ve gelişimlere ayak uydurabilmek için sürekli öğrenmeye açık olmalıdırlar. Öğretmenlerin meslek hayatları boyunca devam etmesi gereken eğitimleri için kurumların sunduğu hizmet içi eğitim programlarına katılım büyük bir önem taşımaktadır. Başarılı hizmet içi eğitim programları öğretmenlik becerilerini sürekli geliştirmek için öğretmenlere imkanlar sunmalıdır.

Bu tezde İstanbul Teknik Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksek Okulu, İngilizce Hazırlık Bölümünde çalışan İngilizce öğretmenleri ile öğretmenler arası gözlem çalışmaları yürütülerek bu çalışmaların katılımcıların mesleki gelişimlerine olan katkısı hakkındaki görüşlerini ortaya çıkarmak ve bunun sonucunda bu araştırmanın yapıldığı kurumda uygulanabilirliğini saptamak ve araştırmanın sonuçları doğrultusunda bu kurumda yürütülecek bir hizmet içi mesleki gelişim modeli ortaya koymak amaçlanmıştır.

Öncelikle bu çalışma süresince bana destek olan, beni cesaretlendiren ve yardımını esirgemeyen danışman hocam Yrd. Doç. Dr. Hülya Bartu'ya teşekkürlerimi sunarım. Bunun yanı sıra, bu araştırmaya gönüllü olarak katılan öğretmen arkadaşlarıma şükranlarımı sunarım. Onların katılımı ve desteği olmadan bu araştırmanın yürütülmesi mümkün olamazdı. Ayrıca, yüksek lisans eğitimi süresince sıkıntılarımı paylaşan meslektaşlarım Emine Sarı'ya, Özlem Kurnaz'a, İlke Büyükduman'a, Zeynep Kurular'a, Deniz Korum'a, Yurdanur Toktaş'a, Derya Kulavuz'a, Semra Gönel'e ve Gamze Avcı'ya teşekkür ederim. Son olarak bana her konuda destek olan eşim Salih Hatip'e ve tez aşamasında hayatımıza katılan oğlum Görkem Hatip'e teşekkürlerimi sunarım.

ÖZET

ÖĞRETMENLER ARASI GÖZLEM ÇALIŞMALARININ ÖĞRETMEN GELİŞİMİNDEKİ ROLÜ

Funda HATİP

Yabancı Dil (İngilizce) Öğretimi, Yüksek Lisans Tezi

Bu çalışmada İstanbul Teknik Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksek Okulu, İngilizce Hazırlık Bölümünde çalışan İngilizce öğretmenleri ile öğretmenler arası gözlem çalışmaları yürütülmüş ve bu çalışmaların katılımcıların mesleki gelişimlerine olan katkısı hakkındaki görüşleri ortaya çıkartılarak araştırmanın yapıldığı kurumda uygulanabilirliği saptanmıştır. Buna ek olarak, elde edilen bulgular doğrultusunda kurumda yürütülecek bir hizmet içi mesleki gelişim modeli oluşturulmuştur.

Nitel veri toplanan bu çalışmada, araştırmaya katılan dört gönüllü öğretmen iki ay süresince öğretmenler arası gözlem çalışmaları yürütmüş ve araştırmacı onların görüşlerini ortaya çıkarmak için katılımcıların gözlem çalışmaları süresince tuttıkları günlükleri ve gözlem çalışmaları bittikten sonra katılımcılar ile yapılan görüşmelerin ses kayıtlarının çeviri yazılarını içerik analiz yöntemi ile çözümlemiş ve yorumlamıştır.

Araştırmanın sonuçlarına göre, dört katılımcı öğretmen gözlem çalışmaları sayesinde mesleki açıdan geliştiklerini, yeni şeyler öğrendiklerini ve bu sayede öğretmenlik becerilerinin geliştiğini ifade etmişlerdir. Ayrıca, katılımcılar ileride kurumda uygulanabilecek gözlem çalışmaları sayesinde kurumdaki öğretmenlerin de mesleki açıdan gelişeceklerini belirterek öğretmenler arası gözlem çalışmalarını mesleki gelişim açısından olumlu olarak değerlendirmişlerdir. Bunun yanı sıra, dört katılımcı da gözlem çalışmaları sonucunda kendilerini değerlendirip sorgulayarak farkındalıklarının arttığını ve gözlem çalışmaları sayesinde hem kuvvetli hem de zayıf yönlerini keşfettiklerini ifade etmişlerdir. Bunlara ek olarak, araştırmaya katılan dört katılımcı da gözlem çalışmaları sayesinde öğretmenlerin birbirlerine destek olduklarını, aralarındaki meslektaşlık duygusunun arttığını ve gözlem çalışmaları esnasında birlikte çalışıp deneyimlerini paylaşarak ilişkilerinin kuvvetlendiğini ifade etmişlerdir.

Elde edilen bulgular değerlendirildiğinde, öğretmenler arası gözlem çalışmalarının katılımcı öğretmenlerin tümü tarafından olumlu bir deneyim olarak değerlendirildiği ve araştırmanın yürütüldüğü kurumda uygulanabilir olduğu yargısına varılmıştır. Bunun sonucunda da bir hizmet içi mesleki gelişim modeli geliştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen Gelişimi, Yansıtmacı Yaklaşım, Öğretmenler Arası Gözlem Çalışmaları

ABSTRACT

THE ROLE OF PEER OBSERVATION IN TEACHER DEVELOPMENT

Funda HATİP

English Language Teaching, M. A. Thesis

In this research study, a peer observation process was conducted at İstanbul Technical University, School of Foreign Languages, English Preparatory School to get the opinions of ITU English language teachers about peer observation and evaluate whether it could be implemented in the institution. After the data were collected and evaluated, an in-service teacher training model that could be applied at the institution was developed.

In this qualitative research, four participant teachers that voluntarily took part in the research conducted peer observation for two months. In order to get the participants' opinions about peer observation, the researcher analyzed and evaluated both the diaries kept by the participant teachers during the experience and the transcriptions of the recorded semi-structured interviews held with the participant teachers after the experience, using content analysis.

In the light of the results of the research, four participant teachers stated that the peer observation process contributed to their professional development. They emphasized that they learned new teaching activities and that their teaching skills improved thanks to the experience. Moreover, all the participants stated that the peer observation process would also contribute to the teachers' professional development at the institution if it were implemented in the future. Besides, all the participants stated that their self-awareness increased because they discovered their weak and strong characteristics during the experience. Furthermore, all the participant teachers stated that the peer observation process encouraged collaboration among colleagues.

After the data of the research were evaluated, it was concluded that the peer observation process was beneficial for all four participants and could be implemented at the institution where the research took place. Accordingly, an in-service teacher training model was developed.

Key Words: Teacher Development, Reflective Approach, Peer Observation

1. GİRİŞ

Yabancı dil eğitiminde süregelen değişimlere ayak uydurabilmek için öğretmen gelişimi çok önemlidir. Gelişim, biz öğretmenlerin daha yeni ve daha zor aşamalarda hem kişisel açıdan hem de mesleki açıdan rol aldığımız bir süreçtir. Bu süreçte, “birtakım değişiklikler ve farklılıklar oluşabilir. Gelişim sürecinde değişimler ve farkındalıklar dışarıdan empoze edilerek değil, insanların içinden gelerek oluşur. Yine de eğitimde öğretmenlere yarar sağlayacak programlar ve imkanlar yaratmak mümkündür” (Mcneil ve Wiles, 1990, s. 340). Bu bağlamda, son yıllarda bazı eğitimciler, öğretmenlerin kendilerinin ve diğer öğretmenlerin öğretim yöntemlerini inceleyebilecekleri öğretmen gelişim etkinlikleri önermişlerdir. “Öğretmenlerin gelişimi için yarar sağlayacak bu etkinliklere örnek olarak Araştırma-Uygulama çalışmaları, Eylem Araştırmaları, Günlük Çalışmaları ve Gözlem Çalışmaları verilebilir” (Ergüdenler, 1996, ss. 71-72).

Yukarıda belirtilen öğretmen gelişim etkinlikleri de dahil olmak üzere son zamanlarda ortaya çıkan öğretmen gelişim yaklaşımları, yapılanma ve uygulanma sürecinde öğretmenlerin fikirleri ve kararları ile doğrudan yer aldıkları ve daha çok okullarda uygulanan etkinliklerdir. Bu durum öğretmenlerin gelişimleri açısından elbette önemlidir. Ancak, öğretmen gelişiminde kaydedilen ilerlemelere rağmen birçok öğretmen kendi gelişimlerini sağlamak için sınırlı imkanlara sahiptir. Şöyle ki, Thiessen’in (1992) de belirttiği gibi çoğunlukla öğretmenlerin gelişimi için kurumların uyguladıkları hizmet içi eğitim programları sadece öğretmenlerin mesleki açıdan nasıl öğrendikleri ile ilgilenir. Öğretmenler, kurumlarında katılmak zorunda oldukları meslek içi eğitim amaçlı atölye çalışmalarının içeriği ile ilgili söz sahibi değildirler. Buna rağmen, düşüncelerini diğer öğretmenlerle paylaşma imkanı bulamadan çoğunlukla bir kez yapılan atölye çalışmasından sonra öğretmenlerden uyguladıkları öğretim yöntemlerini hemen değiştirmeleri beklenir. Oysa, öğretmenler kendi gelişimlerinden kendileri sorumlu olmalıdırlar. Gelişim, öğretmenler adına ya da doğrudan öğretmenler üzerinde uygulanan etkinliklerden ibaret olmamalıdır. Gelişim, öğretmenlerin kendi başlarına ya da diğer öğretmenler ile hem kişisel hem mesleki açıdan ilerlemeleri için ne yapacaklarını keşfetmeleridir.

Araştırma-Uygulama çalışmaları (Allwright, 1993), Eylem Araştırmaları (Elliot, 1991) ve Gözlem Çalışmaları (Hopkins, 1985) gibi son zamanlarda ortaya çıkan okul-merkezli öğretmen gelişim etkinlikleri sayesinde öğretmenler kendi gelişimleri için keşiflerde bulunabilirler.

Marczely'in (1996) önerdiği gibi gerçek gelişimin olması için öğretmenlere kendi gelişimlerini sağlayacak farklı öğretmen gelişim modelleri sunulmalıdır. Böylelikle kendi gelişimlerinin sorumluluğunu üstlenen öğretmenler gereksinimleri doğrultusunda bu etkinliklerden birini seçerek ilerlemeleri adına büyük bir adım atmış olurlar. Bu seçeneklerden bir tanesi de birçok mesleki gelişim programlarında yer alan gözlem çalışmalarıdır. Ancak, gözlem çalışmalarının birçok farklı amacı vardır. Bu araştırmada gözlem çalışmalarının birincil amacı öğretmenlerin mesleki gelişimlerine katkı sağlamasıdır. Öğretmenleri işe alma ve işten çıkarma sürecinde ya da yıl içinde öğretmenlerin performanslarını değerlendirmek amacıyla yönetim tarafından yapılan gözlem çalışmaları bu araştırmanın konusunu oluşturmamaktadır. Amacı sadece değerlendirme olan bu tür gözlem çalışmaları öğrenme-odaklı değildir.

Yukarıda da ifade edildiği gibi, bu tezin ana konusu öğretmenlerin kendi gelişimleri için uyguladıkları öğretmenler arası gözlem çalışmalarıdır. “ Öğretmenler arası gözlem çalışmaları öğretmen gelişimi ile ilgili literatürde bir öğrenme aracı olarak algılanmaya son zamanlarda başlamıştır” (Wajnryb, 1992, s. 2). Brown' a (1995, s. 194) göre “öğretmenler arası gözlem çalışmaları hem gözlemi uygulayan öğretmenin hem de gözlemlenen öğretmenin mesleki gelişimine katkı sağlayan etkili bir kaynaktır. Eğer her öğretmen bir diğer öğretmeni gözlemlerse içerik öğretimi, ders planı uygulama yöntemleri, öğrencilere karşı sergilenen tutumlar gibi öğretim ve öğrenim ortamına ait farklı özellikler ile ilgili yararlanabilecekleri bilgilere muhakkak ulaşacaktır”.

Yukarıdaki açıklamadan yola çıkarak, öğretmenler arası gözlem çalışmalarında öğretmenlerin hem kendi gelişimleri hem de meslektaşlarının gelişimleri için birbirlerini gözlemledikleri açıkça söylenebilir. Gözlem çalışmalarını uygulamadaki amaç, öğretmenlerin öğretmenlik becerilerini geliştirmektir. Bu doğrultuda birlikte çalışan öğretmenler birbirlerini gözlemleyerek farklı öğretim yöntemleri görür, öğrencilerin neyi neden yaptıklarını daha iyi kavrar ve kendilerini diğer öğretmenler ile kıyaslayarak kendileri ile ilgili farkındalıkları artar ki bütün bunlar öğretmenlerin gelişimine büyük bir katkı sağlar ve daha iyi öğretmenler olma yolunda onlara yol gösterir. Daha önce de ifade edildiği gibi, bu tezin ana konusu öğretmenler arası gözlem çalışmalarıdır ve tezin ikinci bölümünde daha ayrıntılı olarak ele alınmıştır.

1.1 Araştırmanın Gerekçesi

Birçok öğretmen kendi gelişimleri için kurum içinde onlara destek sağlayan okullarda çalıştıkları için çok şanslıdırlar. Kurumların öğretmenlere sağladığı bu destek farklı şekillerde olabilir. Önemli olan kurumların uyguladıkları hizmet içi eğitim programlarının hem kendileri, hem öğretmenler hem de öğrenciler için ne kadar değerli olduğunun farkında olmalarıdır. Joyce’a (1981, s. 117) göre de kurumlarda sürdürülen hizmet içi eğitim çok gereklidir çünkü “kurumların ve kurumlardaki eğitimin ilerlemesi için öğretmenlerin gelişimi çok önemlidir. Sürekli yerinde sayan bir kurum ölmekte olan bir kurumdur. Oysa, etkili öğretim ve öğrenimin nasıl gerçekleştiğini anlamaya çalışmak için sürekli bir arayış içinde olan ve bu şekilde kendini geliştiren dinamik ve canlı kurumlar için öğretmenlerin gelişimini sağlayan hizmet içi eğitim programları vazgeçilmez birer unsurdur”.

Öte yandan mesleki gelişim bazen kuruma dışarıdan gelen bir uzman tarafından yürütülen atölye çalışmaları ile sınırlıdır. Hatta çoğunlukla bu tür çalışmalardan sonra öğretmenlere neyi yararlı bulup neyi yararlı bulmadıkları, öğrendiklerini sınıflarında uygulayıp uygulayamadıkları sorulmaz bile çünkü kuramsal bilgiler ile doldurulan öğretmenlerin hemen gelişecekleri düşünülür. Ancak Wajnryb’in (1992, s. 6) de belirttiği gibi “ bu günlerde öğretmen gelişimi denilince akla çok farklı şeyler gelmektedir. Öğretmen gelişimi sınıfta meydana gelen ve öğretmenin içinde başlayan bir olgudur. Bu gelişim genellikle öğretmen tarafından başlatılır ve kurumların rolü ise bu konuda öğretmenlere yardımcı olmaktır”. Bu nedenledir ki, öğretmenler arası gözlem çalışmaları öğretmen gelişimde büyük bir rol oynar çünkü sorumluluğu öğretmenlerin gelişimi için yine öğretmenlerin ellerine bırakır.

Araştırmacı, öğretmen gelişim etkinliklerinden biri olan öğretmenler arası gözlem çalışmalarına 1998-1999 akademik yılında çalışmakta olduğu özel dil okulunda katılmış ve uygulanabilirliğini görmüştür. Yönetimin isteği ile başlayan bu uygulamada öncelikle daha az deneyimi olan öğretmenler deneyimli öğretmenleri gözlemlemiştir. Bu uygulama esnasında araştırmacı da öğretmenlik hayatına yeni başladığı için diğer deneyimli öğretmenleri gözlemlemiştir. Bu deneyim sayesinde araştırmacı farklı öğretmenleri gözlemleyerek öncelikle gereksinim duyduğu sınıf içi uygulamalar ile ilgili bilgi toplamış ve benimsediği bir takım etkinlikleri kendi dersinde uygulayarak kendine duyduğu öz güveni artmıştır.

Bununla birlikte, araştırmacı mesleki hayatı boyunca hem çalıştığı diğer kurumlarda hem de şu an çalışmakta olduğu İstanbul Teknik Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksekokulu, İngilizce Hazırlık Bölümünde meslek içi eğitim amaçlı değişik atölye çalışmalarına katılmıştır. Ancak, araştırmacı zaman ilerledikçe sadece kuramsal bilgiler veren bu tür çalışmaların kendi gelişimine pek katkıda bulunmadıklarını düşünmeye başlamıştır. Oysa, araştırmacı öğretmenler arası gözlem çalışmaları gibi kurumdaki öğretmenlerin kendilerinin yürütebileceği hizmet içi mesleki gelişim programlarının kurumda sürekli hale gelmesi durumunda öğretmenlerin gelişmelerinin sağlanabileceğini düşünmüştür.

Yukarıda anlatılanlar doğrultusunda öğretmen gelişiminin hem öğretmenler hem de kurumlar için önemi bir kez daha açıkça ortaya konmuştur. Dolayısıyla, araştırmacı meslek hayatına başlarken yararlandığı öğretmenler arası gözlem çalışmalarının hem kendi hem de birlikte çalıştığı meslektaşlarının gereksinimlerini karşılayacağını düşünmüştür. Şöyle ki, araştırmacının çalıştığı kurumda bir Meslek Geliştirme Bürosu (öğretmenler için meslek içi eğitim amaçlı atölye çalışmaları ve seminerler düzenleyen büro) olmasına rağmen, kurumun içinde düzenli bir hizmet içi mesleki gelişim programı bulunmamaktadır. Yani, öğretmenlerin kendi gelişimlerini sürdürebilmeleri için çalıştıkları kurumda katılabilecekleri ve yararlanabilecekleri sürekli bir mesleki gelişim programı yoktur. Oysa, araştırmacı çalıştığı kurumun gözlem çalışmaları için çok elverişli olduğunu düşünmeye başlamıştır çünkü çok sayıda öğretmen aynı seviyedeki öğrencilere İngilizce öğretmektedir ve bu öğretmenler birbirleri için büyük bir kaynak oluşturmaktadırlar. Öğretmenler gözlem çalışmalarını uygularken hem birbirlerinden birçok şey öğrenecek hem de birbirlerine destek olacaklardır. Bu nedenle bu araştırmanın sonuçları doğrultusunda öğretmenler arası gözlem çalışmaları kurumda hizmet içi mesleki gelişim programı olarak uygulanabilir.

Bunlara ek olarak, araştırmacının böyle bir hizmet içi mesleki gelişim programının kurum için gerekli olduğunu düşünmesinin bir nedeni de, kurumun Program Geliştirme Bürosu tarafından 2003-2004 akademik yılında yapılmış olan gereksinim çözümlemesinin sonuçlarıdır. Kurumun Program Geliştirme Bürosu 2004-2005 akademik yılında uygulanacak olan İngilizce Hazırlık Programını düzenlemeden önce, 2003-2004 akademik yılında İngilizce Hazırlık Bölümünde çalışmakta olan toplam 90 İngilizce öğretmeni ve o yıl öğrenim görmekte olan 1400 öğrencinin

98'i ile küçük gruplar halinde yapılandırılmış görüşmeler yapmış ve katılımcıların hem kurum hem de İngilizce Hazırlık Programı hakkındaki genel görüşlerini almıştır.

Öğretmenlerle gerçekleştirilen görüşmelerin sonuçlarına göre 90 öğretmenden 81'i Meslek Geliştirme Bürosunu (öğretmenler için meslek içi eğitim amaçlı atölye çalışmaları ve seminerler düzenleyen büro) başarısız bulmuştur. Öğretmenler, Meslek Geliştirme Bürosunun uyguladığı atölye çalışmalarının çok yararlı olmadığını, çok genel konuların ele alındığını ve kendi gereksinimlerini karşılamadığını ifade etmişlerdir (Gönel, 2004).

Buna karşın 90 öğretmenden 77'si meslek içi eğitime gereksinim duyduklarını ifade etmiş ve öğretmenlerin sorunlarını, düşüncelerini, sınıf içi uyguladıkları etkinlikleri birbirleri ile paylaşacakları bir ortamın bulunmamasından duydukları rahatsızlığı dile getirmişlerdir. Öğretmenler kurumda uygulanan atölye çalışmalarının bu duruma bir yarar sağlamayacağını belirtmişlerdir (Gönel, 2004).

Yukarıda açıklananlar doğrultusunda, katılımcı öğretmenlerin ifade ettikleri görüşler ışığında öğretmenlerin Meslek Geliştirme Bürosu tarafından düzenlenen atölye çalışmalarını yetersiz buldukları ve bu çalışmaların kendilerine hiçbir yararı olmadığını düşündükleri söylenebilir. Öte yandan öğretmenlerin çoğu meslek içi eğitime gereksinim duyduklarını ve meslektaşları ile fikir alış verişinde bulunmak, sorunlarını ve deneyimlerini paylaşmak istediklerini ifade etmişlerdir. Bütün bunlar doğrultusunda, araştırmacı, öğretmenler arası gözlem çalışmalarının çalıştığı kurumdaki öğretmenlerin gereksinimlerini karşılayabileceğini düşünmüştür.

1.2 Araştırmanın Amacı

Yukarıda ifade edildiği gibi, araştırmacı öğretmenler arası gözlem çalışmalarının çalıştığı kurumdaki öğretmenlerin gereksinimlerini karşılayabileceğini düşünmüş ve kurumda öğretmenler arası gözlem çalışmaları yürütmeye karar vermiştir. Araştırmacının öğretmenler arası gözlem çalışmalarının kurumdaki öğretmenlerin gereksinimlerini karşılayacağını düşünmesinin nedeni gözlem çalışmaları sayesinde öğretmenlerin birbirlerini gözlemleyerek istedikleri eğitime, gelişime ve meslektaşları ile paylaşım içinde bulunacakları bir ortama ulaşabilmeleridir.

Yukarıda belirtilen nedenler doğrultusunda, uygulanan bu araştırmanın birinci amacı İstanbul Teknik Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksek Okulu, İngilizce Hazırlık Bölümünde çalışan İngilizce öğretmenleri ile öğretmenler arası gözlem çalışmaları yürüterek bu çalışmaların katılımcıların mesleki gelişimlerine olan katkısı hakkındaki görüşlerini ortaya çıkarmak ve bunun sonucunda bu araştırmanın yapıldığı kurumda uygulanabilirliğini saptamaktır. Araştırmanın bir diğer amacı ise, araştırmanın sonuçları doğrultusunda kurumda yürütülecek bir hizmet içi mesleki gelişim modeli ortaya koymaktır. Bu araştırmada öğretmenlerin gözlem çalışmaları ile ilgili görüşleri, öğretmenlerin bu çalışmalar ile ilgili yazılı ve sözlü beyanlarından ortaya çıkmıştır.

1.3 Araştırmanın Önemi

Biz öğretmenler sınıfta bir konuyu öğrencilerimize öğretirken kendimizi o dersin amacına ve yöntemine o kadar çok kaptırırız ki, öğrenmenin nasıl gerçekleştiğinin farkına varamayız. Wajnryb'in (1992, s. 7) de belirttiği gibi "sınıfta öğretmen olarak değil de bir gözlemci olarak bulunmak bizi dersin amacı veya yöntemi gibi konulardan uzaklaştırır ve bize dersi farklı açılardan algılama özgürlüğü sağlar. Böylelikle, öğretmenin hem kendi öğretmenlik becerileri ile ilgili algısı daha çok gelişir, hem de gözlem yeteneğini geliştirerek olayları yorumlama becerisi oluşur ki bu durum öğretmenin kendini geliştirmesi için büyük bir önem taşır".

Bununla birlikte, gerçek gelişim insanın kendi ile ilgili farkındalığının artması ve diğer görüşlere ve yaklaşımlara karşı açık fikirli olması ile gerçekleşir. Gözlem çalışmaları bütün bunlara imkan sağlayabilecek bir hizmet içi mesleki gelişim programıdır. Sınıflar birçok farklı ve karmaşık olayların meydana geldiği ortamlardır. Gözlem çalışmaları sayesinde öğretim ve öğrenme ile ilgili birçok karmaşık olay aydınlığa kavuşabilir. Yani, bu araştırma ile birlikte öğretmenler gözlem çalışmalarının yukarıda ifade edilen tüm imkanlarından yararlanabilirler.

Ayrıca, daha önce de belirtildiği gibi kurumdaki İngilizce öğretmenleri yapılan gereksinim çözümlemesinde kurumlarında uygulanan meslek içi eğitim amaçlı atölye çalışmalarını yararlı bulmadıklarını ifade etmişlerdir. Buna karşılık, öğretmenlerin çoğu meslek içi eğitime gereksinim duyduklarını ve meslektaşları ile fikir alış verişinde bulunmak, sorunlarını ve deneyimlerini paylaşmak istediklerini ifade etmişlerdir. Bu nedenle bu araştırmanın kurumdaki öğretmenlere yarar sağlayacağı ve isteklerini karşılayacağı düşünülmüştür. Unutulmamalıdır ki, mesleki gelişim programları kurumların gelişimlerini sağlamak açısından sürekli uygulanmalıdırlar.

1.4 Araştırmanın Sınırlılıkları ve Yeni Araştırmalar İçin Öneriler

Yukarıda da ifade edildiği gibi bu araştırmanın birinci amacı İstanbul Teknik Üniversitesi Yabancı Diller Yüksek Okulu, İngilizce Hazırlık Bölümünde çalışan İngilizce öğretmenleri ile öğretmenler arası gözlem çalışmaları yürüterek bu çalışmaların katılımcıların mesleki gelişimlerine olan katkısı hakkındaki görüşlerini ortaya çıkarmak ve bunun sonucunda bu araştırmanın yapıldığı kurumda uygulanabilirliğini saptamaktır. Araştırmanın bir diğer amacı ise, araştırmanın sonuçları doğrultusunda kurumda yürütülecek bir hizmet içi mesleki gelişim modeli ortaya koymaktır.

Bu amaçla yapılan bu çalışma, dört katılımcı öğretmen tarafından uygulanmıştır. Bu nedenle elde edilen bulgular bu kurumda çalışan dört İngilizce öğretmenine ait görüşlerdir ve kurumda çalışan diğer İngilizce öğretmenlerinin görüşlerini yansıtmaz. Bu açıdan değerlendirildiğinde, araştırmanın daha fazla katılımcı öğretmen ile yapıldığı ya da daha farklı katılımcılar ile uygulandığı bir durumda elde edilen sonuçların daha farklı olacağı söylenebilir.

Bununla birlikte, araştırmanın daha uzun bir süre devam etmesi araştırma ile ilgili öğretmen görüşlerine ulaşabilmek için daha yararlı ve sağlıklı olabilir. Ayrıca, uygulanan gözlem çalışmaları bittikten sonra ve araştırmanın sonuçları için gerekli olan katılımcı öğretmenlerin görüşlerini elde ettikten sonra, araştırmayı yürüten bu dört öğretmenden gözlem çalışmalarını uygulamayı sürdürüp sürdürmedikleri öğrenilebilir.

Bunlara ek olarak, bu araştırmanın birinci amacı öğretmenler arası gözlem çalışmalarının yapıldığı kurumda öğretmen görüşleri doğrultusunda uygulanabilirliğini saptamak, diğer amacı ise araştırmanın sonuçları doğrultusunda kurumda yürütülecek bir hizmet içi mesleki gelişim modeli ortaya koymaktır. Bu amaçlara ulaşmak için bu araştırmada sadece öğretmen görüşlerine yer verilmiştir. Oysa, yönetimin de bu konudaki görüşlerini ortaya çıkaran bir araştırmanın kurum için yararlı olacağı düşünülebilir.

Sonuç olarak, yapılan bu araştırmada elde edilen sonuçlar değerlendirildiğinde araştırmaya katılan dört İngilizce öğretmenin de öğretmenler arası gözlem çalışmalarını kendileri için olumlu bir deneyim olarak ifade ettikleri görülmüştür. Katılımcı öğretmenlerin tümü gözlem çalışmaları sayesinde mesleki açıdan geliştiklerini ifade etmişlerdir. Yani, gözlem çalışmaları neticesinde

yeni şeyler öğrendiklerini ve bu sayede öğretmenlik becerilerinin geliştiğini vurgulamışlardır. Katılımcılar mesleki açıdan geliştiklerini belirtirken gözlemledikleri öğretmenlerden öğrendikleri belirgin sınıf içi etkinliklerini de sıralamışlardır. Ayrıca, dört öğretmen de gözlem çalışması sonucunda kendilerini değerlendirip sorgulayarak farkındalıklarının arttığını ifade etmişlerdir. Yani, gözlem çalışmaları sayesinde katılımcılar hem kuvvetli hem de zayıf yönlerini keşfederek kişisel ve mesleki gelişimlerine katkıda bulunmuşlardır. Bununla birlikte, katılımcıların hepsi gözlem çalışmaları sayesinde öğretmenlerin birbirlerine destek olduklarını ve aralarındaki meslektaşlık duygusunun arttığını ifade etmişlerdir. Yani, katılımcılar gözlem çalışmaları esnasında birlikte çalışıp deneyimlerini paylaşarak ilişkilerini kuvvetlendirdiklerini belirtmişlerdir.

Bu açılardan yapılan bu araştırma değerlendirildiğinde, öğretmenler arası gözlem çalışmalarının katılımcı öğretmenlerin tümü tarafından olumlu bir deneyim olarak değerlendirildiği ve araştırmanın yürütüldüğü kurumda uygulanabilir olduğu yargısına varılmıştır. Ayrıca, öğretmenler arası gözlem çalışmalarının kurumla benzerlik gösteren diğer üniversitelerde veya herhangi bir eğitim ve öğretim kurumunda da öğretmenlerin mesleki gelişimine katkıda bulunan bir çalışma olarak uygulanabileceği yargısına varılmıştır.

Bu bölümde araştırmanın gerekçesi, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi, sınırlılıkları ve yeni araştırmalar için öneriler sunulmuştur. Bir sonraki bölümde ise ilgili kuramlar ve araştırmalar aktarılmıştır.

2. İLGİLİ KURAMLAR VE ARAŞTIRMALAR

İlk bölümde de ifade edildiği gibi, bu araştırmanın birinci amacı İstanbul Teknik Üniversitesi Yabancı Diller Yüksek Okulu, İngilizce Hazırlık Bölümünde çalışan İngilizce öğretmenleri ile öğretmenler arası gözlem çalışmaları yürüterek bu çalışmaların katılımcıların mesleki gelişimlerine olan katkısı hakkındaki görüşlerini ortaya çıkarmak ve bunun sonucunda bu araştırmanın yapıldığı kurumda uygulanabilirliğini saptamaktır. Araştırmanın bir diğer amacı ise araştırmanın sonuçları doğrultusunda kurumda yürütülecek bir hizmet içi mesleki gelişim modeli ortaya koymaktır. Katılımcıların öğretmenler arası gözlem çalışmaları ile ilgili görüşleri katılımcıların bu konu hakkındaki yazılı ve sözlü beyanlarından ortaya çıkartılmıştır.

Öğretmenler arası gözlem çalışmalarının en genel tanımı, iki öğretmenin eş olup kendilerini geliştirmek istedikleri konu ya da konular hakkında karar verdikten sonra birbirlerinin derslerini gözlemleyerek deneyim kazanmaları, daha sonra biraraya gelerek bu deneyimlerini birbirleriyle paylaşmaları ve sonuç olarak hem kişisel hem de mesleki açıdan gelişmeleridir. Bu tanımdan da anlaşıldığı gibi, bu tezin ele aldığı ana nokta gözlem çalışmalarının öğretmen gelişimine olan katkısıdır. Bu nedenle tezin bu bölümünde öncelikle öğretmen gelişimi ve önemi açıklanmıştır. Daha sonra genel olarak sınıf gözlemlerinin katkılarından bahsedilmiş, özellikle öğretmenler arası gözlem çalışmalarının ne olduğu, nasıl ve ne amaçla uygulandığı ve öğretmen gelişimine katkısı irdelenmiş ve son olarak da öğretmenler arası gözlem çalışmaları ile ilgili diğer araştırmalara yer verilmiştir.

2.1 Öğretmen Gelişimi

Günümüzde etkili bir öğretimin meydana gelmesinde öğretmen gelişiminin rolü büyüktür. Artık öğretmenler öğrencilerine sadece bilgi aktaran değil, kendi sınıf içi deneyimlerinden yola çıkarak çıkarımlar ve genellemeler yapabilen aktif ve sorgulayan profesyonellerdir. Yabancı dil eğitimi literatüründe öğretmen gelişimi Joyce ve Weil (1980) ve Lange'in (1983) belirttiği gibi öğretmenlerin hem entellektüel açıdan gelişmelerini hem de deneyimleri ve tutumları açısından gelişmelerini anlatan bir süreçtir ki bu süreç öğretmenlerin meslek hayatlarına adım atmadan önceki öğrenim hayatlarında başlar ve meslek yaşamları boyunca devam eder. Gelişim terimini kullanmaktaki amaç “öğretmenlerin hem öğrettikleri alandaki bilgiyi ve öğretim tekniklerini hem de edindikleri deneyimleri kullanma ve uygulama sürecinde sürekli olarak geliştiklerini” ifade etmektir (Lange 1990, s. 250).

Benzer şekilde, Dhamotharan and Sithamparam (1992, s. 12) öğretmen gelişimini “öğretmenlerin alanlarındaki bilginin yanı sıra kendi öğretmenlik becerilerini de yeniledikleri ve durmadan kendilerini inceleyip sorguladıkları bitmeyen bir süreç” olarak tanımlamışlardır.

Bunların yanı sıra, Freeman (1982, ss. 21-22) “gelişimin öğretmende odaklandığını” ifade etmiştir. Yani “gelişim, öğretmenin hem kişisel hem de mesleki açıdan ilerlemesini sağlayan bir süreçtir ki bu süreçte öğretmen kendini irdeler ve sorgular. Öğretmen gelişiminde öğretmenlerin becerilerinin yanı sıra anlayışları da gelişir. Öğrenciler, öğrenmelerinden nasıl kendileri sorumlu ise, öğretmenler de kendi gelişimlerinden kendileri sorumludurlar. Öğretmenlerin gelişmeleri için nasıl cesaretlendirilecekleri, kendilerini nasıl keşfedecekleri gibi uzun vadeli hedefler öğretmen gelişiminin büyük bir bölümünü oluşturur”. Bununla birlikte, Grigoriou’ya (1996, s. 169) göre “öğretmen gelişimini senfoniye benzetmek mümkündür. Öğretmenlik hakkında bilgi sahibi olmak bir öğretmenin tüm hayatını alabilir ve öğretmenin eğitim aldığı dönemler bir senfoninin bölümleri gibi onun en sevdiği ya da ihmal ettiği bölümler olabilir. Eğer öğretmenler kendi gelişimlerinden sorumlu olduklarının bilincinde olurlarsa ve bu bölümleri inceleyip, sorgularlarsa bu bölümler uzun vadede anlam kazanır. Bu durum bir öğretmenin başa çıkabileceği bir meydan okumadır ve yaptığı işe anlam kazandırır”.

Bunlara ek olarak, Ur’a (1996, s. 13) göre “öğretmen gelişimi, öğretmenlerin kendi deneyimlerinin ve dışarıdan edindikleri bilginin birleşimidir. Önemli olan gelişimin öğretmenin kendisi tarafından başlatılmasıdır. Gerçek gelişim hem kişisel hem mesleki açıdan öğretmenin içindeki potansiyeli geliştirmesidir. Bunun gerçekleşmesi için öğretmen, meslektaşları ile işbirliği halindedir ve sürekli edindiği deneyimler üzerine düşünür”.

Yukarıda da görüldüğü gibi, öğretmen gelişimi için farklı tanımlar yapılmıştır. Ancak tüm tanımların ortak noktası öğretmen gelişiminin öğretmenin hayatında bitmeyen bir süreç olması, öğretmenin kendi deneyimlerinden yola çıkarak kendini sorgulaması ve gelişiminden kendisinin sorumlu olduğunu bilmesidir. Öğretmen gelişiminin bu aşamaya gelebilmesi için farklı öğrenme modelleri uygulanmıştır. Tezin bir sonraki bölümünde bu öğrenme modelleri açıklanmıştır.

2.2 Öğrenme Modelleri

Mesleki eğitimin belli başlı amaçları vardır. Bunlardan en önemlisi insanların mesleki uzmanlığa erişmelerini sağlamaktır. Bunu gerçekleştirmek için insanlara nasıl bir öğrenme modeli sunulmalıdır? Geçmişten günümüze karşımıza üç ana öğrenme modeli çıkmaktadır (Wallace, 1991). Bu öğrenme modelleri aşağıda açıklanmıştır.

2.2.1 Usta Çırak Modeli

Modelin adından da anlaşılacağı gibi, bu öğrenme modelinde meslekte uzman yani usta olan kişi, mesleğe yeni başlayan kişiye yani çırağa bildiklerini aktarır. Çırak, ustanın tekniklerini taklit ederek, onun talimatlarına ve önerilerine uyarak mesleği öğrenir. Stones ve Morris'e (1972, s. 7) göre "1945'e kadar yabancı dil eğitimi bu modele göre uygulandı. Usta öğretmen çırak öğretmenlere neyi nasıl yapacaklarını söyledi ve gösterdi, çırak öğretmenlerde ustalarını taklit ettiler". Bu öğrenme modeli Wallace'ın (1991, ss. 6-7) da belirttiği gibi "tatmin edici değildir. Öncelikle bu model çok statiktir. Çağdaş toplumlarda şu an ve on yıl sonrası arasında birçok farklılıklar oluşacaktır. Bugün okullar dinamik toplumların içinde varolmaktadırlar. Yani, yeni yöntemlerin, yeni izlencelerin ortaya çıktığı bu zamanlarda usta öğretmen kavramının devam etmesi oldukça zordur. Bu modelin bir olumsuz yanı da sadece taklitle dayanmasıdır. Öğretmenin birey olarak görüşlerine, deneyimlerinden yola çıkarak yaptığı keşiflere önem vermez".

2.2.2 Uygulamalı Bilime Dayalı Öğrenme Modeli

Bu modelde uzman kişi bilimdeki gelişmeleri mesleğe başlayana öğretir ve o da bu öğrendiklerini uygular. Yani, bu modeldeki ana nokta araştırmaya dayalı kuramların eğitim alan kişilerce öğrenilmesidir. Yabancı dil eğitiminde de durum aynıdır. Eğitimde belirlenmiş amaçlara ulaşmak için bilimde ortaya çıkan kuramlardan yararlanır. Wallace (1991, s. 9) sınıflarda yaşanan disiplin sorununu bu duruma örnek olarak vermiştir. "Sınıflarında disiplin sorunu yaşayan öğretmenler davranışla ilgili yeni gelişmeler elde eden psikologlardan bu konuda bilgi alır. Bu bilimsel bulguları sınıfta uygulamak öğretmenlere bağlıdır. Eğer öğretmenler başarısız olurlarsa ya bu bilimsel bulguları tam olarak anlamamışlardır ya da bilimsel bulguları tam olarak uygulayamamışlardır". Bununla birlikte, Wallace'ın (1991, s. 11) belirttiği gibi "şu zamana kadar birçok araştırmalar yapılmış ve birçok kuramlar ortaya atılmıştır. Ancak, birçok mesleki sorunlar halen vardır ve devam etmektedir". Bu öğrenme modeli de çok tatmin edici değildir. Bunun

nedeni bu modelde, öğretmenlerin sınıflarında elde ettikleri deneyimlerin göz önünde bulundurulmamasıdır.

2.2.3 Yansıtmacı Model

Günümüzde birçok hizmet içi mesleki gelişim programlarının amacı öğretmenlerin Yansıtmacı Modeli (*Reflective Model*) benimsemelerini sağlamaktır. Bu modelde “öğretmenler bulundukları her türlü sosyal ortamın, çalıştıkları kurumun ve sınıfların hem neden olduğu olanaklar hem de neden olduğu sıkıntılar üzerinde düşünürler. Bununla birlikte, öğretmenler neyi neden yaptıkları hakkında ve yaptıklarının sonuçları hakkında kendilerini sorgularlar. Bu sorgulamalar ve deneyimler kendi gelişimlerini sağlamak ve kendi eğitim politikalarını belirlemek için öğretmenlerin ihtiyaç duyacakları becerileri ve alışkanlıkları edinmelerini sağlar” (Zeichner ve Liston, 1987, s. 24).

Bu modelde öğretmenler hem öğrendiklerini uygulayarak hem de edindikleri deneyimler üzerine düşünerek mesleki becerilerini geliştirirler. Yani, Yansıtmacı Modelde deneyimler sayesinde elde edilen pratik bilgi de kuramsal bilgi de aynı ölçüde önemlidir (Wallace, 1991). Dewey’e (1991) göre yansıtmacı düşüncede insanlar geçmiş deneyimlerini kullanarak karşılaştıkları sorunları çözebilmelidirler. Bir sorunu belirlemek, bu sorunu çözmek için gerekli olan gözlemleri yapmak, alternatif çözümler üretmek ve çözümleri denemek yansıtmacı düşüncenin aşamalarını oluşturmaktadır. Yansıtma (*reflection*) özel bir olgudur ve bireylerin bu düşünce sistemini benimsemeleri için gözlem, sorgulama ve analiz becerilerini geliştirmeleri gerekir.

Schön (1983, 1987) de iki tür yansıtmadan bahsetmektedir: “yaşarken yansıtma” (*reflection-in-action*) ve “yaşadıktan sonra yansıtma” (*reflecton-on-action*). Yaşarken yansıtma bireyin daha önce yaşamadığı bir durumla karşılaştığında meydana gelir. Bu gibi durumlarda birey geçmiş deneyimlerinden yola çıkarak mesleki bilgisi ve deneyimi üzerinde düşünerek sürecin akışını bozmadan daha önce karşılaşmadığı bu durumu yeniden şekillendirir. Yaşadıktan sonra yansıtma ise, olay meydana geldikten sonra olay ve yapılanlar hakkında konuşma sürecini anlatır. Schön’ün (1987) mesleki uzmanlık hakkındaki görüşü öğretmen gelişimini de iki yönden etkilemiştir. Birincisi, yansıtmanın öğretilebilir olması ve kişisel gelişim sağlamasıdır. İkincisi ise, bireyin sınıf içi etkinlikler yolu ile kendini keşfetmesi ve mesleki gelişimine katkıda bulunmasıdır.

Bu bağlamda Ur (1996, s. 10) “Yansıtmacı Modelin öğretmen gelişimi ile birebir örtüştüğünü” ifade etmiştir. Yani, “öğretmen bu modelde aktiftir. Bir takım deneyimler yaşar, bu deneyimleri sorgular, üzerlerinde düşünür ve denemelerde bulunur. Dışarıdan gelen kaynakların öğrenmede pek yeri yoktur”. Bununla birlikte, Bartu’da (1996, ss. 179-180) öğretmen gelişimini sağlamak için iki yaklaşım önermektedir: “Destek sağlayan ortamlar (*support contexts*) ve destek sağlanmayan (*non-support contexts*) ortamlar. Destek kelimesi, yetkili kişi veya kişilerin bireyler veya gruplar üzerindeki kontrolü, yardımı, cesaretlendirmeyi ve kuramsal katkıları ifade etmek için kullanılmıştır. Bu tür ortamlarda meslektaşların birbirlerine pek bir katkıları olmamaktadır. Dolayısıyla, destek sağlayan ortamlar arzu edilen gelişim için her ne kadar gerekli bir geçiş evresi olsa da tam gelişim bu tür koşullarda sağlanamaz. Destek sağlanmayan ortamlarda ise, insanlar ya şans eseri ya da planlı bir şekilde biraraya gelerek çeşitli konular üzerinde düşünüp tartışır. Bunun sebebi, ya çözülmesi gereken bir sorunun varlığı ya da anlaşılması gereken bir konunun olmasıdır. Bir başka sebebi ise, biraraya gelen insanların, gelişimin sonu olmadığının farkında olmalarıdır. Bu tür ortamlarda uzman ya da yetkili kişiler yoktur. Meslektaşlar birbirlerine destek olurlar”. Benzer şekilde, “birçok yazar öğretmen gelişiminin amacının öğretmenlerin birbirlerini destekleyerek içlerindeki potansiyeli geliştirmek olduğunu belirtmiştir” (Ur, 1996, s.11).

Yansıtmacı modele dayalı eğitim programlarının ortaya çıkmasıyla beraber insanların mesleki yaşamları boyunca gelişmeleri gerektiği vurgulanmıştır. Bolitho’nun (1996, s.148) da belirttiği gibi “bu tür eğitim programlarında öğretmenler öğrenici olarak algılanırlar ve sürekli aynı şeyleri tekrarlayıp fosilleşmek yerine öğrenerek gelişirler”. Öğretmen gelişiminin, genellikle öğretmenlerin kendilerinin başlattığı bir süreç olduğu söylenebilir. “Öğretmenler kendi gelişimlerinden sorumludurlar. Öğretmenler kendi öğretmenlik becerileri üzerine düşünmek ve farklı yöntemler keşfetmek isterler. Bu istekler öğretmenlerin içinden gelir. Yani, dışarıdan empoze edilemez” (Wajnryb, 1992, s.10).

Öğretmenler kendi gelişimlerinin önemini farkında olabilirler. Ancak, Hargreaves and Fullan’ın (1992, s.13-16) belirttiği gibi “eğer gelişim için zaman ayrılmazsa ve insanlar kendi gelişimleri için cesaretlendirilmezlerse arzu edilen gelişim meydana gelmeyecektir. Öğretmenler çalıştıkları kurumlarda biraraya gelmeyip sadece derslerine girip çıkıyorlar ve hiçbir paylaşımda bulunmuyorlar ise, birbirlerinden pek bir şey öğrenemezler. Bununla birlikte, öğretmenlerin seminerlere, atölye çalışmalarına katılmak ve gözlem çalışmalarını yürütmek için yeterli zamana

ihtiyaçları vardır. Yani, zaman gelişim için önemli bir unsurdur. Gelişim için gerekli olan bir başka önemli konu ise, maddi kaynaklardır. Kurumların öğretmen eğitimi için gerekli olan maddi kaynakları yeterli olmayabilir. Bu durum gelişimi engelleyebilecek bir etmendir. Bunun yanı sıra, gelişimin kolaylıkla meydana gelmesi için gerekli olan bir başka unsur da, kurumdaki yetkililerin olumlu tutumlarıdır. Şöyle ki, kurumdaki yetkililer öğretmenlerin gelişimine yarar sağlayacak etkinlikleri onaylıyorlarsa ve bu konuda öğretmenlere destek olup onlara kolaylık sağlıyorlar ise, öğretmenlerin gelişimi daha rahat bir şekilde meydana gelecektir”.

Yukarıda da açıklandığı gibi, öğretmen gelişimi için yeterli zaman, maddi kaynaklar ve kurumun öğretmene sağlayacağı destek gerçekten büyük bir önem taşır. Benzer şekilde, Dean’ın (1991, s. 7) belirttiği gibi “öğretmen gelişimi okulun öğretmene destek sağlamasıyla meydana gelir ve okulun kendisi de ancak böyle bir ortamda gelişir. Ayrıca, birbirlerini destekleyen ve aynı amaçlar doğrultusunda sürekli gelişim için çalışan meslektaşlar gelişime daha çok istekli ve açıktırlar”. Bunun yanı sıra, Moon’un (1994, s.347) ifade ettiği gibi “son yıllarda öğretmen gelişimini sağlayacak birçok yöntemler ortaya çıkmıştır. Yine de bazı ortamlarda öğretmen gelişimi için imkanlar sınırlı olabilir. Örneğin, öğretmenler için hizmet içi eğitim olanakları az olabilir. Hizmet içi eğitim sunulduğunda ise bu eğitim çok kuramsal olabilir. Öğretmenlere öğrendiklerini sınıfta uygulama imkanı sunulmayabilir. Maddi kaynakların yetersizliği yüzünden gelişim cesaretlendirilmeyebilir”. İşte bu tür kurumlarda öğretmenlerin biraraya gelerek birbirlerine destek olması ve bu yolla gelişimlerinin sağlanması önerilebilir.

Bu araştırmanın yapıldığı kurum, yani İstanbul Teknik Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksekokulu bir devlet üniversitesidir ve Meslek Geliştirme Bürosu (öğretmenler için meslek içi eğitim amaçlı atölye çalışmaları ve seminerler düzenleyen büro) olmasına rağmen, kurumun içinde düzenli bir hizmet içi mesleki gelişim programı bulunmamaktadır. Bu araştırmanın sonuçları doğrultusunda öğretmenler arası gözlem çalışmaları kurumda hizmet içi mesleki gelişim programı olarak uygulanabilir. Nunan’ın (1989, s. 77) belirttiği gibi “eğer amaç yabancı dil öğrenimini ve öğretimini zenginleştirmekse sınıflarda neler olup bittiğini öğrenmeye çalışmak bu amaca ulaşmak için önemli bir adımdır. Eğitim ve öğretim, genellikle sınıflarda meydana geldiği için sınıf içindeki tüm olayları incelemek gerekli bir unsurdur”. Bir sonraki bölümde sınıf gözlemi daha ayrıntılı bir şekilde irdelenmiştir.

2.3 Sınıf Gözlemi

Sınıf gözlemleri sayesinde öğretim ve öğrenim süreci rahatlıkla izlenip incelenebilir. “Sınıflarda neler olup bittiğini öğrenebilmek için en iyi ve en kısa yol sınıf gözlemleridir. Sınıf gözlemi dinamik bir inceleme alanıdır. Sınıf gözlemleri sonucunda öğretimin birçok alanında, izlenim, sınav ve sınıf içi etkinliklerinin hazırlanmasında, öğretmen gelişiminde bilmek istediğimiz herşeye ulaşabiliriz. Sınıf gözlemi öğretmenlerin kendilerini keşfetmeleri için onlara yardımcı olur. İyi bir öğretmenin sınıfta olan herşeye karşı algısının açık olması gerekir. Hangi sorunun öncelikli olup olmadığına karar verebilmelidir. Bütün bu özellikleri elde etmek için sınıf gözlemi öğretmenlere yardımcı olur” (Nunan, 1989, s. 77). Allwright ve Bailey’nin (1991, s. xvi) belirttiği gibi “sınıf gözleminin amacı iyi öğretmenlerin ve iyi öğrencilerin sınıfta nasıl hareket ettiklerini anlamaya çalışmaktır. Böylelikle herkes edinilen bu bilgilerden faydalanabilir”.

Sınıf gözlemleri öğretmen gelişiminde faydalı bir yöntem olarak kullanılabilir. Nunan’ın (1989, s. 97) ifade ettiği gibi “sınıf gözleminin en büyük faydası güçlü bir mesleki gelişim aktivitesi olmasıdır. Diğer sınıfları gözlemleyen ve yaptıkları bu gözlemler sayesinde birçok farklı şeyler öğrenen ve deneyen öğretmenler kendi gelişimlerine katkıda bulunmuş olurlar”. Stenhouse’a (1984, s. 69) göre “iyi öğretmen kendi gelişiminden kendi sorumludur. Nasıl hareket etmesi gerektiği konusunda kimsenin bir şey söylemesine ihtiyacı yoktur. İyi bir öğretmen mesleki anlamda araştırmacılara, öğretmen eğitimlerine bağımlı değildir. Bu, iyi bir öğretmenin başka insanların fikirlerine saygı duymayacağı veya öneri ve destek almayacağı anlamına gelmez. Ancak, iyi bir öğretmen önerileri ve yeni fikirleri uygulamadan önce bu önerilerin ve fikirlerin kendisi için doğru olup olmadığına karar verir”.

Birçok uzman sınıf gözlemlerinin öğretmenleri değerlendirmek için kullanılmaması gerektiğini savunmaktadır. Genellikle öğretmen eğitimleri sınıflara girerler ve öğretmenleri izleyerek onların eksik taraflarını dile getirirler. Oysa, sınıf gözlemleri yukarıda da belirtildiği gibi öğretmenlerin gelişimleri için kullanılabilir. Öğretmenler birbirlerini gözlemleyerek kendileri hakkında birtakım keşiflerde bulunup gelişimlerine katkıda bulunabilirler. Wajnryb’in (1992, s. 10) ifade ettiği gibi, “gözlemler öğretmenler için bir öğrenme aracıdır ve gözlemlerin ana amacı mesleki gelişim olmalıdır ve hizmet içi eğitim programlarında gözlemler muhakkak yer almalıdır”. Gebhard (1994) da öğretmenlerin kendi öğretmenlik becerilerinin farkına varmaları için sınıf gözlemlerinin yararlı bir yöntem olduğunu belirtmiştir. Benzer şekilde, Fanselow (1990,

s. 184) “sınıf gözlemlerinin öğretmenlerin kendilerini keşfetmeleri için bir yolculuk olduğunu ve öğretmenin bu yolculukta başrol oynadığını” ifade etmiş ve bu yolculuğu şöyle tanımlamıştır; “İşte ben şu anda senin sınıfında seni ve senin hareketlerini izliyorum. Ama seni izlerken, seni bir ayna olarak algılıyorum. Sen sınıfta öğretirken seni izliyorum ve sende kendimi görmeyi ümit ediyorum. Kendimi sınıfta öğretirken düşündüğümde sesimi duyuyorum, yüzümü görüyorum ama nasıl öğrettiğimi göremiyorum. Seni izleyerek kendimi farklı açılardan görüp değerlendirebiliyorum ve ikimizinde kullandığı yöntemleri keşfedebiliyorum”.

Sınıf gözlemlerini öğretmenlerin gelişimi için kullanmak öğretmenlere fayda sağlayacak bir yoldur. Ancak, geleneksel sınıf gözlemlerinde ana amaç öğretmen gelişimi değildir. Geleneksel sınıf gözlemi şöyle tanımlanabilir (Fanselow 1990, s. 183) ; “İşte ben şu anda senin sınıfında seni ve senin hareketlerini izliyorum. Sana neyi doğru neyi yanlış yaptığını ve hangi konularda gelişmen gerektiğini söyleyeceğim. Daha sonra sana gelişmene yardımcı olacak iyi etkinlikler sunacağım. Böylece biz birlikte çalışarak ya da sen tek başına daha iyi etkinlikler keşfedebilirsin”.

Yukarıdaki tanımdan da anlaşıldığı gibi, geleneksel sınıf gözleminde öğretmen eğitmeni ya da kurumdaki yetkili, öğretmeni gözlemledikten sonra öğretmenle biraraya gelip onun öğretmenlik becerilerini değerlendirmektedir. Bu tür değerlendirmeler sonucunda değerlendirilen öğretmen kendini kötü hissedebilir çünkü kendisinden daha yüksek kademedeki görev alan yetkili ne yapması gerektiği konusunda ona direktifler vermektedir. Williams’ın (1989, s. 85) belirttiği gibi “bu tür geleneksel sınıf gözlemlerinde hem öğretmenler hem de öğretmen eğitmenleri birçok sorun yaşarlar. Gözlemlenen öğretmenler genellikle gözlem öncesi ve sonrası endişe içindedirler”. Bunun sebebi Acheson ve Gall’un (1997, s. 8) ifade ettiği gibi “geleneksel sınıf gözlemlerinde eğitmen veya genellikle okul müdürü gözlem çalışmalarını öğretmenlerin öğretmenlik becerilerini değerlendirmek için başlatır. Bu durum öncelikle iki sorun yaratmaktadır. Birincisi, böyle bir durumda gözlem değerlendirme ile eşdeğer tutulur. İnsanlar değerlendirileceklerini ve bu değerlendirilmeler sonucunda işlerini kaybetme ihtimalinin de var olduğunu bilirlerse büyük bir korku ve heyecan yaşarlar. Dolayısıyla, hiçbir öğretmen bu tür gözlemlere sıcak bakmaz. İkinci sorun ise, yapılan gözlemlerin yetkili kişilerin isteğiyle başlatılmasıdır. Oysa gözlem çalışmaları öğretmenlerin ihtiyaçları neticesinde başlatıldığında öğretmenlerin gelişimine katkıda bulunur”.

Öğretmenlerin gözlem çalışmalarında yer almaları önemli bir etki yaratabilir. Sınıf içine odaklanan bu tür bir araştırma yeni öğretmenler için değerli bir kaynak sağlayabilir ve daha deneyimli öğretmenleri de yeni yaklaşımları deneme konusunda teşvik edebilir. Böylelikle, hizmet içi mesleki gelişimde kritik bir öge oluşmuş olur. Yine de Sheal (1989, s. 93) bu gibi araştırmaların önünde duran bazı önemli engellerden bahseder. Bu engeller aşağıdaki gibidir;

1. Çoğu gözlem çalışmaları öğretmenlerden çok yöneticiler tarafından yürütülmektedir. Yani, öğretmenler arası gözlem çalışmaları pek yaygın değildir. Sonuç olarak, gözlem çalışmaları yargılayıcı ve yönetimin gücünü gösterdiği bir başka alan olarak algılanmaktadır.
2. Gözlem çalışmaları çoğunlukla öznel ve sistemli değildir. Şöyle ki, yöneticiler genellikle gözlem çalışmaları ile ilgili eğitilmemişlerdir. Sonuç olarak, kendilerini örnek olarak gören yöneticiler diğer öğretmenleri sadece kendileri ile kıyaslayarak onların öğretmenlik becerilerini değerlendirirler.
3. Gözlemler genellikle sadece öğretmenleri değerlendirme amacı ile yapılmaktadır. Dolayısıyla, öğretmenler gözlem çalışmalarını bir tehdit olarak görürler. Bu durum hem sınıf içinde gözlem esnasında hem de öğretmen ile gözlemi yapan kişi arasında gözlem öncesi ve sonrası biraraya geldiklerinde gerileme yol açar.
4. Gözlem sonrası yapılan toplantılarda genellikle öğretmenlerin becerileri geliştirilmektense öğretmenlerin davranışları üzerine odaklanılır. Öğretmenlerin neyi iyi neyi kötü yaptığı, neyi daha iyi yapabileceği konuşulur. Bu toplantılarda gözlemi yapan kişiden gelen dönütlerin sıklıkla öznel ve yargılayıcı olması nedeniyle öğretmenler kendilerini savunma eğilimindedirler. Böyle bir atmosferde yararlı bir dönüt bile çoğunlukla duyulmaz.

Yukarıda belirtilenler değerlendirildiğinde, eğer gözlem çalışmaları mesleki gelişim ve eğitim kalitesini geliştirmek için kullanılacaksa yukarıda sıralanan sorunların çözülmesi gerekir. Gözlem çalışmalarında ana nokta öğretmen değerlendirmesinden çok meslektaşların birlikte çalışmaları ve öğretmen gelişimi olmalıdır. Gözlem çalışmalarını uygulamadan önce gözlemde kullanılan tekniklerin de bilinmesi gerekmektedir. Bu nedenle bir sonraki bölümde gözlem çalışmalarında uygulanan yaklaşımlar irdelenecektir.

2.3.1 Gözlem Çalışmalarında Uygulanan Yaklaşımlar

Gözlem çalışmalarını uygulamak için gözlemin nasıl yapılması gerektiğini de bilmek gerekir. Gözlemlerde uygulanan nitel ve nicel olmak üzere iki yaklaşım vardır (Day1990).

2.3.1.1 Nitel Yaklaşımlar

Nitel yaklaşımlardaki teknikler genellikle eğitimsel etnografya (Good ve Brophy, 1987) ve geniş mercek (Acheson ve Gall, 1997) olarak da adlandırılır. Bu teknikler sosyal bilimlerdeki çalışmalardan, özellikle antropolojideki alan çalışmalarında kullanılan kayıt tekniklerinden ortaya çıkmıştır.

Nitel araştırmanın genel amacı yabancı dil sınıflarında olup bitenler hakkında zengin ve betimleyici veriler sağlamaktır. Nitel yaklaşımlardaki teknikler yabancı dil öğretmen eğitimi programlarında gözlem çalışmasını uygulayan kişinin dersin belirli bir kısmına odaklanmaktan çok dersin tümüne odaklanmak istediğinde özellikle yararlıdır (Day 1990). Wragg'in (1994) belirttiği gibi, bu yaklaşım gözlem çalışmalarını uygulayan öğretmenlere olayları sayıp yorumlayarak elde edemeyecekleri bilgi edinme fırsatı sunar. Bununla birlikte, Day'e (1990, s. 44) göre "nitel yaklaşımların esas dezavantajı doğalarında yatar. Şöyle ki, bu yaklaşımlarda kullanılan teknikler tüm derste neler olup bittiğini öğrenmekte kullanıldığı için gözlemciye o kadar geniş veri sunarlar ki, yeterli ve güvenilir bir gözlem yapabilmek için eğitilmiş bir gözlemciye ihtiyaç duyulmaktadır. Eğitilmemiş bir gözlemci sınıfta olup bitenin karmaşıklığı ile bunalabilir ve sınıfta meydana gelen önemli olaylara odaklanmayabilir". Yaklaşımlarında nitel olan iki teknik aşağıda açıklanmıştır.

2.3.1.1.1 Yazılı Etnografya

Day (1990, s.45) yazılı etnografyayı "gözlemi uygulayan kişinin tüm sınıfın mümkün olduğunca en geniş görüşüne izin veren stratejik bir yerde oturduğu ve belirli bir zaman aralığında sınıf etkinliklerinin tüm işleyişleri ile ilgili ayrıntılı notlar aldığı nitel yaklaşımda kullanılan klasik bir teknik" olarak tanımlar.

Etnografyadaki yazılı ifadeler olabildiğince betimleyici ve nesnel olmalıdır. Not tutarken yargılayıcı ve değerlendirici ifadelerden kaçınılmalıdır. Yazılı etnografya öğretmen adaylarına yabancı dil öğretmenin sınıf içinde büründüğü çeşitli rolleri görmelerini sağlar. Ayrıca bu

teknik sayesinde öğretmen adayları sınıfta öğretmeni izleyerek ve not alarak öğretmenin hem konuya olan hakimliğini hem de sınıf yönetimi becerisini karşılaştırabilir ve aradaki farkı görebilirler. Aynı zamanda, bu teknik, davranışların yorumlanmasında yararlı olabilecek sınıfın sosyal ortamı hakkında daha fazla bilgi sağlar. Bununla birlikte, bu tekniğin bir takım olumsuzlukları da vardır. Öncelikle, yabancı dil sınıfında o kadar çok etkinlik vardır ki gözlemi uygulayan ve not tutan kişi olayları izlemede zorluk çekebilir. Bir başka olumsuz nokta ise yazılı etnografyanın belirli sorulara cevap aramada kullanılmasının zorluğudur. Bu yüzden elde edilen veriler belirli konulara ışık tutmak için uygun olmayabilir.

2.3.1.1.2 Ses ve Video Kayıtları

Ses ve video kayıtları etnografik gözlemin bir türü olarak kabul edilebilir. Day'e (1990) göre ses ve video kayıtlarının yazılı etnografya ile benzer özellikler taşımasına karşın farklı özellikleri de bulunmaktadır. Ses ve video kayıtlarının yazılı etnografyaya benzer yönü her iki teknikte de çok ayrıntılı veri toplama imkanı bulunmasıdır. Yazılı etnografyadan farklı olarak ses ve video kayıtları öğretmenlere öğrencilerinin onları gördüğü ve duyduğu gibi görme ve duyma imkanı tanır. Ses ve video kayıtları gözlem için en tarafsız tekniklerdir. Sonuç olarak, tüm nesnellikleri ile ses ve video kayıtları sınıfın özünü yakalama potansiyeline sahiptir ve gözlem çalışmalarını uygulayanların bir olay veya davranışın yorumu hakkında fikir birliğine varmaları için tekrar tekrar dinlenebilir veya izlenebilir. Örneğin, sınıf içinde meydana gelen her olaya odaklanmaktansa gözlemi uygulayan kişi öğretmen direktif verdiğinde ne olduğunu kaydetmeyi deneyebilir. Hem ses hem de video kayıtlarının kullanımında olumsuz bir nokta ise, öğrencilerin ve öğretmenin kayıt cihazının varlığından rahatsız olma ihtimalidir. Bu etkiyi azaltmanın bir yolu gözlemi uygulayan kişinin öğrenciler gelmeden cihazları hazırlaması ve ders başlamadan öğrencilere cihazları incelemeleri için izin vermesidir.

2.3.1.2 Nicel Yaklaşımlar

Nicel yaklaşımlar sınıf içinde olup biten olayların sayılması olarak tanımlanabilir. Yabancı dil sınıf gözlemi için nicel yaklaşımlarda kullanılan teknikler veya araçlar genellikle bir kontrol listesi veya doldurulacak bir form olabilir. Nicel yaklaşımların başlıca olumlu noktası, bu tür formların ve listelerin oluşturulmasının, değiştirilmesinin ve kullanımının kolay olmasıdır. Nitel yaklaşımların tersine, bu araçları kullanan gözlemcinin bu tekniklerin kullanımı ve yorumlanmasında eğitim almasına gerek yoktur. Nicel tekniklerinin kullanımının olumsuz

noktası gözlemin öğretim ve öğrenme sürecinin önemsiz yönlerine odaklanması ihtimali olmasındır (Day, 1990).

Nicel yaklaşımlarda, sınıf gözlemi için kullanılan birtakım gözlem planları bulunmaktadır. Bu gözlem planlarının başlangıç noktasını Flanders'ın (1970) Etkileşim İncelemesi (*Interaction Analysis*) adlı çalışması oluşturur. Bu gözlem planında öğretmenlerin öğrencilere olan dolaylı ya da dolaysız etkileri on kategori altında incelenir. Daha sonra, Moskowitz (1967) bu çalışmayı geliştirerek sınıf gözleminde kullanılmak üzere "FLint" (*Foreign Language Interaction*) adını verdiği gözlem planını oluşturmuştur. Bu planda öğretmenler, öğretmenlik becerilerini kategorilere göre değerlendirirler. Bir başka önemli gözlem planı ise Fanselow'un (1977) "FOCUS" (*Foci for Observing Communications Used in Settings*) olarak adlandırdığı plandır. Bu planda öğretmenlere ya da öğrencilere ait özel kategoriler bulunmamaktadır. Etkileşim içinde olan herhangi bir katılımcı grubu için genel kategoriler vardır.

Nicel yaklaşımlarda kullanılan tekniklerin nesnelliği barındırdığı düşünülür. Allwright ve Bailey'e (1991, s. 67) göre "sınıfta meydana gelen herhangi bir olayın sıklığı sayılarak istatistiksel sonuçlara ulaşılabilir. İnsanlar yapılan yoruma karşı çıkabilir ama çıkan istatistiksel sonuçlar inkar edilemez. Yine de her olay istatistiksel olarak sayılıp ölçülmeyebilir. Dolayısıyla, istatistiksel sonuçlar her zaman durumu tüm açıklığı ile sunmayabilir".

Bu iki yaklaşım ele alındığında birinin diğerine göre üstünlük sağladığı söylenemez. Bu iki yaklaşımın arasındaki farklar birinin veya diğerinin tek başına kullanılması gerektiği anlamına da gelmez. Aslında öğretmen gelişiminde iki yaklaşımın birlikte kullanılması büyük önem taşır. Gözlem modellerinin amaçlarına göre nitel ya da nicel yaklaşım veya bu iki yaklaşım birlikte kullanılabilir. Gözlem modellerinin ne olduğu aşağıda açıklanmıştır.

2.4 Gözlem Modelleri

Gözlemin amaçlarına bağlı olarak farklı gözlem modelleri bulunmaktadır. Gözlem modellerinin en iyi bilinenleri direktif denetim, alternatif denetim, işbirlikli denetim, direktif olmayan denetim, yaratıcı denetim, keşfeden denetim (Gebhard, 1990), mentörlük (Malderez and Bódoczky, 1999) ve öğretmenler arası gözlem çalışmalarıdır (Hopkins, 1985).

2.4.1 Direktif Denetim

Direktif denetimde öğretmen eğitmeninin rolü öğretmeni yönlendirme ve bilgilendirme, öğretim davranışlarına örnek gösterme ve öğretmeni değerlendirmektir (Gebhard, 1990) . Bu gözlem modelinin üç olumsuz noktası bulunmaktadır. Bu olumsuz noktalar aşağıdaki gibidir;

1. Öncelikle öğretmen eğitmeninin iyi öğretmenin tanımını yaparken neyi kastettiği önem taşımaktadır. Bunun sebebi, öğretmen eğitmenlerinin sürekli sınıfta ne yapmaları konusunda öğretmenlere direktifler vermeleridir. Çoğunlukla öğrenmenin meydana geldiği zaman iyi bir öğretimin var olduğundan söz edilir. Ancak ne tür öğretim tekniklerinin öğrenmeye yol açtığı tam olarak bilinmemektedir. Etkili öğretimin nasıl meydana geldiğini ortaya çıkarmak için hala araştırmalar sürmektedir. Buna rağmen, öğretmen eğitmenleri sınıfta ne yapmaları gerektiği konusunda öğretmenlere direktif vermektedirler. Öğretmen eğitmenlerinin bu davranışı pek doğru değildir.

2. Direktif denetimdeki bir başka sorun ise öğretmen eğitmenlerinin davranışlarının öğretmenlerin öz güvenlerini sarsmasıdır. Şöyle ki, sürekli ne yapması gerektiği konusunda direktifler alan öğretmen kendini öğretmenlik mesleğinde yetersiz görmeye başlayabilir. Bu nedenle de, öğretmen, öğretmen eğitmenini bir tehdit olarak görmeye başlayabilir. Bir tehdit hisseden öğretmen, öğretmen eğitmenine karşı sürekli bir savunma halinde olduğu için cesaretini yitirip yeni fikirler denemeyi, keşfetmeyi bırakabilir.

3. Direktif denetimdeki üçüncü sorun öğretmenlerin öğretmen eğitmeni ne derse onu yapma eğiliminde olmaları ihtimalidir. Öğretmen eğitmeninin her dediğinin doğru olduğunu düşünen öğretmen sınıf içi kararları kendisi alırken zorlanabilir.

2.4.2 Alternatif Denetim

Öğretmenlere sınıfta ne yapmaları gerektiğini söylemeden onları yönlendirmenin bir yolu vardır. Bu yol Freeman'ın (1982) alternatif denetim olarak adlandırdığı bir modeldir. “Bu modelde öğretmen eğitmeninin rolü öğretmenin sınıfta yaptıklarına bir takım alternatifler önermek ve karar verme için öğretmene sorumluluk vermektir” (Gebhard, 1990, s. 158). Öğretmen eğitmeni öğretmene sunulan bu alternatifler hakkında hiçbir değerlendirme yapmamalıdır ki öğretmen ne yapması gerektiğine kendisi karar verebilsin. Böylelikle öğretmenlerin kendilerine duydukları

güven artmış olur. Alternatif denetimin amacı öğretmenlerin farklı alternatifler denemelerini önererek davranışlarının sonuçlarını görmelerini sağlamaktır.

2.4.3 İşbirlikli Denetim

İşbirlikli modelde öğretmen eğitmeninin rolü öğretmenleri yönlendirmek değil onlarla birlikte çalışmaktır. Cogan (1973) bu modele klinik denetim adını vermiştir. “Öğretmen eğitmeni öğretmen ile paylaşımcı bir ilişki kurmaya gayret eder. Öğretmen ve öğretmen eğitmeni öğretmenin sınıfta aldığı kararlar hakkında konuşarak bu kararları değerlendirirler. Bir hipotez ortaya atarlar, bu hipotezi denerler ve eğer bir sorun varsa bu sorunu çözmek için farklı stratejiler önerirler.” (Gebhard, 1990, s. 159). Öğretmenlik çoğunlukla sorun çözme süreci olduğu için öğretmen eğitmeni ve öğretmen fikirlerini paylaşarak sınıfta karşılaşılan sorunlara çözüm bulabilirler. Öğretmen eğitmeni öğretmene ne yapması gerektiği konusunda direktifler vermek yerine ona ders hakkında ne düşündüğünü, amaçlarına ulaşp ulaşmadığını sorarak öğretmeni dinler ve kendi deneyimini öğretmenle paylaşabilir. Ancak Gebhard’a (1990, s. 160) göre, “öğretmen eğitmeninin ve öğretmenin birlikte fikirlerini paylaşması olumlu bir yaklaşım olmasına rağmen bazı öğretmenler fikirlerini bir öğretmen eğitmeniyle paylaşmak istemeyebilirler. Bazı öğretmenler de kendi fikirlerini de soran bir öğretmen eğitmeninin çok iyi bir öğretmen eğitmeni olmadığını düşünebilirler”.

2.4.4 Direktif Olmayan Denetim

Bu modelde öğretmen eğitmeni genellikle öğretmenin sınıfta karşılaştığı sorunlara kendi çözümlerini bulmasını sağlamaya gayret eder. “Bu modelde öğretmen eğitmeni dinler ve öğretmeni anladığını göstermek için öğretmenin dediklerini tekrar ederek yorumlar. Böylelikle kendi fikirlerini bir başkasının ağzından duyan öğretmen için herşey daha açıklık kazanabilir” (Gebhard, 1990, s. 160). Direktif vermeyi seçmeyen öğretmen eğitmeni sayesinde öğretmen kendini daha özgür hisseder ve kendini açıkça ifade edebilir. Böylelikle, öğretmen eğitmeni ve öğretmen arasında güven ortamı oluşur. Ancak, Gebhard’a (1990, s. 160) göre “direktif olmayan denetimin farklı bir sonucu da olabilir. Şöyle ki, bazı deneyimsiz öğretmenler hiç direktif vermeyen öğretmen eğitmeninin davranışları yüzünden endişeye kapılabilirler. Çünkü bazı deneyimsiz öğretmenler onlara ne yapılması gerektiğini söylenmesini tercih edebilirler.

2.4.5 Yaratıcı Denetim

Bu model özgürlük ve yaratıcılığı teşvik eder. Öncelikle “bu model farklı modellerin kombinasyonuna imkan verir” (Gebhard, 1990, s. 162). Bir modelle çalışmak uygun olabilir ama bazen bu durum sınırlayıcı da olabilir. Bu nedenle bazen modelleri birleştirme ihtiyacı hissedilebilir. Öğretmenin aradığı cevaba uygun olarak farklı modellerden davranışlar kullanılarak sorunun çözümüne ulaşılabilir. Gebhard’a (1990, s. 162) göre “bu modelin bir başka kullanılma yolu ise denetimsel sorumlulukların öğretmen eğitmeninden başka bir kaynağa aktarılmasıdır”. Bu kaynağa kurumlardaki mesleki gelişim büroları örnek olarak gösterilebilir. Öğretmenler bu bürolara giderek orada çalışan meslektaşlarına sorunlarını anlatarak cevap bulabilirler. Öğretmen eğitmeninin öğretmenlere yönelmesi yerine öğretmenler mesleki gelişim bürolarına giderek kendi denetimlerinden sorumlu olabilirler.

2.4.6 Keşfeden Denetim

Bu model yaratıcı denetimin bir başka türü olarak sayılabilir. “Bu modelde hem öğretmen eğitmeni hem de öğretmen gözlemler sayesinde kendi öğretim becerilerinin farkına varırlar” (Gebhard 1990, s. 163). Öğretmen eğitmeni bu modelde yardımcı olarak görülmemektedir. Öğretmen eğitmeni kendi öğretmenlik becerileri ile ilgili daha çok şey öğrenmek için gözlem çalışmalarına katılmaktadır. Bu modelde amaç hem öğretmen eğitmeninin hem de öğretmenin gözlem çalışmaları uygulayarak öğretmenlik teknikleri ile ilgili keşifler yapmasıdır. Kendi öğretmenlik teknikleri hakkında bilgi almak isteyen öğretmen eğitmeni ve öğretmen gözlem çalışmaları yürüterek deneyimlerini zenginleştirirler.

2.4.7 Mentörlük

Bu modelde mesleğe yeni gelen öğretmen kurumdaki deneyimli öğretmenlerden yardım alır. Yardımı sağlayan kişiye mentör denmektedir. “Mentörlük öğrenmenin gelişmiş bir modeline dayanır. Mentör, iyi bir öğretmen olabilmesi için deneyimsiz öğretmene yardımcı olur” (Malderez and Bódoczky, 1999, s. 21). Mentörün söylediği, yaptığı herşey deneyimsiz öğretmenin gelişimi için fayda sağlamalıdır. Mentör, fikirlerini açıkça ifade edebilmesi için deneyimsiz öğretmeni cesaretlendirmeli, hem gözlemlerden hem de kendi deneyimlerinden elde ettiği bilgiyi onunla paylaşmalıdır. Bu modelde dikkat edilmesi gereken unsur deneyimsiz öğretmenin mentörün birebir kopyası olma ihtimalidir ki bu durumdan kaçınılmalıdır. Önemli olan deneyimsiz öğretmenin kendini geliştirmesidir.

2.4.8 Öğretmenler Arası Gözlem Çalışmaları

Öğretmenler arası gözlem çalışmaları bir öğretmenin diğerini kendi gelişimi için gözlemlediği bir gözlem türü olarak tanımlanabilir. Hopkins'e (1985, s. 85) göre "öğretmenler arası gözlem çalışmalarında amaç öğretmenlerin kendi öğretim metodlarına ve diğer öğretmenlerin öğretim metodlarına yeni fikirler katmalarını sağlamak, öğretmenlerin yeni öğretim tekniklerini öğrenmelerini sağlamak, öğrenici davranışı ve sınıf dinamizmi ile ilgili bilgi edinmek ve öğretmenlerin daha iyi birer öğretmen olabilmeleri için mesleki gelişimlerine katkıda bulunmaktır". Gözlem çalışmaları sayesinde öğretmenler hem yeni bilgiler edinirler hem de birbirlerine destek vererek aralarındaki bağları kuvvetlendirebilirler. Öğretmenler arası gözlem çalışmalarında öğretmen eğitmeni yer almaz. Dolayısıyla, gözlem çalışmaları tehdit edici bir deneyim olarak görülmemeyecektir. Ayrıca, gözlem çalışmalarını uygulayan öğretmenlerin birbirlerinden daha deneyimli olmalarına gerek yoktur. Bu nedenle, öğretmenler gözlem çalışmalarını öğretim becerilerinin değerlendirildiği bir deneyim olarak değil birbirlerinin yararı için çalıştıkları bir süreç olarak görmelidirler.

Bu araştırmada öğretmenler arası gözlem çalışmalarının uygulanmasındaki amaç öğretmenlerin tek başlarına elde edemeyecekleri bilgileri birbirlerine yardım ederek edinmelerine yardımcı olmak, kendi öğretim becerileri hakkında düşüncelerini sağlamak için öğretmenlere fırsatlar yaratmak ve mesleki gelişimlerine katkıda bulunmaktır ki bu durum öğretmenlerin daha iyi birer öğretmen olmalarını sağlayabilir. Bu araştırmanın ana konusu olan öğretmenler arası gözlem çalışmaları bir sonraki bölümde ayrıntılı olarak ele alınacaktır.

2.5 Öğretmen Gelişiminde Öğretmenler Arası Gözlem Çalışmaları

Etkili bir öğretmen olabilmek çok boyutlu ve zor bir görevdir. Eğitim almış olduğu konu alanını bilmenin dışında bir öğretmenin direktif vermede, sınıf yönetiminde, öğrenici davranışını anlamada uzman olması gerekmektedir. Öz güvenlerini tehdit etmeyecek şekilde öğretmenleri bu alanlarda geliştirecek bir yönetime ihtiyaç vardır. Öğretmenler arası gözlem çalışmaları kendi öğretim becerilerini geliştirmek isteyen öğretmene önemli bir ölçüde yardım edebilen bir yöntemdir. Var olan yeteneklerini geliştirmede veya yeni yetenekler geliştirmede öğretmenlere kontrolü veren bir yöntemdir. Öğretmenler arası gözlem çalışmalarını uygulayan bir öğretmen kendi gelişimi için sorumluluğu üzerine almıştır ve daha etkili bir profesyonel olmak için diğer öğretmenler ile birlikte işbirliği içinde çalışır.

Öğretmenlik becerilerini geliştirmek için birbirlerine yardım eden öğretmenleri tanımlamak için öğretmenler arası denetim terimi de kullanılmıştır (Goldenhammer v.d, 1980; Sergiovanni, 1982; Glickman, 1986). Denetim kelimesi usta çırak ilişkisini akla getirdiği için olumsuz çağrışımlar barındırmaktadır. Bu nedenle öğretmenler arası gözlem çalışmaları terimini kullanmak daha doğru olur çünkü öğretmenler birbirlerine yardım ederek gelişimlerine katkıda bulunurlar (Willerman v.d., 1991). Bir sonraki bölümde gözlem çalışmalarının sağladığı yararlar ele alınacaktır.

2.5.1 Öğretmenler Arası Gözlem Çalışmalarının Sağladığı Yararlar

Öğretmenler arası gözlem çalışmaları sayesinde öğretmenler olayları inceleme yeteneklerini geliştirebilirler. Gözlem çalışmalarını uygulayan öğretmenler öğretmenlik becerileri üzerine düşünerek daha sorgulayıcı olabilirler. Bunların yanı sıra Wajnryb'e (1992) göre öğretmenler arası gözlem çalışmalarının yararları aşağıdaki gibidir;

1. Sınıfta bir gözlemci olarak bulunmak öğretmenin mesleki gelişimine katkıda bulunarak deneyim kazanmasına imkan verir.
2. Öğretmenler arası gözlem çalışmaları sayesinde başka öğretmenleri ve sınıfları gözlemleyen ve sürekli bir öğrenme ve keşif yapma amacı ile kendi sınıfının gözlemlenmesini isteyen bir öğretmen gözlem çalışmaları neticesinde kendi öğretim becerilerini keşfedecek fikirler edinir.
3. Gözlem çalışmaları meslektaşlar arasında karşılıklı saygı ve desteğe dayanan ilişkiler kurma aracıdır.

Benzer şekilde, Beigy ve Woodin (1999) öğretmenler arası gözlem çalışmalarının öğretmene birçok yarar sağladığını ifade etmişlerdir.

1. Öncelikle gözlem çalışmaları sayesinde kurumdaki öğretmenler öğretmenlik becerileri ile ilgili diyaloga gireceklerdir ki bu durum doğru koşullar altında yapıldığında değerli bir mesleki gelişim aracı olabilir.

2. Hem gözlemleyen öğretmenin hem gözlemlenen öğretmenin öğretmenlik becerilerini kuvvetlendirebilir.

3. Öğretmenlerin sahip oldukları bilgiyi ve deneyimi diğer meslektaşları ile paylaşımlarını sağlar.

Richards and Lockhart'a (1992) göre öğretmenler arası gözlem çalışmaları yansıtmacı öğretim bağlamında geçen bir sınıf araştırmasıdır ve öğretmenlerin kendi öğretmenlik becerileri üzerine düşünmelerini sağlar. Gözlem çalışmalarının öğretmene yansıtma süreci yaşatması önemli bir mesleki gelişim unsurudur. Yansıtmacı gözlem çalışmaları sayesinde öğretmenler kendi öğretmenlik becerilerini kavrarlar ve böylelikle öğretmenlik becerileri ile ilgili daha iyi kararlar alabilmek için hazırlıklı olurlar. Gözlem çalışmalarının öğretmenlere yansıtma süreci yaşatması uzun vadede öğretmenlerin öğretmen eğitiminin dayanağını oluşturan tekniklere ve becerilere odaklanmalarından daha önemlidir.

Willerman, McNeely ve Koffman'a göre (1991) eğer kurumlar gelişmek istiyorlarsa öğretmenler arasındaki bağları kuvvetlendirecek etkinlikleri teşvik etmelidirler. Öğretmenler arası gözlem çalışmaları öğretmenler arasında oluşabilecek duvarları yıkar ve onlara hem kendi gelişimleri hem de öğrencilerinin gelişimi için imkan sağlar.

Benzer şekilde, Malderez and Bodoczky'e (1999) göre de, gözlem çalışmaları sayesinde biraraya gelen meslektaşlar yakın bir bağ kurarlar. Böylelikle kurum içinde iyi ilişkiler içinde olan öğretmenler birlikte çalışırken bir çekince hissetmeyecekleri için hem kendi gelişimlerine katkıda bulunacaklar hem de kurum için faydalı çalışmalara katılacaklardır.

Öğretmenler arası gözlem çalışmalarının yukarıda sıralanan yararları değerlendirildiğinde ortak noktanın öncelikle gözlem çalışmalarının mesleki gelişime olan katkısı olduğu görülmektedir. Birbirlerini gözlemleyen öğretmenler bu sayede kendi öğretim becerilerini değerlendirerek ve yeni etkinlikler görerek hem gelişirler hem de kendileri ile ilgili farkındalıkları artar. Gözlem çalışmaları ile ilgili yukarıda sıralanan bir başka yarar ise gözlem çalışmalarının meslektaşlık bağlarını kuvvetlendirmesidir. Yani, katılımcılar gözlem çalışmaları esnasında birlikte çalışıp deneyimlerini paylaşarak ilişkilerini kuvvetlendirebilirler. Bir anlamda öğretmenler gözlem çalışmaları sayesinde sosyalleşebilirler. Bu durum hem öğretmenler için hem de çalıştıkları

kurum için çok anlamlıdır çünkü iyi ilişkiler içinde olan öğretmenlerin kurum için yarar sağlayacak etkinliklerde birlik olup bu tür etkinliklerde yer alacakları düşünülebilir.

Öğretmenler arası gözlem çalışmalarının sağladığı yararlar yukarıda sıralanmıştır. Ancak gözlem çalışmalarının etkili olabilmesi için sağlanması gereken koşullar vardır. Bu koşullar bir sonraki bölümde yer alacaktır.

2.5.2 Öğretmenler Arası Gözlem Çalışmalarının Temeli

Öğretmenler arası gözlem çalışmalarının yarar getirmesi için birtakım koşullar sağlanmalıdır. Bu koşullar aşağıdaki gibidir (Willerman v.d., 1991, s. 4);

1. Öğretmenler arası gözlem çalışmaları gönüllülük esasına dayanmalıdır. Gözlem çalışmalarını isteksiz yürüten bir öğretmen kendi gelişimi adına hiçbir şey öğrenemez.
2. Gözlem çalışmalarının uygulanabilmesi için belli bir zaman gerekmektedir. Öğretmenlerin gözlem çalışmalarını yürütebilmeleri için ders saatleri dışında belli bir zamana ihtiyaçları vardır. Bu zaman kurum tarafından sağlanmalıdır. Unutulmamalıdır ki, kurumları başarılı kılan en önemli etken çalışanlarının iyi nitelikleridir Bu nedenle kurumlar mesleki gelişim etkinliklerine önem vermelidirler.
3. Öğretmenler gözlem çalışmalarını yürütecekleri eşlerini kendileri seçmelidirler. Gözlem çalışmalarında eşler arasındaki güven duygusu önemlidir. Eğer bu güven duygusu olmazsa değerlendirilmekten çekinecek olan öğretmen bir başka öğretmene kendi sınıfının kapısını açmayabilir.
4. Eğer gözlemin nasıl ve ne üzerine yapılacağına gözlemlenen öğretmen karar verirse gözlem çalışmaları daha başarılı sonuçlar doğurabilir.
5. Gözlem çalışmalarının başarılı olabilmesi için gözlemden önce ortak bir amaç belirlenmelidir. Böylelikle gözlemi yapan öğretmen neyi gözlemleyeceğini bilir ve her iki öğretmen de ortak amaca uygun olarak davranırlar.

6. Öğretmenler gözlem çalışmalarını uygularken her seferinde bir ya da iki beceriye odaklanmalıdırlar. Aynı anda birden fazla beceri ile ilgili gözlem yapmak çok zordur. Gözlem çalışmalarından fayda sağlamak için bu koşulun sağlanması önemlidir.

7. Gözlemlenen öğretmene dönüt verirken dikkat edilmesi gereken noktalar vardır. Gözlemi uygulayan öğretmen gözlem ile ilgili nesnel olmalıdır. Gözlemlenen öğretmene öznel bir değerlendirilme yapılmamalıdır.

Öğretmenler arası gözlem çalışmalarında amaç asla öğretmenlerin birbirlerini değerlendirmesi değildir. Amaç öğretmenlerin birlikte çalışarak mesleki gelişimlerine katkı sağlamalarıdır. Gözlem çalışmalarının başarılı sonuçlar vermesi için yukarıda sıralanan koşulların gerçekleşmesi önemlidir. Bir sonraki bölümde gözlem çalışmalarının nasıl yürütüldüğü irdelenecektir.

2.5.3 Öğretmenler Arası Gözlem Çalışmalarının Evreleri

Gözlem çalışmalarını uygularken öğretmenler esnek olabilirler. Yine de, gözlem çalışmalarının etkili olabilmesi için öğretmenler gözlem çalışmalarının üç evresini öğrenmelidirler. Bu üç evre aşağıda sıralanmıştır (Willerman v.d., 1991; Richards ve Lockhart 1992).

2.5.3.1 Gözlem Öncesi Görüşme

Her gözlemden önce iki öğretmen gözlemlenecek sınıfın yapısını, okutulan kitabı, öğretmenin öğretim yaklaşımını, öğrenci profilini, sınıfta meydana gelebilecek herhangi bir sorunu konuşup tartışmak için buluşurlar. Gözlem öncesi görüşmenin ana amacı gözlemlenen öğretmen hangi konuda dönüt almak istiyorsa o konuyu gözlemi uygulayacak öğretmenle paylaşmak ve bir hedef tayin etmektir. Gözlem öncesi görüşmede biraraya gelen iki öğretmen gözlem prosedürleri ve gözlem sırasında kullanılacak araçlar üzerinde anlaşır ve gözlem için bir program ayarlarlar. Gözlemi uygulayacak öğretmenler arasında destekleyici ve güven verici bir ilişkinin olması esastır. Bir öğretmen arkadaşı sınıfı gözlemlmeye geldiğinde bile bir çok öğretmen rahatsız olurlar ve değerlendirileceklerini düşünüp endişeye kapılırlar. Eğer gözlem öncesi görüşme başarılı geçerse gözlemlenecek öğretmenin kaygısı da ortadan kalkar çünkü gözlemlenecek öğretmen gözlemin konusunu kendisi seçmektedir ve gözlemi uygulayacak öğretmende güven tazeleyici bir şekilde davranmaktadır.

2.5.3.2 Gözlem

Gözlemi uygulayan öğretmen eşinin sınıfını ziyaret eder ve her iki öğretmenin de gözlem öncesi görüşmede üzerinde anlaştıkları işlemlerle gözlemi tamamlar. Bazı öğretmenler gözlemde kullanılan teknikleri bilmeyebilirler. Öğretmenler bu teknikleri geliştirmek için zamana ihtiyaç duyabilirler. Gözlem çalışmalarını sık uygulayarak bu zaman için imkan sağlanabilir. Öğretmenlere, gözlem ile ilgili becerilerini geliştirmelerinde şans vermek için gözlem denemeleri yapılabilir.

2.5.3.3 Gözlem Sonrası Görüşme

Gözlem sonrası görüşmede iki öğretmen sınıfta toplanan veri hakkında görüşlerini paylaşırlar. Hangi verinin önemli olduğu hakkındaki son kararı ve o bilgiyi sınıfına nasıl uygulayacağına ilişkin kararı vermek gözlemlenen öğretmene kalmıştır. Gözlemi uygulayan öğretmen de dinler, olayları netleştirir ve gözlemlenen öğretmenin karar verme sürecinde ona yardım eder.

Görüşme sonrasında gözlemlenen öğretmene etkili dönüt verilmesi önemlidir. Verileri açıklamak, gözlemlenen davranışın olası neden ve sonuçlarını araştırmak ve alternatif davranışlar önermek anlamındadır. Gözlemi uygulayan öğretmen belirli bir davranışın olası nedenleri hakkında hipotez oluşturmak için gözlemlenen öğretmeni cesaretlendirmelidir. Eğer gözlemlenen öğretmen verilerden sonuç çıkarmakta zorlanıyor ise gözlemi uygulayan öğretmen gereken sonuçlara ulaşması için ona yardım etmelidir. Gözlemi uygulayan öğretmen gözlem ile ilgili ne düşündüğünü gözlemlenen öğretmene açık açık anlatabilir veya veriler hakkında sorular sorarak dolaylı olabilir. Gözlemi uygulayan öğretmenin eşine dönüt verirken kullandığı tarz kendi kişiliğine, eşinin kişiliğine ve aralarındaki ilişkiye dayanır. Gözlemlenen bazı öğretmenler kısa ve net dönütler isterken bazı öğretmenler dolaylı anlatımdan hoşlanırlar. Gözlemi uygulayan öğretmen genelde gözlem ile ilgili düşündüklerini açıkça söyleme eğilimindedir çünkü gözlem sırasında toplanan verinin yorumlanmasının kolay olduğunu düşünür. Eğer gözlemlenen öğretmen dolaylı anlatımı tercih ediyorsa gözlemi uygulayan öğretmen buna göre davranmalıdır.

Yukarıda da ifade edildiği gibi, gözlem çalışmalarında hiçbir öğretmenin öğretmenlik becerileri değerlendirilmez. Gözlemi uygulayan öğretmen gözlemlenen öğretmene verdiği dönütler ile yardımcı olur. Acheson and Gall (1997, s.162) “gözlemi uygulayan öğretmenin soru sorarak dönüt vermesini önerir. Örneğin, gözlemci gözlemlenen öğretmene aynı dersi bir daha verdiğinde

neleri tekrar ederdi diye sorarak gözlemlenen öğretmenin derste neyin iyi neyin kötü gittiğini düşündüğünü anlar. Gözlemi uygulayan öğretmen açık açık dersle ilgili bir şeyin kötü olduğunu belirtmektense gözlenen öğretmene dersle ilgili neyi tekrar etmezdi sorusu ile öğretmenin hangi konuda kendini eksik gördüğünü anlayabilir. Bu tür sorular tehdit edici olmadığından öğretmenler açıkça bu sorulara cevap verebilirler”.

Gözlem sonrası görüşmede öğretmenin güçlü yönleri vurgulanmalıdır. Birbirlerini cesaretlendirmek öğretmenlerin kendilerini geliştirmelerinde önemli bir etkiye sahiptir. Geçmişte olan şeyleri tartışmak yararsızdır çünkü öğretmen geçmişte kalan şeyleri değiştiremez. Gözlemi uygulayan öğretmen eşinin iyi yaptıklarını destekleyip ona saygı göstermelidir. Önemli olan iki öğretmenin de şu an yapabilecekleridir. Öğretmenlerin birbirleri ile zaman geçirmesi kendi gelişimleri için önemlidir. Öğretmenler arası gözlem çalışmaları başarıyı garantilemez. Bununla birlikte, öğretmenlerin mesleki ve kişisel gelişimleri için onlara yol gösterir.

Öğretmenler arası gözlem çalışmalarının yukarıda açıklanan üç evresinin özelliklerini bilen her öğretmen gözlem çalışmalarını rahatlıkla uygulayabilirler. Her öğretmenin gelişimi için farklı ihtiyaçları olabilir. Bu ihtiyaçlarını karşılamak içinde öğretmenlerin uygulayabilecekleri öğretmenler arası gözlem çalışmalarının farklı modelleri vardır. Bu modeller bir sonraki bölümde irdelenecektir.

2.5.4 Öğretmenler Arası Gözlem Çalışmalarının Farklı Modelleri

Öğretmenler için hangi modelin en iyi sonucu doğuracağına dair hiçbir kanıt olmadığı için öğretmenler arası gözlem çalışmaları ile ilgili birden fazla model vardır. Öğretmenler hangi modelin kendi amaçları için uygun olduğunu düşünüyorlarsa o modeli uygulamalıdır. Önemli olan hangi model seçilirse seçilsin gözlem çalışmalarını birlikte uygulayan eşlerin birbirlerine duydukları güvendir. Öğretmenler birlikte çalışabilmek ve gizliliği sağlayabilmek için birbirlerine güvenebilmelidirler. Bu nedenle her öğretmenin kendi eşini seçmesi büyük önem taşır. Cosh'un (1999) sunduğu öğretmenler arası gözlem çalışmalarının beş farklı modeli aşağıdaki gibidir.

Model 1: Bu modelde iki öğretmen birbirlerini gözlemlerler. Eğer bir öğretmen kendi dersi hakkında başka bir öğretmen arkadaşından dönüt ve farklı fikirler almak istiyorsa bu model uygulanabilir. Yani, bu model sadece gözlemlenen öğretmenin gelişimine odaklanmıştır. Gözlem çalışmalarından hemen sonra iki öğretmen muhakkak biraraya gelip gözlemi yürüten öğretmen, gözlediği öğretmenin istediği ve beklediği dönüt ve fikirleri ona sunmalıdır.

Model 2: Bu modelde iki öğretmen birbirlerini gözlemlerler. Bu modelin birinci modelden farkı gözlem çalışmasını uygulayan öğretmenin gözlemlenen öğretmenin ya da işlediği dersin güçlü ve zayıf yanlarına odaklanmamasıdır. Bu modelde her iki öğretmenin de ortak bir sorusu ya da ilgilendikleri ortak bir konu vardır. Birbirlerinin derslerini gözlemleyerek bu sorunun cevabını ararlar.

Model 3: Bu modelde bir deneyimli ve bir deneyimsiz öğretmen birbirlerini gözlemlerler. Bu modelde amaçlanan her iki öğretmeninde gelişimidir. Yani, tecrübeli öğretmen dersinde uyguladığı yöntemleri ve düşüncelerini tecrübesiz öğretmene empoze etmemelidir. Bu iki öğretmen birbirlerinden neler öğrenebileceklerine odaklanmalıdırlar.

Model 4: Bu modelde gözlem çalışmasını uygulayan öğretmen ilgilendiği bir konu hakkında bilgilenecek ve kendi gelişimini artırmak için diğer öğretmeni gözlemler. Birbirlerinden yeni fikirler de alabilirler. Önemli olan kendi gelişimleri için akıllarında bir ya da birden fazla sorunun olmasıdır.

Model 5: Bu modeli iki veya daha fazla öğretmen uygulayabilir. Kendi gelişimleri için merak ettikleri ortak bir konu vardır. Bu öğretmenler diğer modellerde olduğu gibi birbirlerini gözlemlemezler. Merak ettikleri konu hakkında bilgilenecek için farklı öğretmenleri ve sınıfları gözlemlerler. Gözlem çalışmalarının nasıl gittiğini öğrenmek ve ortak konuları hakkında öğrendiklerini birbirleriyle paylaşmak için sık sık biraraya gelirler. Daha sonra bu model bir eylem araştırmasına da aracı olabilir. Bu modelde önemli olan gözlemlenen farklı öğretmenlerin kim olduklarının bu modeli uygulayan öğretmenler tarafından gizli tutulması ve birbirlerine söylenmemesidir.

Gözlem çalışmalarına katılmaya karar veren her öğretmen yukarıda açıklanan modellerden birini uygulayabilir. Önemli olan hangi model öğretmenlerin gereksinimlerini karşılıyor ve onların rahat çalışmalarına olanak veriyorsa o modelin öğretmenler tarafından özgürce seçilmesidir.

Tezin bir sonraki bölümünde yurt dışında ve yurt içinde öğretmenler arası gözlem çalışmaları ile ilgili yürütülmüş diğer araştırmalara yer verilmiştir. Yürütülen bu çalışmalar bu araştırmanın şekillendirilmesinde yararlı olmuştur.

2.6 İlgili Araştırmalar

Yukarıda da ifade edildiği gibi bu bölümde öğretmenler arası gözlem çalışmaları rapor edilmiştir. Öncelikle yurt dışında yapılmış gözlem çalışmalarına daha sonra ise Türkiye’de yapılmış gözlem çalışmalarına yer verilmiştir.

2.6.1 Yurtdışında Yapılmış Öğretmenler Arası Gözlem Çalışmaları

Yurt dışında gözlem çalışmaları ile ilgili yapılan araştırmalarda gözlem çalışmaları genel olarak başarılı ve olumlu olarak değerlendirilmiştir (Potter, 1991; Rey, 1999; Straughter, 2001). Yurt dışında yapılan gözlem çalışmaları ile ilgili başka çalışmalar da vardır. Araştırmacının yukarıda belirtilen bu üç çalışmaya yer vermesinin nedeni bu araştırmanın şekillendirilmesinde bu üç çalışmanın faydalı olmasıdır.

Amerika’da yapılan bir gözlem çalışması, Potter (1991) tarafından bir orta okulda yürütülmüştür. Bu çalışmada amaç gözlem çalışmalarının öğretmen gelişimine katkısını ortaya çıkarmaktır. Bu amaç doğrultusunda üç öğretmen sekiz hafta boyunca gözlem çalışmalarını yürütmüşlerdir. Elde edilen veriler incelendiğinde, öğretmenlerin beraber çalışarak ve gözlem sonrası biraraya geldiklerinde sınıf içindeki deneyimleri hakkında konuşarak hem kendi gelişimleri adına fayda sağladıkları hem de bu deneyimden zevk aldıkları ortaya çıkmıştır. Bu olumlu sonucun yanı sıra öğretmenler gözlem çalışmalarının olumsuz yanlarını da sıralamışlardır. Şöyle ki, katılımcılar kendileri gözlemlendiklerinde pek rahat hissetmediklerini, eşlerini gözlemledikten sonra da onlara dönüt verirken çekindiklerini ifade etmişlerdir.

Bu çalışma değerlendirildiğinde, gözlem çalışmalarının genelde olumlu sonuç doğurmasına karşın uygulama sürecinde katılımcılar tarafından bir takım zorluklardan da bahsedildiği görülmektedir. Bunun sebebi çoğunlukla gözlem ve değerlendirmenin eş değer tutulmasıdır. Yani, gözlemlenen öğretmen kendisinin değerlendirileceğini, öğretmenlik becerilerinin masaya yatırılacağını düşünmektedir. Öğretmenlerin sınıftaki gözlemcinin varlığını değerlendirme ile eş değer tutmalarını anlamak aslında pek de zor değildir. Gözlem çalışmaları ile ilgili yeterli

deneyimi olmayan öğretmenler gözlem çalışmaları ile ilgili birçok ön yargıya sahip olabilirler. Değerlendirileceklerini düşünen öğretmenler gözlem çalışmalarına katılırken isteksiz olabilirler. Bu sorunun çözümü öğretmenleri gözlem çalışmaları konusunda eğitmek olabilir. Eğer öğretmenler gözlem çalışmaları ile ilgili yeterli bilgiye sahip olurlarsa gözlem çalışmalarını uygulama konusunda istek gösterebilirler. Ayrıca, gözlem çalışmalarının ne olduğunu, ne amaçla yapıldığını öğrenen öğretmenler gözlem çalışmalarının kendi gelişimleri için yararlı bir uygulama olduğunu kolaylıkla anlayabilirler. Bununla birlikte, öğretmenler eşlerine nasıl dönüt verecekleri konusunda bilgilendirillerse gözlem sonrası eşler biraraya geldiklerinde birbirlerine rahatlıkla dönüt verebilirler.

Amerika’da yapılan başka bir gözlem çalışması da Rey’in (1999) yürüttüğü bir araştırmadır. Bu çalışmada amaç araştırmacının çalıştığı kurumda daha etkili bir öğretimin meydana gelmesi için gözlem çalışmalarını bir proje olarak sunmaktır. Altı gönüllü çift bir yıl boyunca birbirlerinin derslerini gözlemleyip daha sonra biraraya gelerek gözlem çalışmalarını yürütmüşlerdir. Bu araştırmanın sonuçlarına göre gözlemler ve gözlemler sonrası yapılan görüşmeler öğretmenlere faydalı ve yapıcı dönüt sağlamıştır. Katılımcılar bu dönütleri inceleyip kendi öğretmenlik becerilerini değerlendirmişlerdir. Gözlem çalışmaları sayesinde öğretmenler gözlemledikleri öğretmenlerden birçok şey öğrendiklerini ifade etmişlerdir. Araştırmacı bu sonuçlar doğrultusunda gözlem çalışmalarının öğretmenlerin mesleki gelişimine katkıda bulunan bir uygulama olduğu sonucuna varmıştır.

Bu çalışma değerlendirildiğinde, katılımcıların gözlem çalışmaları neticesinde kendi öğretmenlik becerileri üzerine düşünüp kendilerini sorguladıkları ve kendileri ile ilgili farkındalıklarının arttığı sonucuna varılabilir. Bu çalışma, öğretmenlerin birbirlerini gözlemleyerek ve birbirlerine dönüt vererek nasıl gelişebileceklerini göstermektedir.

Öğretmenler arası gözlem çalışmaları ile ilgili bir başka çalışma da, Straughter (2001) tarafından yine Amerika’da yürütülmüştür. Bu çalışmada araştırmacı çalıştığı lisede on sekiz ay boyunca on katılımcı öğretmen ile gözlem çalışmalarını yürütmüşlerdir. Bu araştırmanın amacı öğretmenlerin gözlem çalışmaları hakkındaki düşüncelerini ortaya çıkarmaktır. Elde edilen verilere göre, katılımcılar yaşadıkları deneyim boyunca yeni şeyler öğrenmek için güdülendiklerini, meslektaşları ile aralarında güvene dayalı bir ilişki doğduğunu, hem kendileri hakkında hem de

çalıştıkları kurum hakkında daha önce farkına varmadıkları şeyleri öğrendiklerini ifade etmişlerdir. Bütün bu olumlu sonuçların yanı sıra, öğretmenler gözlem çalışmaları ile ilgili bir takım olumsuzlukları da dile getirmişlerdir. Bazı katılımcılar eşlerine dönüt verirken onları kırmamak adına her zaman açık sözlü olamadıklarını ifade etmişlerdir. Aynı zamanda, bazı katılımcılar yoğun iş temposu nedeniyle bu tür çalışmaları uygularken zorlandıklarını ve gözlem çalışmalarının zaman aldığını belirtmişlerdir.

Bu çalışma değerlendirildiğinde, gözlem çalışmalarının katılımcılara yeni şeyler öğrettiği ve katılımcılar arasındaki meslektaşlık bağlarını kuvvetlendirdiği sonucuna varılabilir. Bununla birlikte, katılımcılar gözlem çalışmalarının zaman aldığını ve eşlerin birbirlerine dönüt verirken zorlandıklarını da ifade etmişlerdir. Yukarıda da açıklandığı gibi, öğretmenler gözlem çalışmaları ile ilgili eğitilip nasıl dönüt verecekleri öğretildiğinde bu sorun muhtemelen ortadan kalkacaktır. Gözlem çalışmaları için gerekli zamanı öğretmenlere ayırmak kurumun sorumluluğunda olmalıdır. Bir kurumun başarılı olabilmesi için öğretmen gelişimi çok önemlidir. Bu nedenle bu durumun bilincinde olan kurumlar öğretmenlerin gelişimlerini sağlayacak her türlü uygulamaya katılabilmeleri için onlara ders programlarında yeterli zaman ayırmalıdır. Sonuç olarak öğretmenlerin gelişebilmeleri için çalıştıkları kurumdaki destek görmeleri gerekmektedir.

2.6.2 Türkiye’de Yapılmış Öğretmenler Arası Gözlem Çalışmaları

Türkiye’de öğretmenler arası gözlem çalışmaları ile ilgili üç tane yüksek lisans tezi bulunmaktadır (Varlı, 1994; Karabağ, 2000; Kasapoğlu, 2002). Yurt dışında olduğu gibi Türkiye’de de gözlem çalışmaları ile ilgili yapılan bu araştırmalarda gözlem çalışmaları genel olarak olumlu ve başarılı bulunmuştur.

Varlı’nın (1994) yürüttüğü araştırmada amaç Bilkent Üniversitesi’nde Yabancı Dil Öğretimi üzerine yüksek lisans yapan on sekiz öğretmenin ve yine aynı üniversitede aynı yüksek lisans bölümünü tamamlamış olan on bir öğretmenin daha önceki öğretmenlik hayatlarında uygulamış oldukları gözlem çalışmaları ile ilgili düşüncelerini ortaya çıkarmaktır. Yani, Varlı’nın (1994) araştırması sürerken herhangi bir gözlem çalışması uygulanmamıştır. Sormaca ve görüşme yoluyla elde edilen verilere göre öğretmenlerin çoğu gözlem çalışmalarının öğretmen gelişimine katkı sağladığını ifade etmişlerdir. Bununla birlikte, öğretmenler gözlem çalışmaları ile ilgili bir takım olumsuzlukları da dile getirmişlerdir. Bazı öğretmenler gözlem çalışmalarını kendi kişilik

ve öğretim becerilerinin değerlendirildiği bir uygulama olarak algıladıklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca, ders yüklerinin çok olduğunu belirten bazı öğretmenler gözlem çalışmalarını uygulamaya pek zaman bulunamayacağını dile getirmişlerdir.

Bu çalışma değerlendirildiğinde, öğretmenlerin gözlem çalışmalarını kendi gelişimleri için faydalı bir uygulama olarak gördükleri açıktır. Bununla birlikte, bazı öğretmenler gözlem çalışmalarını denetlenme ile ilişkilendirdikleri için gözlem çalışmalarını uygulama konusunda çekince yaşayacaklarını belirtmişlerdir. Eğer öğretmenler gözlem çalışmalarının tam olarak ne ifade ettiğini öğrenirlerse yaşadıkları çekincenin gereksiz olduğunun farkına varırlar. Ayrıca bazı katılımcılar gözlem çalışmalarının ders programlarına yük getireceğini belirtmiş ve zaman sınırlamasından doğacak problemleri ifade etmişlerdir. Bu sorunu ortadan kaldırmak için yukarıda da ifade edildiği gibi kurumlar öğretmenlere zaman ayırmalarıdır.

Türkiye’de gözlem çalışmaları ile ilgili bir diğer çalışma da Karabağ’ın (2000) uyguladığı araştırmadır. Karabağ’ın (2000) çalıştığı kurumda gözlem çalışmaları uygulanmak istenmiştir. Bu uygulama öncesi de Karabağ (2000) öğretmenlerin bu konudaki düşüncelerini öğrenmek için araştırmasını yapmıştır. 48 öğretmenle yapılan araştırmanın sonuçlarına göre öğretmenlerin % 41’i gözlem çalışmaları hakkında olumlu düşünmekte, %31’i gözlem çalışmaları hakkında yansız olduklarını ifade etmiş ve %28’i de gözlem çalışmaları hakkında olumsuz düşündüklerini belirtmişlerdir.

Bu çalışma değerlendirildiğinde, gözlem çalışmaları konusunda yansız olan öğretmenlerin oranının gözlem çalışmaları ile ilgili olumsuz düşünenlerin oranından fazla olmasının araştırma için olumlu bir durum olduğu söylenebilir. Şöyle ki, yansız olan öğretmenlerin fikirlerini olumluya dönüştürmek gözlem çalışmaları hakkında olumsuz düşünenlerin fikirlerini olumluya dönüştürmekten daha kolaydır. Bununla birlikte, her ne kadar çoğunluk gözlem çalışmalarının uygulanma konusunda olumlu düşündüklerini belirtse de gözlem çalışmaları hakkında olumsuz düşünenlerin oranı azımsanmayacak kadardır. Bunun nedeni öğretmenlerin gözlem çalışmaları aracılığı ile değerlendirileceklerini ve denetleneceklerini düşünmeleri olabilir. Bu durum kurumun yapacağı bir atölye çalışmasında öğretmenleri gözlem çalışmaları ile ilgili bilgilendirerek ortadan kalkabilir. Karabağ’ın (2000) belirttiği gibi değişen eğitim dünyasına ayak uydurabilmek için öğretmenler seminerlere katılarak, gözlem çalışmaları uygulayarak kendi

gelişimlerine katkıda bulunup bilinçli ve sorumlu davranmalıdırlar. Gözlem çalışmalarının daha geniş boyutta uygulanması ve izlencenin bir parçası olması için öğretmenler bu konuda bilgilendirilmeliler ki gözlem çalışmalarının kendilerini denetleme ve değerlendirme aracı olarak kullanılmadığının farkına varsınlar ve gözlem çalışmalarının kendi gelişimlerine yardım edecek yapıcı ve yaratıcı bir uygulama olduğunu kabul edebilsinler. Unutulmamalıdır ki, gözlem çalışmaları öğretmenlere diğer öğretmenlerin öğretim tarz ve tekniklerini görme imkanı verir ve öğretmenler de uygun gördükleri bu farklı teknikleri kendi öğretimlerine uyarlayarak nasıl işbirlikli çalışılacağını öğrenip kendi gelişimlerine katkıda bulunurlar.

Türkiye’de gözlem çalışmaları ile ilgili yapılan bir başka çalışma da Kasapoğlu’nun (2002) araştırmasıdır. Kasapoğlu’nun (2000) araştırması gözlem çalışmalarının bir başka modeli olan klinik denetim (*clinical supervision*) üzerinedir. Bu modelde, öğretmen eğitmeni ve öğretmen birlikte çalışarak birbirlerini gözlemlerler. Ancak bu çalışmada öğretmen eğitmeninin rolünü deneyimli bir öğretmen üstlenmiştir. Deneyimli ve daha az deneyimli öğretmenler gözlem çalışmalarını yürütmüşlerdir. Kasapoğlu’nun (2000) araştırmasının amacı da çalıştığı kurumdaki öğretmenlerin klinik denetim hakkındaki görüşlerini ortaya çıkarmaktır. İki deneyimli ve iki deneyimsiz öğretmen gönüllü olarak bu çalışmaya katıldılar. Katılımcılar uygulama sonrasında katıldıkları çalışmanın gelişimlerine katkı sağladığını ifade etmişlerdir. Aynı zamanda bu uygulamanın meslektaşlık bağlarını kuvvetlendirdiğini belirtmişlerdir.

Bu çalışma da değerlendirildiğinde, gözlemin öğretmen gelişimine fayda sağladığı düşünülebilir. Deneyimli ve daha az deneyimli olan öğretmenler gözlem çalışmalarını uygulayarak birbirlerinin deneyiminden yararlanabilirler. Aynı zamanda öğretmenler gözlem çalışmalarını yürüterek aralarındaki ilişkiyi kuvvetlendirebilirler. Böylece, çalıştıkları kurumda daha sağlıklı ve olumlu bir çalışma ortamı yaratan öğretmenler hem kendileri için hem de öğrenciler için daha fazla fayda sağlarlar.

Daha önce yapılmış ve bu bölümde açıklanan bu araştırmaların ışığı altında, bir öğretmenler arası gözlem çalışması uygulanmıştır. Birinci bölümde de ifade edildiği gibi, bu çalışma, dört gönüllü öğretmen tarafından yapılmıştır. Yine daha önceden de açıklandığı gibi, bu araştırmanın birinci amacı İstanbul Teknik Üniversitesi Yabancı Diller Yüksek Okulu, İngilizce Hazırlık Bölümünde çalışan İngilizce öğretmenleri ile öğretmenler arası gözlem çalışmaları yürüterek bu çalışmaların

katılımcıların mesleki gelişimlerine olan katkısı hakkındaki görüşlerini ortaya çıkarmak ve bunun sonucunda bu araştırmanın yapıldığı kurumda uygulanabilirliğini saptamaktır. Araştırmanın bir diğer amacı ise, araştırmanın sonuçları doğrultusunda kurumda yürütülecek bir hizmet içi mesleki gelişim modeli ortaya koymaktır.

Araştırmanın gerekçesi, amacı, önemi, sınırlılıkları ve yeni araştırmalar için öneriler bu tezin birinci bölümünde rapor edilmiştir. Bu bölümde de ilgili kuramlar ve araştırmalar açıklanmıştır. Bir sonraki bölümde ise araştırmanın modeli, veri toplamada kullanılan yöntem, veri incelemede kullanılan yöntem, araştırmanın uygulandığı kurum ve örneklem ile ilgili bilgi ve araştırmanın uygulanma öyküsü yer almıştır.

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli ve veri toplama yöntemleri, verilerin çözümlenmesi ve yorumlanmasında kullanılan yöntem, araştırmanın uygulandığı kurum ve örneklem ve araştırmanın uygulanma öyküsü sunulmuştur.

3.1 Araştırmanın Modeli ve Veri Toplama Yöntemleri

Bu araştırma, gözlem çalışmalarının öğretmenlerin mesleki gelişimlerindeki rolünü incelemek için yapılan nitel bir çalışmadır. Nitel araştırmayı, “gözlem, görüşme ve döküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma” olarak tanımlamak mümkündür (Yıldırım ve Şimşek, 2004, s. 35). Wiersma’ya (2000, ss. 198-199) göre nitel araştırmanın temel özellikleri şöyledir;

1. Nitel araştırmada araştırmanın konusunu oluşturan olgu ya da olay bütüncül olarak incelenmelidir. Olay ve olgular birbirinden bağımsız alt birimlere ya da parçalara ayrılamaz.
2. Araştırmacı araştırdığı olgu ya da olayı, oluştukları doğal ortamda incelemelidir.
3. Nitel araştırmada tümevarım yöntemi hakimdir.
4. Sosyal olguların karmaşıklığından ötürü en baştan sınırlamalar konulamaz. Olasılıklar ve ortaya konulmak istenen sonuçlar araştırma ilerledikçe değişebilir.
5. Nitel çalışmalarda önemli olan incelenen kişilerin algılarıdır. Gerçeği elde etmek için bu algılara mümkün olduğunca ulaşmak gerekir. Anlam, araştırmada incelenen kişilerin algıladıkları ya da yaşadıkları şekildedir, araştırmacı tarafından empoze edilemez.

Bu araştırma katılımcıların, gözlem çalışmaları ve bu çalışmaların mesleki gelişimlerine olan katkısı hakkındaki algılarına ve düşüncelerine odaklanmıştır. Bu yüzden öğretmenlerin bu konudaki düşüncelerini en kapsamlı şekilde öğrenmek için uygun olan araştırma yönteminin nitel bir çalışma olduğu düşünülmüştür çünkü yukarıda Wiersma’nın (2000, ss. 198-199) belirttiği gibi nitel çalışmalarda önemli olan incelenen kişilerin algılarıdır. Ayrıca bu araştırma sosyal bilimler alanında yapılmış bir çalışmadır. Dolayısıyla, sosyal bilimler alanında yapılan araştırma konularının yoruma açık olabilmeleri nedeniyle de bu araştırmada niteliksel yöntemlerin kullanımının daha uygun olabileceği söylenebilir.

Araştırmaya katılan dört katılımcı kendilerine birer eş seçerek iki çift oluşturmuş ve araştırmacı tarafından sunulan farklı gözlem modelleri arasından birini kendi gereksinimleri doğrultusunda seçip gözlem çalışmalarını uygulamışlardır. Araştırma öncesi yapılan bu uygulamaların ayrıntıları aşağıda “Araştırmanın Uygulanması” bölümünde belirtilecektir. Birinci ve ikinci bölümde açıklandığı üzere, bu araştırmanın birinci amacı İstanbul Teknik Üniversitesi Yabancı Diller Yüksek Okulu, İngilizce Hazırlık Bölümünde çalışan İngilizce öğretmenleri ile öğretmenler arası gözlem çalışmaları yürüterek bu çalışmaların katılımcıların mesleki gelişimlerine olan katkısı hakkındaki görüşlerini ortaya çıkarmak ve bunun sonucunda bu araştırmanın yapıldığı kurumda uygulanabilirliğini saptamaktır. Araştırmanın bir diğer amacı ise araştırmanın sonuçları doğrultusunda kurumda yürütülecek bir hizmet içi mesleki gelişim modeli ortaya koymaktır.

Yukarıda Wiersma’nın (2000, ss. 198-199) belirttiği gibi, nitel çalışmalarda önemli olan incelenen kişilerin algılarıdır ve anlam, araştırmada incelenen kişilerin algıladıkları ya da yaşadıkları şekildedir. Bu yüzden, bu araştırmaya katılan öğretmenlerin gözlem çalışmalarını uygulama sürecinde ve gözlem çalışmaları bittikten sonra ilettikleri görüşler çok önemlidir. Bütün bunlar gözönünde bulundurularak bu araştırmada iki çeşit veri toplama yöntemi kullanılmıştır:

1. Gözlem çalışmaları boyunca katılımcıların tuttukları günlüklerin yorumlanması,
2. Gözlem çalışmaları sona erdikten sonra katılımcılar ile yapılan yarı yapılandırılmış görüşmelerin yorumlanması.

3.1.1 Katılımcı Günlükleri

Bu nitel araştırmada kullanılan birinci veri toplama yöntemi günlük çalışmalarıdır. Günlük çalışmaları araştırmacıların mesleki gelişim alanında kullandıkları önemli bir veri toplama yöntemidir. Nunan’ın (1992, ss. 118-120) belirttiği gibi “günlük çalışmaları ikinci dil ediniminde, öğretmen öğrenci ilişkilerinde, öğretmen eğitiminde ve dil öğreniminin ve kullanımının diğer alanlarında sıkça kullanılmaktadır”. Bailey’e (1990) göre günlükler diğer insanlar tarafından okunursa iki amaca hizmet eder. Bir yandan mesleki gelişim için insanlara yarar sağlar, bir yandan da günlük çalışmaları insanların araştırmaları için veri sağlar. Veri toplama aracı olarak

sıkça kullanılan günlük çalışmalarının araştırmalardaki faydalarını Borg (2000, s. 45) şöyle sıralamıştır:

1. Katılımcıların düşüncelerini açık ve etkili biçimde ifade etmelerini, yapılandırmalarını ve açıklamalarını sağlar.
2. Katılımcıların sorunlarını inceleyip cevap aramalarını sağlar.
3. Katılımcıların duygularını ifade edip keşfetmelerini sağlar.
4. Katılımcıların anlayış ve sezgilerinin ortaya çıkmasını sağlar.
5. Katılımcıların düşüncelerini, davranışlarını ve deneyimlerini belgeleyip, değerlendirmelerini sağlar.

Bütün bunlar göz önünde bulundurulduğunda, öğretmenler arası gözlem çalışmalarının öğretmen gelişimindeki rolünü incelemek için yapılan bu çalışmada katılımcıların günlük kullanması hem mesleki gelişimlerine katkı sağlayacak, hem de araştırmacı için net ve etkili veri sağlayacaktır.

Yukarıda belirtildiği gibi, bu araştırmada kullanılan veri toplama yöntemlerinden biri de günlük çalışmalarıdır. Katılımcılar uyguladıkları gözlem çalışmaları boyunca günlük tutmuşlardır. Yani katılımcılardan öğretmenler arası gözlem çalışmaları ile ilgili görüşlerini açıkça ifade etmeleri istenmiştir. Günlüklerin araştırmalara ve katılımcılara yararları yukarıda açıklanmıştır. Bu araştırmada katılımcılardan günlük tutmalarının istenmesinin bir sebebi de günlüklerin, katılımcıların uyguladıkları gözlem çalışmalarının ayrıntılarını hatırlamalarına yardımcı olmasıdır.

Katılımcıların yazılı olarak aktardıkları öğretmenler arası gözlem çalışmaları ile ilgili görüşleri incelenmiştir. Katılımcı günlükleri incelenirken kullanılan yöntem içerik analizidir. Bu araştırmada içerik analizinin nasıl yapıldığı aşağıda “Verilerin Çözümlemesinde ve Yorumlanmasında Kullanılan Yöntem” bölümünde incelenecektir.

3.1.2 Araştırmada Kullanılan Yarı Yapılandırılmış Görüşmeler

Görüşme tekniği Uygulamalı Dilbilimde sıkça kullanılan bir araştırma aracıdır. Aynı zamanda ikinci dil edinimi konusunda araştırma yapanlar tarafından da kullanılmaktadır (Johnston 1985). Görüşmeler yapılandırılmış, yarı yapılandırılmış ve yapılandırılmamış görüşmeler olmak üzere üç çeşittir. Nunan’a (1992, s. 149) göre “esnekliği dolayısıyla yarı yapılandırılmış görüşmeler

birçok araştırmacı tarafından tercih edilmektedir çünkü araştırmacının, görüşmenin hangi konulara odaklanması ya da elde edeceği sonuçların ne olacağına dair bir fikri olsa dahi görüşmeyi yaptığı kişiyi yönlendirmediği için çok daha kapsamlı veriler araştırmacı tarafından elde edilebilir”. Yarı yapılandırılmış görüşmeler önemli bir araştırma aracıdır çünkü “yarı yapılandırılmış görüşme sıradışı bir çalışmadır. İletişim çok zengin ve açıktır. Elde ettiğiniz veri, sormaca yöntemiyle (her ne kadar nitelikli sorulardan oluşsa bile) elde edemeyeceğiniz kadar hayat hakkında sıradışı kanıtlar sunmaktadır. Yarı yapılandırılmış görüşmeler sosyal ilişkiler hakkında zengin bilgi sağlayan tek nitel araştırma yöntemi değildir ama sosyal ilişkileri açığa çıkaran çok derin bilgiler vermektedir.” (Dowsett, 1986, s. 53; alıntı Nunan, 1992).

Bütün bunlardan anlaşıldığı üzere, yarı yapılandırılmış görüşmelerin bir avantajı görüşme yapılan kişiye kontrol ve güç sağlamasıdır. Buna ek olarak görüşmeyi yapan kişiye büyük bir ölçüde esneklik kazandırır. Bu esneklik sayesinde araştırmacı kendi hazırladığı açık uçlu soruların cevaplarının yanısıra hiç beklenmedik önemli bilgilere de ulaşabilir. Bütün bu nedenlerden dolayı bu araştırmada da katılımcıların düşüncelerine olabildiğince ulaşmak için yarı yapılandırılmış görüşmeler tercih edilmiş ve uygulanmıştır (bkz. Ek 1, Ek 2, Ek 3, Ek 4). Öğretmenler arası gözlem çalışmaları bittikten sonra yapılan bu görüşme soruları üç bölümden oluşmaktadır. Bu sorular aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

Tablo 3.1: Öğretmenler Arası Gözlem Çalışmaları Bittikten Sonra Yapılan Görüşme Soruları

A. GÖZLEM ÇALIŞMALARI 1. Sizce gözlem çalışmalarının artı ve eksileri nelerdir? 2. Genel olarak gözlem çalışmaları sizin için nasıl bir deneyimdi? Lütfen açıklayınız. 3. Uyguladığınız gözlem çalışmalarını geliştirmek için herhangi bir öneriniz var mı?
B. MESLEKİ GELİŞİM 4. Uyguladığınız gözlem çalışmalarını mesleki gelişiminiz açısından nasıl değerlendirirsiniz? Lütfen açıklayınız. 5. Gözlem çalışmalarını uygularken neler öğrendiniz? Hangi açılardan beklentileriniz karşılandı? 6. Gözlem çalışmalarını uygularken hangi açılardan beklentileriniz karşılanamadı? 7. Bütün bu öğrendiklerinizin dersinizi işlerken bir etkisi oluyor mu? Eğer cevabınız evet ise hangi açılardan etkisi olmaktadır? Eğer cevabınız hayır ise sebepleri nelerdir?
C. KURUMDA HİZMET İÇİ EĞİTİM OLARAK GÖZLEM ÇALIŞMALARI 8. Öğretmenler arası gözlem çalışmaları kurumunuzda hizmet içi eğitim olarak uygulanabilir mi? Açıklayınız. 9. Sizce öğretmenler arası gözlem çalışmaları kurumunuzda hizmet içi eğitim olarak uygulansa öğretmenlerin mesleki gelişimine ne gibi getirisini ve götürüsü olabilir?

Bölüm A'da katılımcıların öğretmenler arası gözlem çalışmaları ile ilgili genel düşünceleri, gözlem çalışmalarının artı ve eksileri öğrenilmek istenmiştir çünkü yukarıda belirtildiği gibi bu araştırmanın amaçlarından biri gözlem çalışmalarının kurumda uygulanabilirliğini saptamaktır. Yani katılımcılar uyguladıkları gözlem çalışmaları sonrasında bu çalışmaları genel olarak olumlu değerlendirirlerse, gözlem çalışmalarının eksilerinden daha çok artılarını vurgularlarsa ya da gözlem çalışmalarının kendilerine olan katkısını dile getirirlerse gözlem çalışmalarının katılımcı öğretmenler için olumlu bir deneyim olduğu ve buna paralel olarak da yürütüldüğü kurumda uygulanabileceği yargısına varılabilir.

Bölüm B'de öğretmenler arası gözlem çalışmalarının katılımcıların mesleki gelişimleri açısından değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Yani katılımcılara uyguladıkları gözlem çalışmaları sayesinde neler öğrenip öğrenmedikleri, eğer bir şeyler öğrendiler ise bu öğrendiklerini sınıflarında uygulayıp uygulamadıkları sorulmuştur. Katılımcıların gözlem çalışmalarının mesleki gelişimlerine olan katkısı hakkında görüşlerini ortaya çıkarmak bu araştırma için önem taşımaktadır çünkü katılımcılar gözlem çalışmaları sayesinde öğretmenlik becerilerini geliştirdiklerini ifade ederlerse bu görüşler doğrultusunda kurumda yürütülecek bir hizmet içi mesleki gelişim modeli oluşturulabilecektir.

Bölüm C'de öğretmenler arası gözlem çalışmalarının katılımcıların çalıştıkları kurum içinde hizmet içi eğitim olarak uygulanıp uygulanamayacağı ve kurumdaki öğretmenlere yararının olup olmayacağı hakkında katılımcıların düşünceleri sorulmuştur. Katılımcıların öğretmenler arası gözlem çalışmalarının araştırmanın yapıldığı kurumda uygulanmasına dair olumlu düşünceleri var ise bu görüşler doğrultusunda kurumda yürütülecek bir hizmet içi mesleki gelişim modeli oluşturulabilmesi bir kez daha desteklenecektir.

Araştırmacı, gözlem çalışmaları bittikten sonra katılımcılar ile teker teker görüşme yapmıştır. Katılımcılar ile tek tek tapılan her bir görüşme bir saat kadar sürmüştür ve bu görüşmeler katılımcıların ve araştırmacının dersinin olmadığı bir öğleden sonra kurumun Hazırlık Bölümündeki program geliştirme bürosunda gerçekleşmiştir. Araştırmacının katılımcılar ile teker teker görüşme yapmasının sebebi katılımcıların grup oluşturdukları diğer katılımcının yanında fikirlerini rahatça ortaya koyamama ve diğer katılımcının fikirlerinden etkilenme olasılığıdır. Yapılan görüşme tarihleri aşağıda belirtilmiştir.

1. Katılımcı A ile yapılan görüşme tarihi: 6 Şubat 2006
2. Katılımcı B ile yapılan görüşme tarihi: 7 Şubat 2006
3. Katılımcı C ile yapılan görüşme tarihi: 8 Şubat 2006
4. Katılımcı D ile yapılan görüşme tarihi: 9 Şubat 2006

Öğretmenler arası gözlem çalışmaları bittikten sonra yapılan görüşmelerin ses kayıtları araştırmacı tarafından tutulmuş, çeviri yazıları da araştırmacı tarafından oluşturulmuştur. Çeviri yazılarının incelenmesinde kullanılan yöntem içerik analizidir. Bu araştırmada içerik analizinin nasıl yapıldığı bir sonraki bölümde rapor edilmiştir.

3.2 Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanmasında Kullanılan Yöntem

Katılımcıların yürüttükleri öğretmenler arası gözlem çalışmaları boyunca tuttıkları günlükler ve gözlem çalışmaları bittikten sonra araştırmacının katılımcılar ile yaptığı görüşmelerinin ses kayıtlarının çeviri yazıları yorumlanırken kullanılan yöntem içerik analizidir. Yıldırım ve Şimşek'e (2004, ss. 174-175) göre "içerik analizindeki temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. İçerik analizinde temelde yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde organize ederek yorumlamaktır". Strauss ve Corbin'in (1990, s. 62) belirttiği gibi "Bilim kavramlar olmadan varolamaz; kavramlar bizim olguları anlamamıza ve bu olgular üzerinde etkili düşünmemize yardımcı olur. Bir kavrama bir ad verdiğimiz zaman; o kavramla ilgili sorular sorabiliriz, o kavramı inceleyebiliriz ve başka kavramlarla ilişkilendirebiliriz". İçerik analizinde veriler kodlanarak temalar bulunur, daha sonra kodlar ve temalar organize edilerek bulgular tanımlanıp yorumlanır. Bu aşamada, tematik kodlamaya ve altında yer alabilecek ayrıntılı kodlara bir örnek vermek yerinde olacaktır. Bu örnek aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

Tablo 3.2: Örnek Tematik Kodlama (Yıldırım ve Şimşek, 2004, s. 182)

Araştırmacı: Çeşitli özelliklerinle sen nasıl birisin?	<u>Kimlik Tanımı</u>
Oğuz: Ben sakın birisiyim. Yani öyle herkesin işine	Sakin
karışmam. Başkalarının da bana karışmasından	Bağımsız
hoşlanmam. Çok konuşandan ziyade çok dinleyen	Dinleyici
birisiyim. Kendi sorunlarımı başkalarına çok kolay	Kapalı
anlatmam. Aslında kendi sorunlarımı kendim halletmeye	
çalışırım...	

Yukarıdaki örnekte toplanan verilerin kodlanması sonucu “sakin”, “bağımsız”, “dinleyici” ve “kapalı” kavramları ortaya çıkmıştır. Bu kavramları bir tema altında toplayabilmek için, daha üst düzeyde ya da daha genel bir kavramın bulunması gerekmektedir. Bu kavram “kimlik tanımı” olarak belirlenmiştir. Bu genel kavram çerçevesinde, daha önce ortaya çıkan; “sakin”, “bağımsız”, “dinleyici” ve “kapalı” kavramlarını toplamak ve ilişkilendirmek mümkündür. Yani, yapılan tematik kodlama sonucunda, araştırmacı topladığı verileri organize edebilecek bir sistem oluşturur. Araştırmacı bu sisteme göre elde edilen verileri düzenler ve bu şekilde olgulara göre verileri tanımlar ve yorumlar (Yıldırım ve Şimşek, 2004, ss. 184-185).

Yukarıda belirtildiği gibi verilere anlam kazandırmak ve bulgular arasındaki ilişkileri açıklamak, neden sonuç ilişkileri kurmak, bulgulardan birtakım sonuçlar çıkarmak ve elde edilen sonuçların önemine ilişkin açıklamalar yapmak amacıyla, bu araştırmada katılımcıların öğretmenler arası gözlem çalışmaları ile ilgili görüşleri içerik analizi yoluyla yorumlanmıştır. Hem katılımcı günlüklerinde hem de öğretmenler arası gözlem çalışmaları bittikten sonra yapılan görüşmelerin çeviri yazılarında veriler üç temel tematik kodlama adı altında incelenip, yorumlanmıştır. Bu tematik kodlar aşağıdaki gibi sıralanmıştır:

1. Gözlem çalışmalarının mesleki gelişim açısından değerlendirilmesi
2. Gözlem çalışmalarının kişisel gelişim açısından değerlendirilmesi
3. Gözlem çalışmalarının toplumsal- ruhsal etmenler açısından değerlendirilmesi

Yukarıda belirtilen bu tematik kodlamalar katılımcılar ile yapılan görüşmelerin soru başlıkları doğrultusunda önceden araştırmacı tarafından belirlenebilmiştir. Ayrıca, yukarıdaki “Araştırmada Kullanılan Yarı Yapılandırılmış Görüşmeler” bölümünde açıklanan görüşme sorularının ölçütleriyle bu tematik kodlamalar örtüştüğü için de yukarıda belirtilen bu kodlamaların kullanımı verilerin incelenip yorumlanmasında uygun görülmüştür. Araştırmacı ortaya çıkan kodları, önceden belirlenen bu temalar altında organize edip sunmuş ve yorumlamıştır.

Araştırmada bulguların çözümlenmesinde izlenen yol, katılımcı günlükleri ve öğretmenler arası gözlem çalışmaları bittikten sonra yapılan görüşmelerin ses kayıtlarının çeviri yazılarının oluşturulması yoluyla toplanan iki tip veriden seçilmiş örneklerle aşağıda açıklanmıştır:

Tablo 3.3: Katılımcı Günlüklerinin Örnek Kodlanması ve Yorumlanması

Herşeyden önce bu çalışma mesleki gelişime katkıda bulunan bir deneyimdi. Hep de yapmak istediğim şeydi. Başka hocaları gözlemlemeyi, onlardan yeni bir şeyler öğrenmeyi seviyorum. Pek merak ediyorum başka sınıflarda neler olduğunu. O anlamda öğretmenlikle ilgili filmleri de severim mesela. Her ne kadar film olsalar da etkilenir ve bir şeyler öğrendiğimi hissederim. Bir kere şunu gördüm, yanlış bir şeyler yapmıyorum gibi geldi bana sınıfta. Yani diğer hocalar da benzer şekilde işliyorlar okuma derslerini. Birkaç tanesinden farklı aktiviteler öğrendim, onları mutlaka deneyeceğim sınıflarımda...	<u>Gözlem Çalışmalarının Mesleki Gelişim Açısından Değerlendirilmesi</u> Katılımcının okuma derslerinde diğer öğretmenlerin kullandığı farklı aktiviteleri öğrenmesi <u>Gözlem Çalışmalarının Kişisel Gelişim Açısından Değerlendirilmesi</u> Başka öğretmenleri izleyerek katılımcının kendini değerlendirip sorgulayarak farkındalığının artması
--	--

Yukarıdaki tabloda belirtilen örnek, katılımcılardan birinin günlüğünün bir bölümünden alınmış ifadelerdir. Bu görüşler bulguların yorumlandığı dördüncü bölümde de yer almaktadır. Burada katılımcı gözlem çalışmalarının mesleki gelişimine katkıda bulunduğunu belirtiyor. Yani gözlem çalışmalarını mesleki gelişim açısından olumlu olarak nitelendiriyor. Gözlemlediği öğretmenlerden yeni şeyler öğrendiğini ve bu öğrendiklerini kendi dersinde uygulayacağını belirterek gözlem çalışmalarını öğretici olarak yorumlayıp mesleki gelişime olan katkısını

destekliyor. Ayrıca, katılımcı diğer öğretmenleri izleyerek kendini değerlendiriyor. “Yanlış bir şeyler yapmıyorum gibi geldi bana sınıfta” ifadesi ile katılımcı diğer öğretmenler ile ortak noktaları olduğunu görmüş ve mesleki açıdan öz güveni tekrar sağlanmıştır. Böylece kendiyle ilgili farkındalığı artarak hem kişisel hem mesleki açıdan daha bilinçlenmiştir.

Dördüncü bölümde yer alan günlük çözümlemelerine de yukarıdaki örnekte belirtildiği gibi yer verilmiştir. Bir başka deyişle, yukarıda belirtilen örnekte olduğu gibi bir sonraki bölümde de, katılımcı günlükleri çözümlenirken kodlanıp anlam kazandırılmıştır.

Tablo 3.4: Katılımcılar ile Yapılan Görüşmelerin Örnek Kodlaması ve Yorumlanması

Araştırmacı: Sizce gözlem çalışmalarının artı ve eksileri nelerdir? Katılımcı A: Artıları şöyle olabilir, gelişimim açısından faydalı bir deneyimdi. Partnerimden birçok şey öğrendim. Mesela, her ders öğrencilerine grup çalıştırması yaptırabiliyor. Ayrıca, partnerimle daha çok görüştük, birbirimize destek olduk. Onun geldiği dersler hoş oldu, iyi vakit geçirdim. Meslektaş ilişkimiz gelişti diyebilirim. Eksilerine gelince, eksileri yok ama şöyle olabilir, eksiklikleri olabilir. Yani daha uzun sürmesi gereken bir süreç olmalı. Bir de gözlemin kendisinden kaynaklanan bir şey, bu süreçle ilgili bir şey var. Sınıftaki öğrencilerim her zaman daha olumlu tepkiler verdi, sınıfta yabancı var diye. Araştırmacı: Nasıl yani? Katılımcı A: Öğrenciler öğretmenlerine destek olsun diye her soruya cevap verme çabasında, sürekli İngilizce konuşuyorlar. Derste çok ilgililer çünkü sınıfta birisi var ve o bizi izliyor.	<u>Gözlem Çalışmalarının Mesleki Gelişim Açısından Değerlendirilmesi</u> Katılımcının öğrencilerin uyguladıkları grup çalışmaları ile ilgili yeni teknikler öğrenmesi <u>Gözlem Çalışmalarının Toplumsal-Ruhsal Etmenler Açısından Değerlendirilmesi</u> Öğretmenlerin birbirine destek vermesi ve bundan keyif almaları Meslektaşlık duygusunun artması
---	---

Yukarıdaki tabloda belirtilen örnek araştırmacının Katılımcı A ile gözlem çalışmaları sonrası yaptığı görüşmeden alınmış ifadelerdir. Bu görüşler bulguların yorumlandığı dördüncü bölümde de yer almaktadır. Burada araştırmacı katılımcıya gözlem çalışmalarının artı ve eksilerini sormuştur. Katılımcı öncelikle gözlem çalışmalarının olumlu yanlarını belirtmiştir. İlk olarak bu çalışmaların kendi gelişimine katkıda bulunduğunu, eşinden birçok şey öğrendiğini ifade etmiştir. Özellikle öğrencilere grup çalışması yaptırma konusunda aydınlandığını ifade etmiştir. Daha sonra, katılımcı gözlemlendiği derslerin eğlenceli olduğunu söylemiştir. Yani, bu ifadeden katılımcının eşinin varlığından hiç rahatsızlık duymadığı ve dersini her zamanki gibi işlediği ortaya çıkmaktadır. Ancak, her ne kadar katılımcı gözlemlenirken doğal davranmış olsa da daha sonra gözlem çalışmalarının eksikliklerini sıralarken sınıfta bir gözlemci olduğu için kendi öğrencilerinin doğal davranmadıklarını, öğrencilerin derste normalde olduklarından daha ilgili olduklarını, daha çok İngilizce konuştuklarını belirtmiştir. Oysa gözlem çalışmalarının en önemli yararlarından biri, çalışılan davranışın doğal çevresi içinde gözlemlenmesidir. Doğal ortamda gerçekleşen davranışları doğrudan gözlemek ve bu şekilde bilgiler elde etmek sonuçların geçerliliğinin yüksek olmasına katkıda bulunur (Bailey, 1982). Yani, katılımcının öğrencilerinin doğal davranmaması gözlem çalışmalarının amacına ters düşmektedir. Katılımcı öğrencilerinin bu davranışlarını her ne kadar olumsuz olarak değerlendirse de öğrencilerin gözlem çalışmaları sırasındaki bu tutumu aslında onları daha iyiye yönlendirmektedir. Yani, derse daha çok katılarak, daha çok İngilizce konuşmaya çalışarak kendi öğrenmelerine katkıda bulunmaktadırlar. Katılımcı gözlem çalışmalarının bir olumlu tarafının da meslektaşlık duygusunu artırması olarak ifade etmiştir. Her iki katılımcı da birbirlerini destekleyip birbirlerine yardımcı olmuşlardır. Bu durum daha olumlu bir çalışma ortamı sağlamıştır. Katılımcı gözlem çalışmalarını olumlu bir açıdan değerlendirdikten sonra gözlem çalışmalarının eksikliklerinden de bahsetmiştir. Öncelikle gözlem çalışmalarının olumsuz bir yanının olmadığını ancak birtakım eksikliklerinin olduğunu ifade etmiştir. Bu ifadeden katılımcının uyguladıkları gözlem çalışmalarını olumlu bulduğu bir kez daha ortaya çıkmaktadır. Katılımcının belirttiği eksiklikler ise tamamlanıp, uygulanabilir. Katılımcı ilk olarak gözlem çalışmalarının daha uzun sürmesi gerektiğini belirtmiştir. Daha sonra öğrencilerin sınıfta bir gözlemci olduğu için her zamankinden daha fazla derse katıldıklarını ifade etmiştir. Yukarıda belirtildiği gibi bu durum aslında olumsuz olarak değerlendirilmemelidir. Tam tersine bu durum öğrencilerin gelişimi açısından gayet olumludur.

Öğretmenler arası gözlem çalışmaları bittikten sonra yapılan görüşmelerin ses kayıtlarının çözümlemelerine yukarıdaki örnekte olduğu gibi bir sonraki bölümde de yer verilmiştir. Katılımcı günlüklerinde olduğu gibi, görüşmelerin çeviri yazıları da çözümlenirken içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Bir başka deyişle, yukarıdaki tabloda belirtilen örnekte olduğu gibi görüşmelerin çeviri yazıları çözümlenirken kodlanıp anlam kazandırılmıştır.

Katılımcı günlükleri ve çeviri yazılarının incelenmesinde de aynı çözümleme yolu izlenmiştir. Yani, katılımcıların öğretmenler arası gözlem çalışmaları ile ilgili ifadeleri çözümlenirken bu görüşler üç tematik kodlama adı altında incelenip, yorumlanmıştır. Bu kodlar yukarıda açıklanmış ve bir kez daha aşağıdaki gibi sıralanmıştır:

1. Gözlem çalışmalarının mesleki gelişim açısından değerlendirilmesi
2. Gözlem çalışmalarının kişisel gelişim açısından değerlendirilmesi
3. Gözlem çalışmalarının toplumsal- ruhsal etmenler açısından değerlendirilmesi

Her bir katılımcının görüşleri sırası ile bu tematik kodlar altında incelenmiş, katılımcıların ortak görüşleri belirlenmiş ve sunulmuştur. Daha sonra katılımcı günlüklerinin ve çeviri yazılarının incelenmesi sonucu çıkan bulgular karşılaştırılmış ve ortak bulgular tekrar belirtilmiştir.

3.3 Araştırmanın Uygulandığı Kurum

Bu araştırma Kasım 2005 ve Ocak 2006 tarihleri arasında İstanbul Teknik Üniversitesi Yabancı Diller Yüksekokulu, İngilizce Hazırlık Bölümünde yürütülmüştür. İstanbul Teknik Üniversitesi'nin eğitim ve öğretimdeki amaçlarından biri İngilizceyi iyi bilen mezunlar yetiştirmektir. Bu amacın sebebi ise İstanbul Teknik Üniversitesi'nin, evrensel bilimi, teknolojik gelişmeleri izleyen, ülkenin sınırları içine sıkışmadan dünyada yarışan bir araştırma üniversitesi olmayı sürdürmek istemesidir. Bu nedenle İstanbul Teknik Üniversitesi fakültelerinde öğrenciler yüzde otuz İngilizce yüzde yetmiş Türkçe öğrenim görmektedirler. Bazı fakültelerde yüzde otuzluk olan İngilizce eğitim oranı yüzde seksene kadar yükselmektedir.

İstanbul Teknik Üniversitesi Yabancı Diller Yüksekokulu bu amaçları göz önünde bulundurarak İngilizce Öğretim programlarını oluşturmuştur. Öğrenci merkezli öğretimi esas alarak öğrencileri kendi eğitimlerine ortak edip gelişimlerini sağlamayı, dinleme, yazma, okuma ve

konuşma becerilerini geliştirmeyi, fakültelerinde ve iş hayatlarında İngilizceyi iyi kullanabilmelerini amaç edinir. Bu amaçlar kurumun internet adresinde¹ yazılı bulunan amaçlarıdır. İngilizce Hazırlık Bölümünün hazırlayıp uyguladığı İngilizce Yeterlik sınavından yüz üzerinden en az altmış alan öğrenciler İngilizce Hazırlık Programından muaf tutulurlar ve fakültelerinde öğrenim hayatlarına başlarlar. Bu sınavdan altmışın altında not alan öğrenciler ise İngilizce Hazırlık Bölümünde eğitim görürler.

İngilizce Hazırlık Bölümüne başlayan öğrencilerin İngilizce seviyelerini belirlemek üzere seviye belirleme sınavı düzenlenir. Öğrenciler bu sınavdan aldıkları notlara göre A kuru (orta üzeri seviye), B kuru (orta seviye), C kuru (orta altı seviye) ve D kuru (başlangıç seviyesi) olarak gruplara ayrılırlar. A kuru (orta üzeri seviye) ve B kuru (orta seviye) öğrencileri birinci (güz) dönem sonunda İngilizce Yeterlik sınavına girme hakkına sahiptirler. Bu sınavdan yüz üzerinden altmış almaları şartı ile fakültelerindeki derslerine başlayabilirler. Ancak B kuru (orta seviye) öğrencilerin bir dönem sonunda İngilizce Yeterlik sınavına girme hakları hazırlık programında girdikleri dönem içi sınavlarının ortalamasının yüz üzerinden seksen olmasına bağlıdır. Eğer bu ortalamayı tutturamazlarsa B kuru (orta seviye) öğrencileri de C kuru (orta altı seviye) ve D kuru (başlangıç seviyesi) öğrencileri gibi İngilizce Hazırlık Bölümü'nde iki dönem okumak zorundadırlar.

3.4 Araştırmanın Uygulandığı Örneklem

Bu araştırma, kurumun Yabancı Diller Yüksekokulu, İngilizce Hazırlık Bölümünde İngilizce öğretmeni olarak çalışan dört gönüllü katılımcı ile yürütülmüştür. Araştırmacının araştırmayı sadece gönüllü katılımcılar ile yapmasının nedeni tezin “İlgili Araştırmalar ve Uygulamalar” bölümünde belirtildiği gibi öğretmenler arası gözlem çalışmalarının temelinde gönüllülük şartı olması ve araştırmacının kurum içinde yürütülen araştırmalara öğretmenlerin katılması konusunda yönetim üzerinde herhangi bir yaptırım yetkisinin bulunmamasıdır.

Öğretmenler arası gözlem çalışmaları başlamadan üç hafta önce, yani 17-21 Ekim 2005 tarihleri arasında, tüm hazırlık öğretmenlerine kurum içindeki duyuruları iletmek için kullanılan duyuru panolarına yürütülecek olan öğretmenler arası gözlem çalışmaları ile ilgili bilgi asılmıştır. Ayrıca Meslek Geliştirme Bürosunda öğretmenler için eğitim ve atölye çalışmaları düzenleyen öğretmen

¹ www.dilink.itu.edu.tr

arkadaşlardan yardım alınmıştır. Bu büroda görev yapan öğretmenler İngilizce Hazırlık Bölümündeki hemen hemen tüm öğretmenlere yapılacak olan öğretmenler arası gözlem çalışmaları ile ilgili duyuruyu elektronik posta yolu ile de iletmışlerdir.

Yapılması amaçlanan öğretmenler arası gözlem çalışmalarının duyurusu üç hafta panolarda kalmıştır. Bu süre sonunda İngilizce Hazırlık Bölümünde çalışan dört öğretmen bu araştırmaya katılmak istediklerini belirtmişlerdir. Gözlem çalışmalarına katılma konusunda bu öğretmenlere herhangi bir baskı uygulanmamıştır. Dört katılımcı da kendi istekleri doğrultusunda bu çalışmaya katılmaya gönüllü olmuşlardır.

İstanbul Teknik Üniversitesi Yabancı Diller Yüksek Okulu İngilizce Hazırlık Bölümünde çalışan dört öğretmen bu araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. Bu öğretmenlerin hepsi T.C. vatandaşı olup ana dilleri Türkçedir. Kurumda yabancı dil olarak İngilizce dersini öğretmektedirler. Araştırmaya katılan ve yaşları 28-36 arasında değişen öğretmenlerin tümü rastlantısal olarak bayandır. Bu tezde katılımcılardan Katılımcı A, Katılımcı B, Katılımcı C ve Katılımcı D olarak söz edilmiştir.

Katılımcı A otuzbir yaşındadır. Sekiz senedir öğretmenlik yapmaktadır. İngilizce öğretmenliği yapmaya araştırmanın yapıldığı kurumda başlamıştır. Mütercim Tercümanlık lisans ve Eğitim Yönetimi ve Denetimi yüksek lisans diplomasına sahiptir.

Katılımcı B otuzaltı yaşındadır. Oniki senedir öğretmenlik yapmaktadır. Katılımcı 2 yıl özel bir lisede, dört yıl bir devlet lisesinde İngilizce öğretmenliği yapmıştır. Altı yıldır da araştırmanın yapıldığı kurumda İngilizce öğretmeni olarak çalışmaktadır. Yabancı Dil (İngilizce) Öğretimi lisans diplomasına sahiptir. Halen de Yabancı Dil (İngilizce) Öğretimi programında yüksek lisansını yapmaktadır.

Katılımcı C yirmisekiz yaşındadır. Dört yıllık öğretmenlik deneyimi vardır. İngilizce öğretmenliği yapmaya araştırmanın yapıldığı kurumda başlamıştır. Yabancı Dil (İngilizce) Öğretimi lisans diplomasına sahiptir. Halen de Yabancı Dil (İngilizce) Öğretimi programında yüksek lisansını yapmaktadır.

Katılımcı D otuziki yaşındadır. Beş yıldır öğretmenlik yapmaktadır. Bir yıl bir devlet lisesinde İngilizce öğretmenliği yapmıştır. Dört yıldır da araştırmanın yapıldığı kurumda İngilizce öğretmeni olarak çalışmaktadır. Yabancı Dil (İngilizce) Öğretimi lisans ve yüksek lisans diplomasına sahiptir.

Beigy ve Woodin'in (1999) de belirttiği gibi gözlem çalışmalarının tüm birime faydalı olabilmesi için bu çalışmalara katılan öğretmenlerde yetenek, eğitim ve deneyim farkı gözetmeyen bir yaklaşım benimsenmelidir. Yani kurumdaki deneyimli deneyimsiz her öğretmen gözlem çalışmalarını uygulayabilir. Böylece kurumda yer alan tüm öğretmenler bu çalışmalardan yarar sağlayabilirler. Sonuç olarak, farklı deneyimlere sahip öğretmenlerin bu araştırmaya katılması farklı görüşler almak adına önemlidir. Katılımcı öğretmenlerin özellikleri aşağıdaki tabloda bir kez daha belirtilmiştir.

Tablo 3.5: Katılımcı Öğretmenlerin Özellikleri

Katılımcılar	Yaş	Eğitim	Mesleki Deneyim
Katılımcı A	31	Lisans: Mütercim Tercümanlık Yüksek Lisans: Eğitim Yönetimi ve Denetimi	8 yıl: İTÜ Toplam: 8 yıl
Katılımcı B	36	Lisans: Yabancı Dil (İngilizce) Öğretimi Yüksek Lisans: Yabancı Dil (İngilizce) Öğretimi (Devam etmekte)	2 yıl: Özel lise 4 yıl: Devlet lisesi 6 yıl: İTÜ Toplam: 12 yıl
Katılımcı C	28	Lisans: Yabancı Dil (İngilizce) Öğretimi Yüksek Lisans: Yabancı Dil (İngilizce) Öğretimi (Devam etmekte)	4 yıl: İTÜ Toplam: 4 yıl
Katılımcı D	32	Lisans: Yabancı Dil (İngilizce) Öğretimi Yüksek Lisans: Yabancı Dil (İngilizce) Öğretimi	1 yıl: Devlet lisesi 4 yıl: İTÜ Toplam: 5 yıl

3.5 Araştırmanın Uygulanması

Bu araştırma Kasım 2005 ve Ocak 2006 tarihleri arasında yürütülmüştür. Bu tarihler arasında dört öğretmen katılımcı öğretmenler arası gözlem çalışmalarını yürütmüşlerdir. Bu dört katılımcı birbirleri arasından seçtikleri eşleri ile ikişerli gruplar oluşturarak araştırmacı tarafından sunulan farklı gözlem modelleri arasından birini kendi ihtiyaçları doğrultusunda seçip gözlem çalışmalarını uygulamışlardır. Araştırma öncesi yapılan bu uygulamaların ayrıntıları “Öğretmenler Arası Gözlem Çalışmaları İle İlgili Atölye Çalışması” bölümünde açıklanacaktır.

3.5.1 Araştırmacının Öğretmenler Arası Gözlem Çalışmalarındaki Rolü

Araştırmacı bu çalışmada eğitmen rolü üstlenmiştir. Yani, araştırmacı gözlem çalışmalarına katılan dört öğretmene gözlem çalışmalarının ne olduğunu, amaçlarını ve temel aşamalarını anlatmıştır. Diğer katılımcılar gibi gözlem çalışmalarını uygulamamıştır. Bunun nedeni araştırmacının araştırma başlamadan önce gözlem çalışmaları hakkında olumlu düşüncelere sahip olmasıdır. Araştırmacı öğretmenler arası gözlem çalışmaları ile ilgili olumlu düşünmektedir çünkü birinci bölümde de belirtildiği gibi araştırmacı daha önce çalıştığı özel dil okulunda gözlem çalışmalarına katılmış ve uygulanabilirliğini görmüştür.

Araştırmacı katılımcılara gözlem çalışmaları başlamadan önce bu çalışmalar ile ilgili ayrıntılı bilgi vermiş ve çeşitli gözlem modellerini katılımcıların seçip uygulamaya başlamaları için onlara sunmuştur. Yani, gözlem çalışmaları boyunca araştırmacı katılımcılara hiçbir yaptırımda bulunmamıştır. Şöyle ki, katılımcılar hangi gözlem modelini uygulayacaklarına, hangi konuda ya da konularda gözlem yapacaklarına, nasıl veri toplayacaklarına ve ne kadar sürede veri toplayacaklarına kendileri karar vermişlerdir. Bu nedenle de araştırmacı rolünü, eğitmen olarak tanımlamıştır.

3.5.2 Öğretmenler Arası Gözlem Çalışmaları ile İlgili Atölye Çalışması

Öğretmenler arası gözlem çalışmaları başlamadan önce bu çalışmalar ile ilgili hem ayrıntılı bilgi vermek hem de gözlem çalışmaları yürütülürken dikkat edilmesi gereken unsurlar hakkında bilgi vermek üzere araştırmacı tarafından 7 Kasım 2005 tarihinde İstanbul Teknik Üniversitesi Yabancı Diller Yüksek Okulu İngilizce Hazırlık Bölümündeki program geliştirme bürosunda, katılımcıların ve araştırmacının dersinin olmadığı bir öğleden sonra atölye çalışması düzenlenmiştir.

Bu dört katılımcı, araştırmaya başlamadan üç hafta önce duyuru panolarına asılmış olan araştırmanın içeriği ile ilgili bilgiler doğrultusunda, araştırmacı tarafından yapılan atölye çalışmasına katılmışlardır. Bu atölye çalışmasında araştırmacı katılımcılara öğretmenler arası gözlem çalışmalarının ne olduğunu, amaçlarını ve temel aşamalarını anlatmıştır. Daha sonra araştırmacı, katılımcılara tezin ikinci bölümünde de açıkladığı beş farklı gözlem modelini (Cosh, 1999) sunarak bu farklı modellerden birini eşleri ile birlikte karar verip seçmelerini istemiştir ve onlara düşünceleri için bir gün süre vermiştir. Araştırmacının katılımcılara farklı modeller sunmasının sebebi hangi modelin en iyi sonucu vereceğine dair kesin bir kanıtın olmayışıdır. Önemli olan hangi model öğretmenlerin gereksinimlerini karşılıyor ve onların rahat çalışmalarına olanak veriyorsa o modelin öğretmenler tarafından özgürce seçilmesidir. Bu gözlem modelleri aşağıda bir kez daha belirtilmiştir.

Tablo 3.6: Öğretmenler Arası Gözlem Çalışmalarının Farklı Modelleri

Model 1: Bu modelde iki öğretmen birbirlerini gözlemlerler. Eğer bir öğretmen kendi dersi hakkında başka bir öğretmen arkadaşından dönüt ve farklı fikirler almak istiyorsa bu model uygulanabilir. Yani, bu model sadece gözlemlenen öğretmenin gelişimine odaklanmıştır. Gözlem çalışmalarından hemen sonra iki öğretmen muhakkak biraraya gelip gözlemi yürüten öğretmen, gözlediği öğretmenin istediği ve beklediği dönüt ve fikirleri ona sunmalıdır.

Model 2: Bu modelde iki öğretmen birbirlerini gözlemlerler. Bu modelin birinci modelden farkı gözlem çalışmasını uygulayan öğretmenin gözlemlenen öğretmenin ya da işlediği dersin güçlü ve zayıf yanlarına odaklanmamasıdır. Bu modelde her iki öğretmenin de ortak bir sorusu ya da ilgilendikleri ortak bir konu vardır. Birbirlerinin derslerini gözlemleyerek bu sorunun cevabını ararlar.

Model 3: Bu modelde bir deneyimli ve bir deneyimsiz öğretmen birbirlerini gözlemlerler. Bu modelde amaçlanan her iki öğretmeninde gelişimdir. Yani, tecrübeli öğretmen dersinde uyguladığı yöntemleri ve düşüncelerini tecrübesiz öğretmene empoze etmemelidir. Bu iki öğretmen birbirlerinden neler öğrenebileceklerine odaklanmalıdırlar.

Model 4: Bu modelde gözlem çalışmasını uygulayan öğretmen ilgilendiği bir konu hakkında bilgilenmek ve kendi gelişimini artırmak için diğer öğretmeni gözlemler. Birbirlerinden yeni fikirler de alabilirler. Önemli olan kendi gelişimleri için akıllarında bir ya da birden fazla sorunun olmasıdır.

Model 5: Bu modeli iki veya daha fazla öğretmen uygulayabilir. Kendi gelişimleri için merak ettikleri ortak bir konu vardır. Bu öğretmenler diğer modellerde olduğu gibi birbirlerini gözlemlerler. Merak ettikleri konu hakkında bilgilenmek için farklı öğretmenleri ve sınıfları gözlemlerler. Gözlem çalışmalarının nasıl gittiğini öğrenmek ve ortak konuları hakkında öğrendiklerini birbirleriyle paylaşmak için sık sık biraraya gelirler. Daha sonra bu model bir eylem araştırmasına da vesile olabilir. Bu modelde önemli olan gözlemlenen farklı öğretmenlerin kim olduklarının bu modeli uygulayan öğretmenler tarafından gizli tutulması ve birbirlerine söylenmemesidir.

Araştırmacı bu farklı gözlem modellerini sunduktan sonra katılımcılardan gözlem çalışmaları başlayana kadar merak ettikleri konu ya da konular hakkında düşünmelerini istemiştir. Daha sonra, araştırmacı katılımcılara hem gözlemci için hem de gözlenen öğretmen için sınıf içinde düzeni bozmamak adına bir takım kurallar sunmuştur. Bu kurallar Kasapoğlu'ndan (2002) alınmıştır. Bu alıntının yapılabilmesi için öncelikle Kasapoğlu'ndan izin alınmış ve daha sonra bu kurallar katılımcılara sunulmuştur. Gözlem çalışmaları sırasında uyulması önerilen kurallar aşağıdaki gibidir.

Tablo 3.7: Gözlem Çalışmaları Sırasında Uyulması Önerilen Kurallar

A. Gözlemi Uygulayan Öğretmen İçin:

1. Göze çarpmayan bir yere oturunuz.
2. Gözlem sırasında öğretmen ile göz temasından kaçınınız.
3. Gözlemleyeceğiniz öğretmen ile hem gözlemden önce hem gözlemden sonra biraraya geliniz.
4. Sadece öğretmeni değil öğrencileri de gözlemleyiniz.
5. Öğretmeni eleştirip değerlendirmeyiniz. Öğretmen sizden hangi konu hakkında dönüt almak istediye o konu hakkında konuşunuz.

B. Gözlemlenen Öğretmen İçin:

1. Öğrencilerinize sınıfınıza gelecek öğretmenin onlar için değil sizin için geleceğini söyleyiniz. Böylece öğrenciler kendilerini daha rahat hissedeceklerdir.
2. Sizi gözlemlemeye gelecek öğretmene hangi konuda dönüt almak istediğinizi söyleyiniz.
3. Sizi gözlemlemeye gelecek öğretmene kullandığınız kitaplar ve öğrenciler ile ilgili bilgi veriniz.
4. Birlikte çalıştığınız eşiniz ile hem gözlemden önce hem gözlemden sonra biraraya geliniz.
5. Sizi gözlemlemeye gelen öğretmen ile ders esnasında herhangi bir diyaloga girmeyiniz. Bu durum olduğu taktirde sizi etkili bir şekilde gözlemleyemez.
6. Öğretim tekniklerinizi gözlemlendiğiniz için değiştirmeyiniz. Unutmayınız ki sizi gözlemlemeye gelecek öğretmen sizi eleştirip değerlendirmek için sınıfınızda bulunmayacak. Sınıfınıza gelmesinin sebebi hem sizin merak ettiğiniz bir konu hakkında size yardımcı olmak hem de kendi gelişimini sağlamak içindir.

Bu kurallar sunulduktan sonra katılımcılardan uyguladıkları gözlem çalışmaları boyunca günlük tutmaları istenmiştir. Yani, araştırmacı katılımcılardan uygulayacakları gözlem çalışmaları ile ilgili görüşlerini açıkça belirtmelerini istemiştir. Öğretmenler arası gözlem çalışmaları ile ilgili atölye çalışması araştırmacı tarafından gözlem çalışmaları hakkında genel bir özet yapıldıktan sonra sona ermiştir ve toplam bir saat sürmüştür. Öğretmenler arası gözlem çalışmalarına Katılımcı A ve Katılımcı B 9 Kasım 2005 tarihinde başlamıştır. Katılımcı C ve Katılımcı D ise 10 Kasım 2005 tarihinde başlamıştır. Bununla ilgili ayrıntılı bilgi bir sonraki bölümde açıklanacaktır.

3.5.3 Öğretmenler Arası Gözlem Çalışmalarının Başlaması ve Uygulanması

Katılımcı A ve Katılımcı B öğretmenler arası gözlem çalışmalarına 9 Kasım 2005 tarihinde başlamışlardır. Bir çift oluşturan Katılımcı A ve Katılımcı B, hem kendi gelişimleri için merak ettikleri bir konu hakkında bilgi toplayabilmeyi hem de birbirlerinden yeni fikirler alabilmeyi olanaklı kılan dördüncü modeli seçtiklerini ve bu amaçlarını gerçekleştirmek için birbirlerinin derslerini gözlemleyeceklerini araştırmacıya 9 Kasım 2005 sabahı bildirmişlerdir. Bu esnada Katılımcı A ve Katılımcı B, D kuru (başlangıç seviyesi) öğrencilerine İngilizce öğretmekteydiler. Yukarıda da belirtildiği gibi, katılımcılar hangi konularda birbirlerini gözlemleyeceklerine, nasıl ve ne kadar süre ile birbirlerini gözlemleyeceklerine kendileri karar vermişlerdir. Katılımcı A ve Katılımcı B'nin gözlem çalışmalarını yürütürken izledikleri plan ve merak ettikleri konular aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

Tablo 3.8: Katılımcı A ve Katılımcı B'nin Gözlem Planı

Tarih	Uygulama	Süre	Konu
9- 11 Kasım 2005	Katılımcı A Katılımcı B'yi gözlemlemiştir.	50 dakika	Öğretmenin derste Türkçe kullanım derecesi
	Katılımcı B Katılımcı A'yı gözlemlemiştir.	50 dakika	
14- 18 Kasım 2005	Katılımcı A Katılımcı B'yi gözlemlemiştir.	50 dakika	Öğretmenin derste Türkçe kullanım derecesi
	Katılımcı B Katılımcı A'yı gözlemlemiştir.	50 dakika	
21- 25 Kasım 2005	Katılımcı A Katılımcı B'yi gözlemlemiştir.	50 dakika	Sınıf Yönetimi
	Katılımcı B Katılımcı A'yı gözlemlemiştir.	50 dakika	
28 Kasım- 2 Aralık 2005	Katılımcı A Katılımcı B'yi gözlemlemiştir.	50 dakika	Sınıf Yönetimi
	Katılımcı B Katılımcı A'yı gözlemlemiştir.	50 dakika	
5- 10 Aralık 2005	Katılımcı A Katılımcı B'yi gözlemlemiştir.	50 dakika	Sınıf Yönetimi
	Katılımcı B Katılımcı A'yı gözlemlemiştir.	50 dakika	
12- 16 Aralık 2005	Katılımcı A Katılımcı B'yi gözlemlemiştir.	50 dakika	Bazı öğrencilere diğerlerinden daha ayrıcalıklı davranılıp davranılmaması
	Katılımcı B Katılımcı A'yı gözlemlemiştir.	50 dakika	
19- 23 Aralık 2005	Katılımcı A Katılımcı B'yi gözlemlemiştir.	50 dakika	Bazı öğrencilere diğerlerinden daha ayrıcalıklı davranılıp davranılmaması
	Katılımcı B Katılımcı A'yı gözlemlemiştir.	50 dakika	
26- 30 Aralık 2005	Katılımcı A Katılımcı B'yi gözlemlemiştir.	50 dakika	Öğrencilere dönüt verme teknikleri
	Katılımcı B Katılımcı A'yı gözlemlemiştir.	50 dakika	
2-6 Ocak 2006	Katılımcı A Katılımcı B'yi gözlemlemiştir.	50 dakika	Öğrencilere dönüt verme teknikleri
	Katılımcı B Katılımcı A'yı gözlemlemiştir.	50 dakika	Öğrencilere dönüt verme teknikleri

İkinci grubu oluşturan Katılımcı C ve Katılımcı D gözlem çalışmalarına 10 Kasım 2005 tarihinde başlamışlardır. Bu iki katılımcı, Katılımcı A ve Katılımcı B'den farklı olarak gözlem modelleri arasından beşinci modeli seçtiklerini araştırmacıya 9 Kasım 2005 tarihinde belirtmişlerdir. Yine yukarıda belirtildiği gibi, katılımcılar hangi gözlem modelini uygulayacaklarına, nasıl ve ne kadar süre ile gözlem yapacaklarına kendileri karar vermişlerdir. Katılımcılar bu modeli seçmelerinin nedeninin ikisinin de merak ettikleri ortak bir konunun olması ve bu modelin olabildiğince çok farklı sınıfları ve öğretmenleri gözlemlemeyi olanak sağlaması olduğunu belirtmişlerdir. Her iki katılımcı farklı öğretmenler gözlemlemiştir. Katılımcılar gözlemledikleri öğretmenlerden derslerini izlemek için önceden izin almışlardır. Bu nedenle yani gözlemleyecekleri öğretmenlerden önceden izin almaları gerektiği için gözlemlere Katılımcı A ve Katılımcı B ile aynı gün yani 9 Kasım 2005 tarihinde başlayamamışlardır. Katılımcı C ve Katılımcı D 9 Kasım 2005 tarihinde bir sonraki gün gözlemleyecekleri öğretmenlerden izin alıp, 10 Kasım 2005 tarihinde gözlem çalışmalarına başlamışlardır. Bu esnada Katılımcı C, B kuru (orta seviye) öğrencilerine, Katılımcı D ise C kuru (orta altı seviye) öğrencilerine İngilizce öğretmekteydi. Gözlemledikleri öğretmenler ise B kuru (orta seviye) öğrencilerine ve A kuru (orta üzeri seviye) öğrencilerine İngilizce öğretmekteydiler. Katılımcı C sekiz farklı öğretmeni, Katılımcı D sekiz farklı öğretmeni gözlemlemiştir. Her iki katılımcı da gözlemledikleri öğretmenlerin kimliklerini araştırmacıyla paylaşmamıştır. Katılımcı C ve Katılımcı D'nin gözlem çalışmalarını yürütürken izledikleri plan ve merak ettikleri ortak konu aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

Tablo 3.9: Katılımcı C ve Katılımcı D'nin Gözlem Planı

Tarih	Uygulama	Süre	Ortak Konu
10- 11 Kasım 2005	Katılımcı C 1.Öğretmen'i gözlemlemiştir.	50 dakika	Okuma derslerinde özellikle öğrencilerin okuma parçalarını okurken öğretmenlerin kullandıkları teknikler
	Katılımcı D 2. Öğretmen'i gözlemlemiştir.	50 dakika	
14- 18 Kasım 2005	Katılımcı C 3.Öğretmen'i gözlemlemiştir.	50 dakika	Yukarıda belirtilen konu
	Katılımcı D 4. Öğretmen'i gözlemlemiştir.	50 dakika	
21- 25 Kasım 2005	Katılımcı C 5.Öğretmen'i gözlemlemiştir.	50 dakika	Yukarıda belirtilen konu
	Katılımcı D 6.Öğretmen'i gözlemlemiştir.	50 dakika	
28 Kasım- 2 Aralık 2005	Katılımcı C 7.Öğretmen'i gözlemlemiştir.	50 dakika	Yukarıda belirtilen konu
	Katılımcı D 8.Öğretmen'i gözlemlemiştir.	50 dakika	
5- 10 Aralık 2005	Katılımcı C 9.Öğretmen'i gözlemlemiştir.	50 dakika	Yukarıda belirtilen konu
	Katılımcı D 10.Öğretmen'i gözlemlemiştir.	50 dakika	
12- 16 Aralık 2005	Katılımcı C 11.Öğretmen'i gözlemlemiştir.	50 dakika	Yukarıda belirtilen konu
	Katılımcı D 12.Öğretmen'i gözlemlemiştir.	50 dakika	
19- 23 Aralık 2005	Katılımcı C 13.Öğretmen'i gözlemlemiştir.	50 dakika	Yukarıda belirtilen konu
	Katılımcı D 14.Öğretmen'i gözlemlemiştir.	50 dakika	
26- 30 Aralık 2005	Katılımcı C 15.Öğretmen'i gözlemlemiştir.	50 dakika	Yukarıda belirtilen konu
	Katılımcı D 16.Öğretmen'i gözlemlemiştir.	50 dakika	

Bir grup oluşturan Katılımcı A ve Katılımcı B birbirlerini gözlemlerken not almışlardır. Diğer grubu oluşturan Katılımcı C ve Katılımcı D de farklı öğretmenleri gözlemlerken not almışlardır. Bu dört katılımcı gözlem çalışmaları boyunca tuttıkları notları araştırmacıyla paylaşmamışlardır. Her iki grup da gözlem çalışmalarını uyguladıktan hemen sonra eşleriyle biraraya gelip birbirlerine o gün yaptıkları gözlem çalışmaları ile ilgili dönüt vererek fikirlerini paylaşmışlardır.

Daha önce açıklandığı üzere, bu araştırmanın birinci amacı İstanbul Teknik Üniversitesi Yabancı Diller Yüksek Okulu, İngilizce Hazırlık Bölümünde çalışan İngilizce öğretmenleri ile öğretmenler arası gözlem çalışmaları yürüterek bu çalışmaların katılımcıların mesleki gelişimlerine olan katkısı hakkındaki görüşlerini ortaya çıkarmak ve bunun sonucunda bu araştırmanın yapıldığı kurumda uygulanabilirliğini saptamaktır. Araştırmanın bir diğer amacı ise, araştırmanın sonuçları doğrultusunda kurumda yürütülecek bir hizmet içi mesleki gelişim modeli ortaya koymaktır. Bu araştırmada öğretmenlerin gözlem çalışmaları ile ilgili görüşleri, öğretmenlerin bu çalışmalar ile ilgili yazılı ve sözlü beyanlarından ortaya çıkmıştır. Yukarıda da görüldüğü gibi bu bölümde, araştırmanın yöntemi açıklanmıştır. Bu tezin bir sonraki bölümünde ise, bulgular ve yorumlara yer verilmiştir.

4. VERİLERİN ÇÖZÜMLENMESİ, BULGULAR VE YORUM

Tezin daha önceki bölümlerinde de rapor edildiği gibi, bu araştırmanın birinci amacı İstanbul Teknik Üniversitesi Yabancı Diller Yüksek Okulu, İngilizce Hazırlık Bölümünde çalışan İngilizce öğretmenleri ile öğretmenler arası gözlem çalışmaları yürüterek bu çalışmaların katılımcıların mesleki gelişimlerine olan katkısı hakkındaki görüşlerini ortaya çıkarmak ve bunun sonucunda bu araştırmanın yapıldığı kurumda uygulanabilirliğini saptamaktır. Araştırmanın bir diğer amacı ise, araştırmanın sonuçları doğrultusunda kurumda yürütülecek bir hizmet içi mesleki gelişim modeli ortaya koymaktır. Katılımcıların öğretmenler arası gözlem çalışmaları ile ilgili görüşleri katılımcıların bu konu hakkındaki yazılı ve sözlü beyanlarından ortaya çıkartılmıştır.

Yukarıda belirtilen amaçla yapılan bu araştırmada gönüllü dört öğretmen birbirleri arasından seçtikleri eşleriyle ikerli guruplar oluşturarak araştırmacı tarafından sunulan farklı gözlem modelleri arasından birini kendi ihtiyaçları doğrultusunda seçip iki ay süren gözlem çalışmalarını uygulamışlardır. Öğretmenler arası gözlem çalışmaları süresince katılımcılardan günlük tutmaları istenmiştir. Ayrıca, gözlem çalışmaları bittikten sonra katılımcılarla görüşme yapılmıştır. Bu görüşmelerin ses kayıtları tutulmuş ve bu kayıtların çeviri yazıları oluşturulmuştur. Katılımcı öğretmenlerin uyguladıkları gözlem çalışmaları ile ilgili görüşlerini ortaya çıkartmak amacıyla gözlem çalışmaları süresince tutmuş oldukları günlükler incelenmiş ve katılımcıların günlüklerinde yazılı olarak ifade ettikleri görüşleri içerik analizi yöntemi ile yorumlanıp değerlendirilmiştir. Yapılan bu yorumlamalar katılımcıların öğretmenler arası gözlem çalışmaları ile ilgili görüşlerini ortaya çıkartmak amacıyla kullanılmıştır. Daha sonra ise, gözlem çalışmaları bittikten sonra katılımcılar ile yapılan görüşmelerin ses kayıtlarından oluşan çeviri yazıları yine içerik analizi yöntemi ile incelenerek yorumlanmıştır.

Bu bölümde ilk olarak katılımcı öğretmenlerin gözlem çalışmaları boyunca tutmuş oldukları günlüklerin çözümlemelerine yer verilmiştir. İkinci olarak da, katılımcıların gözlem çalışmaları bittikten sonra yapılan görüşmelerde ifade ettikleri görüşlerinin çözümlemelerine yer verilmiştir. Son olarak ise, katılımcı öğretmenlerin hem günlüklerindeki görüşlerinin hem de gözlem çalışmaları bittikten sonra yapılan görüşmelerdeki ifadelerinin ortak değerlendirilmesi yapılmıştır.

4. 1 Katılımcı Günlükleri

Yukarıda da belirtildiği gibi, bu bölümde öğretmenler arası gözlem çalışmaları boyunca katılımcıların tutmuş oldukları günlükler içerik analizi yöntemi ile incelenmiştir. Katılımcı öğretmenlerin gözlem çalışmaları ile ilgili görüşlerini ortaya çıkartmak için yapılan günlük incelemelerinde, katılımcı öğretmenlerin günlüklerinde ifade ettikleri tüm beyanları incelenmiştir.

Daha önce de belirtildiği gibi, katılımcıların öğretmenler arası gözlem çalışmaları ile ilgili görüşleri çözümlenirken içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Yani, katılımcıların gözlem çalışmaları ile ilgili ifadeleri çözümlenirken bu görüşler üç tematik kodlama adı altında incelenip, yorumlanmıştır. Bu kodlar üçüncü bölümde açıklanmış ve aşağıdaki gibi sıralanmıştır:

1. Gözlem çalışmalarının mesleki gelişim açısından değerlendirilmesi
2. Gözlem çalışmalarının kişisel gelişim açısından değerlendirilmesi
3. Gözlem çalışmalarının toplumsal- ruhsal etmenler açısından değerlendirilmesi

Bu bölümde her bir katılımcının günlüğünde ifade ettiği görüşleri sırası ile bu tematik kodlar altında incelenmiş, katılımcıların ortak görüşleri belirlenmiş ve sunulmuştur. Her bir katılımcı öğretmenin gözlem çalışmaları ile ilgili günlüklerinde yazılı olarak belirttikleri beyanları aşağıdaki gibidir.

4.1.1 Katılımcı A

Katılımcı A'nın öğretmenler arası gözlem çalışmaları ile ilgili günlüğünde ifade ettiği görüşleri “gözlem çalışmalarının mesleki gelişim açısından değerlendirilmesi”, “gözlem çalışmalarının kişisel gelişim açısından değerlendirilmesi” ve “gözlem çalışmalarının toplumsal-ruhsal etmenler açısından değerlendirilmesi” başlıkları adı altında üç tematik kodlama ile incelenip yorumlanmıştır. Katılımcı A'nın uyguladığı gözlem çalışmaları ile ilgili günlüğünde ifade ettiği görüşleri aşağıdaki gibidir.

Tablo 4.1: Katılımcı A'nın Günlüğünde İfade Ettiği Görüşler (Giriş 1)

Arkadaşım beni gözlemlerken her şey yolundaydı. İlk başlarda biraz stresliydim. Daha sonra rahatladım. Zaten arkadaşım ile yakın olduğumuz için gözlem sonrasında biraraya geldiğimizde de rahattık. Yaptığımız işi ikimizde ciddiye alıyorduk. Arkadaşımın amacının benim gelişime yardımcı olmak olduğunu biliyordum. Beni değerlendirmek ve eleştirmek için gözlemlemiyordu.	<u>Gözlem Çalışmalarının Toplumsal-Ruhsal Etmenler Açısından Değerlendirilmesi</u> Gözlem çalışmaları sayesinde öğretmenler arası ilişkilerin kuvvetlenmesi
---	--

Burada katılımcı eşiyle aralarındaki ilişki sebebiyle gözlem çalışmaları sırasında rahat olduklarını vurguluyor. Gözlem çalışmaları esnasında öğretmenlerin rahat ve doğal olması gözlem çalışmalarından fayda sağlayabilmek açısından gerçekten önem taşır. Bu rahatlığın sebebi gözlem çalışmalarını uygulayan kişilerin eşlerini kendilerinin seçmesinden kaynaklanmaktadır. Katılımcı arkadaşıyla arasındaki yakın ilişki nedeniyle ona güven duymaktadır. Bu güven sayesinde de gözlem sonrasında biraraya geldiklerinde ve gözlem hakkında konuştuklarında aralarında hiçbir gerginlik yaşanmamıştır. Katılımcı arkadaşına güven duyduğu için arkadaşının amacının ona yardım etmek olduğunun farkındadır. Oysa sadece öğretmeni değerlendirmek için genellikle yönetim tarafından yapılan gözlemlerde bu rahatlık ve güvenin sağlanması oldukça zordur. Sonuç olarak katılımcının eşi ile birlikte uyguladıkları gözlem çalışmasını olumlu bulduğu söylenebilir.

Tablo 4.2: Katılımcı A'nın Günlüğünde İfade Ettiği Görüşler (Giriş 2)

Bugün arkadaşımın dersini gözlemledim. Gözlemlerken hem eğlendim hem de arkadaşımdan birçok şey öğrendim. Edilgen yapıları anlatırken iyi bir yöntem kullandı. Bugün gerçekten benim için faydalıydı. Gözlemden sonra biraraya geldiğimizde de her şey çok keyifliydi. Sırf bugünün gözlem konusu hakkında değil genel olarak öğretmenlikle ilgili başka konular hakkında da konuştuk.	<u>Gözlem Çalışmalarının Mesleki Gelişim Açısından Değerlendirilmesi</u> Katılımcının edilgen yapıların öğretimi ile ilgili farklı bir yöntem öğrenmesi <u>Gözlem Çalışmalarının Toplumsal-Ruhsal Etmenler Açısından Değerlendirilmesi</u> Gözlem çalışmalarının öğretmenler arası paylaşım sağlaması ve meslektaşlık bağlarını artırması
--	--

Burada katılımcı gözlemlediği arkadaşından birçok şey öğrendiğini belirterek gözlem çalışmalarını öğretici olarak yorumlayıp mesleki gelişime olan katkısını destekliyor. Ayrıca katılımcı hem gözlem sırasında hem de gözlemden sonra arkadaşıyla biraraya geldiklerinde çok “keyif aldığını” ifade etmiştir. Daha sonra katılımcı başka konular hakkında da konuştuklarını ve bundan “keyif aldığını” belirtmesi öğretmenler arası gözlem çalışmalarının katılımcıları birbirine yakınlaştırdığı ve meslektaşlık duygusunu artırdığı düşünülebilir. Öğretmenlerin birbirleriyle iyi anlaşp uyum içinde olmaları hem kendileri için hem de çalıştıkları kurum için çok önemlidir çünkü iyi ilişkiler içerisinde olan öğretmenlerin çalıştıkları kurumu daha çok benimseyerek kurum için faydalı birçok organizasyonda birlikte yer alacakları söylenebilir.

Tablo 4.3: Katılımcı A’nın Günlüğünde İfade Ettiği Görüşler (Giriş 3)

Sınıfta ne kadar çok Türkçe kullanıp kullanmadığımı değerlendirmek için arkadaşım beni gözlemlemeye geldi. Bu konu benim için önemli çünkü derste çok az Türkçe konuşmak konusunda kendimi geliştirmek istiyorum. Ders bittikten sonra biraraya geldiğimizde Türkçeyi sınıfta çok az kullandığımı söyledi. Daha sonra İngilizceyi bazen çok hızlı konuştuğumu ve öğrencilerin kafalarının karıştığını belirtti. Bu gerçekten faydalı bir uyarıydı benim için çünkü daha önce bunu fark etmemiştim. Öğrencilerin her dediğini anladıklarını zannediyordum. Artık daha dikkatli konuşuyorum. Daha sonra arkadaşım dersimden zevk aldığını, her yaptığım şeyin bir amacı olduğunu söyledi. Bunu duymak benim için motive ediciydi.	<u>Gözlem Çalışmalarının Mesleki Gelişim Açısından Değerlendirilmesi</u> Katılımcının derste anadil kullanımı ile ilgili kendini değerlendirmek istemesi ve verilen dönütler sayesinde derste anadilini az kullandığını öğrenmesi Katılımcıya verilen dönütler sayesinde katılımcının hızlı İngilizce konuştuğunu öğrenip sınıfta daha yavaş İngilizce konuşması <u>Gözlem Çalışmalarının Kişisel Gelişim Açısından Değerlendirilmesi</u> Katılımcının kendini değerlendirerek farkındalığının artması Katılımcıya verilen dönütler sayesinde güdülenmesi ve özgüveninin artması
--	--

Öncelikle katılımcı kendini geliştirmek için gözlemleneceğini bilmektedir. Bu ifadeden gözlem aşamasında herhangi bir korkusunun ve çekincesinin olmadığı ve dersi olabildiğince normal, her zaman nasıl işliyorsa öyle işlediği düşünülebilir. Ders bitiminde biraraya gelip eşi ile gözlem hakkında konuştuklarında eşinin ona verdiği dönütleri gayet faydalı bulduğunu ve kendisi hakkında daha önce fark etmediği şeyleri fark ettiğini belirtmesi gözlem çalışmasının katılımcı üzerindeki olumlu etkilerini gösterir. Katılımcı eşinin verdiği dönütler sayesinde kendini

değerlendirerek dikkate alması gereken konular olduğunu dile getirmiştir. Bu sayede de katılımcının ders esnasında daha bilinçli davranacağı düşünülebilir. Son olarak arkadaşından dersi hakkında genel olarak olumlu sözler duymak katılımcının güdülenmesini sağlamıştır. Bu güdülenme neticesinde katılımcının öz güveninin güçlenip daha sonraki derslerinde daha etkili olacağı söylenebilir.

Tablo 4.4: Katılımcı A'nın Günlüğünde İfade Ettiği Görüşler (Giriş 4)

Arkadaşımı bir okuma dersinde gözlemledim. Kelimeleri öğretirken hep eş dizimleri ile birlikte öğretiyordu. Açıkçası çok iyi bir fikir. Ayrıca öğrencileri küçük okuma gruplarına ayırdı. Gruptaki öğrenciler parçayı okurken birbirlerine yardımcı oldular ve hep ilgiliydiler. Öğrencilerin okurken birbirlerine yardım etmesi iyi bir fikir. Daha önce hiç denemediğim bir şey. Muhakkak denemeliyim. Eminim bana faydalı olacaktır.	<u>Gözlem Çalışmalarının Mesleki Gelişim Açısından Değerlendirilmesi</u> Katılımcının öğrencilere kelimeleri öğretirken eş dizimleri ile birlikte sunmayı öğrenmesi Katılımcının okuma dersinde yeni teknikler öğrenmesi
--	---

Katılımcı gözlemlediği öğretmenden yeni şeyler öğrendiğini ve bu öğrendiklerini kendi dersinde uygulayacağını belirterek gözlem çalışmalarını öğretici olarak yorumlayıp mesleki gelişime olan katkısını desteklemektedir. Burada katılımcı uyguladığı gözlem sayesinde iyi fikirler edindiğini belirterek bu fikirlerin ona faydalı olacağını dile getirmiştir. Bu ifade ile gözlem çalışmasının katılımcının öğretmenlik becerilerini de geliştirdiği söylenebilir.

Tablo 4.5: Katılımcı A'nın Günlüğünde İfade Ettiği Görüşler (Giriş 5)

Arkadaşımı yine bir okuma dersinde gözlemledim. Öğrencileri gruplara ayırarak her bir gruptan bir paragraf okuyup özet çıkarmalarını istedi. Tam olarak öğrencilerden ne bekliyorsa açıkça ifade etti. Herkes ne yapacağını anladı. Bu benim için dikkat çekiciydi. Bazen benim ihmal ettiğim bir şey bu. Yani sınıfta birkaç kişinin anladığını görünce sanki herkes anlamıştır fikrine kapılıyorum. Oysa öyle değil. Her bir grubun sözlüğü vardı. Bu da gayet iyi bir fikir. Gruplar küçük olsaydı her bir öğrenci daha çok çalışırdı. Arkadaşımın motivasyonunun yüksek olması öğrencileri de teşvik ediyor. Bunu örnek almam gerek.	<u>Gözlem Çalışmalarının Mesleki Gelişim Açısından Değerlendirilmesi</u> Katılımcının ders esnasında öğrencilere daha anlaşılır talimatlar vermeyi öğrenmesi Katılımcının okuma derslerinde öğrencilerin sözlük kullanmaları ile ilgili yeni bir fikir edinmesi <u>Gözlem Çalışmalarının Kişisel Gelişim Açısından Değerlendirilmesi</u> Katılımcının arkadaşını gözlemleyerek kendini değerlendirmesi ve sorgulaması
---	--

Katılımcı bu gözlem çalışması sayesinde ihmal ettiği konuların farkına vardığını belirtiyor. Yani arkadaşını gözlemlerken kendi eksikliklerini görüyor. Gözlem esnasında arkadaşını bir ayna olarak algılıyor. Böylece arkadaşını gözlemleyerek kendini farklı açılardan görüp keşfediyor. Bu farkındalıkla birlikte katılımcının bu eksiklikleri gidereceği ve kendini geliştirme konusunda adım atacağı düşünülebilir. Katılımcı uyguladığı gözlem sayesinde kendini daha iyi anlamak ve kavramak adına birtakım sorgulamalar ve değerlendirmeler yapmıştır. Bu değerlendirmeler katılımcının kendi gelişimi açısından gayet olumludur çünkü bu değerlendirmeler sayesinde katılımcı bir öğretmen olarak sınıftaki olayları irdeleyip, derinlemesine düşünmektedir.

Tablo 4.6: Katılımcı A'nın Günlüğünde İfade Ettiği Görüşler (Giriş 6)

Arkadaşım beni gözlemledikten sonra bana çok faydalı önerilerde bulundu. Bazı öğrencilerin diğerlerine oranla derse daha az katıldıklarını belirtti. Bu öneriler benim için gerekli çünkü ders anlatırken ben kendimi göremiyorum. Arkadaşımın önerileri benim öğretmenliğime katkıda bulundu.	<u>Gözlem Çalışmalarının Mesleki Gelişim Açısından Değerlendirilmesi</u> Gözlem sonrası dönütlerin öğretmen becerilerine katkısı
---	--

Burada katılımcının “ders anlatırken kendimi göremiyorum” ifadesinden yola çıkıldığında katılımcının öğretirken dersin amacına, işleyişine kendini kaptırdığını ve doğal olarak derste

meydana gelen etkilişimleri kendisinin tam olarak göremediği anlaşılabilir. Bu düşünceден yola çıkarak gözlem yapmanın öğretmeni özgür bırakıp hem işlenen dersi hem de kendisini farklı açılardan değerlendirmesini sağlayarak gelişimine katkıda bulunduğu düşünülebilir. Katılımcı “arkadaşımın önerileri benim öğretmenliğime katkıda bulundu” ifadesi ile bu gözlem çalışması sayesinde öğretmenlik becerilerini de geliştirdiğini açıkça belirtmiştir. Bu ifadedен gözlem çalışmasının katılımcının daha iyi ve donanımlı bir öğretmen olma yolunda olumlu etkilediği söylenebilir.

Tablo 4.7: Katılımcı A’nın Günlüğünde İfade Ettiği Görüşler (Giriş 7)

Gözlem çalışmaları sayesinde geliştiğimi hissediyorum. Keşke okuldaki tüm hocalar bu çalışmaya katılırlar. Eminim onlar da benim gibi gözlemlerden faydalanırlar. Hem eğlenirler, hem birbirlerine destek olurlar ve iyi hissederler, hem de farklı şeyler görerek gelişirler.	<u>Gözlem Çalışmalarının Mesleki Gelişim Açısından Değerlendirilmesi</u> Gözlem sonrası dönütlerin öğretmen becerilerine katkısı <u>Gözlem Çalışmalarının Toplumsal-Ruhsal Etmenler Açısından Değerlendirilmesi</u> Gözlem çalışmaları sayesinde öğretmenlerin birbirlerine destek olmaları ve iyi hissetmeleri
---	---

Burada katılımcı öncelikle gözlem çalışmaları sayesinde geliştiğini düşünmektedir. Bu gelişim katılımcı tarafından olumlu olarak algılanmaktadır çünkü katılımcı okuldaki tüm öğretmenlerin bu çalışmaya katılmasını dilemektedir. Bu ifadelerden katılımcının gözlem çalışmaları neticesinde geliştiği ve bu olumlu deneyimi meslektaşları ile de paylaşmak istediği söylenebilir. Katılımcı öğretmenler arası gözlem çalışmaları hakkında olumlu düşündüğu için tüm hocaların bu çalışmalardan faydalanmasını istemektedir. “Hem eğlenirler, hem birbirlerine destek olurlar ve iyi hissederler, hem de farklı şeyler görerek gelişirler” ifadesi ile kendisinin eşiyle arasındaki bağların kuvvetlendiğini, birbirlerine destek olduklarını ve dolayısıyla daha mutlu hissettiğini belirtmiş ve okuldaki diğer öğretmenlerin de gözlem çalışmalarına katılarak bu açılardan tatmin olacaklarını ifade etmiştir.

Katılımcı A’nın öğretmenler arası gözlem çalışmaları ile ilgili görüşleri yukarıdaki gibidir. Katılımcı öncelikle eşi ile aralarındaki ilişki sebebiyle gözlem çalışmaları sırasında rahat olduklarını vurgulamıştır. Katılımcı eşi ile arasındaki yakın ilişki nedeniyle ona güven

duymaktadır. Bu güven sayesinde de gözlem sonrasında biraraya geldiklerinde ve gözlem hakkında konuştuklarında aralarında hiçbir gerginlik yaşanmamıştır. Katılımcı arkadaşına güven duyduğu için arkadaşının amacının ona yardım etmek olduğunun farkında olduğunu belirtmiştir. Sonuç olarak katılımcı eşi ile birlikte uyguladıkları gözlem çalışmasını genel olarak olumlu bulmuştur.

Bunların yanı sıra, katılımcı gözlemlediği arkadaşından birçok şey öğrendiğini belirterek gözlem çalışmalarını öğretici olarak yorumlayıp mesleki gelişime olan katkısını bir kez daha desteklemiştir. Ayrıca, katılımcı hem gözlem sırasında hem de gözlemden sonra arkadaşıyla biraraya geldiklerinde çok “keyif aldığını” ifade etmiştir. Katılımcı arkadaşıyla başka konular hakkında da konuştuklarını ve bundan da “keyif aldığını” belirtmiştir. Bu ifadelerden öğretmenler arası gözlem çalışmalarının katılımcıları birbirine yaklaştırdığı ve meslektaşlık duygusunu artırdığı söylenebilir.

Ayrıca, katılımcı gözlem bitiminde biraraya gelip eşi ile gözlem hakkında konuştuklarında eşinin ona verdiği dönütleri gayet faydalı bulduğunu ve kendisi hakkında daha önce fark etmediği şeyleri fark ettiğini belirtmiştir. Bu da gözlem çalışmasının katılımcı üzerindeki olumlu etkilerini göstermektedir. Katılımcı eşinin verdiği dönütler sayesinde kendini değerlendirerek dikkate alması gereken konular olduğunu dile getirmiştir. Bu sayede katılımcı daha bilinçlenmiştir.

Daha sonra, katılımcı gözlemlediği öğretmenden yeni şeyler öğrendiğini ve bu öğrendiklerini kendi dersinde uygulayacağını belirterek gözlem çalışmalarını öğretici olarak yorumlayıp mesleki gelişime olan katkısını desteklemiştir. Ayrıca katılımcı uyguladığı gözlem sayesinde iyi fikirler edindiği belirterek bu fikirlerin ona faydalı olacağını dile getirmiştir.

Bunlara ek olarak, katılımcı bu gözlem çalışması sayesinde ihmal ettiği konuların farkına vardığını belirtmiştir. Yani arkadaşını gözlemlerken kendi eksikliklerini görmektedir. Gözlem esnasında arkadaşını bir ayna olarak algılamakta ve arkadaşını gözlemleyerek kendini farklı açılardan görüp keşfetmektedir. Katılımcı uyguladığı gözlem sayesinde kendini daha iyi anlamak ve kavramak adına birtakım sorgulamalar ve değerlendirmeler yapmıştır. Bu değerlendirmeler katılımcının kendi gelişimi açısından gayet olumludur çünkü bu değerlendirmeler sayesinde katılımcı bir öğretmen olarak sınıftaki olayları irdeleyip, derinlemesine düşünmektedir.

Son olarak, katılımcı gözlem çalışmaları sayesinde geliştiğini belirtmiş ve okuldaki tüm öğretmenlerin bu çalışmaya katılmasını istemiştir. Katılımcı öğretmenler arası gözlem çalışmaları hakkında olumlu düşündüğü için tüm hocaların bu çalışmalardan faydalanmasını arzulamış ve okuldaki diğer öğretmenlerin de gözlem çalışmalarına katılarak gelişeceklerini ve meslektaşlık bağlarının kuvvetleneceğini belirtmiştir. Aşağıdaki tabloda Katılımcı A'nın öğretmenler arası gözlem çalışmaları ile ilgili günlüğünde ifade ettiği görüşleri bir kez daha kısaca özetlenmiştir.

Tablo 4.8: Katılımcı A'nın Günlüğünde İfade Ettiği Görüşlerin Özeti

1. Gözlem Çalışmalarının Mesleki Gelişim Açısından Değerlendirilmesi 1.1 Katılımcının edilgen yapıların öğretimi ile ilgili farklı bir yöntem öğrenmesi 1.2 Katılımcının derste anadil kullanımı ile ilgili kendini değerlendirmek istemesi ve verilen dönütler sayesinde derste anadilini az kullandığını öğrenmesi 1.3 Katılımcıya verilen dönütler sayesinde katılımcının hızlı İngilizce konuştuğunu öğrenip daha yavaş İngilizce konuşması 1.4 Katılımcının öğrencilere kelimeleri öğretirken eş dizimleri ile birlikte sunmayı öğrenmesi 1.5 Katılımcının okuma dersinde yeni teknikler öğrenmesi 1.6 Katılımcının ders esnasında öğrencilere daha anlaşılır talimatlar vermeyi öğrenmesi 1.7 Katılımcının okuma derslerinde öğrencilerin sözlük kullanmaları ile ilgili yeni bir fikir edinmesi 1.8 Gözlem sonrası dönütlerin öğretmen becerilerine katkısı
2. Gözlem Çalışmalarının Kişisel Gelişim Açısından Değerlendirilmesi 2.1 Katılımcının kendini değerlendirerek farkındalığının artması 2.2 Katılımcıya verilen dönütler sayesinde güdülenmesi ve özgüveninin artması
3. Gözlem Çalışmalarının Toplumsal-Ruhsal Etmenler Açısından Değerlendirilmesi 3.1 Gözlem çalışmaları sayesinde öğretmenler arası ilişkilerin kuvvetlenmesi 3.2 Gözlem çalışmalarının öğretmenler arası paylaşım sağlaması ve meslektaşlık bağlarını artırması 3.3 Gözlem çalışmaları sayesinde öğretmenlerin birbirlerine destek olmaları ve iyi hissetmeleri

4.1.2 Katılımcı B

Katılımcı B'nin öğretmenler arası gözlem çalışmaları ile ilgili günlüğünde ifade ettiği görüşleri “gözlem çalışmalarının mesleki gelişim açısından değerlendirilmesi”, “gözlem çalışmalarının kişisel gelişim açısından değerlendirilmesi” ve “gözlem çalışmalarının toplumsal-ruhsal etmenler açısından değerlendirilmesi” başlıkları adı altında üç tematik kodlama ile incelenip yorumlanmıştır. Katılımcı B'nin uyguladığı gözlem çalışmaları ile ilgili günlüğünde ifade ettiği görüşleri aşağıdaki gibidir.

Tablo 4.9: Katılımcı B'nin Günlüğünde İfade Ettiği Görüşler (Giriş 1)

Arkadaşım benden bazı öğrencilere diğerlerinden daha ayrıcalıklı davranıp davranmadığı konusunda onu gözlemlememi istedi. Gözlem esnasında farkettim ki arkadaşım kapının kenarındaki öğrencilere daha az soru soruyor. Çünkü bu öğrenciler zayıf ve bence onları utandırmak istemiyor ya da cevap alamamaktan korkuyor. Ben de bu konuda aynı arkadaşım gibiyim. Onu gözlemlerken kendimi gördüm. Daha sonra arkadaşım ile biraraya geldiğimizde tüm bunları ona ilettim. İkimizde derste zayıf öğrencilere benzer şekilde davranıyoruz. Yalnız olmadığımı gördüm. Bu konuda ne yapmamız gerektiğini konuştuk ve çözümler ürettik.	<u>Gözlem Çalışmalarının Mesleki Gelişim Açısından Değerlendirilmesi</u> Katılımcının gözlem çalışmaları sayesinde sınıftaki başarısız öğrencilere karşı tutumunu onaylaması <u>Gözlem Çalışmalarının Kişisel Gelişim Açısından Değerlendirilmesi</u> Katılımcının gözlem çalışması sonucunda kendini değerlendirip sorgulaması ve öz güveninin sağlanması <u>Gözlem Çalışmalarının Toplumsal-Ruhsal Etmenler Açısından Değerlendirilmesi</u> Katılımcının yalnız olmadığını görmesi ve meslektaşlık duygusunun artması
--	---

Burada katılımcı ders esnasında gözlemlediği arkadaşının da benzer davranışlar sergilediğini görerek kendini onunla özdeşleştiriyor. “Ben de bu konuda aynı arkadaşım gibiyim. Onu gözlemlerken kendimi gördüm” ifadeleri ile katılımcı gözlem esnasında arkadaşını bir ayna olarak algılamakta ve arkadaşını gözlemleyerek kendini de keşfetmektedir. Katılımcı ve arkadaşı uyguladıkları gözlem çalışması sonrasında biraraya gelerek kendilerini daha iyi anlamak ve kavramak adına bir takım sorgulamalar ve değerlendirmeler yapmışlar ve sınıftaki sorunlara çözüm üretmişlerdir. Bu açıdan gözlem çalışmalarının her iki katılımcıyı da olumlu etkilediği düşünülebilir. Ayrıca “yalnız olmadığımı gördüm” ifadesi ile katılımcı sınıfta kendi yaşadığı sorunları arkadaşının da yaşadığını gördüğünü ve bu sayede rahatladığını, sorunların sadece

kendi eksikliklerinden kaynaklanmadığını ifade etmiştir. Bu sayede kendine duyduğu güvenin de artacağı düşünülebilir. Bunun yanı sıra benzer sorunları yaşamak ve tartışmak katılımcı ile arkadaşının aralarındaki meslektaşlık duygusunu da kuvvetlendirmiştir.

Tablo 4.10: Katılımcı B'nin Günlüğünde İfade Ettiği Görüşler (Giriş 2)

Bugün arkadaşımın derste ne kadar çok İngilizce konuşup konuşmadığına baktım. Neredeyse sıfır Türkçe kullanıyor. Ben olsam! Sınıfta muazzam gelişmiş bir kulak olmuş. Bence hoca İngilizce konuştuğu için öğrenciler İngilizce duymaya alışmış. Muhakkak bunu örnek almalıyım. Daha sonra yine biraraya geldik ve konuştuk. Birlikte çalıştığımız için çok mutluyum.	<u>Gözlem Çalışmalarının Mesleki Gelişim Açısından Değerlendirilmesi</u>
	Katılımcının gözlem çalışmaları sayesinde derste anadili kullanımı ile ilgili iyi bir örnek görmesi
	<u>Gözlem Çalışmalarının Kişisel Gelişim Açısından Değerlendirilmesi</u>
	Katılımcının kendini değerlendirip farkındalığının artması
	<u>Gözlem Çalışmalarının Toplumsal-Ruhsal Etmenler Açısından Değerlendirilmesi</u>
	Gözlem çalışmaları sayesinde katılımcıların mesleki paylaşımlarının artması ve bundan duydukları mutluluk

Katılımcı burada arkadaşını gözlemleyerek kendi eksikliklerini farkettiğini belirtmiştir. Bu farkındalık sayesinde katılımcının kendini geliştirmek açısından olumlu adımlar atacağı söylenebilir. Yani, gözlem çalışmalarının genel olarak katılımcıyı geliştirdiği düşünülebilir. Bu açıdan Katılımcı A da benzer görüştedir. O da günlüğünde gözlemlediği öğretmenden yeni şeyler öğrendiğini ve bu öğrendiklerini kendi dersinde uygulayacağını belirterek gözlem çalışmalarını öğretici olarak yorumlayıp mesleki gelişime olan katkısını desteklemiştir. Daha sonra katılımcı “birlikte çalıştığımız için çok mutluyum” ifadesi ile arkadaşı ile arasındaki yakın ilişkiyi ve aralarındaki güven duygusunu belirtmiştir. Katılımcıların birbirlerine duydukları bu güven gözlem çalışmaları için çok önemlidir. Çünkü bu güven olmasa katılımcılar iletişime kapalı olacaklardır ve birbirlerinden yeni şeyler öğrenmeleri, gelişmeleri imkansız hale gelecektir. Bu bağlamda gözlem çalışmalarında öğretmenlerin eşlerini kendilerinin seçmesinin önemi bir kez

daha vurgulanmıştır. Ayrıca katılımcıların birlikte çalışmalarından duydukları memnuniyet aralarındaki mesleki paylaşım açısından da önemlidir.

Tablo 4.11: Katılımcı B'nin Günlüğünde İfade Ettiği Görüşler (Giriş 3)

Bugün arkadaşımı gözlemlediğimde şunu farkettim ki öğrencilerinin duygularına önem veriyor. Kelimelerin anlamlarını verirken seçtiği örneklerle anlam bir cümleyle çıkıyor. Ben olsam uğraşır dururum. Bu konuda kendimi geliştirmem gerek.	<u>Gözlem Çalışmalarının Mesleki Gelişim Açısından Değerlendirilmesi</u>
	Katılımcının kelime öğretiminde iyi örnekler öğrenmesi
	<u>Gözlem Çalışmalarının Kişisel Gelişim Açısından Değerlendirilmesi</u>
	Katılımcının kendini sorgulaması

Burada katılımcı arkadaşını gözlemlerken bir yandan da kendini değerlendirmiştir. “Bu konuda kendimi geliştirmem gerek” ifadesi ile katılımcının hem kendisiyle ilgili farkındalığının artmakta olduğu hem de bu gözlem sayesinde katılımcının kendini daha iyi sorgulayıp sınıfta meydana gelen olayları daha iyi anladığı söylenebilir. Bu konuda katılımcı, Katılımcı A ile aynı görüştedir. İki katılımcı da gözlem çalışmaları sayesinde kendilerini sorgulamışlardır. Bu değerlendirmeler iki katılımcının da gelişimleri açısından gayet olumludur çünkü bu değerlendirmeler sayesinde her iki katılımcı da bir öğretmen olarak sınıftaki olayları irdeleyip, derinlemesine düşünmektedirler.

Tablo 4.12: Katılımcı B'nin Günlüğünde İfade Ettiği Görüşler (Giriş 4)

Hem gözlem sırasında hem gözlem sonrasında arkadaşımdan birçok şey öğreniyorum. Onunla bir konu hakkında oturup konuşarak geliştiğimi hissediyorum.	<u>Gözlem Çalışmalarının Kişisel Gelişim Açısından Değerlendirilmesi</u>
	Katılımcının arkadaşıyla konuşarak geliştiğini düşünmesi

Burada katılımcı gözlemlediği arkadaşından birçok şey öğrendiğini belirterek gözlem çalışmalarını öğretici olarak yorumlayıp mesleki gelişime olan katkısını bir kere daha desteklemiştir. Bu noktada Katılımcı A Katılımcı B ile aynı fikirdedir. Katılımcı A da günlüğünde “gözlemlerken hem eğlendim hem de arkadaşımdan birçok şey öğrendim” ifadesi ile

eşinden çok şey öğrendiğini vurgulamıştır. Daha sonra katılımcı arkadaşıyla konuşup tartışarak geliştiğini belirtmiştir. Bu ifadeden katılımcının gözlem çalışmaları sayesinde hem kişisel hem mesleki açıdan geliştiğini düşündüğü söylenebilir. Sonuç olarak her iki katılımcının da öğretmenler arası gözlem çalışmalarını gelişimleri açısından olumlu olarak değerlendirdikleri söylenebilir.

Tablo 4.13: Katılımcı B'nin Günlüğünde İfade Ettiği Görüşler (Giriş 5)

Gözlemlerden sonra biraraya geldiğimizde bence her ikimiz de geliyoruz. Açıkçası konuşmalarımız sayesinde ben her derse girdiğimde kendimi daha iyi, daha zinde hissediyorum. Sanki kendime olan güvenim arttı. Dersleri daha bir istekli işliyorum.	<u>Gözlem Çalışmalarının Kişisel Gelişim Açısından Değerlendirilmesi</u> Gözlem çalışmalarının katılımcının özgüvenini artırması Gözlem çalışmalarının güdülenmeye yol açması <u>Gözlem Çalışmalarının Toplumsal-Ruhsal Etmenler Açısından Değerlendirilmesi</u> Katılımcının gözlem çalışmaları sayesinde kendini iyi hissetmesi
--	--

Katılımcı burada gözlem çalışmaları sayesinde gelişmekte olduğunu bir kere daha yineliyor. Ayrıca katılımcı “konuşmalarımız sayesinde ben her derse girdiğimde kendimi daha iyi, daha zinde hissediyorum. Sanki kendime olan güvenim arttı” ifadeleri ile katılımcının gözlem sonrası arkadaşıyla yaptıkları konuşmalar neticesinde daha iyi bir öğretmen olma yolunda ilerlediği söylenebilir. Bunun yanı sıra, katılımcı gözlem çalışmaları sayesinde kendini daha iyi hissetmesi sonucunda özgüveninin arttığını ifade etmiştir. Dolayısıyla sınıfta kendine güvenen bir öğretmen olarak dersleri daha istekli işlediğini belirtmiştir. Sonuç olarak gözlem çalışmalarının hem kişisel hem mesleki açıdan katılımcının olumlu olarak güdülenmesini sağladığı düşünülebilir.

Tablo 4.14: Katılımcı B'nin Günlüğünde İfade Ettiği Görüşler (Giriş 6)

Arkadaşımla her konuşmamızda hem iyi vakit geçiriyorum, hem yararlanıyorum. Ondan aldığım fikirler, öneriler benim için çok faydalı oluyor.	<u>Gözlem Çalışmalarının Toplumsal-Ruhsal Etmenler Açısından Değerlendirilmesi</u> Gözlem çalışmaları sayesinde öğretmenlerin aralarındaki diyalogun artması
---	--

Burada katılımcı gözlem çalışmaları sonrası arkadaşıyla yaptığı konuşmalar süresince hem keyif aldığını hem de bu konuşmalar sayesinde bir şeyler öğrendiğini ifade ederek gözlem çalışmalarının öğretici olduğunu desteklemektedir. Katılımcının iyi vakit geçirdiğini belirtmesi gözlem sonrası eşi ile biraraya geldiğinde ortamın rahat ve stressiz olduğunu gösterebilir. Bu durum eşi ile aralarındaki uyumu ve güveni de açığa çıkarmaktadır. Katılımcı “ondan aldığım fikirler, öneriler benim için çok faydalı oluyor” ifadesi ile eşi ile yaptığı konuşmalar sonucunda ortaya çıkan fikirlerden yararlanarak mesleki açıdan geliştiğini belirtmiştir. Katılımcı A da Katılımcı B ile bu konuda aynı görüştedir. Katılımcı A da günlüğünde “bugün gerçekten benim için faydalıydı. Gözlemden sonra biraraya geldiğimizde de herşey çok keyifliydi” ifadeleri ile gözlem çalışmalarının faydalı olduğunu ve arkadaşıyla aralarındaki diyalogun arttığını vurgulamıştır.

Tablo 4.15: Katılımcı B’nin Günlüğünde İfade Ettiği Görüşler (Giriş 7)

Aslında bizim bu yaptığımız gözlem çalışmalarını okuldaki herkes uygulayabilir. Belki zaman problemi olur. Yani hocaların diğer sınıfları gözlemlemeye gitmeleri için boş zamanları olması gerek. Yönetim hocaların programlarını istese buna göre ayarlayabilir. Hem öğretmenler birbirlerine destek olup mutlu olurlar, hem de onlar için hiçbir maddi götürüsü yok. Kurum da böylelikle daha gelişmiş hocalarla çalışmış olur.	<u>Gözlem Çalışmalarının Toplumsal-Ruhsal Etmenler Açısından Değerlendirilmesi</u>
	Kurumdaki öğretmenlerin birbirlerine destek vermeleri ve mutlu olmaları

Katılımcı gözlem çalışmaları sayesinde kurum içindeki öğretmenlerin birbirlerine destek vermeleri neticesinde kendilerini ruhsal açıdan iyi hissedeceklerini ifade etmiştir. Öğretmenlerin mutlu olmaları kurum için de önemlidir. Bunun nedeninin ise mutlu öğretmenlerin kurum için yararlı olacak etkinliklere daha çok katılacakları söylenebilir. Ayrıca, katılımcı burada gözlem çalışmalarını kurumdaki bütün öğretmenlerin uygulayabileceğini ifade etmiştir. Ancak yaşanabilecek tek sorunun zaman olabileceğini vurgulamıştır. Şöyle ki, katılımcı öğretmenlerin birbirlerini gözlemlemek için kendi çalışma saatleri dışında boş zamana ihtiyaçları olacağını belirtmiştir. Katılımcı bu soruna kendisi bir çözüm üreterek yönetimin öğretmenlerin ders programlarını gözlem çalışmalarına zaman bırakacak şekilde ayarlayabileceklerini ifade etmiştir.

Sonuç olarak, katılımcı öğretmenler arası gözlem çalışmalarının kurumda uygulanabileceğini düşünmektedir.

Bunun yanı sıra, katılımcı gözlem çalışmaları için “hiçbir maddi götürüsü yok” ifadesini kullanmıştır. Katılımcı bu ifadesiyle gözlem çalışmalarının çok önemli bir üstünlüğünü ifade etmiştir. Şöyle ki, günümüzde öğretmenlerin mesleki anlamda kendilerini geliştirmek için katılacakları seminerler ya da dışarıdan getirilen eğitmenler maddi açıdan külfet oluşturmaktadır. Oysa gözlem çalışmalarının kuruma ya da öğretmene herhangi bir maliyeti yoktur. Bu noktada katılımcının gözlem çalışmalarını hem kurumdaki öğretmenlerin mesleki gelişimi açısından faydalı hem de kurum ve öğretmenler açısından maddi götürüsü olmadığı için olumlu bulduğu söylenebilir.

Katılımcı B’nin öğretmenler arası gözlem çalışmaları ile ilgili görüşleri yukarıdaki gibidir. Katılımcı öncelikle ders esnasında gözlemlediği arkadaşının da benzer davranışlar sergilediğini görerek kendini onunla özdeşleştirmiştir. Gözlem esnasında arkadaşını bir ayna olarak algılamış ve arkadaşını gözlemleyerek kendini de keşfetmiştir. Ayrıca katılımcı sınıfta kendi yaşadığı sorunları arkadaşının da yaşadığını gördüğünü ve bu sayede rahatladığını, sorunların sadece kendi eksikliklerinden kaynaklanmadığını ifade etmiştir. Bu sayede kendine duyduğu güvenin de artacağı düşünülebilir. Bunun yanı sıra benzer sorunları yaşamak ve tartışmak katılımcı ile arkadaşının aralarındaki meslektaşlık duygusunu da kuvvetlendirmiştir.

Bunlara ek olarak, katılımcı arkadaşını gözlemleyerek kendi eksikliklerini farkettiğini belirtmiştir. Bu farkındalık sayesinde katılımcının kendini geliştirmek açısından olumlu adımlar atacağı söylenebilir. Yani, gözlem çalışmalarının genel olarak katılımcıyı geliştirdiği düşünülebilir. Bu açıdan Katılımcı A da benzer görüştedir. Ayrıca, katılımcı arkadaş ile arasındaki yakın ilişkiyi ve aralarındaki güven duygusunu belirtmiştir. Katılımcıların birbirlerine duydukları bu güven gözlem çalışmaları için çok önemlidir. Çünkü bu güven olmasa katılımcılar iletişime kapalı olacaklardır ve birbirlerinden yeni şeyler öğrenmeleri, gelişmeleri imkansız hale gelecektir. Bu bağlamda gözlem çalışmalarında öğretmenlerin eşlerini kendilerinin seçmesinin önemi bir kez daha vurgulanmıştır.

Ayrıca, katılımcı arkadaşını gözlemlerken bir yandan da kendini değerlendirmiştir. Böylelikle katılımcının hem kendisiyle ilgili farkındalığının artmakta olduğu hem de bu gözlem sayesinde katılımcının kendini daha iyi sorgulayıp sınıfta meydana gelen olayları daha iyi anladığı söylenebilir. Bu konuda katılımcı, Katılımcı A ile aynı görüştedir. İki katılımcı da gözlem çalışmaları sayesinde kendilerini sorgulamışlardır.

Daha sonra, katılımcı gözlemlediği arkadaşından birçok şey öğrendiğini belirterek gözlem çalışmalarını öğretici olarak yorumlayıp mesleki gelişime olan katkısını bir kez daha desteklemiştir ve arkadaşıyla konuşup tartışarak geliştiğini belirtmiştir. Yani, katılımcının gözlem çalışmaları sayesinde hem kişisel hem mesleki açıdan geliştiğini düşündüğü söylenebilir. Katılımcı bu noktada da yine Katılımcı A ile aynı görüştedir. Sonuç olarak her iki katılımcının da öğretmenler arası gözlem çalışmalarını gelişimleri açısından olumlu olarak değerlendirdikleri söylenebilir.

Bunun yanı sıra, katılımcı gözlem çalışmaları sayesinde kendini daha iyi hissetmesi sonucunda özgüveninin arttığını ifade etmiştir. Dolayısıyla, sınıfta kendine güvenen bir öğretmen olarak dersleri daha istekli işlediğini belirtmiştir. Bu bağlamda gözlem çalışmalarının mesleki açıdan katılımcının olumlu olarak güdülenmesini sağladığı düşünülebilir.

Ayrıca, katılımcı gözlem çalışmaları sonrası arkadaşıyla yaptığı konuşmalar süresince hem iyi vakit geçirdiğini hem de bu konuşmalar sayesinde bir şeyler öğrendiğini ifade ederek gözlem çalışmalarının öğretici olduğunu bir kez daha desteklemiştir. Katılımcının iyi vakit geçirdiğini belirtmesi gözlem sonrası eşi ile biraraya geldiğinde ortamın rahat ve stressiz olduğunu gösterebilir. Bu durum eşi ile aralarındaki uyumu ve güveni de açığa çıkarmaktadır.

Son olarak katılımcı gözlem çalışmaları sayesinde kurum içindeki öğretmenlerin birbirlerine destek vermeleri neticesinde kendilerini ruhsal açıdan iyi hissedeceklerini ifade etmiştir. Ayrıca, katılımcı gözlem çalışmalarını kurumdaki bütün öğretmenlerin uygulayabileceğini belirtmiştir. Tek sorunun zaman olabileceğini vurgulamış ve bu soruna kendisi bir çözüm üreterek yönetimin öğretmenlerin ders programlarını gözlem çalışmalarına zaman bırakacak şekilde ayarlayabileceklerini ifade etmiştir. Yani katılımcı öğretmenler arası gözlem çalışmalarının kurumda uygulanabileceğini düşünmektedir. Daha sonra katılımcı gözlem çalışmalarının hiçbir

maddi götürüsü olmadığını belirterek öğretmenler arası gözlem çalışmalarının önemli bir üstünlüğünü belirtmiştir. Aşağıdaki tabloda Katılımcı B'nin görüşleri kısaca özetlenmiştir.

Tablo 4.16: Katılımcı B'nin Günlüğünde İfade Ettiği Görüşlerin Özeti

1. Gözlem Çalışmalarının Mesleki Gelişim Açısından Değerlendirilmesi 1.1 Katılımcının gözlem çalışmaları sayesinde sınıftaki başarısız öğrencilere karşı tutumunu onaylaması 1.2 Katılımcının gözlem çalışmaları sayesinde derste anadili kullanımı ile ilgili iyi bir örnek görmesi 1.3 Katılımcının kelime öğretiminde iyi örnekler öğrenmesi
2. Gözlem Çalışmalarının Kişisel Gelişim Açısından Değerlendirilmesi 2.1 Katılımcının gözlem çalışması sonucunda kendini değerlendirip sorgulayarak farkındalığının artması 2.2 Katılımcının arkadaşıyla konuşarak geliştiğini düşünmesi 2.3 Gözlem çalışmalarının katılımcının özgüvenini artırması ve güdülenmeye yol açması
3. Gözlem Çalışmalarının Toplumsal-Ruhsal Etmenler Açısından Değerlendirilmesi 3.1 Katılımcının yalnız olmadığını görmesi ve meslektaşlık duygusunun artması 3.2 Gözlem çalışmaları sayesinde katılımcıların mesleki paylaşımlarının artması ve bundan duydukları mutluluk 3.3 Katılımcının gözlem çalışmaları sayesinde kendini iyi hissetmesi 3.4 Gözlem çalışmaları sayesinde öğretmenlerin aralarındaki diyalogun artması 3.5 Kurumdaki öğretmenlerin birbirlerine destek vermeleri ve mutlu olmaları

4.1.3 Katılımcı C

Katılımcı C'nin öğretmenler arası gözlem çalışmaları ile ilgili günlüğünde ifade ettiği görüşleri “gözlem çalışmalarının mesleki gelişim açısından değerlendirilmesi”, “gözlem çalışmalarının kişisel gelişim açısından değerlendirilmesi” ve “gözlem çalışmalarının toplumsal-ruhsal etmenler açısından değerlendirilmesi” başlıkları adı altında üç tematik kodlama ile incelenip yorumlanmıştır. Katılımcı C'nin uyguladığı gözlem çalışmaları ile ilgili günlüğünde ifade ettiği görüşleri aşağıdaki gibidir.

Tablo 4.17: Katılımcı C'nin Günlüğünde İfade Ettiği Görüşler (Giriş 1)

Genelde öğrenciler rahatsız olmuşlar gibi görünmüyorlardı hiçbir gözlemimde. Dersler kanımca her zamanki haliyle devam etti hep. Belki de genç yaşta biri olduğum için beni öyle müfettişmişim gibi görmediler. Ancak belki başka birinin varlığından dolayı şımaranlar olmuştur. Ama hocalardan aldığım dönüt olumsuz olmadı hiç. Yani hiçbiri gelip de “sen varsın diye bu ders böyle geçti” demediler. Yani onları da şaşırtan herhangi bir durum yoktu ve her zamanki gibiydi sanırım herşey. Öyle ki örneğin bir sınıf, hiç sınıfta bir misafir varmış gibi kendime çekidüzen vereyim bile demedi. Hocanın dediğine göre her zaman öyle şımarık ve rahat bir sınıfmış. Ders işlemek biraz zor oluyormuş. O gün de öyleydi mesela.	<u>Gözlem Çalışmalarının Toplumsal-Ruhsal Etmenler Açısından Değerlendirilmesi</u> Gözlem çalışmaları esnasında öğrencilerin gözlemcinin varlığından etkilenmemeleri ve rahat hissetmeleri
--	---

Burada katılımcı gözlem çalışmaları esnasında kendi varlığı yüzünden sınıftaki öğrencilerin olumsuz etkilenmediklerini, gözlemlediği derslerin doğal akışının bozulmadığını ifade etmiştir. Bu durum gözlem çalışmaları açısından olumlu bir gelişmedir çünkü öğrencilerin sınıfta bir yabancının bulunmasından dolayı gerginlik yaşayacakları ve rahatsızlık hissedecekleri düşünülebilir. Gözlenen öğretmenlerin olduğu kadar gözlemin yapıldığı sınıfın öğrencilerinin de kendilerini rahat ve güvende hissetmeleri gözlemin amacına hizmet edebilmesi için çok önemli bir unsurdur. Şöyle ki, eğer öğrenciler gözlemcinin sınıfta bulunuşu yüzünden her zamankinden farklı davranışlar gözlemci görmek istediği gerçeklere ulaşamaz çünkü sınıf nesnelliği yansıtmamış olur. Bu noktada katılımcının sınıf ortamının doğallığından söz etmesi gözlem çalışmalarının başarılı geçtiğini gösterir. Bu durumdan da katılımcının gözlem çalışmalarından fayda sağladığı düşünülebilir.

Tablo 4.18: Katılımcı C'nin Günlüğünde İfade Ettiği Görüşler (Giriş 2)

Sanıyorum partnerim de ben de bu deneyim için olumlu şeyler düşünüyoruz. İkimiz de bize bir şeyler kattığına inanıyoruz. Genel olarak bu çalışma ayrıca bende farkındalık yarattı ve kendime olan güven hissini artırdı. Aslında daha çok hoca gözlemlemek isterdim, özellikle düşük seviyelerdeki öğrencilerin hocalarını. Çünkü okuma derslerinin daha zor olduğunu düşünüyorum bu öğrenciler için. Ayrıca sadece okuma derslerini değil genel İngilizcenin öğretildiği ana kitaplardaki (Headway gibi) okuma parçalarının da işlendiği dersleri de izlemek isterdim. Belki daha sonra bunu da gerçekleştiririm.	<u>Gözlem Çalışmalarının Kişisel Gelişim Açısından Değerlendirilmesi</u> Gözlem çalışmalarının öğretmenin farkındalığını artırması Gözlem çalışmalarının katılımcının özgüvenini artırması Gözlem çalışmalarının katılımcının güdülenmesini sağlaması
---	---

Katılımcı burada öncelikle gözlem çalışmalarını olumlu bulduğunu ve bu çalışmaların mesleki gelişimi açısından katkı sağladığını ifade etmiştir. Yukarıda belirtildiği üzere Katılımcı A ve Katılımcı B de bu noktada benzer görüştedir. Daha sonra katılımcı “bu çalışma bende farkındalık yarattı ve kendime olan güven hissini artırdı” ifadesi ile gözlem çalışmaları sayesinde birtakım sınıf içi uygulamalarını daha iyi kavradığını, öğretmenlik becerilerine daha fazla güvendiğini belirtmiştir. Bu noktada katılımcı, yine Katılımcı B ile aynı görüştedir. Katılımcı B de “konuşmalarımız sayesinde ben her derse girdiğimde kendimi daha iyi, daha zinde hissediyorum. Sanki kendime olan güvenim arttı” ifadelerini kullanarak gözlem çalışmaları neticesinde daha iyi bir öğretmen olma yolunda adım attığını ve özgüveninin geliştiğini vurgulamıştır. Ayrıca, katılımcı daha farklı öğretmenleri, dersleri izlemek istediğini ve bu isteğini daha sonra gerçekleştirebileceğini ifade etmiştir. Bu ifadeden gözlem çalışmalarının katılımcıda merak uyandırdığı düşünülebilir. Yani, katılımcı bu çalışmadan sonra da gözlem çalışmaları uygulayarak kendi derslerinde yararlanacağı farklı teknikler görmek istemektedir. Katılımcının bu isteği hem kişisel hem mesleki gelişimi açısından bir güdülenme olarak değerlendirilebilir.

Tablo 4.19: Katılımcı C'nin Günlüğünde İfade Ettiği Görüşler (Giriş 3)

Partnerimle bizim temel bir amacımız vardı bu gözlemlerde. İkimiz de okuma derslerinde özellikle parçayı okuturken çeşitlilik görmek istiyorduk. Acaba başka hocalar ne yapıyor diye merak ediyorduk. Bu amaçla başladık gözlemlerimize. En büyük sıkıntımız kendi derslerimizde çocuklara parçayı okutmak oluyordu. O yüzden değişik fikirlere ihtiyacımız vardı. Bizim modelimiz birazda çok specific bir amaca hizmet ettiği için daha çok insanı gözlemlemek gerekiyordu. Bu durumun kendi gelişimimiz açısından çok şey kattığını düşünüyorum. Sonuçta okuma derslerinde kullanacağımız farklı teknikler öğrendim.	<u>Gözlem Çalışmalarının Mesleki Gelişim Açısından Değerlendirilmesi</u> Katılımcının gözlem çalışmaları sayesinde okuma derslerinde kullanabileceği farklı teknikler öğrenmesi
---	--

Katılımcı burada öncelikle gözlem çalışmalarına eşi ile başlama sebebini açıklamıştır. Katılımcı kendi gelişimi için farklı öğretmenleri gözlemleyerek farklı fikirler edinmek istediğini belirtmiştir. Bu ifadeden katılımcının gözlem çalışmaları hakkında olumlu beklentiler içinde olduğu düşünülebilir. Daha sonra katılımcı bir çok öğretmeni gözlemlemenin kendi gelişimine çok şey kattığını vurgulamıştır ve okuma derslerinde kullanabileceği farklı teknikler öğrendiğini belirtmiştir. Bu açıdan gözlem çalışmaları sayesinde katılımcının beklentilerinin karşılandığı söylenebilir.

Tablo 4.20: Katılımcı C'nin Günlüğünde İfade Ettiği Görüşler (Giriş 4)

Herşeyden önce bu çalışma mesleki gelişime katkıda bulunan bir deneyimdi. Hep de yapmak istediğim şeydi. Başka hocaları gözlemlemeyi, onlardan yeni bir şeyler öğrenmeyi seviyorum. Pek merak ediyorum başka sınıflarda neler olduğunu. O anlamda öğretmenlikle ilgili filmleri de severim mesela. Her ne kadar film olsalar da etkilenir ve bir şeyler öğrendiğimi hissederim. Bir kere şunu gördüm, yanlış bir şeyler yapmıyorum gibi geldi bana sınıfta. Yani, diğer hocalar da benzer şekilde işliyorlar okuma derslerini. Birkaç tanesinden farklı aktiviteler öğrendim, onları mutlaka deneyeceğim.	<u>Gözlem Çalışmalarının Mesleki Gelişim Açısından Değerlendirilmesi</u> Katılımcının okuma derslerinde diğer öğretmenlerin kullandığı farklı aktiviteleri öğrenmesi <u>Gözlem Çalışmalarının Kişisel Gelişim Açısından Değerlendirilmesi</u> Başka öğretmenleri izleyerek katılımcının kendini değerlendirip sorgulayarak farkındalığının artması
---	---

Burada katılımcı gözlem çalışmalarının mesleki gelişimine katkıda bulunduğunu bir kez daha belirtmiştir. Yani, gözlem çalışmalarını mesleki gelişim açısından olumlu olarak nitelendirmiştir. Bu açıdan Katılımcı A ve Katılımcı B ile benzer görüştedir. Gözlemlediği öğretmenlerden yeni şeyler öğrendiğini ve bu öğrendiklerini kendi dersinde uygulayacağını belirterek gözlem çalışmalarını öğretici olarak yorumlayıp mesleki gelişime olan katkısını desteklemiştir. Ayrıca, katılımcı diğer öğretmenleri izleyerek kendini değerlendirmiştir. “Yanlış bir şeyler yapmıyorum gibi geldi bana sınıfta” ifadesi ile katılımcı diğer öğretmenler ile ortak noktaları olduğunu görmüş ve mesleki açıdan öz güveni tekrar sağlanmıştır. Böylece kendiyile ilgili farkındalığı artarak hem kişisel hem mesleki açıdan daha bilinçlenmiştir.

Tablo 4.21: Katılımcı C’nin Günlüğünde İfade Ettiği Görüşler (Giriş 5)

Farkettiğim bir şey de hocanın okuyan, düşünen, bunları yapmayı seven ve bir de konuşmayı, tartışmayı seven birisi olması okuma dersinin işleyişini daha doğal bir hale getiriyor ve ders olmaktan çıkarıyor gibi. Ders daha akıcı geçiyor o zaman. Bu beceri biraz kişinin bu anlamda kendisini geliştirmesine de bağlı gibi. Yani, yaş ve tecrübenin çok etkisi yok gibi. Kesinlikle şunu görüyorum daha doğrusu öğrendim, okuma dersini işlerken daha aktif olmalıyım ve konuşmam ve ses tonum daha dikkat çekici olmalı. Sonra her okuma dersinde farklı strateji kullanmalıyım. Değişik şeyler denemeliyim bıkmadan usanmadan. Ders esnasında da tüm algılarım açık olmalı. Öğrencilerin anlamasını kolaylaştıracak ya da onları daha eleştirel düşünmeye sevk edebilecek soruları, cümleleri şıp diye sorabilmeli, söyleyebilmeliyim.	<u>Gözlem Çalışmalarının Mesleki Gelişim Açısından Değerlendirilmesi</u> Katılımcının okuma derslerinde ses tonunu doğru kullanmasını öğrenmesi Katılımcının okuma derslerinde daha aktif olması gerektiğini öğrenmesi Katılımcının okuma derslerinde öğrencilere okuma parçaları ile ilgili daha etkili sorular sorması gerektiğini öğrenmesi <u>Gözlem Çalışmalarının Kişisel Gelişim Açısından Değerlendirilmesi</u> Gözlem çalışmalarının öğretmenin farkındalığını artırması ve kendini değerlendirmesini sağlaması Genel kültürünü artırmak istemesi
--	---

Katılımcı burada farklı öğretmenleri okuma dersinde gözlemleyerek öğrendiklerini sıralamıştır. Uyguladığı gözlem çalışmaları sayesinde farklı öğretmenlerden yeni fikirler almasının kendisi için olumlu olduğu söylenebilir. Yani, katılımcının bu öğrendikleri sayesinde mesleki açıdan geliştiği düşünülebilir. Daha sonra ise bu öğrendiklerinin ışığı altında kendi öğretmenlik becerilerini değerlendirmiştir. Bu değerlendirmeler sayesinde kendini sorguladığı için kendisiyle ilgili farkındalığı artmıştır. Bu farkındalık neticesinde de katılımcı sınıfta uygulayacağı yeni

kararlar almıştır. Bu kararların katılımcının mesleki gelişimine katkıda bulunacağı düşünülebilir. Ayrıca, katılımcı okuyan ve düşünen öğretmenlerin öğrencilere daha faydalı olduğunu gözlem çalışmaları sonucunda görmüştür. Dolayısıyla bu konuda da kendini geliştireceği söylenebilir.

Tablo 4.22: Katılımcı C'nin Günlüğünde İfade Ettiği Görüşler (Giriş 6)

Daha önceden de belirttiğim gibi izlediğim hocalar ve öğrenciler hiç gerilmediler. Hatta gözlemler daha sık yapılsa, daha olağan bir şey olsa kurumda (değerlendirme amacı gütmeyen) fazla oluşabilecek sıkıntı en minimum düzeyde kalır diye düşünüyorum. Kurumdaki öğretmenler de yararlanır.	<u>Gözlem Çalışmalarının Toplumsal-Ruhsal Etmenler Açısından Değerlendirilmesi</u>
	Gözlem çalışmaları esnasında öğretmenlerin ve öğrencilerin gözlemcinin varlığından etkilenmemeleri ve rahat hissetmeleri

Katılımcı burada gözlemlediği öğretmenlerin ve öğrencilerin kendi varlığı yüzünden olumsuz etkilenmediklerini yinelemiştir. Daha önce de ifade edildiği gibi, gözlem çalışmaları sırasında öğrencilerin gözlemcinin varlığı yüzünden kendilerini rahatsız hissedecekleri düşünülebilir ve bu durum gözlem çalışmalarının bir eksikliği olarak algılanabilir. Ancak, katılımcının da belirttiği gibi gözlem çalışmaları düzenli olarak yapıldığında bu duruma alışacak olan öğrencilerin gözlemcinin varlığından olumsuz olarak etkilenmeyecekleri söylenebilir. Bu olasılık yaptığı gözlem çalışmaları esnasında böyle bir olumsuzlukla karşılaşmayan katılımcı tarafından kuvvetlendirilmektedir. Ayrıca, gözlemlerin kurumda sık yapılması gereken bir uygulama olması gerektiğini ifade etmesinin katılımcının gözlem çalışmalarının kurumda rahatlıkla uygulanabileceğini düşündüğü söylenebilir. Katılımcının kurumda ne kadar çok gözlem yapılırsa sınıflardaki doğallığın da o kadar çok korunacağını belirtmesi katılımcının gözlem çalışmaları hakkında olumlu düşündüğünü gösterir. Ayrıca, katılımcı gözlem çalışmaları hakkında olumlu düşündüğü için kurumdaki öğretmenlerin bu çalışmadan faydalanacaklarını belirtmiştir. Bu noktada hem Katılımcı A hem Katılımcı B benzer görüştedir. Her iki katılımcı da gözlem çalışmalarının kurum için yararlı olacağını ifade etmişlerdir.

Tablo 4.23: Katılımcı C'nin Günlüğünde İfade Ettiği Görüşler (Giriş 7)

Uyguladığımız bu gözlem modelini bizim gibi specific bir amacı olan tüm hocalara tavsiye ederim. Ama kendi öğretmenliklerini tamamiyle değerlendirmekse amaçları o zaman bir partner seçip kendilerine sürekli birbirlerini gözlemlemeliler. Bizim mesleğimiz tabanda çok bireysel gibi görüldüğünden sorunlarımıza ancak bu tür iş birliği sağlayan çalışmalarla cevap bulabiliriz bence.	<u>Gözlem Çalışmalarının Toplumsal-Ruhsal Etmenler Açısından Değerlendirilmesi</u> Gözlem çalışmalarının kurumdaki öğretmenler arasında işbirliği sağlaması
--	--

Burada katılımcı öncelikle eşi ile uyguladıkları gözlem çalışmalarını tüm öğretmenlere önerdiğini belirtmiştir. Bu ifadesinden katılımcının gözlem çalışmalarını olumlu bulduğu ve bu çalışmaların kurumdaki öğretmenlerin mesleki gelişimine katkı sağlayacağını düşündüğü söylenebilir. Daha sonra katılımcı gözlem çalışmaları sayesinde öğretmenlerin işbirliği yaparak birbirlerine destek olacaklarını ve sorunlarına cevap bulacaklarını ifade ederek hem kurumdaki öğretmenlerin meslektaşlık bağlarının kuvvetleneceğini hem de gözlem çalışmalarının kurumda uygulanabileceğini bir kez daha vurgulamıştır.

Katılımcı C'nin öğretmenler arası gözlem çalışmaları ile ilgili görüşleri yukarıdaki gibidir. Katılımcı öncelikle gözlem çalışmaları esnasında kendi varlığı yüzünden sınıftaki öğrencilerin olumsuz etkilenmediklerini, gözlemlediği derslerin doğal akışının bozulmadığını ifade etmiştir. Bu durum gözlem çalışmaları açısından olumlu bir gelişmedir. Gözlenen öğretmenlerin olduğu kadar gözlemin yapıldığı sınıfın öğrencilerinin de kendilerini rahat ve güvende hissetmeleri gözlemin amacına hizmet edebilmesi için çok önemli bir unsurdur. Bu noktada katılımcının sınıf ortamının doğallığından bahsetmesi gözlem çalışmalarının başarılı geçtiğini gösterir. Bu durumdan da katılımcının gözlem çalışmalarından fayda sağladığı düşünülebilir.

Daha sonra katılımcı gözlem çalışmalarını olumlu bulduğunu ve bu çalışmaların mesleki gelişimi açısından katkı sağladığını bir kez daha vurgulamıştır. Katılımcı A ve Katılımcı B de bu noktada benzer görüştedir. Daha sonra katılımcı gözlem çalışmaları sayesinde birtakım sınıf içi uygulamalarını daha iyi kavradığını, öğretmenlik becerilerine daha fazla güvendiğini belirtmiştir. Bu noktada katılımcı yine Katılımcı B ile aynı görüştedir. Ayrıca katılımcı daha farklı öğretmenleri, dersleri izlemek istediğini ve bu isteğini daha sonra gerçekleştirebileceğini ifade

etmiştir. Yani katılımcı bu çalışmadan sonra da gözlem çalışmaları uygulayarak kendi derslerinde yararlanacağı farklı teknikler görmek istemektedir. Katılımcının bu isteği hem kişisel gelişimi hem de mesleki gelişimi açısından olumlu bir gelişme olarak değerlendirilebilir.

Bunlara ek olarak, katılımcı kendi gelişimi için farklı öğretmenleri gözlemleyerek farklı fikirler edinmek istediğini belirtmiştir. Daha sonra katılımcı birçok öğretmeni gözlemlemenin kendi gelişimine çok şey kattığını vurgulamıştır. Bu açıdan gözlem çalışmaları sayesinde katılımcının beklentilerinin karşılandığı söylenebilir.

Bunun yanı sıra, katılımcı gözlem çalışmalarını mesleki gelişim açısından olumlu olarak nitelendirmiştir. Bu açıdan Katılımcı A ve Katılımcı B ile benzer görüştedir. Gözlemlediği öğretmenlerden yeni şeyler öğrendiğini ve bu öğrendiklerini kendi dersinde uygulayacağını belirterek gözlem çalışmalarını öğretici olarak yorumlayıp mesleki gelişime olan katkısını desteklemiştir. Ayrıca, katılımcı diğer öğretmenleri izleyerek kendini değerlendirmiştir.

Daha sonra, katılımcı gözlem çalışmaları sayesinde öğrendiklerinin ışığı altında kendi öğretmenlik becerilerini değerlendirmiştir. Bu değerlendirmeler sayesinde kendini sorguladığı için kendisiyle ilgili farkındalığı artmıştır. Bu farkındalık neticesinde de katılımcı sınıfta uygulayacağı yeni kararlar almıştır. Bu kararların katılımcının mesleki gelişimine katkıda bulunacağı düşünülebilir.

Ayrıca, katılımcı gözlemlerin kurumda sık yapılması gereken bir uygulama olması gerektiğini ifade etmiştir. Bu ifadeden katılımcının gözlem çalışmalarının kurumda rahatlıkla uygulanabileceğini düşündüğü söylenebilir. Katılımcı A ve Katılımcı B de bu noktada aynı görüştedir.

Son olarak katılımcı eşi ile uyguladıkları gözlem çalışmalarını tüm öğretmenlere tavsiye etmiştir. Bu ifadesinden katılımcının gözlem çalışmalarını olumlu bulduğu ve bu çalışmaların kurumdaki öğretmenlerin mesleki gelişimine katkı sağlayacağını düşündüğü söylenebilir. Aşağıdaki tabloda Katılımcı C'nin görüşleri kısaca özetlenmiştir.

Tablo 4.24: Katılımcı C'nin Günlüğünde İfade Ettiği Görüşlerin Özeti

1. Gözlem Çalışmalarının Mesleki Gelişim Açısından Değerlendirilmesi 1.1 Katılımcının okuma derslerinde diğer öğretmenlerin kullandığı farklı aktiviteleri öğrenmesi 1.2 Katılımcının okuma derslerinde ses tonunu doğru kullanmasını öğrenmesi 1.3 Katılımcının okuma derslerinde daha aktif olması gerektiğini öğrenmesi 1.4 Katılımcının okuma derslerinde öğrencilere okuma parçaları ile ilgili daha etkili sorular sorması gerektiğini öğrenmesi
2. Gözlem Çalışmalarının Kişisel Gelişim Açısından Değerlendirilmesi 2.1 Katılımcının gözlem çalışması sonucunda kendini değerlendirip sorgulayarak farkındalığının artması 2.2 Genel kültürünü artırmak istemesi 2.3 Gözlem çalışmalarının katılımcının özgüvenini artırması 2.4 Gözlem çalışmalarının katılımcıda merak uyandırması ve güdülenmeye yol açması
3. Gözlem Çalışmalarının Toplumsal-Ruhsal Etmenler Açısından Değerlendirilmesi 3.1 Gözlem çalışmaları esnasında öğretmenlerin ve öğrencilerin gözlemcinin varlığından etkilenmemeleri ve rahat hissetmeleri 3.2 Gözlem çalışmalarının kurumdaki öğretmenler arasında işbirliği sağlaması ve meslektaşlık duygusunu artırması

4.1.4 Katılımcı D

Katılımcı D'nin öğretmenler arası gözlem çalışmaları ile ilgili günlüğünde ifade ettiği görüşleri “gözlem çalışmalarının mesleki gelişim açısından değerlendirilmesi”, “gözlem çalışmalarının kişisel gelişim açısından değerlendirilmesi” ve “gözlem çalışmalarının toplumsal-ruhsal etmenler açısından değerlendirilmesi” başlıkları adı altında üç tematik kodlama ile incelenip yorumlanmıştır. Katılımcı D'nin uyguladığı gözlem çalışmaları ile ilgili günlüğünde ifade ettiği görüşleri aşağıdaki gibidir.

Tablo 4.25: Katılımcı D'nin Günlüğünde İfade Ettiği Görüşler (Giriş 1)

Bence gözlem çalışmaları kendimi değerlendirmek ve öğretmenliğim hakkında düşünmek için iyi bir yöntem. Mesela ben kendimi diğer hocalarla kıyaslarken kendimle ilgili şeyler keşfettim. Onları gözlemlerken sınıfta uyguladığım tekniklerin amaçlarını için uygun olup olmadıklarını düşündüm. Ayrıca, insanın düşüncelerini paylaşacağı bir eşinin olması çok rahatlatıcı bir his ve aramızdaki paylaşım da arttı.	<u>Gözlem Çalışmalarının Kişisel Gelişim Açısından Değerlendirilmesi</u> Gözlem çalışmalarının öğretmenin farkındalığını artırması ve kendini değerlendirmesini sağlaması <u>Gözlem Çalışmalarının Toplumsal-Ruhsal Etmenler Açısından Değerlendirilmesi</u> Gözlem çalışmaları sayesinde katılımcının ruhsal açıdan iyi hissetmesi ve eşiyle arasındaki meslektaşlık duygusunun kuvvetlenmesi
---	--

Katılımcı burada öncelikle diğer öğretmenleri gözlemlerken bir yandan da kendini değerlendirmiştir. “Mesela ben kendimi diğer hocalarla kıyaslarken kendimle ilgili şeyler keşfettim” ifadesi ile katılımcının hem kendisiyle ilgili farkındalığının artmakta olduğu hem de bu gözlem sayesinde katılımcının kendini daha iyi sorgulayıp sınıfta meydana gelen olayları daha iyi anladığı söylenebilir. Bu konuda katılımcı, diğer üç katılımcı ile aynı görüştedir. Dört katılımcı da gözlem çalışmaları sayesinde kendilerini sorgulamışlardır. Bu değerlendirmeler katılımcıların gelişimleri açısından gayet olumludur çünkü bu değerlendirmeler sayesinde her bir katılımcı da bir öğretmen olarak sınıftaki olayları irdeleyip, derinlemesine düşünmektedirler. Ayrıca, katılımcı gözlem çalışmaları sayesinde eşiyle birbirlerine destek verdiklerini ve bu durumun rahatlatıcı olduğunu belirtmiştir. Yani, katılımcının sorunlarını eşiyle paylaşarak ruhsal açıdan iyi hissettiği düşünülebilir.

Tablo 4.26: Katılımcı D'nin Günlüğünde İfade Ettiği Görüşler (Giriş 2)

Gözlem çalışmaları sırasında fark ettiğim bir şey vardı. Gönüllülük ve isteklilik esasına dayandığı için gözlemlenen üzerinde bir baskı, stres oluşmuyor. Çünkü hedefte eleştiride bulunmak, performansın ölçülmesi gibi bir durum yok. Tamamen mesleki gelişim amacı güdülen etkili bir dayanışma ortaya çıkıyor neticede ve mutlu çalışıyorlar.	<u>Gözlem Çalışmalarının Toplumsal-Ruhsal Etmenler Açısından Değerlendirilmesi</u> Gözlem çalışmaları sayesinde öğretmenlerin birbirlerine destek olmaları ve mutlu hissetmeleri
--	--

Katılımcı burada gözlem çalışmalarının öğretmenler üzerinde hiçbir baskı yaratmadığını vurgulamıştır. Bunun nedeni ise gözlem çalışmalarının amacının öğretmenlerin performanslarını değerlendirmek olmayışdır. Oysa, geleneksel gözlem çalışmalarında durum tam tersidir. Yani, amaç öğretmenlerin performanslarını değerlendirmektir. Bu nedenle çoğu öğretmen gözlem çalışmalarına karşı ön yargılı olabilir. Bu araştırmada uygulanan öğretmenler arası gözlem çalışmaları bu ön yargıları ortadan kaldırabilir çünkü burada en önemli amaç öğretmenlerin mesleki açıdan gelişmesini sağlamaktır. Dolayısıyla, öğretmenler gözlem çalışmaları yüzünden gerginlik yaşamayacaklardır. Katılımcı, bu rahatlık sayesinde öğretmenlerin huzurlu bir ortam içinde çalışarak dayanışma sağladıklarını belirtmiştir. Daha önce de ifade edildiği gibi dayanışma içinde olan öğretmenlerin kurumu daha iyiye taşıyacakları söylenebilir. Bu dayanışmanın öğretmenler arası meslektaşlık duygusunu kuvvetlendirdiği düşünülebilir.

Tablo 4.27: Katılımcı D'nin Günlüğünde İfade Ettiği Görüşler (Giriş 3)

Bugün şunu düşündüm. Gözlem çalışmaları mesleki gelişim açısından etkili ve geçerli bir uygulama. Çünkü edinilen bilgiler farazi boyutta değil, tamamen pratiğe dayanıyor. Bütün hocalar bundan yararlanabilir. Mesela teknik olarak okuma dersleri için daha iyi ders planı yapmam gerektiğini gördüm. Bir öğretmeni izlerken gördüm.	<u>Gözlem Çalışmalarının Mesleki Gelişim Açısından Değerlendirilmesi</u> Katılımcının gözlem çalışmaları sayesinde okuma derslerinde kullanabileceği iyi bir ders planı görmesi
--	--

Katılımcı burada öncelikle gözlem çalışmalarının pratiğe dayalı bir çalışma olduğu için öğrenme açısından etkili olduğunu ifade etmiştir. Şöyle ki, gözlem çalışmaları esnasında öğretmenler birbirlerinden farklı sınıf içi etkinlikleri öğrenip kendi derslerinde de kullanabilmektedirler. Katılımcı gözlemler sayesinde okuma derslerinde kullanabileceği iyi bir ders planı gördüğünü belirterek gözlem çalışmalarının mesleki gelişim açısından öğretici olduğunu desteklemiştir.

Tablo 4.28: Katılımcı D'nin Günlüğünde İfade Ettiği Görüşler (Giriş 4)

Gözlem çalışmalarında bence paylaşım öne çıkıyor. Bu paylaşım sınıf ortamını ilgilendiren her konuda olabiliyor. Ders işleyiş yönetimi, sınıf yönetimi, yönergelerin uygunluğu, kullanılan dil seviyesinin öğrenciye uygunluğu, iletişim ve benzeri gibi. Paylaşım neticesinde ortak yönler ve değer yargıları ortaya çıkıp öğretmenler arasında bir dayanışma kurulmasına ve empati oluşturulmasına olanak doğuyor. Böylelikle “yalnız değilim, benim gibi aynı durumları yaşayan, hisleri paylaşan bir başkası da var” düşüncesi beliriyor, ki bu da öğretmeni gerek düşünsel boyutta gerek psikolojik yönden rahatlatıyor.	<u>Gözlem Çalışmalarının Toplumsal-Ruhsal Etmenler Açısından Değerlendirilmesi</u> Gözlem çalışmalarının kurumdaki öğretmenler arasında dayanışma sağlaması Gözlem çalışmaları sayesinde öğretmenlerin ortak yönlerini keşfetmeleri ve ruhsal olarak rahatlamaları <u>Gözlem Çalışmalarının Kişisel Gelişim Açısından Değerlendirilmesi</u> Gözlem çalışmaları sayesinde öğretmenlerin öz güvenlerinin artması
--	---

Katılımcı burada gözlem çalışmalarının öğretmenler arasında paylaşım sağladığını ve onların birbirlerine destek olarak sorunlarını paylaşıp ortak yönlerini keşsettiklerini ifade etmiştir. Bu durumun öğretmenlerin meslektaşlık duygusunu artırdığı söylenebilir. “Yalnız değilim, benim gibi aynı durumları yaşayan, hisleri paylaşan bir başkası da var düşüncesi beliriyor ...” ifadesi ile katılımcı sınıfta öğretmenlerin kendi yaşadıkları sorunları diğer öğretmenlerin de yaşadıklarını gördüklerini ve bu sayede rahatladıklarını ifade etmiştir. Bu durum neticesinde öğretmenlerin yaşadıkları sorunların sadece kendi eksikliklerinden kaynaklanmadığını öğrenecekleri söylenebilir. Ayrıca, bu durum sayesinde öğretmenlerin kendilerine duydukları güvenin de artacağı düşünülebilir. Bunun yanı sıra, benzer sorunları yaşamak ve tartışmak öğretmenlerin aralarındaki meslektaşlık duygusunu da kuvvetlendirmiştir. Katılımcı, bu noktada da diğer üç katılımcı ile aynı düşüncededir. Dört katılımcı da gözlem çalışmalarının meslektaşlık duygusunu artırdığı inancındadır.

Tablo 4.29: Katılımcı D'nin Günlüğünde İfade Ettiği Görüşler (Giriş 5)

Gözlemler esnasında benimsediğim yöntemlerin başkaları tarafından da benimsendiğini görmem bu işi doğru yaptığım sonucunu çıkarmama vesile oldu. Böylelikle bir öğretmen olarak iyi ve doğru bir şeyler yaptığım inancı pekişmiş oldu. Diğer hocaların derslerini görerek benim uygulamada yer vermediğim veya etkili olmayacağını düşündüğüm yöntemlerin, uygulamaların bazılarının aslında etkili olabileceğini gördüm.	<u>Gözlem Çalışmalarının Kişisel Gelişim Açısından Değerlendirilmesi</u> Gözlem çalışmaları sayesinde öğretmenlerin öz güvenlerinin artması Gözlem çalışmalarının öğretmenin farkındalığını artırması ve kendini değerlendirmesini sağlaması
---	--

Katılımcı burada gözlem çalışmaları sayesinde kendini diğer öğretmenlerle kıyaslayarak onların da sınıflarında benzer yöntemleri kullandıklarını görünce kendisi ile ilgili iyi hislere kapılmış ve öğretmenlik becerileri ile ilgili olumlu düşünmüştür. Bunun sonucunda katılımcının kendine duyduğu öz güvenin arttığı söylenebilir. Ayrıca, katılımcı diğer öğretmenleri gözlemleyerek kendini farklı açılardan görüp keşfetmiş ve kendini daha iyi anlamak ve kavramak adına birtakım sorgulamalar ve değerlendirmeler yapmıştır. Bu değerlendirmeler katılımcının kendi gelişimi açısından gayet olumludur çünkü bu değerlendirmeler sayesinde katılımcı bir öğretmen olarak sınıftaki olayları irdeleyip, derinlemesine düşünmektedir.

Katılımcı D'nin öğretmenler arası gözlem çalışmaları ile ilgili görüşleri yukarıdaki gibidir. Katılımcı öncelikle diğer öğretmenleri gözlemlerken bir yandan da kendini değerlendirmiştir. Katılımcının hem kendisiyle ilgili farkındalığının artmakta olduğu hem de bu gözlem sayesinde katılımcının kendini daha iyi sorgulayıp sınıfta meydana gelen olayları daha iyi anladığı söylenebilir. Bu konuda katılımcı, diğer üç katılımcı ile aynı görüştedir. Dört katılımcı da gözlem çalışmaları sayesinde kendilerini sorgulamışlardır.

Daha sonra katılımcı gözlem çalışmalarının öğretmenler üzerinde hiçbir baskı yaratmadığını vurgulamış ve bu rahatlık sayesinde öğretmenlerin huzurlu bir ortam içinde çalışarak dayanışma sağladıklarını belirtmiştir. Bu dayanışmanın öğretmenler arası meslektaşlık duygusunu kuvvetlendirdiği düşünülebilir.

Bunlara ek olarak, katılımcı gözlem çalışmalarının pratiğe dayalı bir çalışma olduğu için öğrenme açısından etkili olduğunu ifade etmiş ve gözlemler sayesinde okuma derslerinde kullanabileceği iyi bir ders planı gördüğünü belirterek gözlem çalışmalarının mesleki gelişim açısından öğretici olduğunu desteklemiştir.

Daha sonra, katılımcı gözlem çalışmalarının öğretmenler arasında paylaşım sağladığını ve onların birbirlerine destek olarak sorunlarını paylaşıp ortak yönlerini keşfettiklerini bir kez daha ifade etmiştir. Bu durumun öğretmenlerin meslektaşlık duygusunu artırdığı söylenebilir. Katılımcı bu noktada da diğer üç katılımcı ile aynı düşüncededir. Dört katılımcı da gözlem çalışmalarının meslektaşlık duygusunu artırdığı inancındadır. Ayrıca, katılımcı sınıfta öğretmenlerin kendi yaşadıkları sorunları diğer öğretmenlerin de yaşadıklarını gördüklerini ve bu sayede rahatladıklarını ifade etmiştir. Bu durum sayesinde öğretmenlerin kendilerine duydukları güvenin de artacağı düşünülebilir.

Son olarak katılımcı diğer öğretmenleri gözlemleyerek kendini farklı açılardan görüp keşfettiğini yinelemiş ve kendini daha iyi anlamak ve kavramak adına birtakım sorgulamalar ve değerlendirmeler yapmıştır. Katılımcı D'nin görüşleri aşağıdaki tabloda kısaca özetlenmiştir.

Tablo 4.30: Katılımcı D'nin Günlüğünde İfade Ettiği Görüşlerin Özeti

1. Gözlem Çalışmalarının Mesleki Gelişim Açısından Değerlendirilmesi
1.1 Katılımcının gözlem çalışmaları sayesinde okuma derslerinde kullanabileceği iyi bir ders planı görmesi
2. Gözlem Çalışmalarının Kişisel Gelişim Açısından Değerlendirilmesi
2.1 Katılımcının gözlem çalışması sonucunda kendini değerlendirip sorgulayarak farkındalığının artması
2.2 Gözlem çalışmalarının katılımcının özgüvenini artırması
3. Gözlem Çalışmalarının Toplumsal-Ruhsal Etmenler Açısından Değerlendirilmesi
3.1 Gözlem çalışmaları sayesinde katılımcının ruhsal açıdan iyi hissetmesi ve eşiyle arasındaki meslektaşlık duygusunun kuvvetlenmesi
3.2 Gözlem çalışmalarının kurumdaki öğretmenler arasında dayanışma sağlaması ve mutlu hissetmeleri
3.3 Gözlem çalışmaları sayesinde öğretmenlerin ortak yönlerini keşfetmeleri ve ruhsal olarak rahatlamaları

4.2 Katılımcıların Günlüklerinde İfade Ettikleri Ortak Görüşler

Yukarıda ifade edildiği gibi, araştırmaya katılan dört katılımcının öğretmenler arası gözlem çalışmaları ile ilgili görüşlerini ortaya koymak için katılımcılar gözlem çalışmaları boyunca günlük tutmuşlardır. Katılımcıların günlüklerinde öğretmenler arası gözlem çalışmaları ile ilgili belirttikleri görüşler içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir. Yukarıda, araştırmaya katılan bu dört öğretmenin gözlem çalışmaları boyunca tuttukları günlüklerde öğretmenler arası gözlem çalışmaları ile ilgili ifade ettikleri görüşler incelenip yorumlanmıştır. Bu bölümde ise dört katılımcının gözlem çalışmaları boyunca tuttukları günlüklerde öğretmenler arası gözlem çalışmaları ile ilgili ortak görüşleri sunulmuştur. Katılımcıların gözlem çalışmaları ile ilgili ortak görüşleri aşağıdaki gibidir.

4.2.1 Gözlem Çalışmalarının Mesleki Gelişim Açısından Değerlendirilmesi

1. Dört katılımcı da gözlem çalışmaları sayesinde öğretmenlerin mesleki açıdan gelişeceklerini ifade etmişlerdir.
2. İki katılımcı (Katılımcı A ve Katılımcı B) gözlem çalışmaları sayesinde okuma derslerinde kullanabilecekleri yeni ve farklı aktiviteler öğrendiklerini belirtmişlerdir.
3. Bir katılımcı (Katılımcı A) edilgen yapıların öğretimi ile ilgili farklı bir yöntem öğrendiğini ifade etmiştir.
4. Bir katılımcı (Katılımcı A) kendisine verilen dönütler sayesinde hızlı İngilizce konuştuğunu öğrenip daha yavaş ve anlaşılır İngilizce konuştuğunu ifade etmiştir.
5. Bir katılımcı (Katılımcı A) derste anadil kullanımı ile ilgili kendini değerlendirmek istemiş ve verilen dönütler sayesinde derste anadilini az kullandığını öğrenmiştir.
6. Bir katılımcı (Katılımcı A) öğrencilere kelimeleri öğretirken eş dizimleri ile birlikte sunmayı öğrendiğini ifade etmiştir.
7. Bir katılımcı (Katılımcı A) gözlem çalışmaları sayesinde ders esnasında öğrencilere daha anlaşılır talimatlar vermeyi öğrendiğini ifade etmiştir.

8. Bir katılımcı (Katılımcı A) okuma derslerinde öğrencilerin sözlük kullanmaları ile ilgili yeni bir fikir edindiğini ifade etmiştir.

9. Bir katılımcı (Katılımcı A) gözlem sonrası eşiyile biraraya geldiklerinde birbirlerine verdikleri dönütlerin öğretmen becerilerine katkıda bulunduğunu ifade etmiştir.

10. Bir katılımcı (Katılımcı B) gözlem çalışmaları sayesinde kelime öğretiminde iyi örnekler öğrendiğini ifade etmiştir.

11. Bir katılımcı (Katılımcı C) gözlem çalışmaları sayesinde okuma derslerinde ses tonunu doğru kullanmasını öğrendiğini ifade etmiştir.

12. Bir katılımcı (Katılımcı C) gözlem çalışmaları sayesinde okuma derslerinde daha aktif olması gerektiğini öğrendiğini ifade etmiştir.

13. Bir katılımcı (Katılımcı C) gözlem çalışmaları sayesinde okuma derslerinde öğrencilere okuma parçaları ile ilgili daha etkili sorular sorması gerektiğini öğrendiğini ifade etmiştir.

14. Bir katılımcı (Katılımcı D) gözlem çalışmaları sayesinde okuma derslerinde kullanabileceği iyi bir ders planı gördüğünü ifade etmiştir.

Sonuç olarak dört katılımcı da mesleki açıdan geliştiklerini ifade etmişlerdir.

4.2.2 Gözlem Çalışmalarının Kişisel Gelişim Açısından Değerlendirilmesi

1. Dört katılımcı da gözlem çalışması sonucunda kendilerini değerlendirip sorgulayarak farkındalıklarının arttığını ifade etmişlerdir.

2. Dört katılımcı da gözlem çalışmaları sayesinde öz güvenlerinin arttığını ifade etmişlerdir.

3. Üç katılımcı (Katılımcı A, Katılımcı B ve Katılımcı C) gözlem çalışmalarının güdülenmeye yol açtığını ifade etmişlerdir.

4. Bir katılımcı (Katılımcı B) gözlem çalışmaları boyunca eş olduğu arkadaşıyla konuşarak geliştiğini ifade etmiştir.

5. Bir katılımcı (Katılımcı C) gözlem çalışmaları neticesinde genel kültürünü artırmak istediğini ifade etmiştir.

4.2.3 Gözlem Çalışmalarının Toplumsal-Ruhsal Etmenler Açısından Değerlendirilmesi

1. Dört katılımcı da gözlem çalışmaları sayesinde öğretmenlerin birbirlerine destek olduklarını ve aralarındaki meslektaşlık duygusunun arttığını ifade etmişlerdir.

2. Üç katılımcı (Katılımcı A, Katılımcı B ve Katılımcı D) gözlem çalışmaları sayesinde ruhsal açıdan iyi hissettiklerini ve mutlu olduklarını ifade etmişlerdir.

3. İki katılımcı (Katılımcı A ve Katılımcı B) gözlem çalışmaları sayesinde öğretmenler arası ilişkilerin kuvvetlendiğini ifade etmişlerdir.

4. Bir katılımcı (Katılımcı C) gözlem çalışmaları esnasında öğretmenlerin ve öğrencilerin gözlemcinin varlığından etkilenmediklerini ve rahat hissettiklerini ifade etmiştir.

5. Bir katılımcı (Katılımcı D) gözlem çalışmaları sayesinde öğretmenlerin ortak yönlerini keşfettiklerini ve ruhsal olarak rahatladıklarını ifade etmiştir.

Katılımcıların öğretmenler arası gözlem çalışmaları ile ilgili günlüklerinde ifade ettikleri görüşleri yukarıdaki gibidir. Bu görüşler içerik analizi yöntemi ile incelenip yorumlanmış ve sunulmuştur.

Bir sonraki bölümde gözlem çalışmaları sonrası katılımcılar ile yapılan görüşmelerin çeviri yazılarının çözümlemelerine yer verilmiştir. Katılımcıların görüşmelerde gözlem çalışmaları ile ilgili ifade ettikleri görüşleri yine içerik analizi yöntemi ile yorumlanmış ve sunulmuştur.

4.3 Katılımcıların Gözlem Çalışmaları Sonrası Yapılan Görüşmede İfade Ettikleri Görüşler

Bu araştırmanın amacı İstanbul Teknik Üniversitesi Yabancı Diller Yüksek Okulu, İngilizce Hazırlık Bölümünde çalışan İngilizce öğretmenleri ile öğretmenler arası gözlem çalışmaları yürüterek bu çalışmaların katılımcıların mesleki gelişimlerine olan katkısı hakkındaki görüşlerini ortaya çıkarmak ve bunun sonucunda bu araştırmanın yapıldığı kurumda uygulanabilirliğini saptamaktır. Araştırmanın bir diğer amacı ise, araştırmanın sonuçları doğrultusunda kurumda yürütülecek bir hizmet içi mesleki gelişim modeli ortaya koymaktır.

Bu amacı gerçekleştirmek ve katılımcıların öğretmenler arası gözlem çalışmaları hakkındaki düşüncelerine olabildiğince ulaşmak için katılımcılar ile gözlem çalışmaları sonrası araştırmacı tarafından görüşme yapılmıştır. Öğretmenler arası gözlem çalışmaları bittikten sonra yapılan bu görüşme soruları üç bölümden oluşmaktadır. Bu sorular aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

Tablo 4.31: Öğretmenler Arası Gözlem Çalışmaları Bittikten Sonra Yapılan Görüşme Soruları

A. GÖZLEM ÇALIŞMALARI 1. Sizce gözlem çalışmalarının artı ve eksileri nelerdir? 2. Genel olarak gözlem çalışmaları sizin için nasıl bir deneyimdi? Lütfen açıklayınız. 3. Uyguladığınız gözlem çalışmalarını geliştirmek için herhangi bir öneriniz var mı?
B. MESLEKİ GELİŞİM 4. Uyguladığınız gözlem çalışmalarını mesleki gelişiminiz açısından nasıl değerlendirirsiniz? Lütfen açıklayınız. 5. Gözlem çalışmalarını uygularken neler öğrendiniz? Hangi açılardan beklentileriniz karşılandı? 6. Gözlem çalışmalarını uygularken hangi açılardan beklentileriniz karşılanamadı? 7. Bütün bu öğrendiklerinizin dersinizi işlerken bir etkisi oluyor mu? Eğer cevabınız evet ise hangi açılardan etkisi olmaktadır? Eğer cevabınız hayır ise sebepleri nelerdir?
C. KURUMDA HİZMET İÇİ EĞİTİM OLARAK GÖZLEM ÇALIŞMALARI 8. Öğretmenler arası gözlem çalışmaları kurumunuzda hizmet içi eğitim olarak uygulanabilir mi? Açıklayınız. 9. Sizce öğretmenler arası gözlem çalışmaları kurumunuzda hizmet içi eğitim olarak uygulansa öğretmenlerin mesleki gelişimine ne gibi getirisi ve götürüsü olabilir?

Daha sonra yapılan görüşmelerin ses kayıtları tutulmuş ve çeviri yazıları oluşturulmuştur. Yapılan çeviri yazıları incelenerek katılımcıların öğretmenler arası gözlem çalışmaları ile ilgili görüşleri içerik analizi yöntemi ile incelenmiştir. “Yöntem” bölümünde belirtildiği gibi,

katılımcıların öğretmenler arası gözlem çalışmaları ile ilgili görüşleri üç temel tematik kodlama adı altında incelenip, yorumlanmıştır. Bu tematik kodlar aşağıdaki gibi sıralanmıştır:

1. Gözlem çalışmalarının mesleki gelişim açısından değerlendirilmesi
2. Gözlem çalışmalarının kişisel gelişim açısından değerlendirilmesi
3. Gözlem çalışmalarının toplumsal-ruhsal etmenler açısından değerlendirilmesi

Yukarıda belirtilen bu tematik kodlamalar katılımcılar ile yapılan görüşmelerin soru başlıkları doğrultusunda önceden araştırmacı tarafından belirlenebilmiştir. Ayrıca, yukarıdaki “Araştırmada Kullanılan Yarı Yapılandırılmış Görüşmeler” bölümünde açıklanan görüşme sorularının ölçütleriyle bu tematik kodlamalar örtüştüğü için de yukarıda belirtilen bu kodlamaların kullanımı verilerin incelenip yorumlanmasında uygun görülmüştür.

Günlük incelemelerinde olduğu gibi, her bir katılımcının gözlem çalışmaları sonrası yapılan görüşmelerde ifade ettiği görüşleri de sırası ile bu tematik kodlar altında incelenmiş, katılımcıların ortak görüşleri belirlenmiş ve sunulmuştur. Her bir katılımcı öğretmenin gözlem çalışmaları sonrası yapılan görüşmelerde gözlem çalışmaları ile ilgili sözlü olarak ifade ettikleri görüşleri aşağıdaki gibidir.

4.3.1 Katılımcı A

Katılımcı A'nın öğretmenler arası gözlem çalışmaları ile ilgili gözlem çalışmaları sonrası yapılan görüşmede ifade ettiği görüşleri “gözlem çalışmalarının mesleki gelişim açısından değerlendirilmesi”, “gözlem çalışmalarının kişisel gelişim açısından değerlendirilmesi” ve “gözlem çalışmalarının toplumsal-ruhsal etmenler açısından değerlendirilmesi” başlıkları adı altında üç tematik kodlama ile incelenip yorumlanmıştır. Katılımcı A'nın uyguladığı gözlem çalışmaları ile ilgili gözlem çalışmaları sonrası yapılan görüşmede ifade ettiği görüşleri aşağıdaki gibidir.

Tablo 4.32: Katılımcı A'nın Gözlem Çalışmaları Sonrası Yapılan Görüşmede İfade Ettiği Görüşler (Giriş 1)

Araştırmacı: Sizce gözlem çalışmalarının artı ve eksileri nelerdir? Katılımcı A: Artıları şöyle olabilir, gelişimim açısından faydalı bir deneyimdi. Partnerimden birçok şey öğrendim. Mesela, her ders öğrencilerine grup çalıştırması yaptırabiliyor. Ayrıca, partnerimle daha çok görüştük, birbirimize destek olduk. Onun geldiği dersler hoş oldu, iyi vakit geçirdim. Meslektaş ilişkimiz geliştirebilirim. Eksilerine gelince, eksileri yok ama şöyle olabilir, eksiklikleri olabilir. Yani daha uzun sürmesi gereken bir süreç olmalı. Bir de gözlemin kendisinden kaynaklanan bir şey, bu süreçle ilgili bir şey var. Sınıftaki öğrencilerim her zaman daha olumlu tepkiler verdi, sınıfta yabancı var diye. Araştırmacı: Nasıl yani? Katılımcı A: Öğrenciler öğretmenlerine destek olsun diye her soruya cevap verme çabasında, sürekli İngilizce konuşuyorlar. Derste çok ilgiler çünkü sınıfta birisi var ve o bizi izliyor.	<u>Gözlem Çalışmalarının Mesleki Gelişim Açısından Değerlendirilmesi</u> Katılımcının öğrencilerin uyguladıkları grup çalışmaları ile ilgili yeni teknikler öğrenmesi <u>Gözlem Çalışmalarının Toplumsal-Ruhsal Etmenler Açısından Değerlendirilmesi</u> Öğretmenlerin birbirine destek vermesi ve bundan keyif almaları Meslektaşlık duygusunun artması
--	---

Burada araştırmacı katılımcıya gözlem çalışmalarının artı ve eksilerini sormuştur. Katılımcı öncelikle gözlem çalışmalarının olumlu yanlarını belirtmiştir. İlk olarak bu çalışmaların kendi gelişimine katkıda bulunduğunu, eşinden birçok şey öğrendiğini ifade etmiştir. Yukarıda da belirtildiği gibi katılımcı benzer ifadeleri günlüğünde de kullanmıştır. Özellikle öğrencilere grup çalışması yaptırma konusunda aydınlandığını ifade etmiştir. Daha sonra, katılımcı gözlemlendiği derslerin eğlenceli olduğunu söylemiştir. Yani, bu ifadeden katılımcının eşinin varlığından hiç rahatsızlık duymadığı ve dersini her zamanki gibi işlediği ortaya çıkmaktadır. Ancak, her ne kadar katılımcı gözlemlenirken doğal davranmış olsa da daha sonra gözlem çalışmalarının eksikliklerini sıralarken sınıfta bir gözlemci olduğu için kendi öğrencilerinin doğal davranmadıklarını, öğrencilerin derste normalde olduklarından daha ilgili olduklarını, daha çok İngilizce konuştuklarını belirtmiştir. Katılımcı öğrencilerinin bu davranışlarını her ne kadar

olumsuz olarak değerlendirse de öğrencilerin gözlem çalışmaları sırasındaki bu tutumu aslında onları daha iyiye yönlendirmektedir. Yani, derse daha çok katılarak, daha çok İngilizce konuşmaya çalışarak kendi öğrenmelerine katkıda bulunmaktadırlar. Katılımcı gözlem çalışmalarının bir olumlu tarafının da meslektaşlık duygusunu artırması olarak ifade etmiştir. Her iki katılımcı da birbirlerini destekleyip birbirlerine yardımcı olmuşlardır. Bu durum daha olumlu bir çalışma ortamı sağlamıştır.

Katılımcı gözlem çalışmalarını olumlu bir açıdan değerlendirdikten sonra gözlem çalışmalarının eksikliklerinden de bahsetmiştir. Öncelikle gözlem çalışmalarının olumsuz bir yanının olmadığını ancak birtakım eksikliklerinin olduğunu ifade etmiştir. Bu ifadeden katılımcının uyguladıkları gözlem çalışmalarını olumlu bulduğu bir kez daha ortaya çıkmaktadır. Katılımcının belirttiği eksiklikler ise tamamlanıp, uygulanabilir. Katılımcı ilk olarak gözlem çalışmalarının daha uzun sürmesi gerektiğini belirtmiştir. Katılımcı gözlem çalışmalarının daha uzun sürmesi gerektiğini daha önce günlüğünde ifade etmemiştir. Bunun nedeni katılımcının günlüğünü gözlem çalışmaları sürerken tutmuş olması, bu ifadeleri ise gözlem çalışmaları sona erdikten sonra yapılan görüşmede belirtmiş olması olabilir. Yani, katılımcı gözlem çalışmaları bittikten sonra gözlem çalışmaları üzerine düşünmüş ve uygulama süresinin gözlem çalışmalarında önemli olduğuna karar vermiş olabilir. Son olarak öğrencilerin sınıfta bir gözlemci olduğu için her zamankinden daha fazla derse katıldıklarını ifade etmiştir. Yukarıda belirtildiği gibi bu durum aslında olumsuz olarak değerlendirilmeyebilir, tam tersine bu durum öğrencilerin gelişimi açısından gayet olumludur.

Tablo 4.33: Katılımcı A'nın Gözlem Çalışmaları Sonrası Yapılan Görüşmede İfade Ettiği Görüşler (Giriş 2)

Araştırmacı: Genel olarak gözlem çalışmaları sizin için nasıl bir deneyimdi?	<u>Gözlem Çalışmalarının Toplumsal-Ruhsal Etmenler Açısından Değerlendirilmesi</u>
Katılımcı A: Olumlu ve güzel bir deneyimdi. Şöyle ki, daha önce başka kişiler dersime gelmişti. O zaman gerginlik yaşamıştım ama arkadaşım ile hiç böyle bir şey yaşamadım. Çok rahattım. Dersime benim eksik noktalarımı bulmaya gelmediğini biliyorum. Eğer varsa da onları güzel bir şekilde söyleyeceğini biliyorum. Çok rahattım. O çok güvendiğim bir öğretmen. Benden daha deneyimli. Gidip idareye ya da başka birine bir şey söylemeyeceğini biliyorum. Bu gözlemlerin performans değerlendirmesi gibi bir şey içermediğini bildiğim için çok rahattım. Huzurluydu, güzeldi. Ayrıca arkadaşımın geldiği dersler güzel geçti, birbirimize destek olduk. Meslektaş ilişkimiz gelişti diyebiliriz.	Gözlem çalışmaları boyunca gerginlik olmaması Katılımcının eşi ile arasındaki ilişki sonucunda duyduğu rahatlık Gözlem çalışmalarının yönetim boyutunun olmamasından dolayı katılımcının duyduğu memnuniyet Gözlem çalışmalarının meslektaşlık duygusunu geliştirmesi

Burada katılımcı öncelikle gözlem çalışmalarını olumlu bulduğunu ifade etmiştir. Daha sonra katılımcı önceden dersine giren yönetimdeki kişiler ile gerginlik yaşadığını çünkü yönetimdekilerin katılımcının eksik yanlarını değerlendirdiklerini belirtmiştir. Oysa, katılımcı arkadaşı ile uyguladığı gözlem çalışmalarında hiçbir gerginlik yaşamadığını ifade etmiştir. Bunun nedeni ise bu araştırma boyunca uyguladıkları gözlem çalışmalarının idari boyutunun olmaması ve katılımcının eşine duyduğu güvendir. Zaten katılımcı günlüğünde de eşiyle aralarındaki ilişki sebebiyle gözlem çalışmaları sırasında rahat olduklarını vurgulamıştır. Gözlem çalışmaları esnasında öğretmenlerin rahat ve doğal olması gözlem çalışmalarından fayda sağlayabilmek açısından gerçekten önemlidir. Sadece öğretmeni değerlendirmek için genellikle yönetim tarafından yapılan gözlemlerde bu rahatlık ve güvenin sağlanması oldukça zordur. Sonuç olarak katılımcının eşiyle birlikte uyguladıkları gözlem çalışmasını olumlu bulduğu söylenebilir. Ayrıca, katılımcı günlüğünde de ifade ettiği gibi eşi ile birbirlerine destek olduklarını belirtmiş ve öğretmenler arası gözlem çalışmalarının meslektaşlık duygusunu artırdığını vurgulamıştır.

Tablo 4.34: Katılımcı A'nın Gözlem Çalışmaları Sonrası Yapılan Görüşmede İfade Ettiği Görüşler (Giriş 3)

Araştırmacı: Uyguladığınız gözlem çalışmalarını geliştirmek için herhangi bir öneriniz var mı? Katılımcı A: Daha çok zaman ayrılabilir. Bu da şöyle, öğretmenlerin çalışma saatleri ona göre düzenlenebilir. İki öğretmenin sınıfa girmeden önce ne yapacaklarını planlamaları çok önemli. Yani, ne gözlemlenecek, neye bakılacak. Bunu biz yaptık. Gözlemin bir amacı var, bir planı var. Bunlar iyi oldu. Sınıfa önceden haber vermek iyi. Sınıfınıza biri gelecek ama siz doğal davranın çünkü sınıfta önemli. Ama şöyle bu gözlemler ne kadar sık olursa o kadar doğal oluyor. Ayda yılda bir kere sınıfına gözlemci gelince böyle süslüyorsun dersi, değişik bir şey yapıyorsun ama her zamanki gibi işlemiyorsun dersi. Dolayısıyla aldığın feedback hiçbir işe yaramıyor. Eğer sık olursa bu doğallaşıyor.	<u>Gözlem Çalışmalarının Mesleki Gelişim Açısından Değerlendirilmesi</u> Katılımcının gözlem sonrası eşiyle biraraya geldiklerinde birbirlerine verdikleri dönütlerin öğretmen becerilerine katkısı <u>Gözlem Çalışmalarının Toplumsal-Ruhsal Etmenler Açısından Değerlendirilmesi</u> Gözlem çalışmalarının sık yapıldıkça sınıf ortamının doğallığının korunması
---	--

Katılımcı burada öncelikle gözlem çalışmalarının daha uzun sürmesi gerektiğini bir kez daha vurgulamıştır. Yukarıda da belirtildiği gibi katılımcı bu görüşüne günlüğünde yer vermemiştir. Daha sonra ifade ettiği bu eksikliğe bir çözüm getirmiş ve öğretmenlerin çalışma saatlerinin gözlem çalışmalarına yeterli zaman kalacak şekilde düzenlenebileceğini belirtmiştir. Yani, katılımcı kendi ifade ettiği eksikliğe yine kendisi çözüm getirerek bu eksikliğin giderilebileceğini göstermiştir. Katılımcı daha sonra eşi ile uyguladıkları her bir gözlem çalışmasının bir amacının olmasının ve birbirlerini gözlemlemeden önce neyi gözlemleyeceklerini bilmelerinin önemli olduğunu ifade etmiştir. Bu durumun katılımcı üzerinde olumlu bir etkisi olduğu katılımcının beyan ettiği “bunlar iyi oldu” ifadesinden anlaşılabılır. Daha sonra, katılımcı gözlem çalışmalarının sık yapıldıkça sınıf ortamının doğallığının da korunduğunu belirtmiştir. Katılımcı sık yapılan gözlemler sonrası öğretmenlerin birbirlerine verdiği dönütlerin fayda sağladığını, ancak ayda yılda bir kez yapılan ve amacı sadece öğretmenleri eleştirmek olan gözlemlerde öğretmenlere verilen dönütlerin hiçbir faydasının olmadığını ifade etmiştir. Bunun nedeninin ise dersine bir gözlemci girmeden önce gözlemlenecek olan öğretmenin kendini iyi bir öğretmen

olarak gösterebilmek için daha farklı hazırlıklar yapması ve dersi her zamanki gibi işlemeyişi olduğunu belirtmiştir.

Tablo 4.35: Katılımcı A'nın Gözlem Çalışmaları Sonrası Yapılan Görüşmede İfade Ettiği Görüşler (Giriş 4)

Araştırmacı: Uyguladığınız gözlem çalışmalarını mesleki gelişiminiz açısından nasıl değerlendirirsiniz? Katılımcı A: Mesleki gelişimim için kesinlikle faydalı bir çalışmaydı. Her dersin sonunda beni tarafsız olarak gözlemleyen arkadaşımın olumlu olumsuz dönüt aldım ve bunları düşünüp arkadaşımın uyardığı şeyleri nasıl düzeltirim diye düşündüm. Yani benim için kesinlikle faydalıydı çünkü ben bir şekilde bu işimi yapacağım, seviyorum ve daha iyi nasıl yapabilirim onu arıyorum. Her türlü öneri benim için önemli. Ben sekiz yıldır derse giriyorum ama yine de partnerimin söylediği birkaç şey beni çok aydınlattı. Onları o zamana kadar hiç düşünmemişim. Örneğin çok zor öğrettiğim bir konu var. Kelimeler. Arkadaşım eş dizimleri ile veriyor. Bundan sonra ben onu öyle yaparım. O açıdan çok işime yaradı. Bir de eğlenceli geçti. Galiba kiminle peer olduğunda önemli.	<u>Gözlem Çalışmalarının Mesleki Gelişim Açısından Değerlendirilmesi</u> Katılımcının öğrencilere kelimeleri öğretirken eş dizimleri ile birlikte sunmayı öğrenmesi <u>Gözlem Çalışmalarının Kişisel Gelişim Açısından Değerlendirilmesi</u> Katılımcının kendini değerlendirip sorgulayarak farkındalığının artması <u>Gözlem Çalışmalarının Toplumsal-Ruhsal Etmenler Açısından Değerlendirilmesi</u> Gözlem çalışmalarının eğlenceli geçmesi ve mutluluk vermesi
---	---

Burada katılımcı öncelikle “mesleki gelişimim için kesinlikle faydalı bir çalışmaydı” ifadesi ile öğretmenler arası gözlem çalışmalarının onun mesleki gelişimine faydalı olduğunu açıkça belirtmiştir. Daha sonra ders bitiminde biraraya gelip eşiyle gözlem hakkında konuştuklarında eşinin ona verdiği dönütleri gayet faydalı bulduğunu ve birkaç konuda arkadaşı sayesinde aydınlandığını belirtmesi gözlem çalışmasının katılımcı üzerindeki olumlu etkilerini gösterir. Katılımcı eşinin verdiği dönütler sayesinde kendini değerlendirerek dikkate alması gereken konular olduğunu dile getirmiştir. Bu sayede de katılımcının ders esnasında daha bilinçli davranacağı düşünülebilir. Katılımcı benzer ifadeleri günlüğünde de kullanmıştır. Son olarak katılımcı gözlem çalışmalarının eğlenceli geçtiğini ifade etmiştir. Bunun nedeninin de birlikte çalıştığı eşi olduğunu ifade etmiştir. Bu durum eşiyle aralarındaki uyumu ve güveni de açığa çıkarmaktadır.

Tablo 4.36: Katılımcı A'nın Gözlem Çalışmaları Sonrası Yapılan Görüşmede İfade Ettiği Görüşler (Giriş 5)

Araştırmacı: Gözlem çalışmalarını uygularken neler öğrendiniz? Hangi açılardan beklentileriniz karşılandı? Katılımcı A: Pek çok şey öğrendim. Arkadaşım daha çok okuma ve yazma derslerine giriyor. Benim daha az yaptırduğım dersler. Deneyiminin daha az olduğu dersler. Mesela çok grup çalıştırması yaptırıyor. Ben kendi derslerimde çok yaptıramıyorum. Ama arkadaşımдан küçük ipuçları aldım. Gördüm ki o her ders grup çalışması yaptırabiliyor. Bunu öğrendim. İkincisi benim yaşadığım aynı sorunları sınıf yönetiminde arkadaşım da yaşıyor. Bu konuda yalnız olmadığımı görmem iyi hissetmemi sağladı. Dışarıdan bir gözlemci olarak onun sınıfa nasıl tepki verdiğini gördüm. O açıdan da faydalı oldu. Beklentilerime gelince benim üstünde düşündüğüm birkaç konu vardı. Kendi ders işleyişimle ilgili. O konuda birisinden objektif fikir almak hoşuma gitti. Bunlardan bir tanesi derste Türkçe kullanma düzeyiydi. Arkadaşımın bana fikir vermesi iyi oldu. Bir de ikimizde genelde aynı şeyleri öğrettiğimiz için onun bazı konularda taktik vermesi işime yaradı.	<u>Gözlem Çalışmalarının Mesleki Gelişim Açısından Değerlendirilmesi</u> Katılımcının öğrencilere daha iyi grup çalıştırması yaptırmayı öğrenmesi <u>Gözlem Çalışmalarının Toplumsal-Ruhsal Etmenler Açısından Değerlendirilmesi</u> Katılımcının yalnız olmadığını görmesi ve iyi hissetmesi
---	---

Katılımcı burada öncelikle uyguladıkları gözlem çalışmaları sayesinde birçok şey öğrendiğini ifade ederek gözlem çalışmalarını öğretici olarak yorumlayıp mesleki gelişimine olan katkısını desteklemektedir. Burada katılımcı uyguladığı gözlem sayesinde iyi fikirler edindiği belirterek bu fikirlerin ona faydalı olacağını dile getirmiştir. Bu ifade ile gözlem çalışmasının katılımcının öğretmenlik becerilerini de geliştirdiği söylenebilir. Katılımcı benzer görüşlere günlüğünde de yer vermiştir. Ayrıca, katılımcı sınıfta kendi yaşadığı sorunları arkadaşının da yaşadığını gördüğünü ve onu gözlemleyerek sorunlarına birtakım çözümler bulduğunu ifade etmiştir. Bu sayede kendine duyduğu güvenin de artacağı düşünülebilir. Daha sonra, katılımcı gözlem çalışmalarına katılmasının bir amacının kendi ders işleyişi ile ilgili arkadaşından fikir almak olduğunu belirtmiştir. Bu amacını da gerçekleştirdiğini, eşinin ona verdiği dönütleri gayet faydalı

bulduğunu ve birkaç konuda arkadaşı sayesinde aydınlandığını ifade etmesi gözlem çalışmasının katılımcı üzerindeki olumlu etkilerini gösterir.

Tablo 4.37: Katılımcı A'nın Gözlem Çalışmaları Sonrası Yapılan Görüşmede İfade Ettiği Görüşler (Giriş 6)

Araştırmacı: Gözlem çalışmalarını uygularken hangi açılardan beklentileriniz karşılanamadı?	<u>Gözlem Çalışmalarının Toplumsal-Ruhsal Etmenler Açısından Değerlendirilmesi</u>
Katılımcı A: Aslında karşılandı. O açıdan mutluyum. Şöyle olabilir belki. Partnerim benim çok yakın arkadaşım. Yani belki düzeltmemi düşündüğü başka şeyler var ama bunu ifade edememiş olabilir. Ama bilmiyorum tabi.	Katılımcının gözlem çalışmaları neticesinde beklentilerinin karşılanması ve mutlu hissetmesi

Burada katılımcı öncelikle gözlem çalışmalarını uygularken tüm beklentilerinin karşılandığını ifade etmiştir. Bu ifadeden katılımcının uyguladıkları gözlem çalışmalarını olumlu bulduğu bir kez daha ortaya çıkmaktadır. Daha sonra katılımcı arkadaşı ile aralarındaki iyi ilişki yüzünden gözlem sonrası dönüt verme esnasında arkadaşının onun her eksikliğini söylememiş olma ihtimalini belirtmiştir. Bu durumu katılımcı eksiklik olarak düşünmektedir. Ancak katılımcı hangi konuda dönüt almak istediye gözlemci de o konuda dönüt vermiştir. Yani, gözlemcinin başka konular hakkında katılımcıya dönüt vermemesi bir eksiklik değildir.

Tablo 4.38: Katılımcı A'nın Gözlem Çalışmaları Sonrası Yapılan Görüşmede İfade Ettiği Görüşler (Giriş 7)

Araştırmacı: Bütün bu öğrendiklerinizin dersinizi işlerken bir etkisi oluyor mu? Katılımcı A: Daha iyi örnekler gördüm. Bazı şeyleri arkadaşım daha iyi yapıyor. Onları uygulamaya çalışıyorum örneğin. Onun beni gözlemlerken verdiği önerileri uygulamaya çalışıyorum. Mesela grup çalışması yapmaktan ben korkuyordum. Sınıf karışıyor, yönetmek zor oluyor. Ama ondan küçük ipuçları yakaladım. Aynı okuma kitabını kullanıyoruz. Aynı üniteler için hazırladığı aktiviteleri gördüm. Bundan sonra ben onları o şekilde yaparım.	<u>Gözlem Çalışmalarının Mesleki Gelişim Açısından Değerlendirilmesi</u> Katılımcının öğrencilere daha iyi grup çalıştırması yaptırmayı öğrenmesi Katılımcının okuma derslerinde kullanabileceği farklı etkinlikler öğrenmesi
--	--

Katılımcı burada gözlemlendiği öğretmenden yeni şeyler öğrendiğini ve bu öğrendiklerini kendi dersinde uygulayacağını belirterek gözlem çalışmalarını öğretici olarak yorumlayıp mesleki gelişime olan katkısını desteklemektedir. Burada katılımcı uyguladığı gözlem sayesinde iyi fikirler edindiği belirterek bu fikirlerin ona faydalı olacağını dile getirmiştir. Bu ifade ile gözlem çalışmasının katılımcının öğretmenlik becerilerini de geliştirdiği söylenebilir. Yukarıda da belirtildiği gibi katılımcı öğretmenler arası gözlem çalışmalarının öğretici ve yeni fikirler verme özelliğine günlüğünde de yer vermiştir.

Tablo 4.39: Katılımcı A'nın Gözlem Çalışmaları Sonrası Yapılan Görüşmede İfade Ettiği Görüşler (Giriş 8)

Araştırmacı: Öğretmenler arası gözlem çalışmaları kurumunuzda hizmet içi eğitim olarak uygulanabilir mi? Katılımcı A: Kesinlikle uygulanabilir çünkü burada aynı dersi veren, aynı kitabı aynı anda işleyen birçok öğretmen var. Çok büyük bir kaynak aslında burası. Mesela orta öğretimde bir branştan bir iki öğretmen en fazla beş öğretmen var. Oysa bizde A kurunda 20 hoca aynı şeyi yapıyor. Birbirimize destek verebiliriz. Özellikle yeni gelen hocalar için iyi olabilir. Ben ilk öğretmenliğe başladığımda böyle bir şey olsaydı çok daha başarılı olabilirdim o sene.	<u>Gözlem Çalışmalarının Toplumsal-Ruhsal Etmenler Açısından Değerlendirilmesi</u> Gözlem çalışmaları sayesinde öğretmenlerin birbirlerine destek olmaları
--	--

Katılımcı burada “kesinlikle uygulanabilir” ifadesi ile gözlem çalışmalarının çalıştığı kurumda uygulanabileceğini açıkça ifade etmiştir. Katılımcı benzer görüşlere günlüğünde de yer vermiştir. Katılımcı çalıştığı kurumda çok sayıda öğretmenin aynı seviyedeki öğrencilere aynı konuları öğrettiklerini belirterek bu durumun öğretmenlerin birbirlerinden birçok şey öğrenmeleri açısından büyük bir üstünlük olduğunu ve birbirlerine destek olacaklarını vurgulamıştır.

Tablo 4.40: Katılımcı A'nın Gözlem Çalışmaları Sonrası Yapılan Görüşmede İfade Ettiği Görüşler (Giriş 9)

Araştırmacı: Sizce öğretmenler arası gözlem çalışmaları kurumunuzda hizmet içi eğitim olarak uygulansa öğretmenlerin mesleki gelişimine ne gibi getirisi ve götürüsü olabilir? Katılımcı A: Götürüsü olmaz. Niye zararı olsun ki? Mesleki gelişimlerine tabi ki katkı sağlar. Sırf yeni hocalar için değil tüm hocalar için. Deneyimli öğretmenler de belli bir zamandan sonra kendilerini tekrarlamaya başlıyorlar. Ben de dahilim buna. Yeni fikirler, herkes birbirinden bir şey öğrenebilir, birbirlerine yardımcı olabilir.	<u>Gözlem Çalışmalarının Mesleki Gelişim Açısından Değerlendirilmesi</u> Gözlem çalışmalarının kurumdaki öğretmenlerin mesleki gelişimine olan katkısı
--	--

Burada katılımcı öncelikle eşi ile uyguladıkları gözlem çalışmalarının kurumdaki öğretmenlerin mesleki gelişimine katkı sağlayacağını açıkça ifade etmiştir. Daha sonra katılımcı gözlem çalışmaları sayesinde öğretmenlerin birbirlerinden yeni şeyler öğreneceklerini ve birbirlerine destek olacaklarını ifade ederek gözlem çalışmalarının kurumda uygulanabileceğini bir kez daha vurgulamıştır.

Katılımcı A'nın öğretmenler arası gözlem çalışmaları ile ilgili görüşleri yukarıdaki gibidir. Katılımcı öncelikle bu çalışmaların kendi gelişimine katkıda bulunduğunu, eşinden birçok şey öğrendiğini ve gözlemlendiği derslerin eğlenceli olduğunu ifade etmiştir. Yukarıda da belirtildiği gibi katılımcı benzer ifadeleri günlüğünde de kullanmıştır. Ayrıca, katılımcı gözlem çalışmalarının bir olumlu tarafının da meslektaşlık duygusunu artırması olarak ifade etmiştir. Katılımcı ve eşi birbirlerini destekleyip birbirlerine yardımcı olmuşlardır.

Daha sonra, katılımcı gözlem çalışmalarının olumsuz bir yanının olmadığını ancak birtakım eksikliklerinin olduğunu ifade etmiştir. Bu ifadeden katılımcının uyguladıkları gözlem çalışmalarını olumlu bulduğu bir kez daha ortaya çıkmaktadır. Katılımcı ilk olarak gözlem çalışmalarının daha uzun sürmesi gerektiğini belirtmiştir. Daha sonra, öğrencilerin sınıfta bir gözlemci olduğu için her zamankinden daha fazla derse katıldıklarını ifade etmiştir. Yukarıda belirtildiği gibi bu durum aslında olumsuz olarak değerlendirilmemelidir, tam tersine bu durum öğrencilerin gelişimi açısından gayet olumludur.

Bunlara ek olarak, katılımcı önceden dersine giren yönetimdeki kişiler ile gerginlik yaşadığını çünkü yönetimdekilerin katılımcının eksik yanlarını değerlendirdiklerini belirtmiştir. Oysa, katılımcı arkadaşı ile uyguladığı gözlem çalışmalarında hiçbir gerginlik yaşamadığını ifade etmiştir. Bunun nedeni ise bu araştırma boyunca uyguladıkları gözlem çalışmalarının idari boyutunun olmaması ve katılımcının partnerine duyduğu güvendir. Zaten katılımcı günlüğünde de eşi ile aralarındaki ilişki sebebiyle gözlem çalışmaları sırasında rahat olduklarını vurgulamıştır.

Ayrıca, katılımcı eşi ile uyguladıkları her bir gözlem çalışmasının bir amacının olmasının ve birbirlerini gözlemlemeden önce neyi gözlemleyeceklerinin bilmelerinin önemli olduğunu ifade etmiştir. Daha sonra katılımcı gözlem çalışmalarının sık yapıldıkça sınıf ortamının doğallığının da korunduğunu belirtmiştir.

Bunların yanı sıra, katılımcı öğretmenler arası gözlem çalışmalarının mesleki gelişimine faydalı olduğunu açıkça belirtmiştir. Ayrıca, ders bitiminde biraraya gelip eşiyle gözlem hakkında konuştuklarında eşinin ona verdiği dönütleri gayet faydalı bulduğunu ve birkaç konuda arkadaşı sayesinde aydınlandığını belirtmesi gözlem çalışmasının katılımcı üzerindeki olumlu etkilerini göstermiştir.

Daha sonra, katılımcı gözlem çalışmalarını uygularken tüm beklentilerinin karşılandığını ifade etmiştir. Bu ifadeden katılımcının uyguladıkları gözlem çalışmalarını olumlu bulduğu bir kez daha ortaya çıkmaktadır.

Bunlara ek olarak, katılımcı gözlemlediği öğretmenden yeni şeyler öğrendiğini ve bu öğrendiklerini kendi dersinde uygulayacağını belirterek gözlem çalışmalarını öğretici olarak yorumlayıp mesleki gelişime olan katkısını bir kez daha desteklemiştir. Katılımcı benzer görüşlere günlüğünde de yer vermiştir.

Ayrıca, katılımcı gözlem çalışmalarının çalıştığı kurumda uygulanabileceğini açıkça ifade etmiştir. Katılımcı benzer görüşlere günlüğünde de yer vermiştir.

Son olarak katılımcı eşi ile uyguladıkları gözlem çalışmalarının kurumdaki öğretmenlerin mesleki gelişimine katkı sağlayacağını açıkça ifade etmiştir. Katılımcı bu ifadesi ile gözlem çalışmalarının kurumda uygulanabileceğini bir kez daha vurgulamıştır. Aşağıdaki tabloda Katılımcı A'nın öğretmenler arası gözlem çalışmaları ile ilgili görüşleri kısaca özetlenmiştir.

Tablo 4.41: Katılımcı A'nın Gözlem Çalışmaları Sonrası Yapılan Görüşmede İfade Ettiği Görüşlerin Özeti

1. Gözlem Çalışmalarının Mesleki Gelişim Açısından Değerlendirilmesi 1.1 Katılımcının gözlem sonrası eşiyle biraraya geldiklerinde birbirlerine verdikleri dönütlerin öğretmen becerilerine katkısı 1.2 Katılımcının öğrencilere kelimeleri öğretirken eş dizimleri ile birlikte sunmayı öğrenmesi 1.3 Katılımcının öğrencilere daha iyi grup çalıştırması yaptırmayı öğrenmesi 1.4 Katılımcının okuma derslerinde kullanabileceği farklı etkinlikler öğrenmesi 1.5 Gözlem çalışmalarının kurumdaki öğretmenlerin mesleki gelişimine olan katkısı
2. Gözlem Çalışmalarının Kişisel Gelişim Açısından Değerlendirilmesi 2.1 Katılımcının kendini değerlendirip sorgulayarak farkındalığının artması
3. Gözlem Çalışmalarının Toplumsal-Ruhsal Etmenler Açısından Değerlendirilmesi 3.1 Öğretmenlerin birbirlerine destek vermesi ve bundan keyif almaları 3.2 Öğretmenler arası meslektaşlık duygusunun artması 3.3 Gözlem çalışmaları boyunca gerginlik olmaması 3.4 Katılımcının eşi ile arasındaki ilişki sonucunda duyduğu rahatlık 3.5 Gözlem çalışmalarının yönetim boyutunun olmamasından dolayı katılımcının duyduğu memnuniyet 3.6 Gözlem çalışmalarının sık yapıldıkça sınıf ortamının doğallığının korunması 3.7 Gözlem çalışmalarının eğlenceli geçmesi ve mutluluk vermesi 3.8 Katılımcının yalnız olmadığını görmesi ve iyi hissetmesi 3.9 Katılımcının gözlem çalışmaları neticesinde beklentilerinin karşılanması ve mutlu hissetmesi

4.3.2 Katılımcı B

Katılımcı B'nin öğretmenler arası gözlem çalışmaları ile ilgili gözlem çalışmaları sonrası yapılan görüşmede ifade ettiği görüşleri “gözlem çalışmalarının mesleki gelişim açısından değerlendirilmesi”, “gözlem çalışmalarının kişisel gelişim açısından değerlendirilmesi” ve “gözlem çalışmalarının toplumsal-ruhsal etmenler açısından değerlendirilmesi” başlıkları adı altında üç tematik kodlama ile incelenip yorumlanmıştır. Katılımcı B'nin uyguladığı gözlem çalışmaları ile ilgili gözlem çalışmaları sonrası yapılan görüşmede ifade ettiği görüşleri aşağıdaki gibidir.

Tablo 4.42: Katılımcı B'nin Gözlem Çalışmaları Sonrası Yapılan Görüşmede İfade Ettiği Görüşler (Giriş 1)

Araştırmacı: Sizce gözlem çalışmalarının artı ve eksileri nelerdir? Katılımcı B: Öncelikle gelişimime katkıda bulundu. Daha sonra tanıdığım bir arkadaşımın orada beni gözlemlemesi psikolojik olarak beni daha çok motive etti. Birbirimize destek olmamız çok olumlu. İnsan kendini iyi hissediyor. Gözlem sonrası biraraya geldiğimizde de gayet rahattık. O esnada hani biz fikrimizi söylemeye çekiniriz ya orada gerçekten fikrini söyleyecek biri lazım. Sonra da senin arkandan konuşmaması, kimseye senin dersini anlatmaması gerek. Bu yüzden gözlem çalışmalarında partnerlerin birbirlerini seçmesi önemli. Eksileri şöyle olabilir, daha geniş vakit ayrılabilir. Daha uzun sürebilir. Bunun için idarenin öğretmenlerin ders programlarını ayarlaması gerek. Ama bence bu mümkün.	<u>Gözlem Çalışmalarının Toplumsal-Ruhsal Etmenler Açısından Değerlendirilmesi</u> Gözlem çalışmaları sayesinde öğretmenlerin birbirlerine destek olmaları ve aralarındaki meslektaşlık duygusunun artması Gözlem çalışmaları sayesinde katılımcının iyi hissetmesi <u>Gözlem Çalışmalarının Kişisel Gelişim Açısından Değerlendirilmesi</u> Gözlem çalışmalarının güdülenmeye yol açması
---	--

Burada araştırmacı katılımcıya gözlem çalışmalarının artı ve eksilerini sormuştur. Katılımcı öncelikle gözlem çalışmalarının kendi gelişimine katkıda bulunduğunu açıkça ifade etmiştir. Daha sonra katılımcı arkadaşıyla birlikte gözlem çalışmalarını uygulamaları ve birbirlerine destek olmaları sayesinde kendini daha iyi hissettiğini belirtmiştir. Bunun sonucunda da katılımcının öz güveninin arttığı söylenebilir. Sonuç olarak gözlem çalışmalarının mesleki açıdan katılımcının olumlu olarak güdülenmesini sağladığı düşünülebilir. Katılımcının “birbirimizi destek olmamız çok olumlu” ifadesi ile gözlem çalışmaları süresince katılımcıların birbirleri ile yardımlaştığı söylenebilir. Bu durum katılımcı ile arkadaşının aralarındaki meslektaşlık duygusunu da kuvvetlendirmiştir. Ayrıca katılımcı eşiyle arasındaki güven duygusunun gözlem çalışmaları için önemli bir unsur olduğunu belirtmiştir. Katılımcıların birbirlerine duydukları bu güven gözlem çalışmaları için çok önemlidir. Çünkü bu güven olmasa katılımcılar iletişime kapalı olacaklardır ve birbirlerinden yeni şeyler öğrenmeleri, gelişmeleri imkansız hale gelecektir. Bu bağlamda gözlem çalışmalarında öğretmenlerin eşlerini kendilerinin seçmesinin önemi bir kez daha vurgulanmıştır. Katılımcı, Katılımcı A ile bu konuda benzer görüştedir. Ayrıca katılımcı benzer görüşleri günlüğünde de ifade etmiştir.

Daha sonra katılımcı gözlem çalışmalarının tek eksiğinin kısa sürmesi olduğunu belirtmiştir. Katılımcı bu noktada yine Katılımcı A ile aynı görüştedir. Katılımcı bu görüşünü yine Katılımcı A gibi günlüğünde ifade etmemiştir. Bunun nedeni katılımcının günlüğünü gözlem çalışmaları sürerken tutmuş olması, bu ifadeleri ise gözlem çalışmaları sona erdikten sonra yapılan görüşmede belirtmiş olması olabilir. Yani katılımcı gözlem çalışmaları bittikten sonra gözlem çalışmaları üzerine düşünmüş ve uygulama süresinin gözlem çalışmalarında önemli olduğuna karar vermiş olabilir. Katılımcı bu soruna kendisi bir çözüm getirmiş ve yönetimin öğretmenlerin ders programlarını gözlem çalışmalarına daha fazla zaman ayrılabilir şekilde düzenleyebileceğini ifade etmiştir.

Tablo 4.43: Katılımcı B'nin Gözlem Çalışmaları Sonrası Yapılan Görüşmede İfade Ettiği Görüşler (Giriş 2)

Araştırmacı: Genel olarak gözlem çalışmaları sizin için nasıl bir deneyimdi? Katılımcı B: Bence faydalı bir deneyimdi. Birlikte çalıştığım arkadaşımın da kaynaklanan bir şey bu. Öncelikle sen öğrenci gibi öğretmeni gözlemliyorsun ve onu gözlemlerken hem ona feedback vermek açısından gözlemliyorsun hem de kendini de bir şekilde görüp değerlendiriyorsun. Farkında olmadığın iyi ya da kötü şeylerin farkına varıyorsun.	<u>Gözlem Çalışmalarının Kişisel Gelişim Açısından Değerlendirilmesi</u> Katılımcının gözlem çalışmaları sayesinde kendini değerlendirmesi ve farkındalığının artması
---	---

Katılımcı öncelikle gözlem çalışmalarının olumlu ve faydalı olduğunu ifade etmiştir. Daha sonra katılımcı arkadaşını gözlemlerken kendisini de değerlendirdiğini belirtmiştir. Bu ifadesi ile katılımcı gözlem esnasında arkadaşını bir ayna olarak algılamakta ve arkadaşını gözlemleyerek kendini de keşfetmektedir. Katılımcı gözlem çalışmaları sayesinde kendini daha iyi anlamak ve kavramak adına birtakım sorgulamalar ve değerlendirmeler yapmıştır. Katılımcı benzer görüşlere günlüğünde de yer vermiştir. Ayrıca katılımcı daha önce farkında olmadığı şeyleri gözlem çalışmaları sayesinde fark ettiğini ifade etmiştir. Bu konuda katılımcı, Katılımcı A ile aynı görüştedir. İki katılımcı da gözlem çalışmaları sayesinde kendilerini sorgulamışlardır. Bu değerlendirmeler iki katılımcının da gelişimleri açısından gayet olumludur çünkü bu değerlendirmeler sayesinde her iki katılımcı da bir öğretmen olarak sınıftaki olayları irdeleyip, derinlemesine düşünmektedirler.

Tablo 4.44: Katılımcı B'nin Gözlem Çalışmaları Sonrası Yapılan Görüşmede İfade Ettiği Görüşler (Giriş 3)

Araştırmacı: Uyguladığınız gözlem çalışmalarını geliştirmek için herhangi bir öneriniz var mı? Katılımcı B: Bence şöyle de olabilir. Bir dersi videoya çekip onun üzerinde konuşmak olabilir. Ama her hoca bunu istemeyebilir. Mesela bir de çok işe yarar bir aktivite herkesle paylaşılabilir. Genel olarak bizim uyguladığımız gözlem modelinde herşey iyiydi.	<u>Gözlem Çalışmalarının Mesleki Gelişim Açısından Değerlendirilmesi</u> Gözlem çalışmaları sayesinde öğretmenlerin farklı öğretim teknikleri öğrenmeleri <u>Gözlem Çalışmalarının Toplumsal-Ruhsal Etmenler Açısından Değerlendirilmesi</u> Öğretmenlerin gözlem çalışmaları sayesinde mesleki paylaşımlarının artması ve aralarındaki meslektaşlık bağlarının kuvvetlenmesi
---	---

Katılımcı burada eşi ile uyguladıkları gözlem çalışmalarından genel olarak olumlu söz etmiştir. Gözlem çalışmalarını geliştirmek için katılımcının önerdiği bir yöntem öğretmenlerin derslerini kameraya çekmek ve daha sonra dersi analiz etmektir. Böylelikle öğretmenler değişik teknikler görebileceklerdir. Ancak, katılımcının da belirttiği gibi her öğretmen buna izin vermeyebilir. Buna ek olarak, katılımcı öğretmenlerin ders içi uyguladıkları teknikleri birbirleriyle paylaşabileceklerini ifade etmiştir. Bu olumlu bir düşüncedir çünkü bir kurum içerisinde öğretmenlerin her konuda birbirlerine yardım etmesi ve destek olması öğretmenlere meslekleri ile ilgili olumlu bir bakış açısı kazandıracak ve aralarındaki meslektaşlık duygusu da artacaktır.

Tablo 4.45: Katılımcı B'nin Gözlem Çalışmaları Sonrası Yapılan Görüşmede İfade Ettiği Görüşler (Giriş 4)

Araştırmacı: Uyguladığınız gözlem çalışmalarını mesleki gelişiminiz açısından nasıl değerlendirirsiniz? Katılımcı B: Olumlu buluyorum. Arkadaşımdan birçok şey öğrendim. Gözlem sonrası biraraya geldiğimizde birçok şey paylaştık. İnsan sınıfta olanlar hakkında başkası ile konuşunca kendini daha iyi hissediyor. Arkadaşımı gözlemlerken doğal olarak insan kendini de sorguluyor ve kıyaslıyor. Bu durum da bence gayet olumlu. Sonuç olarak mesleki gelişimime fayda sağladı bu çalışma.	<u>Gözlem Çalışmalarının Kişisel Gelişim Açısından Değerlendirilmesi</u> Gözlem çalışmaları sayesinde öğretmenin kendini sorgulaması <u>Gözlem Çalışmalarının Toplumsal-Ruhsal Etmenler Açısından Değerlendirilmesi</u> Gözlem çalışmalarının paylaşım sağlaması Gözlem çalışmaları boyunca öğretmenlerin birbirlerine destek olmaları sonucu katılımcının iyi hissetmesi
---	--

Burada katılımcı öncelikle “mesleki gelişimime fayda sağladı” ifadesi ile öğretmenler arası gözlem çalışmalarının onun mesleki gelişimine faydalı olduğunu açıkça belirtmiştir. Katılımcı bu noktada Katılımcı A ile aynı fikirdedir. Daha sonra katılımcı arkadaşından birçok şey öğrendiğini ifade etmiştir. Katılımcının hem ders bitiminde eşiyile biraraya gelip gözlem hakkında konuştuklarında hem de gözlem esnasında öğrendiklerinden söz etmesi katılımcının mesleki açıdan gelişmekte olduğunu gösterebilir. Ayrıca katılımcının gözlem çalışmaları sayesinde kendini sorgulaması ve değerlendirmesi hem kişisel hem mesleki açıdan olumlu bir davranıştır. Buna ek olarak, katılımcının eşiyile sorunlarını paylaşması ve birbirlerine destek olmaları arkadaşlık bağlarını kuvvetlendirmiştir. Bu durum hem katılımcı hem de kurum için olumlu sonuçlar doğurabilir.

Tablo 4.46: Katılımcı B'nin Gözlem Çalışmaları Sonrası Yapılan Görüşmede İfade Ettiği Görüşler (Giriş 5)

Araştırmacı: Gözlem çalışmalarını uygularken neler öğrendiniz? Hangi açılardan beklentileriniz karşılandı? Katılımcı B: Öncelikle sorduğum bütün soruların cevaplarını aldım. Kendimle ilgili birtakım soru işaretleri vardı kafamda onların cevaplarını aldım. Genelde arkadaşımın olumlu feedback aldım ama hatalarımı da söyledi tabi. Ben de onu izlerken hem ondan bir şey öğrendim, unutulmuş bazı şeyleri yeniden hatırladım. Onu da uyardım, kendimi de uyardım. İki taraflı oldu. Mesela sınıfın cam yakasında oturanlarla daha çok muhatap olduğumuzu farkettiler. Ben onu izlerken dikkatimi çekti. Sonra kendimi düşündüm. Ben de aynı şeyi yapıyorum. Çünkü o tarafta daha çok çalışanlar oturuyor. Diğer taraf daha zayıf öğrenciler. Artık öğrencilere daha eşit davranmaya çalışıyorum. Ortak noktalarımızı gördük. Sonuçta beklentilerim karşılandı diyebilirim.	<u>Gözlem Çalışmalarının Mesleki Gelişim Açısından Değerlendirilmesi</u> Katılımcının gözlem çalışmaları sayesinde öğrencilere daha eşit davranmayı öğrenmesi <u>Gözlem Çalışmalarının Kişisel Gelişim Açısından Değerlendirilmesi</u> Gözlem çalışmaları sayesinde öğretmenin kendini sorgulaması ve farkındalığının artması <u>Gözlem Çalışmalarının Toplumsal-Ruhsal Etmenler Açısından Değerlendirilmesi</u> Katılımcının yalnız olmadığını görmesi ve iyi hissetmesi Katılımcının gözlem çalışmaları neticesinde beklentilerinin karşılanması ve mutlu hissetmesi
---	---

Burada katılımcı gözlem sonrası arkadaşı ile biraraya geldiklerinde arkadaşının ona verdiği dönütler sayesinde kendisi ile ilgili merak ettiği konular hakkında aydınlandığını ifade etmiştir. Daha sonra katılımcı arkadaşını gözlemlerken birçok şey öğrendiğini belirterek gözlem çalışmalarını öğretici olarak yorumlayıp mesleki gelişimine olan katkısını bir kez daha desteklemiştir. Bu noktada katılımcı, Katılımcı A ile aynı fikirdedir. Ayrıca katılımcı benzer görüşleri günlüğünde de ifade etmiştir. Daha sonra katılımcı gözlem çalışmaları sayesinde kendini daha iyi anlamak ve kavramak adına birtakım sorgulamalar ve değerlendirmeler yapmıştır. Katılımcı benzer görüşlere günlüğünde de yer vermiştir. Bu konuda katılımcı, Katılımcı A ile aynı görüştedir. İki katılımcı da gözlem çalışmaları sayesinde kendilerini sorgulamışlardır. Yukarıda da belirtildiği gibi bu değerlendirmeler iki katılımcının da gelişimleri açısından gayet olumludur çünkü bu değerlendirmeler sayesinde her iki katılımcı da bir öğretmen olarak sınıftaki olayları irdeleyip, derinlemesine düşünmektedirler. Buna ek olarak, katılımcı “ortak noktalarımızı gördük” ifadesi ile yalnız olmadığını anlamıştır. Arkadaşının da sınıfında benzer şeyleri yaşadığını görmek katılımcıyı rahatlatmıştır. Bu durumun katılımcıya mesleği ile ilgili olumlu bir bakış açısı kazandıracağı söylenebilir.

Tablo 4.47: Katılımcı B'nin Gözlem Çalışmaları Sonrası Yapılan Görüşmede İfade Ettiği Görüşler (Giriş 6)

Araştırmacı: Gözlem çalışmalarını uygularken hangi açılardan beklentileriniz karşılanamadı? Katılımcı B: Karşılanmayan bir beklentim yok gibi. Belki daha uzun sürse daha çok şey öğrenirdim. O kadar. Başka bir şey yok. Herşey iyiydi.	<u>Gözlem Çalışmalarının Toplumsal-Ruhsal Etmenler Açısından Değerlendirilmesi</u> Katılımcının gözlem çalışmaları neticesinde beklentilerinin karşılanması ve mutlu hissetmesi
--	---

Burada katılımcı öncelikle gözlem çalışmalarını uygularken tüm beklentilerinin karşılandığını ifade etmiştir. Bu ifadeden katılımcının uyguladıkları gözlem çalışmalarını olumlu bulduğu bir kez daha ortaya çıkmaktadır. Bu noktada katılımcı, Katılımcı A ile aynı görüştedir. Daha sonra katılımcı tek eksikliğin gözlem çalışmalarının kısa sürmesi olduğunu belirtmiştir. Katılımcı daha uzun süren gözlem çalışmalarından öğretmenlerin daha çok şey öğrenebilme olasılığının olduğunu ifade etmiştir. Bu durum giderilmeyecek bir eksiklik değildir. Katılımcı A ve Katılımcı B'nin de belirttiği gibi yönetim öğretmenlerin ders programlarını gözlem çalışmalarına daha fazla zaman ayrılabilir şekilde düzenleyebilir.

Tablo 4.48: Katılımcı B'nin Gözlem Çalışmaları Sonrası Yapılan Görüşmede İfade Ettiği Görüşler (Giriş 7)

Araştırmacı: Bütün bu öğrendiklerinizin dersinizi işlerken bir etkisi oluyor mu? Katılımcı B: Oluyor tabi. Arkadaşımdan öğrendiğim şeyleri dersime yansıtıyorum. Aynı seviyedeki öğrencilere ders veriyoruz. Bu yüzden iyi oldu. Ondan öğrendiklerimi ya da hatırladıklarımı daha rahatlıkla dersime yansıtıyorum. Mesela gözlem çalışmaları sayesinde sınıftaki başarısız öğrencilere karşı tutumum değişti ve kelime öğretiminde iyi örnekler öğrendim.	<u>Gözlem Çalışmalarının Mesleki Gelişim Açısından Değerlendirilmesi</u> Katılımcının gözlem çalışmaları sayesinde sınıftaki başarısız öğrencilere karşı tutumunu değiştirmesi Katılımcının gözlem çalışmaları sayesinde kelime öğretiminde iyi örnekler öğrenmesi
---	---

Katılımcı burada gözlemlediği öğretmenden yeni şeyler öğrendiğini ve bu öğrendiklerini kendi dersinde uyguladığını belirterek gözlem çalışmalarını öğretici olarak yorumlayıp mesleki

gelişime olan katkısını bir kez daha desteklemektedir. Bu noktada katılımcı, Katılımcı A ile benzer görüştedir. Burada katılımcı uyguladığı gözlem sayesinde yeni fikirler edindiği belirterek bu fikirleri dersinde kullandığını ifade etmiştir. Bu ifade ile gözlem çalışmasının katılımcının öğretmenlik becerilerini de geliştirdiği söylenebilir. Yukarıda da belirtildiği gibi, katılımcı öğretmenler arası gözlem çalışmalarının öğretici ve yeni fikirler verme özelliğine günlüğünde de yer vermiştir.

Tablo 4.49: Katılımcı B'nin Gözlem Çalışmaları Sonrası Yapılan Görüşmede İfade Ettiği Görüşler (Giriş 8)

Araştırmacı: Öğretmenler arası gözlem çalışmaları kurumunuzda hizmet içi eğitim olarak uygulanabilir mi?	<u>Gözlem Çalışmalarının Toplumsal-Ruhsal Etmenler Açısından Değerlendirilmesi</u>
Katılımcı B: Uygulanabilir ama daha önce dediğim gibi zaman önemli bir unsur. İdarenin de öğretmene yardımcı olması gerekir. Mesela idare demeli ki bir hocaya sen 18 saat okulasın. Bu 18 saatin tamamında hoca derse girmese çünkü bizde çok hoca var ve zaten çoğumuz 18 saat derse girmiyoruz. Bir hoca 12 saat derse girsin. Sonra kalan altı saati de gözleme ayırsın. İstemeyen hocalar olursada katılmasın. İdare kurumdaki öğretmenlerin gelişimini istiyorsa, daha kaliteli hocalar görmek istiyorsa gönüllü hocalar ile birlikte gözlem çalışmaları rahatlıkla sürebilir. Hocalar birbirlerine yardım ederler, destek olurlar. Bunun açlığını hisseden hocalar vardır.	Gözlem çalışmaları sayesinde öğretmenlerin birbirlerine yardımcı ve destek olmaları

Katılımcı burada gözlem çalışmalarını kurumdaki bütün öğretmenlerin uygulayabileceğini ifade etmiştir. Katılımcı bu noktada katılımcı A ile benzer görüştedir. Ancak yaşanabilecek tek sorunun zaman olabileceğini vurgulamıştır. Şöyle ki, katılımcı öğretmenlerin birbirlerini gözlemlemek için kendi çalışma saatleri dışında boş zamana ihtiyaçları olacağını belirtmiştir. Katılımcı bu soruna kendisi bir çözüm üreterek yönetimin öğretmenlerin ders programlarını gözlem çalışmalarına zaman bırakacak şekilde ayarlayabileceklerini ifade etmiştir. Yani, yönetimin gözlem çalışmalarını uygularken öğretmenlere yardımcı olması gerekmektedir. Kurumun başarılı olmasını arzu eden her yönetim mesleki gelişim programlarına gereken önemi verecektir. Sonuç

olarak, katılımcı öğretmenler arası gözlem çalışmalarının kurumda uygulanabileceğini düşünmektedir. Katılımcı benzer görüşleri günlüğünde de ifade etmiştir.

Tablo 4.50: Katılımcı B'nin Gözlem Çalışmaları Sonrası Yapılan Görüşmede İfade Ettiği Görüşler (Giriş 9)

Araştırmacı: Sizce öğretmenler arası gözlem çalışmaları kurumunuzda hizmet içi eğitim olarak uygulansa öğretmenlerin mesleki gelişimine ne gibi getirisi ve götürüsü olabilir?	<u>Gözlem Çalışmalarının Mesleki Gelişim Açısından Değerlendirilmesi</u>
Katılımcı B: Götürüsü zaman olabilir. Daha önce söylediğim gibi. Getirisi tabi ki olur. Öğretmenler birbirlerinden öğrenirler. Gözlem yaparken karşıdaki hoca bir şekilde ayna olur hocalara. Buradan öğreneceği çok şey vardır ya da unuttuğu şeyleri hatırlayacaktır. Hepimizin bildiği ama bir zaman sonra yapmayı bıraktığımız şeyler. Sonuçta faydalı olur hocalara.	Gözlem çalışmalarının kurumdaki öğretmenlerin mesleki gelişimine olan katkısı

Katılımcı öncelikle gözlem çalışmalarını uygulamak için zamanın gerekli olduğunu bir kez daha vurgulamıştır. Yukarıda belirtildiği gibi, zaman sorunu yönetimin öğretmenlerin ders programlarını düzenlemesiyle giderilebilir. Daha sonra katılımcı eşi ile uyguladıkları gözlem çalışmalarının kurumdaki öğretmenlerin mesleki gelişimine katkı sağlayacağını açıkça ifade etmiştir. Buna ek olarak, katılımcı gözlem çalışmaları sayesinde öğretmenlerin birbirlerinden yeni şeyler öğreneceklerini ve birbirlerine destek olacaklarını ifade ederek gözlem çalışmalarının kurumda uygulanabileceğini bir kez daha vurgulamıştır. Bu noktada katılımcı, Katılımcı A ile benzer görüştedir.

Katılımcı B'nin öğretmenler arası gözlem çalışmaları ile ilgili görüşleri yukarıdaki gibidir. Katılımcı öncelikle gözlem çalışmalarının olumlu yönlerini belirtmiştir. Katılımcı gözlem çalışmalarının kendi gelişimine katkıda bulunduğunu açıkça ifade etmiştir. Daha sonra katılımcı arkadaşıyla birlikte gözlem çalışmalarını uygulamaları ve birbirlerine destek olmaları sayesinde aralarındaki meslektaşlık duygusunun kuvvetlendiğini belirtmiştir. Katılımcı, Katılımcı A ile bu konuda benzer görüştedir. Ayrıca, katılımcı benzer görüşleri günlüğünde de ifade etmiştir.

Daha sonra, katılımcı gözlem çalışmalarının tek eksiğinin kısa sürmesi olduğunu dile getirmiştir. Katılımcı bu noktada yine Katılımcı A ile aynı görüştedir. Katılımcı bu görüşünü yine Katılımcı A gibi günlüğünde ifade etmemiştir. Katılımcı bu soruna kendisi bir çözüm getirmiş ve yönetimin öğretmenlerin ders programlarını gözlem çalışmalarına daha fazla zaman ayrılabilir şekilde düzenleyebileceğini ifade etmiştir.

Bunların yanı sıra, katılımcı gözlem çalışmalarının olumlu ve faydalı olduğunu bir kez daha yinelemiştir ve arkadaşını gözlemlerken kendisini de değerlendirdiğini belirtmiştir. Yani katılımcı gözlem çalışmaları sayesinde kendini daha iyi anlamak ve kavramak adına birtakım sorgulamalar ve değerlendirmeler yapmıştır. Katılımcı benzer görüşlere günlüğünde de yer vermiştir. Ayrıca, katılımcı daha önce farkında olmadığı şeyleri gözlem çalışmaları sayesinde fark ettiğini ifade etmiştir. Bu konuda katılımcı, Katılımcı A ile aynı görüştedir. İki katılımcı da gözlem çalışmaları sayesinde kendilerini sorgulamışlardır

Daha sonra, katılımcı öğretmenlerin ders içi uyguladıkları teknikleri birbirleriyle paylaşabileceklerini ifade etmiştir. Bu olumlu bir düşüncedir çünkü bir kurum içerisinde öğretmenlerin her konuda birbirlerine yardım etmesi ve destek olması öğretmenlere meslekleri ile ilgili olumlu bir bakış açısı kazandıracak ve aralarındaki meslektaşlık duygusu da artacaktır.

Ayrıca, katılımcı öğretmenler arası gözlem çalışmalarının onun mesleki gelişimine faydalı olduğunu açıkça belirtmiştir. Katılımcı bu noktada Katılımcı A ile aynı fikirdedir. Daha sonra katılımcı arkadaşından birçok şey öğrendiğini ifade etmiştir. Katılımcının hem ders bitiminde eşiyile biraraya gelip gözlem hakkında konuştuklarında hem de gözlem esnasında öğrendiklerinden söz etmesi katılımcının mesleki açıdan gelişim gösterdiğine işaret ediyor olabilir.

Bunlara ek olarak, katılımcı gözlem sonrası arkadaşı ile biraraya geldiklerinde arkadaşının ona verdiği dönütler sayesinde kendisi ile ilgili merak ettiği konular hakkında aydınlandığını ifade etmiştir. Daha sonra katılımcı arkadaşını gözlemlerken birçok şey öğrendiğini belirterek gözlem çalışmalarını öğretici olarak yorumlayıp mesleki gelişimine olan katkısını bir kez daha desteklemiştir. Bu noktada katılımcı Katılımcı A ile aynı fikirdedir. Ayrıca katılımcı benzer görüşleri günlüğünde de ifade etmiştir.

Bunların yanı sıra, katılımcı gözlem çalışmalarını uygularken tüm beklentilerinin karşılandığını ifade etmiştir. Bu ifadeden katılımcının uyguladıkları gözlem çalışmalarını olumlu bulduğu bir kez daha ortaya çıkmaktadır. Bu noktada katılımcı, Katılımcı A ile aynı görüştedir. Daha sonra katılımcı tek eksikliğin gözlem çalışmalarının kısa sürmesi olduğunu belirtmiştir. Katılımcı daha uzun süren gözlem çalışmalarından öğretmenlerin daha çok şey öğrenebilme olasılığının olduğunu ifade etmiştir.

Daha sonra, katılımcı gözlemlediği öğretmenden yeni şeyler öğrendiğini ve bu öğrendiklerini kendi dersinde uyguladığını belirterek gözlem çalışmalarını öğretici olarak yorumlayıp mesleki gelişime olan katkısını bir kez daha desteklemektedir. Bu noktada katılımcı, Katılımcı A ile benzer görüştedir. Katılımcı benzer görüşleri günlüğünde de ifade etmiştir.

Ayrıca, katılımcı gözlem çalışmalarını kurumdaki bütün öğretmenlerin uygulayabileceğini ifade etmiştir. Katılımcı bu noktada katılımcı A ile benzer görüştedir. Ancak yaşanabilecek tek sorunun zaman olabileceğini bir kez daha vurgulamıştır. Yukarıda da belirtildiği gibi katılımcı bu soruna kendisi bir çözüm üreterek yönetimin öğretmenlerin ders programlarını gözlem çalışmalarına zaman bırakacak şekilde ayarlayabileceklerini ifade etmiştir. Sonuç olarak katılımcı öğretmenler arası gözlem çalışmalarının kurumda uygulanabileceğini düşünmektedir. Katılımcı benzer görüşleri günlüğünde de ifade etmiştir.

Son olarak, katılımcı eşi ile uyguladıkları gözlem çalışmalarının kurumdaki öğretmenlerin mesleki gelişimine katkı sağlayacağını açıkça ifade etmiştir. Bu noktada katılımcı, Katılımcı A ile benzer görüştedir. Aşağıdaki tabloda katılımcının öğretmenler arası gözlem çalışmaları ile ilgili görüşleri özetlenmiştir.

Tablo 4.51: Katılımcı B'nin Gözlem Çalışmaları Sonrası Yapılan Görüşmede İfade Ettiği Görüşlerin Özeti

1. Gözlem Çalışmalarının Mesleki Gelişim Açısından Değerlendirilmesi 1.1 Gözlem çalışmaları sayesinde öğretmenlerin farklı öğretim teknikleri öğrenmeleri 1.2 Katılımcının gözlem çalışmaları sayesinde öğrencilere daha eşit davranmayı öğrenmesi 1.3 Katılımcının gözlem çalışmaları sayesinde sınıftaki başarısız öğrencilere karşı tutumunu değiştirmesi 1.4 Katılımcının gözlem çalışmaları sayesinde kelime öğretiminde iyi örnekler öğrenmesi 1.5 Gözlem çalışmalarının kurumdaki öğretmenlerin mesleki gelişimine olan katkısı
2. Gözlem Çalışmalarının Kişisel Gelişim Açısından Değerlendirilmesi 2.1 Gözlem çalışmalarının güdülenmeye yol açması 2.2 Katılımcının gözlem çalışmaları sayesinde kendini değerlendirmesi ve farkındalığının artması
3. Gözlem Çalışmalarının Toplumsal-Ruhsal Etmenler Açısından Değerlendirilmesi 3.1 Gözlem çalışmaları sayesinde öğretmenlerin birbirlerine destek olmaları ve aralarındaki meslektaşlık duygusunun artması 3.2 Gözlem çalışmaları sayesinde katılımcının iyi hissetmesi 3.3 Gözlem çalışmalarının paylaşım sağlaması 3.4 Katılımcının yalnız olmadığını görmesi ve iyi hissetmesi 3.5 Katılımcının gözlem çalışmaları neticesinde beklentilerinin karşılanması ve mutlu hissetmesi

4.3.3 Katılımcı C

Katılımcı C'nin öğretmenler arası gözlem çalışmaları ile ilgili gözlem çalışmaları sonrası yapılan görüşmede ifade ettiği görüşleri “gözlem çalışmalarının mesleki gelişim açısından değerlendirilmesi”, “gözlem çalışmalarının kişisel gelişim açısından değerlendirilmesi” ve “gözlem çalışmalarının toplumsal-ruhsal etmenler açısından değerlendirilmesi” başlıkları adı altında üç tematik kodlama ile incelenip yorumlanmıştır. Katılımcı C'nin uyguladığı gözlem çalışmaları ile ilgili gözlem çalışmaları sonrası yapılan görüşmede ifade ettiği görüşleri aşağıdaki gibidir.

Tablo 4.52: Katılımcı C'nin Gözlem Çalışmaları Sonrası Yapılan Görüşmede İfade Ettiği Görüşler (Giriş 1)

Araştırmacı: Sizce gözlem çalışmalarının artı ve eksileri nelerdir? Katılımcı C: Artısı, mesleki gelişimime katkı sağladı. Sonra, özellikle bizim yaptığımız modelin şöyle bir artısı var. Farklı farklı insanları görüyorsun. Farklı farklı teknikler öğreniyorsun. Bir de şeyi görüyorsun mesela farklı farklı insanları izledim ama benzer şeyleri yaptılar. Yine de her hocanın stili, ses tonu, kişiliği, konuşma tarzı, konuşma hızı, öğrencilerle iletişimi farklı olduğu için herkesde ders farklı gidiyor. Bunları görmüş oldum gözlemler sayesinde. Yani mesela her hoca kitabı bile takip ediyor olsa her birinin işleyişi farklı oluyor. Hani o öğrencinin alışışı farklı oluyor o dersi. İki hoca var mesela. Her ikisi de kitabı yapıyor. Aynı şeyleri yaptırıyor kitaptan. Fakat ikisi de farklı yaptırıyor. Görüyorsun birisinde öğrenci daha çok katılıyor. Tamamiyle bunu sağladı. Hocanın kişiliğine, o okuma parçasını yorumlayıp analiz etmesi ve işlemesine çok bağlı bir okuma dersi. Farklı hocaları gözlemlemek çok iyi oldu bu açıdan. Bir de hiç iletişimimin olmadığı hocalarla ilişki kurduk. Bu yönden de çok mutluyum. Eksileri her hocayı sadece bir kez gördüm. Onun dışında çok fazla eksisi olduğunu düşünmüyorum.	<u>Gözlem Çalışmalarının Mesleki Gelişim Açısından Değerlendirilmesi</u> Gözlem çalışmaları sayesinde farklı öğretmenleri gözlemleyerek katılımcının okuma derslerinde kullanabileceği farklı etkinlikler öğrenmesi <u>Gözlem Çalışmalarının Toplumsal-Ruhsal Etmenler Açısından Değerlendirilmesi</u> Gözlem çalışmalarının meslektaşlık duygusunu artırması
---	---

Katılımcıya gözlem çalışmalarının artıları ve eksileri sorulduğunda öncelikle mesleki gelişimine katkıda bulunduğunu açıkça ifade etmiştir. Katılımcı bu noktada Katılımcı A ve Katılımcı B ile aynı fikirdedir. Ayrıca katılımcı bu görüşünü günlüğünde de belirtmiştir. Daha sonra katılımcı aynı okuma kitabını işleyen öğretmenler olsa da farklı farklı öğretmenleri izlemenin, onların ders işleme tekniklerini görmenin kendisine bir çok şey kattığını vurgulamıştır. Uyguladığı gözlem çalışmaları sayesinde farklı öğretmenlerden yeni fikirler almasının kendisi için olumlu olduğu söylenebilir. Yani, katılımcının bu öğrendikleri sayesinde mesleki açıdan geliştiği düşünülebilir. Bunlara ek olarak, katılımcı “hiç iletişimimin olmadığı hocalarla ilişki kurduk” ifadesi ile meslektaşlarını tanıyarak mutlu olduğunu belirtmiştir. Yani, gözlem çalışmaları sayesinde

katılımcı kurumdaki diğer öğretmenlerle yakınlık kurmuştur. Bu noktada katılımcı yine Katılımcı A ve Katılımcı B ile aynı görüştedir. Bu iletişim sayesinde katılımcı ve öğretmenler arasında mesleki paylaşımların oluştuğu düşünülebilir. Bu durum kurum için de önemlidir. Şöyle ki, meslektaşlık bağları kuvvetli olan öğretmenlerin kurum için faydalı olabilecek çalışmalarda yer almaktan çekinmeyecekleri söylenebilir.

Tablo 4.53: Katılımcı C'nin Gözlem Çalışmaları Sonrası Yapılan Görüşmede İfade Ettiği Görüşler (Giriş 2)

Araştırmacı: Genel olarak gözlem çalışmaları sizin için nasıl bir deneyimdi? Katılımcı C: Genel olarak faydalı bulduğum, olumlu şeyler düşündüğüm bir deneyimdi. Bu çalışmalar boyunca keyif aldım. Herkese tavsiye ediyorum. Yani, hani keşke sürekli olsa.	<u>Gözlem Çalışmalarının Toplumsal-Ruhsal Etmenler Açısından Değerlendirilmesi</u> Katılımcının gözlem çalışmaları boyunca keyif alması
--	---

Katılımcı genel olarak gözlem çalışmalarının kendisi için faydalı ve olumlu bir deneyim olduğunu ifade etmiştir. Katılımcı bu noktada Katılımcı A ve Katılımcı B ile benzer görüştedir. Katılımcı bu görüşünü günlüğünde de belirtmiştir. Katılımcının gözlem çalışmalarını olumlu olarak değerlendirmesi mesleki açıdan geliştiğini gösterebilir.

Tablo 4.54: Katılımcı C'nin Gözlem Çalışmaları Sonrası Yapılan Görüşmede İfade Ettiği Görüşler (Giriş 3)

Araştırmacı: Uyguladığınız gözlem çalışmalarını geliştirmek için herhangi bir öneriniz var mı? Katılımcı C: Geliştirmek de değil de, farklı modeller var ya bu modeller denenebilir. Hani kişinin amacına göre kişi bir model seçebilir. Mesela benim amacım kendimi her açıdan değerlendirmek olsaydı tek bir peer seçerdim ve bir dönem boyunca onu izlerdim. Dolayısıyla kendi öğretmenliğimi de her açıdan değerlendirmiş olurum. Ama benim amacım while reading yaparken neler yapabilirim ya da iyi mi yapıyorum. Bu yüzden farklı hocaları ve farklı okuma derslerini izlemek daha uygun. Amacımı gerçekleştirdiğim için mutluyum.	<u>Gözlem Çalışmalarının Toplumsal-Ruhsal Etmenler Açısından Değerlendirilmesi</u> Katılımcının gözlem çalışmaları neticesinde amacına ulaştığı için mutlu hissetmesi
---	---

Katılımcı burada gözlem çalışmalarının öğretmenlere sunduğu olanakları ifade etmiştir. Şöyle ki, katılımcı her öğretmenin kendi amacına uygun uygulayabileceği gözlem çalışması bulunduğunu belirtmiştir. Bu imkanın olması öğretmenler için olumlu bir durumdur çünkü öğretmenler bir modelde sınırlı kalmayarak kendi gereksinimleri doğrultusunda istedikleri modeli rahatlıkla uygulayabilirler.

Tablo 4.55: Katılımcı C'nin Gözlem Çalışmaları Sonrası Yapılan Görüşmede İfade Ettiği Görüşler (Giriş 4)

Araştırmacı: Uyguladığınız gözlem çalışmalarını mesleki gelişiminiz açısından nasıl değerlendirirsiniz? Katılımcı C: Şimdi mesleki gelişim açısından izlediğimiz zaman hocaları katkıda bulundu. Yani, mesela bazı hocalardan okuma dersleri ile ilgili yeni şeyler öğrendim, bazılarında hani bazı şeyleri benim daha iyi yaptığımı gördüm. Hem iyi yanlarımı hem eksik yanlarımı görmemi sağladı. Bazı durumlarda yalnız olmadığımı gördüm. Bu açılardan katkı sağladı diyebilirim.	<u>Gözlem Çalışmalarının Mesleki Gelişim Açısından Değerlendirilmesi</u> Gözlem çalışmaları sayesinde öğretmenin okuma dersi ile ilgili yeni şeyler öğrenmesi <u>Gözlem Çalışmalarının Kişisel Gelişim Açısından Değerlendirilmesi</u> Gözlem çalışmaları sayesinde öğretmenin kendini sorgulaması ve farkındalığının artması <u>Gözlem Çalışmalarının Toplumsal-Ruhsal Etmenler Açısından Değerlendirilmesi</u> Katılımcının yalnız olmadığını görmesi ve iyi hissetmesi
---	---

Katılımcı burada gözlem çalışmalarının mesleki gelişimine olan katkısını bir kez daha ifade etmiştir. Katılımcı bu görüşünü günlüğünde de belirtmiştir. Ayrıca katılımcı bu noktada Katılımcı A ve Katılımcı B ile benzer fikirdedir. Katılımcı farklı öğretmenleri izleyerek yeni şeyler öğrendiğini ifade etmiştir. Bu da katılımcının gözlem çalışmaları sayesinde daha önce sınıfında denemediği teknikler görerek geliştiği anlamına gelebilir. Ayrıca, katılımcı farklı öğretmenleri gözlemleyerek kendini değerlendirmiştir. Katılımcı “hem iyi yanlarımı hem eksik yanlarımı gördüm” ifadesi ile gözlem çalışmaları neticesinde kendini irdeleyip sorgulayarak öğretmenliğiyle ilgili farkındalığı artmıştır. Bu katılımcının mesleki gelişimi açısından olumlu bir durumdur. Katılımcı A ve Katılımcı B de gözlem çalışmaları sayesinde kendilerini sorguladıklarını ifade etmişlerdir. Daha sonra katılımcı “bazı durumlarda yalnız olmadığımı gördüm” ifadesi ile diğer öğretmenlerle kendini kıyaslayarak ortak noktaları olduğunu belirtmiş ve bundan duyduğu mutluluğu ifade etmiştir. Bu sayede katılımcı kendini değerlendirip öğretmen becerileri ile ilgili olumlu düşünmüştür. Katılımcı bu görüşünü günlüğünde de belirtmiştir.

Tablo 4.56: Katılımcı C'nin Gözlem Çalışmaları Sonrası Yapılan Görüşmede İfade Ettiği Görüşler (Giriş 5)

Araştırmacı: Gözlem çalışmalarını uygularken neler öğrendiniz? Hangi açılardan beklentileriniz karşılandı? Katılımcı C: Öncelikle ben gözlemi severim. Yani bana katkıda bulunacağını düşündüğüm bir çalışmaydı ve beklentilerimi karşıladı. Karşılamadı dediğim pek bir şey yok. Ama şey var. Hala bir çok insanı gözlemlemek isterim. İzleme şansını bulamadığım ama izlemek istediğim bir çok insan var. Keşke onları da izleyebilsem. Mesela bir hoca özellikle farklı bir şey deneyecek ve çağırarak beni. Hani böyle önceden haber verirsin ve hocalar hazırlanır ya onu da görmek istiyorum. Şimdi ne yapıyorlarsa onu yapmaya devam ettiler. Ama hani değişik şeyler görmek açısından öyle isterdim. Bir de hani farklı hocalar gözlemledim ama hepsini bir kere gözlemlemeyeyim. En azından her birini üç kez. Ama farklı olacaklar. Her birini üçer kez izleme şansım olsa onlar hakkında daha ayrıntılı bilgim olur ve daha çok ders görmüş olurum.	<u>Gözlem Çalışmalarının Kişisel Gelişim Açısından Değerlendirilmesi</u> Katılımcının gözlem çalışmalarını faydalı bulup güdülenmesi <u>Gözlem Çalışmalarının Toplumsal-Ruhsal Etmenler Açısından Değerlendirilmesi</u> Katılımcının gözlem çalışmaları neticesinde beklentilerinin karşılanması ve mutlu hissetmesi
--	--

Katılımcı burada öncelikle gözlem çalışmalarını uygularken beklentilerinin karşılandığını açıkça ifade etmiştir. Bu katılımcının gözlem çalışmaları ile ilgili olumlu düşündüğünü göstermektedir. Yani, katılımcının gözlem çalışmalarını öğretmenler açısından önemli olduğunu düşündüğü söylenebilir. Daha sonra katılımcı daha çok öğretmen ve daha çok ders gözlemlemek istediğini belirtmiştir. Bu ifadeden gözlem çalışmalarının katılımcıda merak uyandırdığı düşünülebilir. Yani, katılımcı bu çalışmadan sonra da gözlem çalışmaları uygulayarak kendi derslerinde yararlanacağı farklı teknikler görmek istemektedir. Katılımcı benzer görüşleri günlüğünde de belirtmiştir. Katılımcının bu isteği mesleki gelişimi açısından olumlu bir gelişme olarak değerlendirilebilir.

Tablo 4.57: Katılımcı C'nin Gözlem Çalışmaları Sonrası Yapılan Görüşmede İfade Ettiği Görüşler (Giriş 6)

Araştırmacı: Gözlem çalışmalarını uygularken hangi açılardan beklentileriniz karşılanamadı? Gerçi, aslında demin de ifade ettin. Katılımcı C: Evet , yani karşılanamadığı şey yok ama sadece daha fazla olsa. Daha fazla gözlemleyebilsem. Dedğim gibi daha farklı, özel olarak hoca bir şey deneyecek gidip onu da gözlemlesem. Şimdi genelde benzer dersler izlemiş oldum. Hani mesela bir hoca readingte değişik bir while reading aktivitesi deneyeceğim dese mesela gidip onu görmeye gitsem. Nasıl oldu, işe yaradı mı diye.	<u>Gözlem Çalışmalarının Toplumsal-Ruhsal Etmenler Açısından Değerlendirilmesi</u> Katılımcının gözlem çalışmaları neticesinde beklentilerinin karşılanması ve mutlu hissetmesi
--	---

Burada katılımcı gözlem çalışmaları ile ilgili beklentilerinin karşılandığını bir kez daha yinelemiştir. Daha sonra katılımcı yukarıda da belirtildiği gibi daha çok öğretmen ve daha çok ders gözlemlemek istediğini belirtmiştir. Bu ifadeden gözlem çalışmalarının katılımcıda merak uyandırdığı düşünülebilir. Yani katılımcı bu çalışmadan sonra da gözlem çalışmaları uygulayarak kendi derslerinde yararlanacağı farklı teknikler görmek istemektedir. Yine yukarıda belirtildiği gibi katılımcı benzer görüşleri günlüğünde de belirtmiştir.

Tablo 4.58: Katılımcı C'nin Gözlem Çalışmaları Sonrası Yapılan Görüşmede İfade Ettiği Görüşler (Giriş 7)

Araştırmacı: Bütün bu öğrendiklerinizin dersinizi işlerken bir etkisi oluyor mu? Katılımcı C: Açıkçası şu anda hamileliğim yüzünden ders vermediler ama derslere girmeye başlayınca yeni öğrendiğim şeyleri katma fikri var kafamda. Mesela gözlemlediğim bir hoca çok kültürlü, bilgili bir hocaydı. Ekstra çok bilgiler verdi ara ara. Çocukların ilgisini çekecek. Mesela ansiklopedi kelimesinin kökünün nereden geldiği gibi. Mesela öyle bir kitap varmış onda kelimelerin kökenlerini anlatan. Ben dedi hergün bir kelimenin böyle tarihçesini anlatıyorum. Hem çok iyi akıllarında kalıyor, hem de keyif alıyorlar dedi. Bu derse girince ben de en azından internetten böyle şeyler araştırabilirim diye düşündüm. Bir konuda geçebilir. Bazen bir konudan öğrenciler sıkılıyor. Tam o zaman farklı bir şey anlatmak onları toplayabiliyor. Dersim olsaydı uyguluyor olurdum.	<u>Gözlem Çalışmalarının Mesleki Gelişim Açısından Değerlendirilmesi</u> Katılımcının kelimelerin kökenlerinin nereden geldiğini açıklayarak öğrencilere kelime öğretmeyi öğrenmesi
--	---

Katılımcı burada gözlemlediği öğretmenlerden yeni şeyler öğrendiğini ve bu öğrendiklerini kendi dersinde uygulayacağını belirterek gözlem çalışmalarını öğretici olarak yorumlayıp mesleki gelişime olan katkısını bir kez daha desteklemektedir. Bu noktada katılımcı, Katılımcı A ve Katılımcı B ile benzer görüştedir. Burada katılımcı uyguladığı gözlemler sayesinde yeni fikirler edindiği belirterek bu fikirleri dersinde kullanacağını ifade etmiştir. Bu ifade ile gözlem çalışmalarının katılımcının öğretmenlik becerilerini de geliştirdiği söylenebilir. Katılımcı öğretmenler arası gözlem çalışmalarının öğretici ve yeni fikirler verme özelliğine günlüğünde de yer vermiştir.

Tablo 4.59: Katılımcı C'nin Gözlem Çalışmaları Sonrası Yapılan Görüşmede İfade Ettiği Görüşler (Giriş 8)

Araştırmacı: Öğretmenler arası gözlem çalışmaları kurumunuzda hizmet içi eğitim olarak uygulanabilir mi? Katılımcı C: Uygulanabilir tabi. Gözlemlemek istediğimiz hocalar tabi buyurun gelin dediler. Hiçbiri itiraz etmedi. Mesela hiçbiri telaşlı değildi. Daha tecrübesiz olanlar biraz hazırlanmış gibiydiler. Ama tecrübeli hocalar hangi gün gelelim diye sorduğumda hiç farketmez dediler. Hatta öğrencilerine o gün söyleyenler oldu. Ben yirmi beş senelik, on beş senelik hocaları gözlemledim. Mesela ben hiçbir muhabbetim olmadığı bir hocayı gözlemledim. Ama bu gözlem sayesinde onun dersini gözlemlemiş oldum. İyi de oldu. O sayede bir tenefüsü beraber geçirdik. Ama zaman da önemli. İdare burada hocanın birincil görevi ders vermek diye düşünüyor. Ders vermediği zaman sanki iş yapmıyormuş gibi geliyor idareye. Mesela yeni hocalar için ben böyle bir talepte bulundum. Bir dönem daha az derse girsinler ki kurumu tanısinlar, gözlem yapsınlar gibi. İdare bunun bana uygulanamaz olduğunu söyledi. Yani idare de şey olması lazım. Bu tür aktiviteler yapılmalı ve hocalara bunun için zaman ayrılmalı. İşte okulda en fazla on sekiz saat çalışılıyorsa on beş saat derse girmeli hoca, üç saati de böyle şeylere ayırmalı. İdarenin mentalitesini değiştirmesi gerek.	<u>Gözlem Çalışmalarının Toplumsal-Ruhsal Etmenler Açısından Değerlendirilmesi</u> Gözlem çalışmaları sayesinde öğretmenler arası meslektaşlık duygusunun artması
--	---

Katılımcı burada gözlem çalışmalarını kurumdaki bütün öğretmenlerin uygulayabileceğini ifade etmiştir. Katılımcı bu noktada Katılımcı A ve Katılımcı B ile benzer görüştedir. Ancak yaşanabilecek tek sorunun zaman olabileceğini belirtmiştir. Ayrıca katılımcı gözlem çalışmaları sayesinde hiç tanımadığı öğretmenlerle tanışıp birlikte vakit geçirdiklerini ifade etmiştir. Buna ek olarak katılımcı böyle etkinliklerin kurumda uygulanabilmesi için yönetimin öğretmenlere destek olması gerektiğini vurgulamıştır. Katılımcı, yönetimin öğretmenlere öğretmenlik yaptıkları saatler dışında kendi gelişimleri adına çalışmalara katılabilmeleri için boş zaman sağlayarak onlara destek olması gerektiğini belirtmiştir. Katılımcı bu noktada Katılımcı A ve Katılımcı B ile

benzer görüştedir. Üç katılımcı da yönetimin öğretmenlere kolaylık sağlaması gerektiğini ifade etmiş ve yönetimin öğretmenlerin ders programlarını gözlem çalışmalarına zaman bırakacak şekilde ayarlayabileceklerini belirtmiştir. Sonuç olarak katılımcı öğretmenler arası gözlem çalışmalarının kurumda uygulanabileceğini düşünmektedir. Katılımcı benzer görüşleri günlüğünde de ifade etmiştir.

Tablo 4.60: Katılımcı C'nin Gözlem Çalışmaları Sonrası Yapılan Görüşmede İfade Ettiği Görüşler (Giriş 9)

Araştırmacı: Sizce öğretmenler arası gözlem çalışmaları kurumunuzda hizmet içi eğitim olarak uygulansa öğretmenlerin mesleki gelişimine ne gibi getirisi ve götürüsü olabilir? Katılımcı C: Tabi ki mesleki gelişimine katkı sağlar öğretmenlerin. Birisini gözlemlemek, fikir alış veriş yapmak iyi. En azından çeşitlilik katacak insanlara. Herkes kendi güçlü ve zayıf yanlarını görecektir. Bunların üzerine gitme şansı olacak. Zaten çok bireysel bir iş bizimkisi. Bir şeyleri görerek bence daha iyi gelişirsin. Götürüsü sanmıyorum ama belki zaman olabilir. Ya da bir alışma süresi olur gözlemler sürekli hale gelince. Bence çok fazla getirisi olur, götürüsü olmaz. Dediğim gibi sadece okuldaki hocaların değil en başta yönetimin bu mentaliteye sahip olup, bunu hocalara kanallandırmesi gerekiyor. Yani sadece hocaların gönüllü olup olmaması problem değil. İdari anlamda çok fazla destek gerekiyor. Bu sadece gözlemler için değil, her bir mesleki gelişim aktivitesi için geçerli.	<u>Gözlem Çalışmalarının Mesleki Gelişim Açısından Değerlendirilmesi</u> Gözlem çalışmalarının kurumdaki öğretmenlerin mesleki gelişimine olan katkısı
---	--

Katılımcı öncelikle gözlem çalışmalarının kurumdaki öğretmenlerin mesleki gelişimlerine katkıda bulunacağını belirtmiştir. Buna ek olarak, katılımcı gözlem çalışmaları sayesinde öğretmenlerin birbirlerinden yeni şeyler öğreneceklerini ve gözlemler yaparak öğretmenlerin kendilerini değerlendireceklerini ifade ederek gözlem çalışmalarının kurumda uygulanabileceğini bir kez daha vurgulamıştır. Bu noktada katılımcı, Katılımcı A ve Katılımcı B ile benzer görüştedir. Ancak, katılımcı gözlem çalışmalarını uygulamak için zamanın gerekli olduğunu bir

kez daha belirtmiştir. Yukarıda belirtildiği gibi zaman sorunu yönetimin öğretmenlerin ders programlarını düzenlemesiyle giderilebilir. Ayrıca, katılımcı gözlem çalışmaları gibi mesleki gelişim etkinliklere katılım konusunda yönetimin öğretmenlere destek olması gerektiğini ifade etmiştir. Unutulmamalıdır ki kurumlar gelişebilmek için gelişime önem veren bir politika izlemelidirler. Katılımcı bu noktada yine Katılımcı A ve Katılımcı B ile benzer görüştedir.

Katılımcı C'nin öğretmenler arası gözlem çalışmaları ile ilgili görüşleri yukarıdaki gibidir. Katılımcı öncelikle gözlem çalışmaları sayesinde mesleki açıdan geliştiğini ifade etmiş ve gözlemlediği öğretmenler ile kurduğu iletişim neticesinde aralarında mesleki paylaşımların oluştuğunu belirtmiştir. Katılımcı bu noktalarda Katılımcı A ve Katılımcı B ile benzer görüştedir.

Daha sonra, katılımcı genel olarak gözlem çalışmalarının kendisi için faydalı ve olumlu bir deneyim olduğunu ifade etmiştir. Katılımcı bu noktada yine Katılımcı A ve Katılımcı B ile benzer görüştedir. Katılımcı bu görüşünü günlüğünde de belirtmiştir.

Ayrıca, katılımcı her öğretmenin kendi amacına uygun uygulayabileceği gözlem çalışması bulunduğunu belirtmiş ve bu durumun öğretmenler için bir imkan olduğunu ifade etmiştir.

Bunlara ek olarak, katılımcı farklı öğretmenleri izleyerek yeni şeyler öğrendiğini ifade etmiş ve farklı öğretmenleri gözlemleyerek kendini değerlendirmiştir. Katılımcı A ve Katılımcı B de gözlem çalışmaları sayesinde kendilerini sorguladıklarını ifade etmişlerdir. Daha sonra katılımcı diğer öğretmenlerle kendini kıyaslayarak ortak noktaları olduğunu belirtmiş ve bundan duyduğu mutluluğu ifade etmiştir. Bu sayede katılımcı kendini değerlendirip öğretmen becerileri ile ilgili olumlu düşünmüştür. Katılımcı bu görüşünü günlüğünde de belirtmiştir.

Bununla birlikte, katılımcı gözlem çalışmalarını uygularken beklentilerinin karşılandığını açıkça ifade etmiş ve daha çok öğretmen ve daha çok ders gözlemlemek istediğini belirtmiştir. Bu ifadeden gözlem çalışmalarının katılımcıda merak uyandırdığı düşünülebilir. Katılımcı benzer görüşleri günlüğünde de belirtmiştir. Katılımcının bu isteği mesleki gelişimi açısından olumlu bir gelişme olarak değerlendirilebilir.

Daha sonra, katılımcı gözlemlediği öğretmenlerden yeni şeyler öğrendiğini ve bu öğrendiklerini kendi dersinde uygulayacağını belirterek gözlem çalışmalarını öğretici olarak yorumlayıp mesleki gelişime olan katkısını bir kez daha desteklemiştir. Bu noktada katılımcı, Katılımcı A ve Katılımcı B ile benzer görüştedir.

Ayrıca, katılımcı gözlem çalışmalarını kurumdaki bütün öğretmenlerin uygulayabileceğini ifade etmiştir. Ancak yaşanabilecek tek sorunun zaman olabileceğini belirtmiştir. Buna ek olarak katılımcı böyle etkinliklerin kurumda uygulanabilmesi için yönetimin öğretmenlere destek olması gerektiğini vurgulamıştır. Katılımcı bu noktada Katılımcı A ve Katılımcı B ile benzer görüştedir. Üç katılımcı da yönetimin öğretmenlere kolaylık sağlaması gerektiğini ifade etmiş ve yönetimin öğretmenlerin ders programlarını gözlem çalışmalarına zaman bırakacak şekilde ayarlayabileceklerini belirtmiştir.

Son olarak, katılımcı gözlem çalışmalarının kurumdaki öğretmenlerin mesleki gelişimine katkıda bulunacağını belirtmiştir. Buna ek olarak, katılımcı gözlem çalışmaları sayesinde öğretmenlerin birbirlerinden yeni şeyler öğreneceklerini ve gözlemler yaparak öğretmenlerin kendilerini değerlendireceklerini ifade ederek gözlem çalışmalarının kurumda uygulanabileceğini bir kez daha vurgulamıştır. Aşağıdaki tabloda katılımcının öğretmenler arası gözlem çalışmaları ile ilgili görüşleri bir kez daha özetlenmiştir.

Tablo 4.61: Katılımcı C'nin Gözlem Çalışmaları Sonrası Yapılan Görüşmede İfade Ettiği Görüşlerin Özeti

1. Gözlem Çalışmalarının Mesleki Gelişim Açısından Değerlendirilmesi 1.1 Gözlem çalışmaları sayesinde farklı öğretmenleri gözlemleyerek katılımcının okuma derslerinde kullanabileceği farklı etkinlikler öğrenmesi 1.2 Katılımcının kelimelerin kökenlerinin nereden geldiğini açıklayarak öğrencilere kelime öğretmeyi öğrenmesi 1.3 Gözlem çalışmalarının kurumdaki öğretmenlerin mesleki gelişimine olan katkısı
2. Gözlem Çalışmalarının Kişisel Gelişim Açısından Değerlendirilmesi 2.1 Gözlem çalışmaları sayesinde öğretmenin kendini sorgulaması ve farkındalığının artması 2.2 Katılımcının gözlem çalışmalarını faydalı bulup güdülenmesi
3. Gözlem Çalışmalarının Toplumsal-Ruhsal Etmenler Açısından Değerlendirilmesi 3.1 Gözlem çalışmalarının meslektaşlık duygusunu artırması 3.2 Katılımcının gözlem çalışmaları boyunca keyif alması 3.3 Katılımcının gözlem çalışmaları neticesinde amacına ulaştığı için mutlu hissetmesi 3.4 Katılımcının yalnız olmadığını görmesi ve iyi hissetmesi 3.5 Katılımcının gözlem çalışmaları neticesinde beklentilerinin karşılanması ve mutlu hissetmesi

4.3.4 Katılımcı D

Katılımcı D'nin öğretmenler arası gözlem çalışmaları ile ilgili gözlem çalışmaları sonrası yapılan görüşmede ifade ettiği görüşleri “gözlem çalışmalarının mesleki gelişim açısından değerlendirilmesi”, “gözlem çalışmalarının kişisel gelişim açısından değerlendirilmesi” ve “gözlem çalışmalarının toplumsal-ruhsal etmenler açısından değerlendirilmesi” başlıkları adı altında üç tematik kodlama ile incelenip yorumlanmıştır. Katılımcı D'nin uyguladığı gözlem çalışmaları ile ilgili gözlem çalışmaları sonrası yapılan görüşmede ifade ettiği görüşleri aşağıdaki gibidir.

Tablo 4.62: Katılımcı D'nin Gözlem Çalışmaları Sonrası Yapılan Görüşmede İfade Ettiği Görüşler (Giriş 1)

Araştırmacı: Sizce gözlem çalışmalarının artı ve eksileri nelerdir?	<u>Gözlem Çalışmalarının Toplumsal-Ruhsal Etmenler Açısından Değerlendirilmesi</u>
Katılımcı D: Öncelikle mesleki gelişimime faydası oldu. Daha sonra öğretmenlerle diyalogun artıyor. Ortak şeyleri paylaşıyorsun, daha bir yakınlaşma oluyor. Özdeşlikler kurulabiliyor. Böyle etkinlikler sayesinde belki oturup merhaba demeyeceğin insanlarla diyaloga girebileceğin ortamlar oluşuyor. Bu sayede bazı hocalarla diyaloga girebiliyorsun. İnsan ilişkileri açısından güzel. Bazen sosyalleşmek adına öğretmenler arası gruplaşmalar oluyor. Ama bu tür çalışmalar bunu kırabiliyor. Mesela gözlem çalışmaları sayesinde bayağı çok hoca tanıdım. Ayrıca, burdaki ortak noktamız öğrenciler, dersler. Bunu paylaşabileceğimiz en iyi insanlar burada. Burada bir insanla derdini paylaştığında ilgi alanı olduğu için ve işi olduğu için her türlü iletişim faydalı oluyor. Eksileri belki sınıf ortamını gözlemci olarak biraz değiştiriyorsun. Öğrenciler biraz gerçi başlarda sen kimsin, ne arıyorsun diye merak uyanıyor. Bir şekilde tepkilerini ya şımararak ya da garip sorular sorarak gösterebiliyorlar. Böyle şeyler var ama bu da çok olumsuz olarak uzun sürmüyor zaten. Belki ilk beş dakika. Daha sonra senin varlığın unutuluyor zaten.	Gözlem çalışmaları sayesinde öğretmenlerin birbirlerine destek olmaları ve aralarındaki meslektaşlık bağlarının kuvvetlenmesi

Katılımcıya gözlem çalışmalarının artıları ve eksileri sorulduğunda öncelikle mesleki gelişimine katkıda bulunduğunu açıkça ifade etmiştir. Katılımcı bu noktada Katılımcı A, Katılımcı B ve Katılımcı C ile aynı fikirdedir. Ayrıca katılımcı bu görüşünü günlüğünde de belirtmiştir. Bunlara ek olarak, katılımcı “öğretmenlerle ortak şeyleri paylaşıyorsun, daha bir yakınlaşma oluyor” ifadesi ile meslektaşlarıyla dertleşmekten ve onları daha yakından tanımaktan duyduğu memnuniyeti belirtmiştir. Yani, gözlem çalışmaları sayesinde katılımcı kurumdaki diğer öğretmenlerle yakınlık kurmuştur. Bu noktada katılımcı yine diğer üç katılımcı ile aynı görüştedir. Bu iletişim sayesinde katılımcı ve öğretmenler arasında mesleki paylaşımların oluştuğu düşünülebilir. Bu durum kurum için de önemlidir. Şöyle ki, meslektaşlık bağları

kuvvetli olan öğretmenlerin kurum için faydalı olabilecek çalışmalarda yer almaktan çekinmeyecekleri söylenebilir. Daha sonra katılımcı gözlem çalışmalarının tek eksik yanının sınıfa giren gözlemcinin dersin ilk dakikalarında sınıf ortamını değiştirmesi olduğunu ifade etmiştir. Ancak katılımcı bu durumun çabuk geçtiğini ve öğrencilerin gözlemcinin varlığını çok kısa bir süre sonra unuttuklarını vurgulamıştır.

Tablo 4.63: Katılımcı D'nin Gözlem Çalışmaları Sonrası Yapılan Görüşmede İfade Ettiği Görüşler (Giriş 2)

Araştırmacı: Genel olarak gözlem çalışmaları sizin için nasıl bir deneyimdi? Katılımcı D: İyi bir deneyimdi. İnsan farklılıklarını, öğretmen farklılıklarını görerek kendimi aslında değerlendirmiş oldum. O yüzden faydalı buluyorum.	<u>Gözlem Çalışmalarının Kişisel Gelişim Açısından Değerlendirilmesi</u> Katılımcının gözlem çalışmaları sayesinde kendini değerlendirmesi ve farkındalığının artması
--	---

Katılımcı öncelikle gözlem çalışmalarının olumlu ve faydalı olduğunu ifade etmiştir. Daha sonra katılımcı farklı öğretmenleri gözlemlerken kendisini de değerlendirdiğini belirtmiştir. Bu ifadesi ile katılımcı gözlem esnasında diğer öğretmenleri bir ayna olarak algılamakta ve onları gözlemleyerek kendini de keşfetmektedir. Katılımcı gözlem çalışmaları sayesinde kendini daha iyi anlamak ve kavramak adına birtakım sorgulamalar ve değerlendirmeler yapmıştır. Katılımcı benzer görüşlere günlüğünde de yer vermiştir. Bu konuda katılımcı diğer üç katılımcı ile benzer görüştedir. Dört katılımcı da gözlem çalışmaları sayesinde kendilerini sorgulamışlardır. Bu değerlendirmeler dört katılımcının da gelişimleri açısından gayet olumludur çünkü bu değerlendirmeler sayesinde dört katılımcı da bir öğretmen olarak sınıftaki olayları irdeleyip, derinlemesine düşünmektedirler.

Tablo 4.64: Katılımcı D'nin Gözlem Çalışmaları Sonrası Yapılan Görüşmede İfade Ettiği Görüşler (Giriş 3)

Araştırmacı: Uyguladığınız gözlem çalışmalarını geliştirmek için herhangi bir öneriniz var mı? Katılımcı D: Uyguladığımız modelden memnunum. Biz çok sayıda hocayı gözlemledik. Paylaşım önemli. İnsan normalde dışarıda da paylaşıyorsun, konuşuyorsun ama sınıfa girdiğin zaman olay çok daha farklı. Gerçek bir öğrenme anı, öğrenciler. Öğrenme ortamında bulunmak gözlemci olarak, dışarıdan bakan biri olarak insanın görerek bir şeyleri keşfetmesi daha iyi aslında.	<u>Gözlem Çalışmalarının Toplumsal-Ruhsal Etmenler Açısından Değerlendirilmesi</u> Gözlem çalışmalarının meslektaşlık duygusunu artırması <u>Gözlem Çalışmalarının Mesleki Gelişim Açısından Değerlendirilmesi</u> Katılımcının gözlem çalışmaları sayesinde öğrenme ile ilgili keşifler yapması
--	--

Katılımcı burada çok sayıda öğretmeni gözlemlemekten duyduğu memnuniyeti dile getirmiştir. Bu gözlemler sayesinde katılımcı öğretmenler ile paylaşım sağladığını belirtmiştir. Katılımcı bu noktada diğer üç katılımcı ile benzer görüştedir. Öğretmenler arası gözlem çalışmalarının öğretmenleri birbirine yakınlaştırdığı ve meslektaşlık duygusunu artırdığı düşünülebilir. Öğretmenlerin birbirleriyle iyi anlaşp uyum içinde olmaları hem kendileri için hem de çalıştıkları kurum için çok önemlidir çünkü iyi ilişkiler içerisinde olan öğretmenlerin çalıştıkları kurumu daha çok benimseyerek kurum için faydalı birçok organizasyonda birlikte yer alacakları söylenebilir. Katılımcı daha sonra sınıfta gözlemci olarak edindiği kazanımları ifade etmiştir. Katılımcı sınıf ortamında gerçek bir öğrenme anına şahit olmanın ve bu açıdan keşifler yapabilmenin önemini belirtmiştir. Katılımcının bu keşifler sayesinde mesleki anlamda geliştiği söylenebilir.

Tablo 4.65: Katılımcı D'nin Gözlem Çalışmaları Sonrası Yapılan Görüşmede İfade Ettiği Görüşler (Giriş 4)

Araştırmacı: Uyguladığınız gözlem çalışmalarını mesleki gelişiminiz açısından nasıl değerlendirirsiniz? Katılımcı D: Amacımız öncelikle merak ettiğimiz bir konu vardı arkadaşım. Okuma derslerinde neler oluyor, neler bitiyor. Biz bunu bulmak amacıyla yola çıktık. Tabi ki zaten izlerken kendi adımıza birçok şey gördük. Bir hocanın sınıfına giriyorsun, onun dünyasına girmiş oluyorsun. Öğrencilerle dersi nasıl işliyor, neleri benimsiyor. Kendini de onunla kıyaslıyorsun aslında. Hani bende öyle yapıyormuyum diye. Onu izlerken aslında kendini de sorguluyorsun ve kendini gözden geçiriyorsun. Ben neler yapıyorum diye karşılaştırma yapıyorsun. Farklılıkları ya da benzerlikleri görmek açısından gelişiyorsun. Bunların üzerinde düşünerek, sorgulayarak birtakım cevaplar bulup farkındalığın artıyor.	<u>Gözlem Çalışmalarının Kişisel Gelişim Açısından Değerlendirilmesi</u> Gözlem çalışmaları sayesinde öğretmenin kendini sorgulaması ve farkındalığının artması
--	---

Katılımcı burada farklı öğretmenleri gözlemleyerek öğrendiklerini ifade etmiştir. Daha sonra katılımcı yine diğer öğretmenleri gözlemlerken kendisini de değerlendirdiğini belirtmiştir. Bu ifadesi ile katılımcı gözlem esnasında diğer öğretmenleri bir ayna olarak algılamakta ve onları gözlemleyerek kendini de keşfetmektedir. Katılımcı gözlem çalışmaları sayesinde kendini daha iyi anlamak ve kavramak adına birtakım sorgulamalar ve değerlendirmeler yapmıştır. Katılımcı benzer görüşlere günlüğünde de yer vermiştir. Ayrıca katılımcı daha önce farkında olmadığı şeyleri gözlem çalışmaları sayesinde fark ettiğini ve sorunlarına çözüm bulduğunu ifade etmiştir. Bu konuda katılımcı diğer üç katılımcı ile benzer görüştedir. Dört katılımcı da gözlem çalışmaları sayesinde kendilerini sorgulamışlardır. Bu değerlendirmeler dört katılımcının da gelişimleri açısından gayet olumludur çünkü bu değerlendirmeler sayesinde dört katılımcı da bir öğretmen olarak sınıftaki olayları irdeleyip, derinlemesine düşünmektedirler.

Tablo 4.66: Katılımcı D'nin Gözlem Çalışmaları Sonrası Yapılan Görüşmede İfade Ettiği Görüşler (Giriş 5)

Araştırmacı: Gözlem çalışmalarını uygularken neler öğrendiniz? Hangi açılardan beklentileriniz karşılandı? Katılımcı D: Gözlem yapmak istediğimiz hocalar itiraz etmediler. Severe kabul ettiler. Böyle yakınmalar falan olmadı. O açıdan dayanışma olduğu için güzel. Bende bir şeyler öğrenmek hedefi vardı. Sonuçta o açıdan da olumlu olduğunu düşünüyorum. Girdiğim derslerde dikkatimi çeken, farkına vardığım ve yeni öğrendiğim şeyler de oldu. Ayrıca, gözlemlediğim insanların kendilerine has yaklaşımlarını gördüm. İnsanların kişilikleriyle bütünleşen benimsediği farklılıklar vardı. Kimi hoca daha çok interactive olmayı benimsemiş. Öğrencilerin bazı şeyleri düşünüp sorgulamasını tercih eden hocalar vardı. Bazıları sadece kitabı takip ederken bazıları kendilerinden bir şeyler katıyordu. Farklı yaklaşımlar vardı benim dersimde yaptırmadığım. Benim zaman kaybı olur ya da öğrenciler yürütemez diye düşündüğüm aktivitelerin işe yaradığını gördüm. Benim ön yargılı olduğum bazı konularda, sınıfta gitmez diye düşündüğüm şeylerde yanıldığımı gördüm.	<u>Gözlem Çalışmalarının Kişisel Gelişim Açısından Değerlendirilmesi</u> Katılımcının gözlem çalışmaları sayesinde bazı sınıf içi uygulamalar ile ilgili sahip olduğu ön yargıların ortadan kalkması <u>Gözlem Çalışmalarının Toplumsal-Ruhsal Etmenler Açısından Değerlendirilmesi</u> Gözlem çalışmaları sayesinde öğretmenlerin birbirlerine destek olmaları ve aralarındaki meslektaşlık duygusunun artması
--	---

Katılımcı burada öncelikle sınıflarına girmek üzere gözlemlemek istediği öğretmenlerden izin aldığında her bir öğretmenin olumlu bir tutum içinde olduğunu ifade etmiştir. Yani, hiçbir öğretmen gözlem çalışmaları öncesinde veya sonrasında rahatsızlık duymamıştır. Bu durum öğretmenlerin gözlem çalışmalarına sıcak baktıkları ve bu tür çalışmaları olumlu buldukları anlamına gelmektedir. Bu durumun ortaya çıkması araştırma için de önemli olabilir çünkü öğretmenlerin gözlem çalışmalarına olumsuz tepki vermemeleri sonucunda gözlem çalışmalarının kurumda hizmet içi eğitim modeli olarak uygulanabileceği düşünülebilir. Daha sonra katılımcı gözlem çalışmalarını öğretici olarak yorumlayıp gözlem çalışmalarının mesleki gelişimine olan katkısını bir kez daha desteklemiştir. Katılımcı bu noktada diğer üç katılımcı ile benzer görüştedir. Bunlara ek olarak, katılımcı gözlem çalışmaları sayesinde bazı sınıf içi olaylar hakkındaki ön yargılarının yok olduğunu ifade etmiştir. Bu ön yargılarının ortadan kalkması hem

katılımcının öğretmenlik becerilerini geliştirmesi açısından hem de daha sağlıklı bir öğretme ve öğrenme ortamının sağlanması açısından olumlu bir ilerlemedir.

Tablo 4.67: Katılımcı D'nin Gözlem Çalışmaları Sonrası Yapılan Görüşmede İfade Ettiği Görüşler (Giriş 6)

Araştırmacı: Gözlem çalışmalarını uygularken hangi açılardan beklentileriniz karşılanamadı? Katılımcı D: Aslında hiç böyle olumsuz düşünmedim. Beklentimin karşılanmadığı bir şey yok gibi. Bu mutluluk verici tabi.	<u>Gözlem Çalışmalarının Toplumsal-Ruhsal Etmenler Açısından Değerlendirilmesi</u> Katılımcının gözlem çalışmaları neticesinde beklentilerinin karşılanması ve mutlu hissetmesi
--	---

Burada katılımcı öncelikle gözlem çalışmalarını uygularken tüm beklentilerinin karşılandığını ifade etmiştir. Bu ifadeden katılımcının uyguladıkları gözlem çalışmalarını olumlu bulduğu bir kez daha ortaya çıkmaktadır. Bu noktada katılımcı diğer üç katılımcı ile benzer görüştedir.

Tablo 4.68: Katılımcı D'nin Gözlem Çalışmaları Sonrası Yapılan Görüşmede İfade Ettiği Görüşler (Giriş 7)

Araştırmacı: Bütün bu öğrendiklerinizin dersinizi işlerken bir etkisi oluyor mu? Katılımcı D: Şu anda okuma derslerine girmiyorum ama ilerisi için ben de bunu kullanabilirim dediğim farklı şeyler oldu tabi.	<u>Gözlem Çalışmalarının Mesleki Gelişim Açısından Değerlendirilmesi</u> Gözlem çalışmalarının yeni fikirler vermesi
--	--

Katılımcı burada gözlemlediği öğretmenlerden yeni şeyler öğrendiğini ve bu öğrendiklerini kendi dersinde uygulayacağını belirterek gözlem çalışmalarını öğretici olarak yorumlayıp mesleki gelişime olan katkısını bir kez daha desteklemektedir. Bu noktada katılımcı, Katılımcı A, Katılımcı B ve Katılımcı C ile benzer görüştedir. Burada katılımcı uyguladığı gözlemler sayesinde yeni fikirler edindiği belirterek bu fikirleri dersinde kullanacağını ifade etmiştir. Bu ifade ile gözlem çalışmalarının katılımcının öğretmenlik becerilerini de geliştirdiği söylenebilir. Katılımcı öğretmenler arası gözlem çalışmalarının öğretici ve yeni fikirler verme özelliğine günlüğünde de yer vermiştir.

Tablo 4.69: Katılımcı D'nin Gözlem Çalışmaları Sonrası Yapılan Görüşmede İfade Ettiği Görüşler (Giriş 8)

Araştırmacı: Öğretmenler arası gözlem çalışmaları kurumunuzda hizmet içi eğitim olarak uygulanabilir mi?	<u>Gözlem Çalışmalarının Toplumsal-Ruhsal Etmenler Açısından Değerlendirilmesi</u>
Katılımcı D: Uygulanabilir ama zaman meselesi var tabi. İdare zaman tanırsa bu tür çalışmalar rahatlıkla yürür. Bunun önemini belirtmek için idare benimsemeli öncelikle. Derse girmek gibi bu tür çalışmaların da mesleğin bir parçası olduğunu vurgulamalı. İdare bu konuya el atıp bunun da öğrenim ve öğretimin bir parçası olduğunu, bunu öyle algılayıp ders programlarının içerisine koyması güzel olur. Bu tür çalışmaların sonunda öğrenciler için de çok şey çıkar. Öğretmenler kendi aralarında fikir alışverişinde bulunup bizim öğrenci modeline uyan en iyi şey nedir. Onlara hitap eden, öğrenmelerini kolaylaştıran şeylerin tespiti için bu tür çalışmalar çok fayda sağlar. Biz arkadaşımınla reading derslerinde gördüklerimizi, hangi yaklaşımların, aktivitelerin genel olarak öğrenciler açısından fayda sağladığını bir workshop sayesinde tüm hocalara iletmeyi düşünüyoruz.	Katılımcının gözlem çalışmaları sayesinde öğrendiklerini kurumdaki diğer öğretmenler ile paylaşmak istemesi

Katılımcı burada gözlem çalışmalarını kurumdaki bütün öğretmenlerin uygulayabileceğini ifade etmiştir. Katılımcı bu noktada diğer üç katılımcı ile benzer görüştedir. Ancak yaşanabilecek tek sorunun zaman olabileceğini belirtmiştir. Buna ek olarak, katılımcı böyle etkinliklerin kurumda uygulanabilmesi için yönetimin öğretmenlere destek olması gerektiğini vurgulamıştır. Katılımcı yönetimin öğretmenlere öğretmenlik yaptıkları saatler dışında kendi gelişimleri adına çalışmalara katılabilmeleri için boş zaman sağlayarak onlara destek olması gerektiğini belirtmiştir. Katılımcı bu noktada diğer üç katılımcı ile benzer görüştedir. Dört katılımcı da yönetimin öğretmenlere kolaylık sağlaması gerektiğini ifade etmiş ve yönetimin öğretmenlerin ders programlarını gözlem çalışmalarına zaman bırakacak şekilde ayarlayabileceklerini belirtmiştir. Sonuç olarak, katılımcı öğretmenler arası gözlem çalışmalarının kurumda uygulanabileceğini düşünmektedir. Katılımcı benzer görüşleri günlüğünde de ifade etmiştir. Son olarak, katılımcı gözlem çalışmaları sayesinde izledikleri okuma derslerinde yapılan etkinlikleri bir atölye çalışması yaparak kurumdaki tüm

öğretmenlere duyuracaklarını belirtmiştir. Bu durum kurum için çok faydalıdır çünkü gözlem çalışmalarına katılan katılımcılar nasıl yeni ve farklı öğretim teknikleri gördüler ise diğer öğretmenler de bu olumlu deneyim sayesinde bu teknikleri kendi sınıflarında uygulayabilirler ve olumlu bir öğrenme süreci gerçekleşebilir.

Tablo 4.70: Katılımcı D'nin Gözlem Çalışmaları Sonrası Yapılan Görüşmede İfade Ettiği Görüşler (Giriş 9)

Araştırmacı: Sizce öğretmenler arası gözlem çalışmaları kurumunuzda hizmet içi eğitim olarak uygulansa öğretmenlerin mesleki gelişimine ne gibi getirisi ve götürüsü olabilir? Katılımcı D: Bence katkı sağlayacaktır hocalara. Öğretmenler gözlemde önce bir hedef belirler ve daha sonra bir paylaşım başlar. Bu süreç içinde bir gelişimde meydana gelir. Bu arada bu tür şeylerin kişiler arasında gizli kalması önemli. Sırdaş gibi olmalılar gözlem çalışmalarını yürütürken. İşte bir öğretmenin olumsuz görünen tarafları varsa arkadaşının yorumlarını eleştiri olarak algılamaması gerek. Bu uyarı bozacak bir şey olabilir mi kişiler arası bilemiyorum. Ama önceden hocalar eğitilebilir.	<u>Gözlem Çalışmalarının Mesleki Gelişim Açısından Değerlendirilmesi</u> Gözlem çalışmalarının kurumdaki öğretmenlerin mesleki gelişimine olan katkısı
---	--

Katılımcı öncelikle gözlem çalışmalarının kurumdaki öğretmenlerin mesleki gelişimine katkıda bulunacağını belirtmiştir. Buna ek olarak, katılımcı gözlem çalışmaları sayesinde öğretmenlerin birbirlerinden yeni şeyler öğreneceklerini ve gözlemler yaparak öğretmenlerin kendilerini değerlendireceklerini ifade ederek gözlem çalışmalarının kurumda uygulanabileceğini bir kez daha vurgulamıştır. Bu noktada katılımcı diğer üç katılımcı ile benzer görüştedir. Son olarak, katılımcı gözlem çalışmalarını yürüten öğretmenlerin birbirlerini gözlemlerken olumsuz bir tavır takınmamaları gerektiğini ve sınıf ortamının özelini başka öğretmenler ile paylaşmamalarını vurgulamıştır. Bu durumun gerçekleşmesi için katılımcı gözlem çalışmaları öncesi öğretmenlerin birbirlerine nasıl yaklaşacakları ve nasıl dönüt verecekleri konusunda aydınlanabileceklerini ifade etmiştir.

Katılımcı D'nin öğretmenler arası gözlem çalışmaları ile ilgili görüşleri yukarıdaki gibidir. Katılımcı öncelikle gözlem çalışmalarının artılarından söz etmiş ve gözlem çalışmaları sayesinde mesleki açıdan geliştiğini ifade etmiş ve gözlemlediği öğretmenler ile kurduğu iletişim neticesinde aralarında mesleki paylaşımların oluştuğunu belirtmiştir. Katılımcı bu noktalarda diğer üç katılımcı ile benzer görüştedir. Daha sonra, katılımcı gözlem çalışmalarının tek eksik yanının sınıfa giren gözlemcinin dersin ilk dakikalarında sınıf ortamını değiştirmesi olduğunu ifade etmiştir. Ancak katılımcı bu durumun çabuk geçtiğini ve öğrencilerin gözlemcinin varlığını çok kısa bir süre sonra unuttuklarını vurgulamıştır.

Ayrıca, katılımcı genel olarak gözlem çalışmalarının kendisi için faydalı ve olumlu bir deneyim olduğunu ifade etmiştir. Daha sonra katılımcı farklı öğretmenleri gözlemlerken kendisini de değerlendirdiğini belirtmiştir. Katılımcı gözlem çalışmaları sayesinde kendini daha iyi anlamak ve kavramak adına birtakım sorgulamalar ve değerlendirmeler yapmıştır. Katılımcı bu noktada yine diğer üç katılımcı ile benzer görüştedir. Katılımcı bu görüşünü günlüğünde de belirtmiştir.

Bunlara ek olarak, katılımcı çok sayıda öğretmeni gözlemlemekten duyduğu memnuniyeti dile getirmiştir. Bu gözlemler sayesinde katılımcı öğretmenler ile paylaşım sağladığını belirtmiştir. Katılımcı bu noktada diğer üç katılımcı ile benzer görüştedir. Ayrıca katılımcı sınıfta gözlemci olarak edindiği kazanımları ifade etmiştir. Katılımcı sınıf ortamında gerçek bir öğrenme anına şahit olmanın ve bu açıdan keşifler yapabilmenin önemini belirtmiştir.

Daha sonra, katılımcı farklı öğretmenleri gözlemleyerek öğrendiklerini ifade etmiş ve diğer öğretmenleri gözlemlerken kendisini de değerlendirdiğini belirtmiştir. Bu ifadesi ile katılımcı gözlem esnasında diğer öğretmenleri bir ayna olarak algılamakta ve onları gözlemleyerek kendini de keşfetmektedir. Ayrıca katılımcı daha önce farkında olmadığı şeyleri gözlem çalışmaları sayesinde fark ettiğini ve sorunlarına çözüm bulduğunu ifade etmiştir. Bu konuda katılımcı diğer üç katılımcı ile benzer görüştedir.

Bununla birlikte, katılımcı hiçbir öğretmenin gözlem çalışmaları öncesinde veya sonrasında varlığı nedeniyle rahatsızlık duymadığını belirtmiştir. Bu durum öğretmenlerin gözlem çalışmalarına sıcak baktıkları ve bu tür çalışmaları olumlu buldukları anlamına gelmektedir. Daha sonra katılımcı gözlem çalışmalarını öğretici olarak yorumlayıp gözlem çalışmalarının mesleki

gelişimine olan katkısını bir kez daha desteklemiştir. Katılımcı bu noktada diğer üç katılımcı ile benzer görüştedir. Bunlara ek olarak, katılımcı gözlem çalışmaları sayesinde bazı sınıf içi olaylar hakkındaki ön yargılarının yok olduğunu ifade etmiştir. Bu ön yargılarının ortadan kalkması hem katılımcının öğretmenlik becerilerini geliştirmesi açısından hem de daha sağlıklı bir öğretme ve öğrenme ortamının sağlanması açısından olumlu bir ilerlemedir.

Daha sonra, katılımcı gözlem çalışmalarını uygularken tüm beklentilerinin karşılandığını ifade etmiştir. Bu ifadeden katılımcının uyguladıkları gözlem çalışmalarını olumlu bulduğu bir kez daha ortaya çıkmaktadır. Bu noktada katılımcı diğer üç katılımcı ile benzer görüştedir.

Ayrıca, katılımcı gözlemlediği öğretmenlerden yeni şeyler öğrendiğini ve bu öğrendiklerini kendi dersinde uygulayacağını belirterek gözlem çalışmalarını öğretici olarak yorumlayıp mesleki gelişime olan katkısını bir kez daha desteklemektedir. Bu noktada katılımcı, Katılımcı A, Katılımcı B ve Katılımcı C ile benzer görüştedir.

Bununla birlikte, gözlem çalışmalarını kurumdaki bütün öğretmenlerin uygulayabileceğini ifade etmiştir. Ancak yaşanabilecek tek sorunun zaman olabileceğini belirtmiştir. Buna ek olarak katılımcı böyle etkinliklerin kurumda uygulanabilmesi için yönetimin öğretmenlere destek olması gerektiğini vurgulamıştır. Katılımcı bu noktada diğer üç katılımcı ile benzer görüştedir. Dört katılımcı da yönetimin öğretmenlere kolaylık sağlaması gerektiğini ifade etmiş ve yönetimin öğretmenlerin ders programlarını gözlem çalışmalarına zaman bırakacak şekilde ayarlayabileceklerini belirtmiştir.

Son olarak, katılımcı gözlem çalışmalarının kurumdaki öğretmenlerin mesleki gelişimlerine katkıda bulunacağını belirtmiştir. Aşağıdaki tabloda katılımcının öğretmenler arası gözlem çalışmaları ile ilgili görüşleri bir kez daha özetlenmiştir.

Tablo 4.71: Katılımcı D'nin Gözlem Çalışmaları Sonrası Yapılan Görüşmede İfade Ettiği Görüşlerin Özeti

1. Gözlem Çalışmalarının Mesleki Gelişim Açısından Değerlendirilmesi 1.1 Katılımcının gözlem çalışmaları sayesinde öğrenme ile ilgili keşifler yapması 1.2 Katılımcının gözlem çalışmaları sayesinde yeni fikirler öğrenmesi 1.3 Gözlem çalışmalarının kurumdaki öğretmenlerin mesleki gelişimine olan katkısı
2. Gözlem Çalışmalarının Kişisel Gelişim Açısından Değerlendirilmesi 2.1 Katılımcının gözlem çalışmaları sayesinde kendini değerlendirmesi ve farkındalığının artması 2.2 Katılımcının gözlem çalışmaları sayesinde bazı sınıf içi uygulamalar ile ilgili sahip olduğu ön yargıların ortadan kalkması
3. Gözlem Çalışmalarının Toplumsal-Ruhsal Etmenler Açısından Değerlendirilmesi 3.1 Gözlem çalışmaları sayesinde öğretmenlerin birbirlerine destek olmaları ve aralarındaki meslektaşlık bağlarının kuvvetlenmesi 3.2 Katılımcının gözlem çalışmaları neticesinde beklentilerinin karşılanması ve mutlu hissetmesi 3.3 Katılımcının gözlem çalışmaları sayesinde öğrendiklerini kurumdaki diğer öğretmenler ile paylaşmak istemesi

4.4 Katılımcıların Gözlem Çalışmaları Sonrası Yapılan Görüşmede İfade Ettikleri Ortak Görüşler

Yukarıda ifade edildiği gibi, araştırmaya katılan dört katılımcının öğretmenler arası gözlem çalışmaları ile ilgili görüşlerini ortaya koymak için katılımcılar ile gözlem çalışmaları sonrası yapılan görüşmelerinin ses kayıtlarının çeviri yazıları incelenmiş ve bu çeviri yazılarında geçen katılımcıların öğretmenler arası gözlem çalışmaları ile ilgili görüşleri içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir. Yukarıda, araştırmaya katılan bu dört öğretmenin gözlem çalışmaları sonrası yapılan görüşmede öğretmenler arası gözlem çalışmaları ile ilgili ifade ettikleri görüşleri incelenip yorumlanmıştır. Bu bölümde ise dört katılımcının gözlem çalışmaları sonrası yapılan görüşmede öğretmenler arası gözlem çalışmaları ile ilgili ortak görüşleri sunulmuştur. Katılımcıların gözlem çalışmaları ile ilgili ortak görüşleri aşağıdaki gibidir.

4.4.1 Gözlem Çalışmalarının Mesleki Gelişim Açısından Değerlendirilmesi

1. Dört katılımcı da gözlem çalışmaları sayesinde mesleki açıdan geliştiklerini ifade etmişlerdir. Yani, gözlem çalışmaları neticesinde yeni şeyler öğrendiklerini ve bu sayede öğretmenlik becerilerinin geliştiğini vurgulamışlardır.
2. Dört katılımcı da gözlem çalışmaları sayesinde kurumdaki öğretmenlerin mesleki açıdan gelişeceklerini ifade etmişlerdir.
3. İki katılımcı (Katılımcı A ve Katılımcı C) okuma derslerinde kullanabileceği farklı etkinlikler öğrendiklerini ifade etmişlerdir.
4. Bir katılımcı (Katılımcı A) gözlem sonrası eşiyile biraraya geldiklerinde birbirlerine verdikleri dönütlerin öğretmen becerilerine katkıda bulunduğunu ifade etmiştir.
5. Bir katılımcı (Katılımcı A) öğrencilere kelimeleri öğretirken eş dizimleri ile birlikte sunmayı öğrendiğini ifade etmiştir.
6. Bir katılımcı (Katılımcı A) öğrencilere daha iyi grup çalıştırması yaptırmayı öğrendiğini ifade etmiştir.
7. Bir katılımcı (Katılımcı B) gözlem çalışmaları sayesinde öğrencilere daha eşit davranmayı öğrendiğini ifade etmiştir.
8. Bir katılımcı (Katılımcı B) gözlem çalışmaları sayesinde kelime öğretiminde iyi örnekler öğrendiğini ifade etmiştir.
9. Bir katılımcı (Katılımcı C) kelimelerin kökenlerinin nereden geldiğini açıklayarak öğrencilere kelime öğretmeyi öğrendiğini ifade etmiştir.
10. Bir katılımcı (Katılımcı D) gözlem çalışmaları sayesinde öğrenme ile ilgili keşifler yaptığını ifade etmiştir.

11. Bir katılımcı (Katılımcı D) gözlem çalışmaları sayesinde yeni fikirler öğrendiğini ifade etmiştir.

4.4.2 Gözlem Çalışmalarının Kişisel Gelişim Açısından Değerlendirilmesi

1. Dört katılımcı da gözlem çalışmaları sayesinde kendilerini değerlendirip sorgulayarak farkındalıklarının arttığını ifade etmişlerdir.

2. İki katılımcı (Katılımcı B ve Katılımcı C) gözlem çalışmaları sayesinde güdülendiklerini ifade etmişlerdir.

3. Bir katılımcı (Katılımcı D) gözlem çalışmaları sayesinde bazı sınıf içi uygulamalar ile ilgili sahip olduğu ön yargıların ortadan kalktığını ifade etmiştir.

4.4.3 Gözlem Çalışmalarının Toplumsal-Ruhsal Etmenler Açısından Değerlendirilmesi

1. Dört katılımcı da gözlem çalışmaları sayesinde öğretmenlerin birbirlerine destek olduklarını ve aralarındaki meslektaşlık bağlarının kuvvetlendiğini ifade etmişlerdir.

2. Dört katılımcı da gözlem çalışmaları sayesinde beklentilerinin karşılandığını ve mutlu hissettiklerini ifade etmişlerdir.

3. Üç katılımcı (Katılımcı A, Katılımcı B ve Katılımcı C) gözlem çalışmaları sayesinde yalnız olmadıklarını görüp iyi hissettiklerini ifade etmişlerdir.

4. İki katılımcı (Katılımcı A ve Katılımcı C) gözlem çalışmaları boyunca keyif aldıklarını ifade etmişlerdir.

5. Bir katılımcı (Katılımcı A) gözlem çalışmalarının eğlenceli geçtiğini ve mutluluk verdiğini ifade etmiştir.

6. Bir katılımcı (Katılımcı A) gözlem çalışmaları boyunca gerginlik yaşanmadığını ifade etmiştir.

7. Bir katılımcı (Katılımcı A) gözlem çalışmalarını birlikte uyguladığı eşiyle aralarındaki ilişki sonucu gözlem çalışmaları boyunca rahat hissettiğini ifade etmiştir.
8. Bir katılımcı (Katılımcı A) gözlem çalışmalarının yönetim boyutunun olmamasından dolayı memnun olduğunu ifade etmiştir.
9. Bir katılımcı (Katılımcı A) gözlem çalışmalarının sık yapıldıkça sınıf ortamının doğallığının korunduğunu ifade etmiştir.
10. Bir katılımcı (Katılımcı C) gözlem çalışmaları neticesinde amacına ulaştığı için mutlu hissettiğini ifade etmiştir.
11. Bir katılımcı (Katılımcı D) gözlem çalışmaları sayesinde öğrendiklerini kurumdaki diğer öğretmenler ile paylaşmak istediğini ifade etmiştir.

Katılımcıların öğretmenler arası gözlem çalışmaları sonrası yapılan görüşmelerde ifade ettikleri görüşleri yukarıdaki gibidir. Daha önce de belirtildiği gibi bu bölümde ifade edilen görüşler katılımcıların gözlem çalışmaları sonrası öğretmenler arası gözlem çalışmaları ile ilgili açıkladıkları beyanlarıdır. Yukarıda belirtildiği gibi katılımcıların görüşleri içerik analizi yöntemi ile incelenip yorumlanmıştır.

Tezin bir sonraki bölümünde katılımcıların hem gözlem çalışmaları boyunca tuttıkları günlüklerinde belirttikleri görüşler hem de gözlem çalışmaları sonrası yapılan görüşmelerde ifade ettikleri görüşlerinin incelenmesi sonucunda çıkan sonuçlar birlikte değerlendirilip açıklanmıştır. Katılımcıların günlüklerinde ve gözlem çalışmaları sonrası yapılan görüşmelerde ifade ettikleri görüşleri aşağıdaki gibidir.

4.5 Katılımcıların Gözlem Çalışmaları Boyunca Tuttukları Günlüklerde ve Gözlem Çalışmaları Sonrası Yapılan Görüşmede İfade Ettikleri Görüşlerinin Değerlendirilmesi

Bu bölümde katılımcıların gözlem çalışmaları boyunca tuttukları günlüklerinde ve gözlem çalışmaları sonrası yapılan görüşmede öğretmenler arası gözlem çalışmaları ile ilgili ifade ettikleri görüşleri ortak olarak ele alınıp sunulmuştur. Katılımcıların öğretmenler arası gözlem çalışmaları ile ilgili görüşleri aşağıdaki gibidir.

4.5.1 Gözlem Çalışmalarının Mesleki Gelişim Açısından Değerlendirilmesi

1. Dört katılımcı da gözlem çalışmaları sayesinde mesleki açıdan geliştiklerini ifade etmişlerdir. Yani, gözlem çalışmaları neticesinde yeni şeyler öğrendiklerini ve bu sayede öğretmenlik becerilerinin geliştiğini vurgulamışlardır. Dört katılımcı da bu görüşlerine hem günlüklerinde hem de gözlem sonrası yapılan görüşmede yer vermişlerdir.

2. Dört katılımcı da gözlem çalışmaları sayesinde kurumdaki öğretmenlerin mesleki açıdan gelişeceklerini ifade etmişlerdir. Dört katılımcı da bu görüşlerine hem günlüklerinde hem de gözlem sonrası yapılan görüşmede yer vermişlerdir.

3. Üç katılımcı (Katılımcı A, Katılımcı B ve Katılımcı C) gözlem çalışmaları sayesinde okuma derslerinde kullanabilecekleri yeni ve farklı aktiviteler öğrendiklerini belirtmişlerdir. Katılımcı A bu görüşüne hem günlüğünde hem gözlem sonrası yapılan görüşmede yer vermiştir. Katılımcı B bu görüşüne sadece günlüğünde yer vermiştir. Katılımcı C ise bu görüşüne sadece gözlem sonrası yapılan görüşmede yer vermiştir.

4. Bir katılımcı (Katılımcı A) gözlem sonrası eşiyle biraraya geldiklerinde birbirlerine verdikleri dönütlerin öğretmen becerilerine katkıda bulunduğunu ifade etmiştir. Katılımcı A bu görüşüne hem günlüğünde hem gözlem sonrası yapılan görüşmede yer vermiştir.

5. Bir katılımcı (Katılımcı A) öğrencilere kelimeleri öğretirken eş dizimleri ile birlikte sunmayı öğrendiğini ifade etmiştir. Katılımcı A bu görüşüne hem günlüğünde hem gözlem sonrası yapılan görüşmede yer vermiştir.

6. Bir katılımcı (Katılımcı A) edilgen yapıların öğretimi ile ilgili farklı bir yöntem öğrendiğini ifade etmiştir. Katılımcı A bu görüşüne sadece günlüğünde yer vermiştir.

7. Bir katılımcı (Katılımcı A) kendisine verilen dönütler sayesinde hızlı İngilizce konuştuğunu öğrenip daha yavaş ve anlaşılır İngilizce konuştuğunu ifade etmiştir. Katılımcı A bu görüşüne sadece günlüğünde yer vermiştir.

8. Bir katılımcı (Katılımcı A) gözlem çalışmaları sayesinde ders esnasında öğrencilere daha anlaşılır talimatlar vermeyi öğrendiğini ifade etmiştir. Katılımcı A bu görüşüne sadece günlüğünde yer vermiştir.

9. Bir katılımcı (Katılımcı A) okuma derslerinde öğrencilerin sözlük kullanmaları ile ilgili yeni bir fikir edindiğini ifade etmiştir. Katılımcı A bu görüşüne sadece günlüğünde yer vermiştir.

10. Bir katılımcı (Katılımcı A) öğrencilere daha iyi grup çalıştırması yaptırmayı öğrendiğini ifade etmiştir. Katılımcı A bu görüşüne sadece gözlem sonrası yapılan görüşmede yer vermiştir.

11. Bir katılımcı (Katılımcı B) gözlem çalışmaları sayesinde kelime öğretiminde iyi örnekler öğrendiğini ifade etmiştir. Katılımcı B bu görüşüne hem günlüğünde hem gözlem sonrası yapılan görüşmede yer vermiştir.

12. Bir katılımcı (Katılımcı B) gözlem çalışmaları sayesinde öğrencilere daha eşit davranmayı öğrendiğini ifade etmiştir. Katılımcı B bu görüşüne sadece gözlem sonrası yapılan görüşmede yer vermiştir.

13. Bir katılımcı (Katılımcı C) gözlem çalışmaları sayesinde okuma derslerinde ses tonunu doğru kullanmasını öğrendiğini ifade etmiştir. Katılımcı C bu görüşüne sadece günlüğünde yer vermiştir.

14. Bir katılımcı (Katılımcı C) gözlem çalışmaları sayesinde okuma derslerinde daha aktif olması gerektiğini öğrendiğini ifade etmiştir. Katılımcı C bu görüşüne sadece günlüğünde yer vermiştir.

15. Bir katılımcı (Katılımcı C) gözlem çalışmaları sayesinde okuma derslerinde öğrencilere okuma parçaları ile ilgili daha etkili sorular sorması gerektiğini öğrendiğini ifade etmiştir. Katılımcı C bu görüşüne sadece günlüğünde yer vermiştir.

16. Bir katılımcı (Katılımcı C) kelimelerin kökenlerinin nereden geldiğini açıklayarak öğrencilere kelime öğretmeyi öğrendiğini ifade etmiştir. Katılımcı C bu görüşüne sadece gözlem sonrası yapılan görüşmede yer vermiştir.

17. Bir katılımcı (Katılımcı D) gözlem çalışmaları sayesinde okuma derslerinde kullanabileceği iyi bir ders planı gördüğünü ifade etmiştir. Katılımcı D bu görüşüne sadece günlüğünde yer vermiştir.

18. Bir katılımcı (Katılımcı D) gözlem çalışmaları sayesinde öğrenme ile ilgili keşifler yaptığını ifade etmiştir. Katılımcı D bu görüşüne sadece gözlem sonrası yapılan görüşmede yer vermiştir.

19. Bir katılımcı (Katılımcı D) gözlem çalışmaları sayesinde yeni fikirler öğrendiğini ifade etmiştir. Katılımcı D bu görüşüne sadece gözlem sonrası yapılan görüşmede yer vermiştir.

4.5.2 Gözlem Çalışmalarının Kişisel Gelişim Açısından Değerlendirilmesi

1. Dört katılımcı da gözlem çalışması sonucunda kendilerini değerlendirip sorgulayarak farkındalıklarının arttığını ifade etmişlerdir. Katılımcılar bu görüşe hem günlüklerinde hem de gözlem sonrası yapılan görüşmede yer vermişlerdir.

2. Dört katılımcı da gözlem çalışmaları sayesinde öz güvenlerinin arttığını ifade etmişlerdir. Katılımcılar bu görüşe sadece günlüklerinde yer vermişlerdir.

3. Üç katılımcı (Katılımcı A, Katılımcı B ve Katılımcı C) gözlem çalışmalarının güdülenmeye yol açtığını ifade etmişlerdir. Katılımcı A bu görüşe sadece günlüğünde yer vermiştir. Katılımcı B ve Katılımcı C ise bu görüşe hem günlüklerinde hem de gözlem sonrası yapılan görüşmede yer vermişlerdir.

4. Bir katılımcı (Katılımcı B) gözlem çalışmaları boyunca eş olduğu arkadaşıyla konuşarak geliştiğini ifade etmiştir. Katılımcı B bu görüşe sadece günlüğünde yer vermiştir.

5. Bir katılımcı (Katılımcı D) gözlem çalışmaları sayesinde bazı sınıf içi uygulamalar ile ilgili sahip olduğu ön yargıların ortadan kalktığını ifade etmiştir. Katılımcı D bu görüşe sadece gözlem sonrası yapılan görüşmede yer vermiştir.

4.5.3 Gözlem Çalışmalarının Toplumsal-Ruhsal Etmenler Açısından Değerlendirilmesi

1. Dört katılımcı da gözlem çalışmaları sayesinde öğretmenlerin birbirlerine destek olduklarını ve aralarındaki meslektaşlık duygusunun arttığını ifade etmişlerdir. Katılımcılar bu görüşe hem günlüklerinde hem de gözlem sonrası yapılan görüşmede yer vermişlerdir.

2. Dört katılımcı da gözlem çalışmaları sayesinde beklentilerinin karşılandığını ve mutlu hissettiklerini ifade etmişlerdir. Katılımcılar bu görüşe sadece gözlem sonrası yapılan görüşmede yer vermişlerdir.

3. Üç katılımcı (Katılımcı A, Katılımcı B ve Katılımcı D) gözlem çalışmaları sayesinde ruhsal açıdan iyi hissettiklerini ifade etmişlerdir. Katılımcılar bu görüşe sadece günlüklerinde yer vermişlerdir.

4. Üç katılımcı (Katılımcı A, Katılımcı B ve Katılımcı C) gözlem çalışmaları sayesinde yalnız olmadıklarını görüp iyi hissettiklerini ifade etmişlerdir. Katılımcılar bu görüşe sadece gözlem sonrası yapılan görüşmede yer vermişlerdir.

5. İki katılımcı (Katılımcı A ve Katılımcı C) gözlem çalışmaları boyunca keyif aldıklarını ifade etmişlerdir. Katılımcılar bu görüşe sadece gözlem sonrası yapılan görüşmede yer vermişlerdir.

6. Bir katılımcı (Katılımcı A) gözlem çalışmaları boyunca gerginlik yaşanmadığını ifade etmiştir. Katılımcı bu görüşe sadece gözlem sonrası yapılan görüşmede yer vermiştir.

7. Bir katılımcı (Katılımcı A) gözlem çalışmalarını birlikte uyguladığı eşiyle aralarındaki ilişki sonucu gözlem çalışmaları boyunca rahat hissettiğini ifade etmiştir. Katılımcı bu görüşe sadece gözlem sonrası yapılan görüşmede yer vermiştir.

8. Bir katılımcı (Katılımcı A) gözlem çalışmalarının yönetim boyutunun olmamasından dolayı memnun olduğunu ifade etmiştir. Katılımcı bu görüşe sadece gözlem sonrası yapılan görüşmede yer vermiştir.

9. Bir katılımcı (Katılımcı A) gözlem çalışmalarının sık yapıldıkça sınıf ortamının doğallığının korunduğunu ifade etmiştir. Katılımcı bu görüşe sadece gözlem sonrası yapılan görüşmede yer vermiştir.

10. Bir katılımcı (Katılımcı C) gözlem çalışmaları neticesinde amacına ulaştığı için mutlu hissettiğini ifade etmiştir. Katılımcı bu görüşe sadece gözlem sonrası yapılan görüşmede yer vermiştir.

11. Bir katılımcı (Katılımcı C) gözlem çalışmaları esnasında öğretmenlerin ve öğrencilerin gözlemcinin varlığından etkilenmediklerini ve rahat hissettiklerini ifade etmiştir. Katılımcı bu görüşe sadece günlüğünde yer vermiştir.

12. Bir katılımcı (Katılımcı D) gözlem çalışmaları sayesinde öğretmenlerin ortak yönlerini keşsettiklerini ve ruhsal olarak rahatladıklarını ifade etmiştir. Katılımcı bu görüşe sadece günlüğünde yer vermiştir.

13. Bir katılımcı (Katılımcı D) gözlem çalışmaları sayesinde öğrendiklerini kurumdaki diğer öğretmenler ile paylaşmak istediğini ifade etmiştir. Katılımcı bu görüşe sadece gözlem sonrası yapılan görüşmede yer vermiştir.

Bu araştırmadaki katılımcı öğretmenlerin öğretmenler arası gözlem çalışmaları ile ilgili görüşleri yukarıdaki gibidir. Bir sonraki bölümde sonuçlar, araştırmanın yürütüldüğü kurumda uygulanmak üzere geliştirilmiş hizmet içi mesleki gelişim modeli ve araştırmacının izlenim ve kazanımları yer almaktadır.

5. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Günümüzde öğretmen gelişimi okullardaki eğitim kalitesini yükseltebilmek için vazgeçilmez bir unsurdur. Öğretmenler mesleklerindeki yeniliklere ve gelişimlere ayak uydurabilmek için sürekli öğrenmeye açık olmalıdırlar. Öğretmenlerin meslek hayatları boyunca devam etmesi gereken eğitimleri için okulların sunduğu hizmet içi eğitim programlarına katılım büyük bir önem taşır. Başarılı hizmet içi eğitim programları öğretmenlik becerilerini sürekli geliştirmek için öğretmenlere imkanlar sunmalıdır.

Oysa, geleneksel hizmet içi eğitim programlarının öğretmen gelişimine olan etkisinin az olduğu söylenebilir. Bunun nedenleri bu tür programların hem nicel hem nitel olarak yetersizliği ya da kurumların öğretmen gelişimini destekleyen bir politikası olmamasından kaynaklanabilir. Şöyle ki, geleneksel hizmet içi eğitim programları öğretmenlere sunulan atölye çalışmaları veya seminerlerden oluşmaktadır. Çoğu öğretmen bu tür çalışmalara katılmak istemeyebilir çünkü bu programların içerikleri genellikle öğretmenlere danışmadan hazırlanır. Bu nedenle de öğretmenler bu çalışmaları sahiplenmeyebilirler ve kendilerine hiçbir faydasının olmadığını düşünebilirler.

Bununla birlikte, bazı hizmet içi eğitim programları yeni becerileri öğrenme ve pratik etme konusunda öğretmenlere yeterli vakit tanımamaktadır. Genellikle bir kez yapılan sunumlardan oluşan eğitim programlarında öğretmenler pasif bir şekilde oturup dışarıdan gelen eğitmeni dinlemekten başka pek bir şey yapmamaktadırlar. Dışarıdan gelen bu eğitmenler yeni programlar veya yaklaşımlar hakkında bilgi verir ama bu uzun vadede sağlıklı sonuçlar elde edebilmek için elbette yeterli değildir.

Günümüzde yukarıda söz edilen olumsuzluklardan etkilenmemek için hizmet içi eğitim programları öğretmeni merkeze koymaktadır. Yani, öğretmen kendi gelişimi için öncelikle kendi sorumlu olmalıdır. Öğretmen artık seminerlerde oturan pasif bir dinleyici olmaktan çıkmış, kendi öğretmenlik becerilerini geliştirmek için sınıfında meydana gelen uygulamaları, olayları derinlemesine düşünen, bu olayları irdeleyip sorgulayan, araştıran ve kendi çözümlerini üreten aktif bir kişi haline dönüşmüştür. Yani, öğretmenin görevi artık sadece öğrencilere ders anlatmakla sınırlı değildir. Öğretmen her açıdan kendini geliştirmekle de yükümlüdür.

Öğretmen gelişiminde öğretmeni merkeze koyan yaklaşımlardan biri de öğretmenler arası gözlem çalışmalarıdır. Bu çalışmalarda amaç öğretmenlerin birlikte çalışarak ve birbirlerine destek olarak kendi gelişimlerini sağlamaktır. Öğretmenlerin birbirlerini gözlemlemelerindeki amaç kesinlikle birbirlerini eleştirmek değildir. Tam tersine amaç bir öğretmenin bir ya da daha fazla öğretmeni gözlemleyerek kendini değerlendirmesi, sorgulaması ve neticede kendisiyle ilgili farkındalığının artmasıdır. Böylelikle okullar öğretmenlerin sadece işlerini yaptıkları yani öğrettikleri bir yer değil aynı zamanda öğrendikleri bir yer haline de gelir.

Daha önceden de ifade edildiği gibi bu araştırmanın birinci amacı İstanbul Teknik Üniversitesi Yabancı Diller Yüksek Okulu, İngilizce Hazırlık Bölümünde çalışan İngilizce öğretmenleri ile öğretmenler arası gözlem çalışmaları yürüterek bu çalışmaların katılımcıların mesleki gelişimlerine olan katkısı hakkındaki görüşlerini ortaya çıkarmak ve bunun sonucunda bu araştırmanın yapıldığı kurumda uygulanabilirliğini saptamaktır. Araştırmanın bir diğer amacı ise, araştırmanın sonuçları doğrultusunda kurumda yürütülecek bir hizmet içi mesleki gelişim modeli ortaya koymaktır. Bu amaçla yürütülen çalışmada dört gönüllü öğretmen iki ay boyunca gözlem çalışmalarını uygulamışlardır. Bu öğretmenlerin gözlem çalışmaları ile ilgili görüşleri çalışma boyunca tutmuş oldukları günlükler ve gözlem sonrası yapılan görüşmenin ses kayıtlarının çeviri yazılarının çözümlenmesi sonucu ortaya çıkartılmıştır.

Tezin bir önceki bölümünde elde edilen verilerin çözümlemeleri ve yorumlar sunulmuştur. Bu bölümde ise sonuçlar, bu sonuçlar doğrultusunda araştırmanın yapıldığı kurumda uygulanmak üzere geliştirilmiş bir hizmet içi mesleki gelişim modeli ve araştırmacının izlenim ve kazanımları yer almaktadır.

5.1 Sonuçlar

Yukarıda da belirtildiği gibi bu bölümde sonuçlar aktarılmıştır. Bir önceki bölümde elde edilen veriler incelenip çözümlenirken katılımcıların günlüklerinde ve gözlem çalışmaları sonrası yapılan görüşmede öğretmenler arası gözlem çalışmaları ile ilgili ifade ettikleri görüşleri üç tematik kodlama ile adlandırılmış ve çözümlenmiştir. Bu nedenle bu bölümde de, ortaya çıkan görüşler bu üç tematik kodlama başlıkları altında sunulup değerlendirilmiştir. Katılımcı öğretmenlerin öğretmenler arası gözlem çalışmaları ile ilgili görüşlerini ortaya çıkarmayı amaçlayan araştırmanın sonuçları aşağıdaki gibidir.

5.1.1 Gözlem Çalışmalarının Mesleki Gelişim Açısından Değerlendirilmesi

Araştırmaya katılan dört öğretmen de gözlem çalışmaları sayesinde mesleki açıdan geliştiklerini ifade etmişlerdir. Yani, gözlem çalışmaları neticesinde yeni şeyler öğrendiklerini ve bu sayede öğretmenlik becerilerinin geliştiğini vurgulamışlardır. Katılımcılar mesleki açıdan geliştiklerini belirtirken gözlemledikleri öğretmenlerden öğrendikleri belirgin sınıf içi etkinliklerini de sıralamışlardır.

Ayrıca, katılımcılar ileride kurumda uygulanabilecek gözlem çalışmaları sayesinde kurumdaki öğretmenlerin de mesleki açıdan gelişeceklerini ifade etmişlerdir. Yani, katılımcılar öğretmenler arası gözlem çalışmalarını mesleki gelişim açısından olumlu olarak değerlendirmişlerdir. Gözlem çalışmalarının birinci amacı da öğretmenlerin fikir alışverişinde bulunarak, yansıtmacı bir anlayışla etkili sınıf içi uygulamalarını birbirleriyle paylaşıp öğretmenlik becerilerini geliştirmektir. Gözlem çalışmalarının üstünlüklerinden bir diğeri de öğretmenin diğer öğretmenleri gözlemledikten sonra hem kendi öğretmenlik becerileri hem de izlediği öğretmenlerin öğretmenlik becerileri hakkında farkındalığının artmasıdır. Bu sayede öğretmen hem kuram ve uygulama arasında bağlantı kurar hem de sınıfında uygulayabileceği kendi öğretim teknikliklerini geliştirebilir.

Bunun yanı sıra, diğer öğretmenleri gözlemlemek gözlemi uygulayan öğretmene kendi öğretmenlik becerilerini sorgulama imkanı verir, çünkü gözlemci öğretmen, sınıfta uyguladığı etkinliklerle gözlemlediği öğretmenlerin sınıfta uyguladığı etkinlikleri kıyaslar. Yani, gözlemci öğretmen kendi öğretim tekniklerini diğer öğretmenlerin öğretim tekniklerinde arar ve görür. Böylelikle gözlemci öğretmen öğretmenlik becerileri hakkında hem bilgi toplamış olur hem de bu bilgi birikimini yenileme ve geliştirme fırsatı bulur.

Ancak yukarıda sözü edilen amaçlara ulaşmak çok kolay değildir. Öncelikle öğretmenlerin gözlem çalışmaları gibi mesleki gelişim programlarına katılmayı kendilerinin istemeleri gerekmektedir. Öğretmenler gelişmek için gereksinim duymalıdır. Eğer bu gereksinimi kendileri hissetmezlerse, kurumda uygulanabilecek hizmet içi mesleki gelişim programlarının hiçbir yararı olmaz. Bu nedenle de araştırmaya katılan bu dört katılımcının gözlem çalışmalarını olumlu ve yararlı bulmaları araştırmanın sonucu için önemlidir. Çünkü bu sonuç değerlendirildiğinde öğretmenler arası gözlem çalışmalarının kurumda yürütülebileceği yargısına varılabilir.

5.1.2 Gözlem Çalışmalarının Kişisel Gelişim Açısından Değerlendirilmesi

Araştırmaya katılan dört öğretmen de gözlem çalışması sonucunda kendilerini değerlendirip sorgulayarak farkındalıklarının arttığını ifade etmişlerdir. Yani, gözlem çalışmaları sayesinde katılımcılar hem kuvvetli hem de zayıf yönlerini keşfederek kişisel ve mesleki gelişimlerine katkıda bulunmuşlardır.

Bu durum katılımcı öğretmenler için önemlidir çünkü içinde bulunduğu olaylar ve durumlar üzerinde düşünen, bu olayları irdeleyen ve sorgulayan bir birey her türlü gelişime açık olan bir bireydir. Gelişime açık olan bir birey kendi sorumluluklarının bilincinde olacağından kendisi için yararlı olan etkinliklere katılacaktır. Örneğin, gözlem sonrası biraraya gelen eşler sınıfta meydana gelen bir olay hakkında konuşup tartışarak ve sebeplerini irdeleyerek o olayla başa çıkabilmek için bir takım fikirler üretebilirler. Böylelikle sınıfta daha etkili bir öğretmen olabilirler. Öğretmenlerdeki gelişim hem kendilerine, hem çalıştıkları kuruma, hem de öğrencilere olumlu olarak yansımaktadır. Bu nedenle, öğretmenler kendi becerileri ile ilgili farkındalıklarını artırmak, etraflarındaki insanlara karşı olumlu tavırlar içinde olmak, öğrencilerini ve onların gelişimlerini yakından takip edebilmek için hayatları boyunca kendilerini geliştirmelidirler.

Mesleki gelişim kişisel gelişimle paralel durumdadır. Gözlem çalışmaları öğretmenlere yaşadıkları dünyada kendilerini anlama ve bürünmek istedikleri rolleri belirleme konusunda büyük fırsatlar sunar. Kim olduklarını bilen ve diğer insanlar ile paylaşma hazır olan bireyler mesleki anlamda da gelişime açıktırlar. Alanları ile ilgili gelişmeleri takip eder ve sorgularlar. Kendilerini tazeleme ve yenileme ihtiyacı içinde olan öğretmenler hizmet içi eğitim programlarının temelini oluştururlar. Yaratıcılık her ne kadar çoğunlukla zihinsel gelişim ile paralel olsa da kurumlar da bu konuda öğretmene yardımcı olabilir. Gözlem çalışmaları gibi hizmet içi eğitim programları öğretmek için öğrenme ilkesini benimsemelidirler. Böylelikle, öğretmenler gelişimleri için çaba harcar ve daha başarılı olurlar.

Bunların yanı sıra, araştırmaya katılan dört öğretmen de gözlem çalışmaları sayesinde öz güvenlerinin arttığını ifade etmişlerdir. Yani, katılımcılar hem gözlemler sayesinde hem de gözlem sonrası eşleriyle biraraya geldiklerinde birbirlerine verdikleri dönütler sayesinde öğretmenlik becerilerine olan güvenlerini tazelemişlerdir. Bu durum bir öğretmenin etkili bir öğretim sunması için gerçekten önemlidir çünkü becerilerine güvenen bir birey hem özel

hayatında hem mesleki hayatında karşılaştığı sorunlarla daha rahat başa çıkabilmektedir. Bu durum öğretmeni daha mutlu bir birey yapacaktır. Mutlu ve huzurlu bir öğretmenin öğrencilerine daha yararlı olabileceği düşünülebilir.

Ayrıca, üç katılımcı gözlem çalışmalarının güdülenmeye yol açtığını ifade etmişlerdir. Bu durum gözlem çalışmalarının olumlu bir katkısıdır. Güdülenme olmadan gelişme de olmaz. Bu nedenle gözlem çalışmaları sayesinde öğretmenlerin güdülenmeleri kendi gelişimleri için çok önemli bir adımdır. Güdülenme neticesinde daha istekli bir çalışma sergileyen öğretmenler meslekleri ile ilgili olumsuz düşüncelerden kurtularak büyük bir tatmin duygusu yaşayacaklardır. Bir bireyin mesleğinde duyduğu tatminin özel hayatına da yansıtacağı söylenebilir. Bu açıdan da öğretmenlerin güdülenmeleri önemlidir.

Bunlara ek olarak, bir katılımcı gözlem çalışmaları sayesinde bazı sınıf içi uygulamalar ile ilgili sahip olduğu ön yargıların ortadan kalktığını ifade etmiştir. Öncelikle bir bireyin herhangi bir konuda ön yargıları olmasının bireyi ileriye götürmeyeceği düşünülebilir. Gözlem çalışmaları neticesinde öğretmenler diğer sınıfları gözlemleyerek sınıflarda yapılan uygulamalar hakkında daha derin düşünüp, bu uygulamaları sorgulayarak kendi sınıflarında meydana gelen olaylar hakkında sahip oldukları ön yargıların doğru olmadığını görürler. Böylelikle, ön yargıları ortadan kalkan öğretmen öğrencileri için daha yararlı olacak etkinlikleri uygulamaya başlayacaktır çünkü öğretmen öğrencilerinin neye gereksinim duyup neye duymadıklarını daha iyi kavramıştır. Bu durumun daha etkili bir öğretim ve öğrenim ortamı oluşturacağı söylenebilir.

5.1.3 Gözlem Çalışmalarının Toplumsal-Ruhsal Etmenler Açısından Değerlendirilmesi

Araştırmaya katılan dört katılımcı da gözlem çalışmaları sayesinde öğretmenlerin birbirlerine destek olduklarını ve aralarındaki meslektaşlık duygusunun arttığını ifade etmişlerdir. Yani, katılımcılar gözlem çalışmaları esnasında birlikte çalışıp deneyimlerini paylaşarak ilişkilerini kuvvetlendirmişlerdir. Bir anlamda öğretmenler gözlem çalışmaları sayesinde sosyalleşmişlerdir. Bu durum hem öğretmenler için hem de çalıştıkları kurum için çok anlamlıdır çünkü iyi ilişkiler içinde olan öğretmenlerin kurum için yarar sağlayacak etkinliklerde birlik olup bu tür etkinliklerde yer alacakları düşünülebilir.

Bunun yanı sıra, katılımcılar gözlem çalışmaları sayesinde yalnız olmadıklarını görüp iyi hissettiklerini ifade etmişlerdir. Bu durum öğretmenlerin öz güvenlerini tazeleme açısından önem taşımaktadır. Öğretmenler sınıfta birçok sorunla karşı karşıya gelmektedirler ve her zaman bu sorunlarla başa çıkamayabilirler. Çoğu zaman da bu sorunların kendilerinden kaynaklandıklarını düşünüp mutsuz olurlar. Sınıfta kendini kötü hisseden bir öğretmenin hiç kimseye yararı olmamaktadır. Bu yüzden katılımcılar gözlem çalışmaları sayesinde benzer sorunların diğer sınıflarda da yaşandığını görerek ve bu sorunların diğer öğretmenler tarafından da benzer yöntemlerle çözülmeye çalışıldığını gözlemleyerek kendilerini iyi hissetmiş ve öz güvenleri tazelenmiştir.

Ayrıca, katılımcılar gözlem çalışmaları sonrası biraraya geldiklerinde yaşadıklarını paylaşmışlar ve karşılaştıkları sorunlar hakkında konuşmuşlardır. Yani, yaşadıkları sorunlara birlikte çözüm aramışlardır. Sorunlar karşısında ümitsiz hisseden öğretmenler gözlem çalışmalarının sunduğu bu destek ortamından faydalanabilir ve yalnızlık duygusundan kurtularak mesleklerine olan bakış açıları daha olumlu hale gelebilir.

Bunlara ek olarak, dört katılımcı da gözlem çalışmaları sayesinde beklentilerinin karşılandığını ve mutlu hissettiklerini ifade etmişlerdir. Gözlem çalışmalarının katılımcıların beklentilerini karşılaması ve katılımcıların iyi hissetmeleri katılımcıların gözlem çalışmalarını olumlu buldukları anlamına gelmektedir. Bu durum araştırmanın sonucu için önemlidir. Çünkü bu sonuç değerlendirildiğinde öğretmenler arası gözlem çalışmalarının kurumda yürütülebileceği yargısına varılabilir.

Bununla birlikte, iki katılımcı gözlem çalışmaları boyunca “keyif aldıklarını” ifade etmişler ve bir katılımcı da gözlem çalışmalarının hiçbir maddi götürüsü olmadığını belirterek öğretmenler arası gözlem çalışmalarının önemli bir üstünlüğünü belirtmiştir. Şöyle ki, günümüzde öğretmenlerin mesleki anlamda kendilerini geliştirmek için katılacakları seminerler ya da dışarıdan getirilen eğitimci maddi açıdan külfet oluşturmaktadır. Oysa gözlem çalışmalarının kuruma ya da öğretmene herhangi bir maliyeti yoktur. Bu noktada katılımcının gözlem çalışmalarını hem kurumdaki öğretmenlerin mesleki gelişimi açısından faydalı hem de kurum ve öğretmenler açısından maddi götürüsü olmadığı için olumlu bulduğu söylenebilir.

Ayrıca, bir katılımcı gözlem çalışmaları boyunca gerginlik yaşanmadığını ve gözlem çalışmalarının yönetim boyutunun olmamasından dolayı memnun olduğunu ifade etmiştir. Genellikle yönetim tarafından sadece performans değerlendirmesi amacıyla yapılan gözlemler öğretmenler tarafından hoş karşılanmamaktadır. Bu tür gözlemlerde amaç öğretmenlerin zayıf ve kuvvetli yanlarını bulmaktır. Bu nedenle öğretmenler bu tür gözlem çalışmalarını tehdit olarak algırlar. Oysa katılımcının da belirttiği gibi öğretmenler arası gözlem çalışmaları öğretmenler için hiçbir tehdit oluşturmamaktadır çünkü amaç sadece öğretmen gelişimidir. Yani, gözlem çalışmalarına katılan öğretmenler birbirlerinin performanslarını değerlendirmek için değil birbirlerine destek olup kendi gelişimlerine katkıda bulunmak amacıyla biraraya gelirler.

Bunun yanı sıra, bir katılımcı gözlem çalışmalarının sık yapıldıkça sınıf ortamının doğallığının korunduğunu ve bir diğer katılımcı da gözlem çalışmaları esnasında öğretmenlerin ve öğrencilerin gözlemcinin varlığından etkilenmediklerini ve rahat hissettiklerini ifade etmiştir. Bu durum gözlem çalışmaları esnasında katılımcıların varlığı yüzünden sınıftaki öğrencilerin olumsuz etkilenmediklerini, gözlemledikleri derslerin doğal akışının bozulmadığını gösterir. Bu sonuç gözlem çalışmaları açısından olumlu bir gelişmedir. Gözlenen öğretmenlerin olduğu kadar gözlemin yapıldığı sınıfın öğrencilerinin de kendilerini rahat ve güvende hissetmeleri gözlemin amacına hizmet edebilmesi için çok önemli bir unsurdur. Şöyle ki, eğer öğrenciler gözlemcinin sınıfta bulunuşu yüzünden her zamankinden farklı davranışlar gözlemci görmek istediği gerçeklere ulaşamaz çünkü sınıf nesnelliği yansıtmamış olur. Bu noktada katılımcıların sınıf ortamının doğallığından bahsetmesi gözlem çalışmalarının başarılı geçtiğini gösterir. Bu durumdan da katılımcıların gözlem çalışmalarından fayda sağladığı düşünülebilir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin günlüklerinde ve gözlem çalışmaları sonrası yapılan görüşmede ifade ettikleri görüşlerinden çıkarılan sonuçlar yukarıdaki gibidir. Bir sonraki bölümde araştırmanın yürütüldüğü kurumda uygulanmak üzere geliştirilmiş hizmet içi mesleki gelişim modeli yer almaktadır.

5.2 Hizmet İçi Mesleki Gelişim Modeli

Yukarıda sunulan sonuçlar değerlendirildiğinde, öğretmenler arası gözlem çalışmalarının katılımcı öğretmenlerin tümü tarafından olumlu bir deneyim olarak değerlendirildiği ve araştırmanın yürütüldüğü kurumda uygulanabilir olduğu yargısına varılmıştır. Bu nedenle, aşağıda açıklanmış olan hizmet içi mesleki gelişim modeli, araştırmanın yürütüldüğü kurumda uygulanmak üzere geliştirilmiş ve sunulmuştur.

Hizmet içi mesleki gelişim modeli sunulmadan önce gözlem çalışmaları ile ilgili sorgulanması gereken iki konu vardır. Birinci konu zaman sorunudur. Şöyle ki, araştırmaya katılan dört öğretmen de gözlem çalışmaları sonrası yapılan görüşmede gözlem çalışmalarının kurumda uygulanabileceğini açıkça ifade etmişlerdir. Ancak karşılaşılabilecek sorunun zaman olabileceğini belirtmişlerdir. Öğretmenlerin birbirlerini gözlemlemeleri için kendi ders saatleri dışında zamana ihtiyaçları vardır. Katılımcılar bu sorunun çok büyük bir sorun olmadığını, yönetimin öğretmenlerin gelişimleri için onlara destek olup öğretmenlerin ders programlarını rahatlıkla gözlem çalışmalarına zaman kalacak şekilde düzenleyebileceğini vurgulamışlardır.

Gözlem çalışmaları ile ilgili sorgulanması gereken ikinci konu ise yönetimin tutumudur. Araştırmaya katılan iki öğretmen yönetimin öğretmen gelişimine karşı tutumunun çok önemli olduğunu vurgulamışlardır. Kurumda çalışan öğretmenlerin gelişimi için çaba göstermeyen bir yönetimin gelişmek isteyen öğretmenlere engel olacağı düşünülebilir. Ancak, yönetimler her zaman öğretmenlere destek olmalı ve öğretmen gelişiminin kurumun başarısı için ne kadar önemli olduğunun bilincinde olmalıdırlar. Joyce'un (1981, s. 117) da ifade ettiği gibi "kurumlarda sürdürülen hizmet içi eğitim çok gereklidir çünkü kurumların ve kurumlardaki eğitimin ilerlemesi için öğretmenlerin gelişimi çok önemlidir. Sürekli yerinde sayan bir kurum ölmekte olan bir kurumdur. Oysa, etkili öğretim ve öğrenimin nasıl gerçekleştiğini anlamaya çalışmak için sürekli bir arayış içinde olan ve bu şekilde kendini geliştiren dinamik ve canlı kurumlar için öğretmenlerin gelişimini sağlayan hizmet içi eğitim programları vazgeçilmez birer unsurdur".

Yukarıda tartışılardan yola çıkıldığında, araştırmanın yapıldığı kurumda, öğretmenler arası gözlem çalışmalarının uygulanabilir ve bir hizmet içi mesleki gelişim modeli olarak kullanılabilir olduğu yargısına varılmıştır. Gözlem çalışmalarını uygulayacak öğretmenler yönetimden destek

olarak ders programlarını etkilemeyecek şekilde gözlem çalışmalarını yürütebilirler. Hizmet içi mesleki gelişim modeli yürütülürken izlenecek yol aşağıdaki gibidir.

5.2.1 Hizmet İçi Mesleki Gelişim Modeli Uygulanırken İzlenecek Yol

Araştırmanın yürütüldüğü kurumda uygulanması önerilen hizmet içi mesleki gelişim modelinin uygulanma sürecinde izlenecek yol aşağıdaki gibidir;

1. Gözlem çalışmalarına katılan öğretmenler öncelikle kendilerine birlikte çalışabilecekleri bir eş seçerler. Gözlem çalışmalarında öğretmenlerin eşlerini kendilerinin seçmesi önemli bir unsurdur. Öğretmenlerin güven duyacakları eşler ile çalışmaları gözlem çalışmaları için çok önemlidir. Çünkü bu güven olmasa katılımcılar iletişime kapalı olacaklardır ve birbirlerinden yeni şeyler öğrenmeleri, gelişmeleri imkansız hale gelecektir.
2. Birlikte çalışmaya karar veren öğretmenler gereksinimleri doğrultusunda tezin “Yöntem” bölümünde açıklanan farklı gözlem modellerinden birini seçerler. Öğretmenler kendi gelişimleri için hangi model uygunsa o modeli uygulayabilirler.
3. Öğretmenler uygulayacakları gözlem modeline karar verdikten sonra hangi konuda veya konularda gözlem yapacaklarına karar verirler.
4. Gözlem çalışmalarına başlamadan önce gözlemin yapılacağı sınıf hakkında bilgi almak, gözlemin nasıl ve ne şekilde yapılacağını aydınlatmak ve gözlem konusunu bir kez daha netleştirmek için eşler biraraya gelir. Gözlem öncesi yapılan bu görüşmede eşler hangi gözlem tekniklerini kullanacaklarına da birlikte karar verirler. Hem gözlem çalışmalarında yer alan öğretmenler için hem de gözlemin uygulanacağı sınıfın öğrencileri için bir sakıncası yoksa eğer ses ve video kayıtları rahatlıkla uygulanabilir. Yazılı etnografyadan farklı olarak ses ve video kayıtları öğretmenlere öğrencilerinin onları gördüğü ve duyduğu gibi görme ve duyma imkanı tanır. Ses ve video kayıtları gözlem için en tarafsız tekniklerdir. Sonuç olarak, tüm nesnellikleri ile ses ve video kayıtları sınıfın özünü yakalama potansiyeline sahiptir ve gözlem çalışmalarını uygulayanların bir olay veya davranışın yorumu hakkında fikir birliğine varmaları için tekrar tekrar dinlenebilir veya izlenebilir.

5. Gözlemi uygulayan öğretmen eşinin sınıfını ziyaret eder ve her iki öğretmenin de gözlem öncesi görüşmede üzerinde anlaştıkları işlemlerle gözlemi tamamlar.

6. Gözlem çalışmalarını uyguladıktan sonra eşler tekrar biraraya gelerek izlenimlerini birbirleriyle paylaşırlar. Gözlem sonrası görüşmede iki öğretmen sınıfta toplanan veri hakkında görüşlerini paylaşırlar. Hangi verinin önemli olduğu hakkındaki son kararı ve o bilgiyi sınıfına nasıl uygulayacağına ilişkin kararı vermek gözlemlenen öğretmene kalmıştır. Gözlemi uygulayan öğretmen de dinler, olayları netleştirir ve gözlemlenen öğretmenin karar verme sürecinde ona yardım eder. Görüşme sonrasında gözlemlenen öğretmene etkili dönüt verilmesi önemlidir. Gözlem sonrası görüşmede öğretmenin güçlü yönleri vurgulanmalıdır. Unutulmamalıdır ki, gözlem çalışmalarında hiçbir öğretmenin öğretmenlik becerileri değerlendirilmez.

5.3 Araştırmacının İzlenimleri ve Kazanımları

Öğretmenler genellikle meslek yaşamlarına kendi öğretim yöntemleriyle başlarlar. Zaman ilerledikçe de kendilerini geliştirme fırsatı bulamayabilirler. Bunun nedenleri iş tempolarının yoğunluğu ya da çalıştıkları kurumda onlara yol gösterecek hizmet içi eğitim programlarının olmayışı olabilir. Oysa sürekli bir gelişim içinde olan yabancı dil eğitim alanına ayak uydurabilmeleri için öğretmenlerin aydınlanmaya ve gelişmeye ihtiyaçları vardır. Hizmet içi mesleki gelişim çalışmaları öğretmenlere kendilerini geliştirme imkanı sunma açısından çok önemlidir.

Öğretmenler arası gözlem çalışmalarının uygulandığı bu araştırmada araştırmacının edindiği en büyük kazanımı gözlem çalışmaları sayesinde öğretmenlerin hem mesleki hem kişisel açıdan gelişebildiklerini hem de bu çalışmalar sayesinde öğretmenlerin daha mutlu ve kendine güvenen insanlar olabileceklerini görmüş olmasıdır. Demek ki bu tür çalışmalar istenildiği takdirde rahatlıkla kurumlarda uygulanabilir ve öğretmenlere büyük yarar sağlayabilir. Unutulmamalıdır ki, gelişen ve huzur içinde çalışan öğretmenler öğrencilere daha etkili ve kaliteli bir eğitim sunarlar.

Bununla birlikte, uygulanan gözlem çalışmaları ne öğretmenlere ne de kuruma çok büyük bir yük getirmemiştir. Şöyle ki, gözlem çalışmaları öğretmenlere kendilerini geliştirmek için basit bir yol sunar. Gözlem çalışmalarının öğretmenlere basit bir yol sunmasında anlatılmak istenen konu

gözlem çalışmalarının hem zaman hem de para açısından ne öğretmenlere ne de kuruma külfet oluşturmamasıdır. Gözlem çalışmalarının uygulanması için büyük bir zamana gerek yoktur. Maddi açıdan ele alındığında ise hiçbir götürüsü yoktur. Yani, kurumlar maddi bir harcama olmadan kendileri için çalışan öğretmenlerin gelişimlerini kolaylıkla sağlayabilirler. Ayrıca, yapılan araştırma sayesinde ortaya çıktığı gibi gözlem çalışmaları herhangi bir performans değerlendirmesi amacıyla değil de sadece öğretmenlerin gelişimleri amacı ile uygulandığı için öğretmenler tarafından rahatlıkla kabul edilmiştir. Sonuç olarak, öğretmenler gözlem çalışmaları sayesinde kendilerini sorgulayarak hem gelişirler hem de birbirlerine destek olarak sorunlarına çözüm üretebilirler. Böylelikle kendi gelişimlerinden sorumlu olan öğretmenler bu bilinçle hareket edeceklerinden hem kendilerine ve öğrencilerine hem de çalıştıkları kuruma büyük katkı sağlayacaklardır.

KAYNAKLAR

- Acheson, K. A. ve Gall, M. D., (1997), *Techniques in the Clinical Supervision of Teachers*, New York, John Wiley & Sons, Inc.
- Allwright, D., (1993), "Integrating Research and Pedagogy: Appropriate Criteria and Practical Possibilities", *Teachers Develop Teachers Research*, (Derl.), J. Edge ve K. Richards, 88-96, Heinemann.
- Allwright, D. ve Bailey, K. M., (1991), *Focus on the Language Classroom*, Cambridge, Cambridge University Press.
- Bailey, K. M., (1982), *Methods of social research*, New York, The Free Press.
- Bailey, K. M., (1990), "Teaching diaries in teacher education programs", *Second Language Teacher Education*, (Derl.), J. C. Richards ve D. Nunan, 118, Cambridge, Cambridge University Press.
- Bartu, H., (1996), "Two Approaches to Teacher Education", *Teacher Training/Teacher Development: Integration and Diversity*, 177-182, İngilizce Dil Okulu ve IATEFL, Bilkent Üniversitesi, Ankara.
- Beigy, A. ve Woodin, J., (1999), *Developing Tandem Observation*, Leeds, Metropolitan University.
- Bolitho, R., (1996), "Trainer Development: Top-Down Meets Bottom-Up", *Teacher Training/Teacher Development: Integration and Diversity*, 144-149, İngilizce Dil Okulu ve IATEFL, Bilkent Üniversitesi, Ankara.
- Borg, S., (2000), "Reflection and research: The role of the journal", *IATEFL Research SIG and Teacher Development SIG Special Joint Issue*, 44-48.
- Brown, J. D., (1995), *The Elements of Language Curriculum*, Boston, Heinle&Heinle Publishers.
- Cogan, M., (1973), *Clinical Supervision*, Boston, Houghton-Mifflin.
- Cosh, J., (1999), "Peer Observation: a reflective model", *ELT Journal*, 53/1: 22-27.
- Day, R. R., (1990), "Teacher Observation in Second Language Teacher Education", *Second Language Teacher Education*, (Derl.), J. C. Richards, ve D. Nunan, 43-61, Cambridge, Cambridge University Press.
- Dean, J., (1991), *Professional Development in School*, Philadelphia, Open University Press.
- Dewey, J., (1991), *How we think*, New York, Prometheus Books.
- Dhamotharan, M. ve Sithamparam, S., (1992), "Peer Networking: Towards Self-Direction in Teacher Development", *English Teaching Forum*, 30/1: 12-15.

- Dowsett, G., (1986), "Interaction in the semi-structured interview", *Qualitative Research*, (Derl.), M. Emery, Canberra, Australian Association of Adult Education.
- Ergüdenler, Z., (1996), "Adapting Teacher Training Activities for Teacher Development", *Teacher Training/Teacher Development: Integration and Diversity*, 71-77, İngilizce Dil Okulu ve IATEFL, Bilkent Üniversitesi, Ankara.
- Edge, J., (1991), *Cooperative Development: Professional Self-Development Through Cooperation with Colleagues*, London, Longman.
- Edge, J., (1992), "Co-operative Development", *ELT Journal*, 46/1: 62-70.
- Elliot, J., (1991), *Action Research for Educational Change*, Buckingham, Open University Press.
- Fanselow, J. F., (1977), "Beyond Rashomon- conceptualizing and describing the teaching act", *TESOL Quarterly*, 11: 17-39.
- Fanselow, J. F., (1990), "Let's See: Contrasting Conversations about Teaching", *Second Language Teacher Education.*, (Derl.), J. C. Richards, ve D. Nunan, 182-197, Cambridge, Cambridge University Press.
- Flanders, N. A., (1970), *Analyzing Teaching Behavior*, Reading, MA, Addison-Wesley.
- Freeman, D., (1982), "Observing Teachers: Three Approaches to In-Service Training and Development", *TESOL Quarterly*, 16/1: 21-28.
- Gebhard, J. G., (1990), "Models of Supervision", *Second Language Teacher Education.*, (Derl.), J. C. Richards, ve D. Nunan, 156-166, Cambridge, Cambridge University Press.
- Gebhard, J. G., (1994), "Awareness of Teaching: Approaches, Benefits, Tasks", *Teacher Development: Making the Right Moves*, (Derl.), T.Kral, Washington D. C., English Language Division, United States Information Agency.
- Glickman, C. D., (1986), *Supervision of instruction: A developmental Approach*, Boston, Allyn& Bacon.
- Goldenhammer, R., Anderson, R. H. ve Krajewski, R. A., (1980), *Clinical Supervision: Special methods for the supervision of teachers*, NewYork, Holt, Rinehart, and Winston.
- Good, T. L. ve Brophy, J. E., (1987), *Looking in Classrooms*, New York, Harper & Row.
- Gönel, S., (2004), *The Evaluation of the Preparatory Program of Istanbul Technical University in the Light of the Views of Teachers and Learners*, Yüksek Lisans Tezi, YTÜ, Sosyal Bilimler Enstitüsü (yayımlanmamış), İstanbul.
- Grigoriou, G., (1996), "Training and Learning: The Impact on a Trainer of a Reflective Approach", *Teacher Training/Teacher Development: Integration and Diversity*, 169-174, İngilizce Dil Okulu ve IATEFL, Bilkent Üniversitesi, Ankara.

Hargreaves, A. ve Fullan M. G., (1992), *Understanding Teacher Development*, New York, Teachers College Press.

Hopkins, D., (1985), *A Teacher's Guide to Classroom Research*, Philadelphia, Open University Press.

Johnston, M., (1985), *Syntactic and Morphological Progressions in Learner English*, Canberra, Department of Immigration and Ethnic Affairs.

Joyce, B., (1981), "A Memorandum for the Future", *Staff Development/Organizational Development*, (Derl.), B.Dillon Peterson, 113-127, Alexandria, VA, Association for Supervision and Curriculum Development.

Joyce, B. ve Weil, W., (1980), *Perspectives for Reform in Teacher Education*, Englewood Cliffs, NJ, Prentice-Hall.

Karabağ, S., (2000), *Attitudes of Teachers and Administrators towards Peer Observation*, Yüksek Lisans Tezi, Bilkent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü (yayımlanmamış), Ankara.

Kasapoğlu, A. E., (2002), *A Suggested Peer Observation Model As a Means of Professional Development*, Yüksek Lisans Tezi, Bilkent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü (yayımlanmamış), Ankara.

Kolb, D. A., (1984), *Experiential Learning: Experience as the Source of Learning and Development*, Englewood Cliffs, NJ, Prentice Hall.

Lange, D. L., (1983), "Teacher Development and Certification in Foreign Languages: Where is the Future?", *Modern Language Journal*, 67: 374-381.

Lange, D. L., (1990), "A Blueprint for a Teacher Development Program", *Second Language Teacher Education*, (Derl.), J. C. Richards, ve D. Nunan, 245-268, Cambridge, Cambridge University Press.

Malderez, A. ve Bódoczky, C., (1999), *Mentor Courses*, Cambridge, Cambridge University Press.

Marczely, B., (1996), *Personalizing Professional Growth: Staff Development That Works*, Thousand Oaks, CA, Corwin Press, Inc.

Mcneil, J. D. ve Wiles, J., (1990), *The Essentials of Teaching*, New York, Macmillan Publishing Company.

Moon, J., (1994), "Teachers as mentors: a route to in-service development", *ELT Journal*, 48/4: 347-355.

Moskowitz, G., (1967), "The FLint System: An Observational Tool for the Foreign Language Classroom", *Mirrors for Behavior: An Anthology of Classroom Observation Instruments*, (Derl.),

A. Simon, ve E. G. Boyer, 1-15, Philadelphia, Center for the Study of Teaching at Temple University.

Nunan, D., (1989), *Understanding Language Classrooms*, Cambridge, Prentice Hall.

Nunan, D., (1992), *Research Methods in Language Learning*, Cambridge, Cambridge University Press.

O'Brien, T., (1986), *Teacher Development, Evaluation and Teacher Profiles for Teaching English to Speakers of Other Languages*, Yüksek Lisans Tezi, London Üniversitesi (yayımlanmamış).

Potter, D. H., (1991), *Peer observation and Reflection: A Strategy for Collegial Interaction among Teachers*, Published Dissertations/ Theses, The Ohio State University, Ohio, (Eric Document Reproduction Service No. AAT 9130541).

Rey, J. M., (1999), *The Effects of Peer Coaching on Elementary Teachers in the Areas of District, School and Personal Goals, Cognitive Development and Collegiality*, Published Dissertations/ Theses, Loyola University of Chicago, Illinois, (Eric Document Reproduction Service No. AAT 9926556).

Richards, J. C. ve Lockhart, C., (1992), "Teacher Development through Peer Observation", *TESOL Journal*, 1, 7-11.

Richards, J. C. ve Nunan, D., (1990), *Second Language Teacher Education*, Cambridge, Cambridge University Press.

Schön, D. A., (1983), *The Reflective Practitioner: How Professionals Think in Action*, New York, Basic Books.

Schön, D. A., (1987), *Educating Reflective Practitioner*, London, Temple Smith.

Sergiovanni, T. J., (1982), *Supervision of teaching*, Alexandria, VA, Association for Supervision and Curriculum Development.

Sheal, P., (1989), "Classroom Observation: training the observers", *ELT Journal*, 43/2: 92-103.

Stenhouse, L., (1984), "Artistry and Teaching: The Teacher as Focus of Research and Development", *Alternative Perspectives on School Improvement*, (Derl.), D. Hopkins, ve M. Wideen, 69, Lewes: Falmer.

Stones, E. ve Morris, S., (1972), *Teaching Practice: Problems and Perspectives*, London, Methuen.

Straughter, B., (2001), *The Effects of Peer Observation on Self-Governance among Elementary School Teachers*, Published Dissertations/ Theses, Johnson & Wales University, Rhode Island, (Eric Document Reproduction Service No. AAT 3042729).

- Strauss, A. ve Corbin, J., (1990), *Basics of qualitative research: Grounded theory procedures and techniques*, Newbury Park, CA, Sage.
- Thiessen, D., (1992), "Classroom-based Teacher Development", *Understanding Teacher Development*,(Derl.), A. Hargreaves ve M. Fullan, 85-109, New York, Teachers College Press.
- Ur, P., (1996), "Teacher Training and Teacher Development: Is There Really a Difference?", *Teacher Training/Teacher Development: Integration and Diversity*, 9-14, İngilizce Dil Okulu ve IATEFL, Bilkent Üniversitesi, Ankara.
- Varlı, A., (1994), *Teachers' Attitudes toward Peer Observation: Before and after the experience*, Yüksek Lisans Tezi, Bilkent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü (yayımlanmamış), Ankara.
- Wajnryb, R., (1992), *Classroom Observation Tasks*. Cambridge, Cambridge University Press.
- Wallace, M. J., (1991), *Training Foreign Language Teachers- A Reflective Approach*, Cambridge, Cambridge University Press.
- Wiersma, W., (2000), *Research Methods in Education: An Introduction*, U.S.A, Allyn& Bacon.
- Willerman, M., McNeely, S. L. ve Koffman, E. C., (1991), *Teachers Helping Teachers: Peer Observation and Assistance*, New York, Praeger Publishers.
- Williams, M., (1989), "A Developmental View of Classroom Observations", *ELT Journal*, 43/2: 85-91.
- Wragg, E. C., (1994), *An Introduction to Classroom Observation*, London, Routledge.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H., (2004), *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Ankara, Seçkin Yayıncılık San. ve Tic. A.Ş.
- Zeichner, K. M. ve Liston, D., (1987), "Teaching student teachers to reflect", *Harvard Educational Review*, 57(1): 23-48.

EKLER

- 1 Katılımcı A ile Yapılan Yarı Yapılandırılmış Görüşmenin Çeviri Yazısı
- 2 Katılımcı B ile Yapılan Yarı Yapılandırılmış Görüşmenin Çeviri Yazısı
- 3 Katılımcı C ile Yapılan Yarı Yapılandırılmış Görüşmenin Çeviri Yazısı
- 4 Katılımcı D ile Yapılan Yarı Yapılandırılmış Görüşmenin Çeviri Yazısı

EK 1

Katılımcı A ile Yapılan Yarı Yapılandırılmış Görüşmenin Çeviri Yazısı

Araştırmacı: Sizce gözlem çalışmalarının artı ve eksileri nelerdir?

Katılımcı A: Artıları şöyle olabilir, gelişimim açısından faydalı bir deneyimdi. Partnerimden birçok şey öğrendim. Mesela, her ders öğrencilerine grup çalıştırması yaptırabiliyor. Ayrıca, partnerimle daha çok görüştük, birbirimize destek olduk. Onun geldiği dersler hoş oldu, iyi vakit geçirdim. Meslektaş ilişkimiz gelişti diyebilirim. Eksilerine gelince, eksileri yok ama şöyle olabilir, eksiklikleri olabilir. Yani daha uzun sürmesi gereken bir süreç olmalı. Bir de gözlemin kendisinden kaynaklanan bir şey, bu süreçle ilgili bir şey var. Sınıftaki öğrencilerim her zaman daha olumlu tepkiler verdi, sınıfta yabancı var diye.

Araştırmacı: Nasıl yani?

Katılımcı A: Öğrenciler öğretmenlerine destek olsun diye her soruya cevap verme çabasında, sürekli İngilizce konuşuyorlar. Derste çok ilgililer çünkü sınıfta birisi var ve o bizi izliyor.

Araştırmacı: Genel olarak gözlem çalışmaları sizin için nasıl bir deneyimdi?

Katılımcı A: Olumlu ve güzel bir deneyimdi. Şöyle ki, daha önce başka kişiler dersime gelmişti. O zaman gerginlik yaşamıştım ama arkadaşım ile hiç böyle bir şey yaşamadım. Çok rahattım. Dersime benim eksik noktalarımı bulmaya gelmediğini biliyorum. Eğer varsa da onları güzel bir şekilde söyleyeceğini biliyorum. Çok rahattım. O çok güvendiğim bir öğretmen. Benden daha deneyimli. Gidip idareye yada başka birine bir şey söylemeyeceğini biliyorum. Bu gözlemlerin performans değerlendirmesi gibi bir şey içermediğini bildiğim için çok rahattım. Huzurluydu, güzeldi. Ayrıca, arkadaşımın geldiği dersler güzel geçti, birbirimize destek olduk. Meslektaş ilişkimiz gelişti diyebiliriz.

Araştırmacı: Uyguladığınız gözlem çalışmalarını geliştirmek için herhangi bir öneriniz var mı?

Katılımcı A: Daha çok zaman ayrılabilir. Bu da şöyle, öğretmenlerin çalışma saatleri ona göre düzenlenebilir. İki öğretmenin sınıfa girmeden önce ne yapacaklarını planlamaları çok önemli. Yani, ne gözlemlenecek, neye bakılacak. Bunu biz yaptık. Gözlemin bir amacı var, bir planı var. Bunlar iyi oldu. Sınıfa önceden haber vermek iyi. Sınıfınıza biri gelecek ama siz doğal davranın çünkü sınıfta önemli. Ama şöyle bu gözlemler ne kadar sık olursa o kadar doğal oluyor. Ayda yılda bir kere sınıfına gözlemci gelince böyle süslüyorsun dersi, değişik bir şey yapıyorsun ama her zamanki gibi işlemiyorsun dersi. Dolayısıyla aldığın feedback hiçbir işe yaramıyor. Eğer sık olursa bu doğallaşıyor.

Araştırmacı: Uyguladığınız gözlem çalışmalarını mesleki gelişiminiz açısından nasıl değerlendirirsiniz?

Katılımcı A: Mesleki gelişimim için kesinlikle faydalı bir çalışmaydı. Her dersin sonunda beni tarafsız olarak gözlemleyen arkadaşımın olumlu olumsuz dönüt aldım ve bunları düşünüp arkadaşımın uyardığı şeyleri nasıl düzeltirim diye düşündüm. Yani benim için kesinlikle faydalıydı çünkü ben bir şekilde bu işimi yapacağım, seviyorum ve daha iyi nasıl yapabilirim onu arıyorum. Her türlü öneri benim için önemli. Ben sekiz yıldır derse giriyorum ama yine de partnerimin söylediği birkaç şey beni çok aydınlattı. Onları o zamana kadar hiç düşünmemişim. Örneğin çok zor öğrettiğim bir konu var. Kelimeler. Arkadaşım eş dizimleri ile veriyor. Bundan sonra ben onu öyle yaparım. O açıdan çok işime yaradı. Bir de eğlenceli geçti. Galiba kiminle peer olduğunda önemli.

Araştırmacı: Gözlem çalışmalarını uygularken neler öğrendiniz? Hangi açılardan beklentileriniz karşılandı?

Katılımcı A: Pek çok şey öğrendim. Arkadaşım daha çok okuma ve yazma derslerine giriyor. Benim daha az yaptırdığım dersler. Deneyimimin daha az olduğu dersler. Mesela çok grup çalıştırması yaptırıyor. Ben kendi derslerimde çok yaptıramıyorum. Ama arkadaşımın küçük ipuçları aldım. Gördüm ki, o her ders grup çalışması yaptırabiliyor. Bunu öğrendim. İkincisi benim yaşadığım aynı sorunları sınıf yönetiminde arkadaşım da yaşıyor. Bu konuda yalnız olmadığımı görmem iyi hissetmemi sağladı. Dışarıdan bir gözlemci olarak onun sınıfa nasıl tepki verdiğini gördüm. O açıdan da faydalı oldu. Beklentilerime gelince benim üstünde düşündüğüm birkaç konu vardı. Kendi ders işleyişimle ilgili. O konuda birisinden objektif fikir almak hoşuma gitti. Bunlardan bir tanesi derste Türkçe kullanma düzeyiydi. Arkadaşımın bana fikir vermesi iyi oldu. Bir de ikimizde genelde aynı şeyleri öğrettiğimiz için onun bazı konularda taktik vermesi işime yaradı.

Araştırmacı: Gözlem çalışmalarını uygularken hangi açılardan beklentileriniz karşılanamadı?

Katılımcı A: Aslında karşılandı. O açıdan mutluyum. Şöyle olabilir belki. Partnerim benim çok yakın arkadaşım. Yani belki düzeltmemi düşündüğü başka şeyler var ama bunu ifade edememiş olabilir. Ama bilmiyorum tabi.

Araştırmacı: Bütün bu öğrendiklerinizin dersinizi işlerken bir etkisi oluyor mu?

Katılımcı A: Daha iyi örnekler gördüm. Bazı şeyleri arkadaşım daha iyi yapıyor. Onları uygulamaya çalışıyorum örneğin. Onun beni gözlemlerken verdiği önerileri uygulamaya çalışıyorum. Mesela grup çalışması yapmaktan ben korkuyordum. Sınıf karışıyor, yönetmek zor

oluyor. Ama ondan küçük ipuçları yakaladım. Aynı okuma kitabını kullanıyoruz. Aynı üniteler için hazırladığı aktiviteleri gördüm. Bundan sonra ben onları o şekilde yaparım.

Araştırmacı: Öğretmenler arası gözlem çalışmaları kurumunuzda hizmet içi eğitim olarak uygulanabilir mi?

Katılımcı A: Kesinlikle uygulanabilir çünkü burada aynı dersi veren, aynı kitabı aynı anda işleyen birçok öğretmen var. Çok büyük bir kaynak aslında burası. Mesela orta öğretimde bir branştan bir iki öğretmen en fazla beş öğretmen var. Oysa bizde A kurunda 20 hoca aynı şeyi yapıyor. Birbirimize destek verebiliriz. Özellikle yeni gelen hocalar için iyi olabilir. Ben ilk öğretmenliğe başladığımda böyle bir şey olsaydı çok daha başarılı olabilirdim o sene.

Araştırmacı: Sizce öğretmenler arası gözlem çalışmaları kurumunuzda hizmet içi eğitim olarak uygulansa öğretmenlerin mesleki gelişimine ne gibi getirisi ve götürüsü olabilir?

Katılımcı A: Götürüsü olmaz. Niye zararı olsun ki? Mesleki gelişimlerine tabi ki katkı sağlar. Sırf yeni hocalar için değil tüm hocalar için. Deneyimli öğretmenler de belli bir zamandan sonra kendilerini tekrarlamaya başlıyorlar. Ben de dahilim buna. Yeni fikirler, herkes birbirinden bir şey öğrenebilir, birbirlerine yardımcı olabilir.

EK 2

Katılımcı B ile Yapılan Yarı Yapılandırılmış Görüşmenin Çeviri Yazısı

Araştırmacı: Sizce gözlem çalışmalarının artı ve eksileri nelerdir?

Katılımcı B: Öncelikle gelişimime katkıda bulundu. Daha sonra tanıdığım bir arkadaşımın orada beni gözlemlemesi psikolojik olarak beni daha çok motive etti. Birbirimize destek olmamız çok olumlu. İnsan kendini iyi hissediyor. Gözlem sonrası biraraya geldiğimizde de gayet rahattık. O esnada hani biz fikrimizi söylemeye çekiniriz ya orada gerçekten fikrini söyleyecek biri lazım. Sonra da senin arkandan konuşmaması, kimseye senin dersini anlatmaması gerek. Bu yüzden gözlem çalışmalarında partnerlerin birbirlerini seçmesi önemli. Eksileri şöyle olabilir, daha geniş vakit ayrılabilir. Daha uzun sürebilir. Bunun için idarenin öğretmenlerin ders programlarını ayarlaması gerek. Ama bence bu mümkün.

Araştırmacı: Genel olarak gözlem çalışmaları sizin için nasıl bir deneyimdi?

Katılımcı B: Bence faydalı bir deneyimdi. Birlikte çalıştığım arkadaşımın da kaynaklanan bir şey bu. Öncelikle sen öğrenci gibi öğretmeni gözlüyorsun ve onu gözlemlerken hem ona feedback vermek açısından gözlüyorsun hem de kendini de birşekilde görüp değerlendiriyorsun. Farkında olmadığın iyi ya da kötü şeylerin farkına varıyorsun.

Araştırmacı: Uyguladığınız gözlem çalışmalarını geliştirmek için herhangi bir öneriniz var mı?

Katılımcı B: Bence şöyle de olabilir. Bir dersi videoya çekip onun üzerinde konuşmak olabilir. Ama her hoca bunu istemeyebilir. Mesela bir de çok işe yarar bir aktivite herkesle paylaşılabilir. Genel olarak bizim uyguladığımız gözlem modelinde herşey iyiydi.

Araştırmacı: Uyguladığınız gözlem çalışmalarını mesleki gelişiminiz açısından nasıl değerlendirirsiniz?

Katılımcı B: Olumlu buluyorum. Arkadaşımdan birçok şey öğrendim. Gözlem sonrası biraraya geldiğimizde birçok şey paylaştık. İnsan sınıfta olanlar hakkında başkası ile konuşunca kendini daha iyi hissediyor. Arkadaşımla gözlemlerken doğal olarak insan kendini de sorguluyor ve kıyaslıyor. Bu durum da bence gayet olumlu. Sonuç olarak mesleki gelişimime fayda sağladı bu çalışma.

Araştırmacı: Gözlem çalışmalarını uygularken neler öğrendiniz? Hangi açılardan beklentileriniz karşılandı?

Katılımcı B: Öncelikle sorduğum bütün soruların cevaplarını aldım. Kendimle ilgili birtakım soru işaretleri vardı kafamda onların cevaplarını aldım. Genelde arkadaşşımdan olumlu feedback aldım ama hatalarımı da söyledi tabi. Ben de onu izlerken hem ondan bir şey öğrendim, unutulmuş bazı

şeyleri yeniden hatırladım. Onu da uyardım, kendimi de uyardım. İki taraflı oldu. Mesela sınıfın cam yakasında oturanlarla daha çok muhatap olduğumuzu farkettilik. Ben onu izlerken dikkatimi çekti. Sonra kendimi düşündüm. Ben de aynı şeyi yapıyorum. Çünkü o tarafta daha çok çalışkanlar oturuyor. Diğer taraf daha zayıf öğrenciler. Artık öğrencilere daha eşit davranmaya çalışıyorum. Ortak noktalarımızı gördük. Sonuçta beklentilerim karşılandı diyebilirim.

Araştırmacı: Gözlem çalışmalarını uygularken hangi açılardan beklentileriniz karşılanamadı?

Katılımcı B: Karşılanmayan bir beklentim yok gibi. Belki daha uzun sürse daha çok şey öğrenirdim. O kadar. Başka bir şey yok. Herşey iyiydi.

Araştırmacı: Bütün bu öğrendiklerinizin dersinizi işlerken bir etkisi oluyor mu?

Katılımcı B: Oluyor tabi. Arkadaşımdan öğrendiğim şeyleri dersime yansıtıyorum. Aynı seviyedeki öğrencilere ders veriyoruz. Bu yüzden iyi oldu. Ondan öğrendiklerimi ya da hatırladıklarımı daha rahatlıkla dersime yansıtıyorum. Mesela gözlem çalışmaları sayesinde sınıftaki başarısız öğrencilere karşı tutumum değişti ve kelime öğretiminde iyi örnekler öğrendim.

Araştırmacı: Öğretmenler arası gözlem çalışmaları kurumunuzda hizmet içi eğitim olarak uygulanabilir mi?

Katılımcı B: Uygulanabilir ama daha önce dediğim gibi zaman önemli bir unsur. İdarenin de öğretmene yardımcı olması gerekir. Mesela idare demeli ki bir hocaya sen 18 saat okuldasin. Bu 18 saatin tamamında hoca derse girmese çünkü bizde çok hoca var ve zaten çoğumuz 18 saat derse girmiyoruz. Bir hoca 12 saat derse girsin. Sonra kalan altı saati de gözleme ayırsın. İstemeyen hocalar olursada katılmasın. İdare kurumdaki öğretmenlerin gelişimini istiyorsa, daha kaliteli hocalar görmek istiyorsa gönüllü hocalar ile birlikte gözlem çalışmaları rahatlıkla sürebilir. Hocalar birbirlerine yardım ederler, destek olurlar. Bunun açlığını hisseden hocalar vardır.

Araştırmacı: Sizce öğretmenler arası gözlem çalışmaları kurumunuzda hizmet içi eğitim olarak uygulansa öğretmenlerin mesleki gelişimine ne gibi getirisi ve götürüsü olabilir?

Katılımcı B: Götürüsü zaman olabilir. Daha önce söylediğim gibi. Getirisi tabi ki olur. Öğretmenler birbirlerinden öğrenirler. Gözlem yaparken karşıdaki hoca bir şekilde ayna olur hocalara. Buradan öğreneceği çok şey vardır ya da unuttuğu şeyleri hatırlayacaktır. Hepimizin bildiği ama bir zaman sonra yapmayı bıraktığımız şeyler. Sonuçta faydalı olur hocalara.

EK 3

Katılımcı C ile Yapılan Yarı Yapılandırılmış Görüşmenin Çeviri Yazısı

Araştırmacı: Sizce gözlem çalışmalarının artı ve eksileri nelerdir?

Katılımcı C: Artısı, mesleki gelişime katkı sağladı. Sonra, özellikle bizim yaptığımız modelin şöyle bir artısı var. Farklı farklı insanları görüyorsun. Farklı farklı teknikler öğreniyorsun. Bir de şeyi görüyorsun mesela farklı farklı insanları izledim ama benzer şeyleri yaptılar. Yine de her hocanın stili, ses tonu, kişiliği, konuşma tarzı, konuşma hızı, öğrencilerle iletişimi farklı olduğu için herkesde ders farklı gidiyor. Bunları görmüş oldum gözlemler sayesinde. Yani mesela her hoca kitabı bile takip ediyor olsa her birinin işleyişi farklı oluyor. Hani o öğrencinin alışması farklı oluyor o dersi. İki hoca var mesela. Her ikisi de kitabı yapıyor. Aynı şeyleri yaptırıyor kitaptan. Fakat ikisi de farklı yaptırıyor. Görüyorsun birisinde öğrenci daha çok katılıyor. Tamamiyle bunu sağladı. Hocanın kişiliğine, o okuma parçasını yorumlayıp analiz etmesi ve işlemesine çok bağlı bir okuma dersi. Farklı hocaları gözlemlemek çok iyi oldu bu açıdan. Bir de hiç iletişimimin olmadığı hocalarla ilişki kurduk. Bu yönden de çok mutluyum. Eksileri her hocayı sadece bir kez gördüm. Onun dışında çok fazla eksisi olduğunu düşünmüyorum.

Araştırmacı: Genel olarak gözlem çalışmaları sizin için nasıl bir deneyimdi?

Katılımcı C: Genel olarak faydalı bulduğum, olumlu şeyler düşündüğüm bir deneyimdi. Bu çalışmalar boyunca keyif aldım. Herkese tavsiye ediyorum. Yani, hani keşke sürekli olsa.

Araştırmacı: Uyguladığınız gözlem çalışmalarını geliştirmek için herhangi bir öneriniz var mı?

Katılımcı C: Geliştirmek de değil de, farklı modeller var ya bu modeller denenebilir. Hani kişinin amacına göre kişi bir model seçebilir. Mesela benim amacım kendimi her açıdan değerlendirmek olsaydı tek bir peer seçerdim ve bir dönem boyunca onu izlerdim. Dolayısıyla kendi öğretmenliği de her açıdan değerlendirmiş olurum. Ama benim amacım while reading yaparken neler yapabilirim ya da iyi mi yapıyorum. Bu yüzden farklı hocaları ve farklı okuma derslerini izlemek daha uygun. Amacımı gerçekleştirdiğim için mutluyum.

Araştırmacı: Uyguladığınız gözlem çalışmalarını mesleki gelişiminiz açısından nasıl değerlendirirsiniz?

Katılımcı C: Şimdi mesleki gelişim açısından izlediğimiz zaman hocaları katkıda bulundu. Yani, mesela bazı hocalardan yeni şeyler öğrendim, bazılarında hani bazı şeyleri benim daha iyi yaptığımı gördüm. Hem iyi yanlarımı hem eksik yanlarımı görmemi sağladı. Bazı durumlarda yalnız olmadığımı gördüm. Bu açılardan katkı sağladı diyebilirim.

Araştırmacı: Gözlem çalışmalarını uygularken neler öğrendiniz? Hangi açılardan beklentileriniz karşılandı?

Katılımcı C: Öncelikle ben gözlemi severim. Yani bana katkıda bulunacağını düşündüğüm bir çalışmaydı ve beklentilerimi karşıladı. Karşılamadı dediğim pek bir şey yok. Ama şey var. Hala bir çok insanı gözlemlemek isterim. İzleme şansını bulamadığım ama izlemek istediğim bir çok insan var. Keşke onları da izleyebilsem. Mesela bir hoca özellikle farklı bir şey deneyecek ve çağırarak beni. Hani böyle önceden haber verirsin ve hocalar hazırlanır ya onu da görmek istiyorum. Şimdi ne yapıyorlarsa onu yapmaya devam ettiler. Ama hani değişik şeyler görmek açısından öyle isterdim. Bir de hani farklı hocalar gözlemledim ama hepsini bir kere gözlemlemeyeyim. En azından her birini üç kez. Ama farklı olacaklar. Her birini üçer kez izleme şansım olsa onlar hakkında daha ayrıntılı bilgim olur ve daha çok ders görmüş olurum.

Araştırmacı: Gözlem çalışmalarını uygularken hangi açılardan beklentileriniz karşılanamadı? Gerçi, aslında demin de ifade ettin.

Katılımcı C: Evet, yani karşılanamadığı şey yok ama sadece daha fazla olsa. Daha fazla gözlemleyebilsem. Dediğim gibi daha farklı, özel olarak hoca bir şey deneyecek gidip onu da gözlemlesem. Şimdi genelde benzer dersler izlemiş oldum. Hani mesela bir hoca readingte değişik bir while reading aktivitesi deneyeceğim dese mesela gidip onu görmeye gitsem. Nasıl oldu, işe yaradı mı diye.

Araştırmacı: Bütün bu öğrendiklerinizin dersinizi işlerken bir etkisi oluyor mu?

Katılımcı C: Açıkçası şu anda hamileliğim yüzünden ders vermediler ama derslere girmeye başlayınca yeni öğrendiğim şeyleri katma fikri var kafamda. Mesela gözlemlediğim bir hoca çok kültürlü, bilgili bir hocaydı. Ekstra çok bilgiler verdi ara ara. Çocukların ilgisini çekecek. Mesela ansiklopedi kelimesinin kökünün nereden geldiği gibi. Mesela öyle bir kitap varmış onda kelimelerin kökenlerini anlatan. Ben dedi hergün bir kelimenin böyle tarihçesini anlatıyorum. Hem çok iyi akıllarında kalıyor, hem de keyif alıyorlar dedi. Bu derse girince ben de en azından internette böyle şeyler araştırabilirim diye düşündüm. Bir konuda geçebilir. Bazen bir konudan öğrenciler sıkılıyor. Tam o zaman farklı bir şey anlatmak onları toplayabiliyor. Dersim olsaydı uyguluyordum.

Araştırmacı: Öğretmenler arası gözlem çalışmaları kurumunuzda hizmet içi eğitim olarak uygulanabilir mi?

Katılımcı C: Uygulanabilir tabi. Gözlemlemek istediğimiz hocalar tabi buyurun gelin dediler. Hiçbiri itiraz etmedi. Mesela hiçbiri telaşlı değildi. Daha tecrübesiz olanlar biraz hazırlanmış

gibiydiler. Ama tecrübeli hocalar hangi gün gelelim diye sorduğumda hiç farketmez dediler. Hatta öğrencilerine o gün söyleyenler oldu. Ben yirmi beş senelik, on beş senelik hocaları gözlemledim. Mesela ben hiçbir muhabbetim olmadığı bir hocayı gözlemledim. Ama bu gözlem sayesinde onun dersini gözlemlemiş oldum. İyi de oldu. O sayede bir tenefüsü beraber geçirdik. Ama zaman da önemli. İdare burada hocaların birincil görevi ders vermek diye düşünüyor. Ders vermediği zaman sanki iş yapmıyormuş gibi geliyor idareye. Mesela yeni hocalar için ben böyle bir talepte bulundum. Bir dönem daha az derse girsinler ki kurumu tanısinlar, gözlem yapsınlar gibi. İdare bunun bana uygulanamaz olduğunu söyledi. Yani idare de şey olması lazım. Bu tür aktiviteler yapılmalı ve hocalara bunun için zaman ayrılmalı. İşte okulda en fazla on sekiz saat çalışılıyorsa on beş saat derse girmeli hoca, üç saati de böyle şeylere ayırmalı. İdarenin mentalitesini değiştirmesi gerek.

Araştırmacı: Sizce öğretmenler arası gözlem çalışmaları kurumunuzda hizmet içi eğitim olarak uygulansa öğretmenlerin mesleki gelişimine ne gibi getirisi ve götürüsü olabilir?

Katılımcı C: Tabi ki mesleki gelişimine katkı sağlar öğretmenlerin. Birisini gözlemlemek, fikir alış veriş yapmak iyi. En azından çeşitlilik katacak insanlara. Herkes kendi güçlü ve zayıf yanlarını görecektir. Bunların üzerine gitme şansı olacak. Zaten çok bireysel bir iş bizimkisi. Bir şeyleri görerek bence daha iyi gelişirsin. Götürüsü sanmıyorum ama belki zaman olabilir. Ya da bir alışma süresi olur gözlemler sürekli hale gelince. Bence çok fazla getirisi olur, götürüsü olmaz. Dediğim gibi sadece okuldaki hocaların değil en başta yönetimin bu mentaliteye sahip olup, bunu hocalara kanallandırmesi gerekiyor. Yani sadece hocaların gönüllü olup olmaması problem değil. İdari anlamda çok fazla destek gerekiyor. Bu sadece gözlemler için değil, her bir mesleki gelişim aktivitesi için geçerli.

EK 4

Katılımcı D ile Yapılan Yarı Yapılandırılmış Görüşmenin Çeviri Yazısı

Araştırmacı: Sizce gözlem çalışmalarının artı ve eksileri nelerdir?

Katılımcı D: Öncelikle mesleki gelişime faydası oldu. Daha sonra öğretmenlerle diyalogun artıyor. Ortak şeyleri paylaşıyorsun, daha bir yakınlaşma oluyor. Özdeşlikler kurulabiliyor. Böyle etkinlikler sayesinde belki oturup merhaba demeyeceğin insanlarla diyaloga girebileceğin ortamlar oluşuyor. Bu sayede bazı hocalarla diyaloga girebiliyorsun. İnsan ilişkileri açısından güzel. Bazen sosyalleşmek adına öğretmenler arası gruplaşmalar oluyor. Ama bu tür çalışmalar bunu kırabiliyor. Mesela gözlem çalışmaları sayesinde bayağı çok hoca tanıdım. Ayrıca, burdaki ortak noktamız öğrenciler, dersler. Bunu paylaşabileceğimiz en iyi insanlar burada. Burada bir insanla derdini paylaştığında ilgi alanı olduğu için ve işi olduğu için her türlü iletişim faydalı oluyor. Eksileri belki sınıf ortamını gözlemci olarak biraz değiştiriyorsun. Öğrenciler biraz gerçi başlarda sen kimsin, ne arıyorsun diye merak uyanıyor. Bir şekilde tepkilerini ya şımararak ya da garip sorular sorarak gösterebiliyorlar. Böyle şeyler var ama bu da çok olumsuz olarak uzun sürmüyor zaten. Belki ilk beş dakika. Daha sonra senin varlığın unutuluyor zaten.

Araştırmacı: Genel olarak gözlem çalışmaları sizin için nasıl bir deneyimdi?

Katılımcı D: İyi bir deneyimdi. İnsan farklılıklarını, öğretmen farklılıklarını görerek kendimi aslında değerlendirmiş oldum. O yüzden faydalı buluyorum.

Araştırmacı: Uyguladığınız gözlem çalışmalarını geliştirmek için herhangi bir öneriniz var mı?

Katılımcı D: Uyguladığımız modelden memnunum. Biz çok sayıda hocayı gözlemledik. Paylaşım önemli. İnsan normalde dışarıda da paylaşıyorsun, konuşuyorsun ama sınıfa girdiğin zaman olay çok daha farklı. Gerçek bir öğrenme anı, öğrenciler. Öğrenme ortamında bulunmak gözlemci olarak, dışarıdan bakan biri olarak insanın görerek bir şeyleri keşfetmesi daha iyi aslında.

Araştırmacı: Uyguladığınız gözlem çalışmalarını mesleki gelişiminiz açısından nasıl değerlendirirsiniz?

Katılımcı D: Amacımız öncelikle merak ettiğimiz bir konu vardı arkadaşım. Okuma derslerinde neler oluyor, neler bitiyor. Biz bunu bulmak amacıyla yola çıktık. Tabi ki zaten izlerken kendi adımıza birçok şey gördük. Bir hocanın sınıfına giriyorsun, onun dünyasına girmiş oluyorsun. Öğrencilerle dersi nasıl işliyor, neleri benimsiyor. Kendini de onunla kıyaslıyorsun aslında. Hani bende öyle yapıyormuyum diye. Onu izlerken aslında kendini de sorguluyorsun ve kendini gözden geçiriyorsun. Ben neler yapıyorum diye karşılaştırma yapıyorsun. Farklılıkları ya da

benzerlikleri görmek açısından gelişıyorsun. Bunların üzerinde düşünerek, sorgulayarak birtakım cevaplar bulup farkındalığın artıyor.

Araştırmacı: Gözlem çalışmalarını uygularken neler öğrendiniz? Hangi açılardan beklentileriniz karşılandı?

Katılımcı D: Gözlem yapmak istediğimiz hocalar itiraz etmediler. Severek kabul ettiler. Böyle yakınmalar falan olmadı. O açıdan dayanışma olduğu için güzel. Bende bir şeyler öğrenmek hedefi vardı. Sonuçta o açıdan da olumlu olduğunu düşünüyorum. Girdiğim derslerde dikkatimi çeken, farkına vardığım ve yeni öğrendiğim şeyler de oldu. Ayrıca, gözlemlediğim insanların kendilerine has yaklaşımlarını gördüm. İnsanların kişilikleriyle bütünleşen benimsediği farklılıklar vardı. Kimi hoca daha çok interactive olmayı benimsemiş. Öğrencilerin bazı şeyleri düşünüp sorgulamasını tercih eden hocalar vardı. Bazıları sadece kitabı takip ederken bazıları kendilerinden bir şeyler katıyordu. Farklı yaklaşımlar vardı benim dersimde yaptırmadığım. Benim zaman kaybı olur ya da öğrenciler yürütemez diye düşündüğüm aktivitelerin işe yaradığını gördüm. Benim ön yargılı olduğum bazı konularda, sınıfta gitmez diye düşündüğüm şeylerde yanıldığımı gördüm.

Araştırmacı: Gözlem çalışmalarını uygularken hangi açılardan beklentileriniz karşılanamadı?

Katılımcı D: Aslında hiç böyle olumsuz düşünmedim. Beklentimin karşılanmadığı bir şey yok gibi. Bu mutluluk verici tabi.

Araştırmacı: Bütün bu öğrendiklerinizin dersinizi işlerken bir etkisi oluyor mu?

Katılımcı D: Şu anda okuma derslerine girmiyorum ama ilerisi için ben de bunu kullanabilirim dediğim farklı şeyler oldu tabi.

Araştırmacı: Öğretmenler arası gözlem çalışmaları kurumunuzda hizmet içi eğitim olarak uygulanabilir mi?

Katılımcı D: Uygulanabilir ama zaman meselesi var tabi. İdare zaman tanısa bu tür çalışmalar rahatlıkla yürür. Bunun önemini belirtmek için idare benimsemeli öncelikle. Derse girmek gibi bu tür çalışmaların da mesleğin bir parçası olduğunu vurgulamalı. İdare bu konuya el atıp bunun da öğrenim ve öğretimin bir parçası olduğunu, bunu öyle algılayıp ders programlarının içerisine koyması güzel olur. Bu tür çalışmaların sonunda öğrenciler için de çok şey çıkar. Öğretmenler kendi aralarında fikir alışverişinde bulunup bizim öğrenci modeline uyan en iyi şey nedir. Onlara hitap eden, öğrenmelerini kolaylaştıran şeylerin tespiti için bu tür çalışmalar çok fayda sağlar. Biz arkadaşımın reading derslerinde gördüklerimizi, hangi yaklaşımların, aktivitelerin genel olarak

öğrenciler açısından fayda sağladığını bir workshop sayesinde tüm hocalara iletmeyi düşünüyoruz.

Araştırmacı: Sizce öğretmenler arası gözlem çalışmaları kurumunuzda hizmet içi eğitim olarak uygulansa öğretmenlerin mesleki gelişimine ne gibi getirisi ve götürüsü olabilir?

Katılımcı D: Bence katkı sağlayacaktır hocalara. Öğretmenler gözlemden önce bir hedef belirler ve daha sonra bir paylaşım başlar. Bu süreç içinde bir gelişimde meydana gelir. Bu arada bu tür şeylerin kişiler arasında gizli kalması önemli. Sırdaş gibi olmalılar gözlem çalışmalarını yürütürken. İşte bir öğretmenin olumsuz görünen tarafları varsa arkadaşının yorumlarını eleştiri olarak algılamaması gerek. Bu uyarı bozacak bir şey olabilir mi kişiler arası bilemiyorum. Ama önceden hocalar eğitilebilir.

ÖZGEÇMİŞ

Doğum tarihi	24.03.1977	
Doğum yeri	İstanbul	
Lise	1985-1994	Özel Ata Lisesi
Lisans	1994-1998	İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fak. İngiliz Dili ve Edebiyatı
Yüksek Lisans	2004-2006	Yıldız Teknik Üniversitesi SBE Yabancı Diller Eğitimi Anabilim Dalı Yabancı Dil (İngilizce) Öğretimi Tezli Yüksek Lisans Programı

Çalıştığı Kurumlar

1998-2000	TÖMER Dil Okulu
2000- Devam ediyor	İstanbul Teknik Üniversitesi Yabancı Diller Yüksek Okulu İngilizce Okutmanı